

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ*SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TARİH ANABİLİM DALI
TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**6 NUMARALI SARAYBOSNA ŞER'İYYE SİCİLİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ VE
TRANSKRİPSİYONU (H. 1165-1176/ M. 1752-1762)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Şeyda MISIRLIOĞLU

HAZİRAN- 2021

TRABZON

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ*SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TARİH ANABİLİM DALI
TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**6 NUMARALI SARAYBOSNA ŞER'İYYE SİCİLİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ VE
TRANSKRİPSİYONU (H. 1165-1176/ M. 1752-1762)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Şeyda MISIRLIOĞLU

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Mustafa ALTUNBAY

HAZİRAN- 2021

TRABZON

ONAY

Şeyda MISIRLIOĞLU tarafından hazırlanan “6 Numaralı Saraybosna Şer’iyye Sicilinin Değerlendirilmesive Transkripsiyonu (H. 1165-1176/ M. 1752-1762)” adlı bu Çalışma 03.09.2021 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Tarih Anabilim Dalı’nda **yüksek lisans tezi** olarak kabul edilmiştir.

JüriÜyesi		Karar		İmza
Unvanı-Adıve Soyadı	Görevi	Kabul	Ret	
Prof. Dr. Melek ÖKSÜZ	Başkan	☐	☐	
Prof. Dr. Kenan İNAN	Üye	☐	☐	
Dr. Öğr. Üyesi Mustafa ALTUNBAY	Üye	☐	☐	

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduklarını onaylarım.

Prof. Dr. Yusuf SÜRME
Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca KTÜ-Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kılavuzu'na uygun olarak hazırlanan bu Çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını aksinin ortaya çıkması durumunda her tür yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ediyorum.

Şeyda MISIRLIOĞLU

28.06.2021

ÖNSÖZ

Mahkemelerde görülen davalar sonucu tutulan sicil kayıtları, bir tür hukuki belge niteliğinde olup, çeşitli alanlara dair sunduğu bilgiler ve veriler sayesinde ait olduğu şehrin sosyal ve ekonomik tarihine katkı sağlamışlardır. Bilhassa XV. – XIX. yüzyıllar arasında, Osmanlı Devleti'nin (1299-1922) hakim olduğu coğrafya içerisinde yer alan şehirlerin kadıları tarafından tutulan bu kayıtlar, söz konusu kentin adli, idari, askeri, iktisadi, içtimai ve beledi yapısıyla beraber, kentin topografik ve mekansal durumu hakkında ayrıntılı bilgileri barındırmışlardır. Bu özelliklerinden dolayı Şer'iyeye sicilleri, yerel tarih çalışmalarında ilk başvurulması gereken kaynaklar arasında yer almışlardır.

Bu doğrultuda, XVIII. yüzyılda Türk idaresinde olan ve gelişmesini sürdüren Balkan kentleri arasında, seçkin bir yere sahip olan Saraybosna şehrine ait uygun bir sicil çalışma alanı olarak seçilmiştir. Söz konusu dönemde Osmanlı Devleti'nin batısında bir uç eyalet olarak yapılandırılan Bosna Eyaleti'nin kültürel ve ticari açıdan merkezi konumunda olan Saraybosna'ya ait, 1752 – 1762 yılları arasında tutulan kayıtları ihtiva eden “6 Numaralı Saraybosna Şer'iyeye Sicili” transkripsiyon edilmiş ve değerlendirilmeye tabi tutulmuştur.

Bu Çalışma'nın amacı XVIII. yüzyılda Edirne, Selanik, İzmir ve Halep gibi, etnik ve dini açıdan kozmopolit bir yapı arz eden Saraybosna şehrinin, sosyal ve ekonomik durumu başta olmak üzere birçok açıdan analiz edilebilmesine katkı sağlamaktır. Böylece, on yıllık bir süreci kapsayan ve sadece Saraybosna şehir merkezi değil, aynı zamanda çevre köy ve kasabalara dair de bilgiler içeren bu Sicil Defteri kayıtlarının, oldukça zengin verileri ihtiva ettiği gözler önüne serilmiştir.

Bu Çalışma'nın her aşamasında kıymetli bilgi ve tecrübelerinden yararlandığım danışmanım Sayın Dr. Öğr. Üyesi Mustafa ALTUNBAY'a, ve Sayın Prof. Dr. Melek ÖKSÜZ'e teşekkür ederim.

Haziran, 2021

Şeyda MISIRLIOĞLU

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	IV
İÇİNDEKİLER	V
ÖZET.....	VIII
ABSTRACT	IX
TABLolar LİSTESİ.....	X
GRAFİKLER LİSTESİ	XI
HARİTALAR LİSTESİ.....	XII
KISALTMALAR LİSTESİ	XIII
GİRİŞ	1-15

BİRİNCİ BÖLÜM

1. ŞER'İYYE SİCİLLERİNİN ÖNEMİ VE 6 NUMARALI SARAYBOSNA ŞER'İYYE SİCİL DEFTERİ	16-23
1.1. Şer'iyye Sicillerinin Önemi.....	16
1.2. 6 Numaralı Saraybosna Şer'iyye Sicil Defterinin Özellikleri	17
1.3. Saraybosna Şer'iyye Sicilleri Üzerine Yapılan Çalışmalar.....	19

İKİNCİ BÖLÜM

2. SİCİLDEKİ KAYITLARIN KONULARINA GÖRE DAĞILIMI VE DEĞERLENDİRİLMESİ	24-63
2.1. 6 Numaralı Sicil Defterindeki Ekonomik Hayatla İlgili Konular	24
2.1.1. Arazi Davası.....	25
2.1.2. Borç-Alacak	26
2.1.3. Miras	27
2.1.4. Mülk Satışı.....	27
2.1.5. Tereke (Muhallefât)	30
2.1.6. Diğer Kayıtlar	31
2.2. 6 Numaralı Sicil Defterindeki Sosyal Hayatla İlgili Konular	32
2.2.1. Asayiş (cinayet, darp, yaralama, gasp, sirkat).....	33

2.2.1.1. Cinayet.....	34
2.2.1.2. Darp ve Yaralama.....	37
2.2.1.3. Gasp.....	40
2.2.1.4. Sirkat (Çalma).....	40
2.2.1.5. Diğer Kayıtlar.....	41
2.2.2. Atama.....	41
2.2.3. Boşanma.....	42
2.2.4. Hibe.....	44
2.2.5. Kefillik ve Kefalet.....	44
2.2.6. Nafaka.....	45
2.2.7. Nikâh.....	46
2.2.8. Şahitlik.....	46
2.2.9. Vekâlet.....	47
2.2.10. Veraset.....	58
2.2.11. Vesâyet (Vasi Tayini).....	59
2.2.12. Sosyal Hayatla İlgili Diğer Kayıtlar.....	59
2.2.13. Diğer Kayıtlar.....	59
2.3. Resmi Kayıtlar.....	60
2.3.1. Hüccet.....	60
2.3.2. İzin Sureti.....	61
2.2.8. Mürâsele.....	62

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. 6 NUMARALI SİCİL DEFTERİNDE GEÇEN İDARİ BİRİMLER.....	64-77
3.1. Sicil Defterinde Adı Geçen Eyalet, Kaza ve Nahiyeler.....	64
3.1.2. Defterde Adı Geçen Mahalle.....	67
3.2. Sicil Defterinde Adı Geçen Önemli Şahıslar, Mimari Eserler, Vakıflar ve Meslek Grupları.....	69
3.2.1. Sicil Defterinde Adı Geçen Önemli Şahıslar ve Görevleri.....	69
3.2.2. Sicil Defterinde Adı Geçen Vakıflar ve Mimari Eserler.....	70
3.2.2.1. Ayas Bey Vakfi.....	70
3.2.2.2. Rüstem Paşa Vakfi.....	70
3.2.2.3. İsa Bey Vakfi.....	70
3.2.2.4. Ali Paşa Cami.....	71
3.2.3. Sicil Defterinde Adı Geçen Meslek Grupları.....	71

SONUÇ	78
KAYNAKÇA	81
EKLER	87
ÖZGEÇMİŞ	165

ÖZET

Bu çalışmada 6 numaralı Saraybosna Şer'iyye Sicilinin transkripsiyon ve değerlendirilmesi yapılarak Saraybosna tarihi ve sicilleri üzerine yapılacak olan çalışmalara yardımcı olması amaçlanmıştır. Tezimizin H.1165-1176/ M.1752-1762 yılları arasındaki mahkeme kayıtlarını içermektedir. Bu sayede Saraybosna'nın ekonomik, sosyal, siyasi ve kültürel hayatı detaylı bir şekilde incelenmeye çalışılmıştır.

“6 Numaralı Saraybosna Şer'iyye Sicilinin Değerlendirilmesi ve Transkripsiyonu (H.1165-1176/ M.1752-1762” konu başlıklı tezimiz giriş ve üç ana bölümden oluşmaktadır. Tezimizin giriş kısmında ilk olarak Bosna'nın Osmanlı devleti tarafından fethedilmesi ardından Saraybosna şehrinin kurulup gelişme süreci hakkında detaylı bilgiler verilmektedir. Birinci bölümde, Şer'iyye Sicilleri hakkında detaylı bilgi verildikten sonra, 6 Numaralı Saraybosna Şer'iyye Sicil defteri bütün özellikleri ile aktararak Saraybosna ve üzerine yapılan diğer sicil çalışmalarına yer verilmiştir. İkinci bölümde, sicilde ki kayıtların konularına göre dağılımı yapılarak detaylı bir şekilde incelenmektedir. Üçüncü bölümde ise, defterde geçen idari birimleri, vakıf eserleri, devlet görevlileri ve meslek grupları açıklanmıştır. Çalışmamız ekler kısmı ile sona ermektedir. Ekler bölümünde, 6 Numaralı Saraybosna Şer'iyye Sicilinin transkripsiyonu bulunmakla birlikte defterdeki kayıtlardan bazı örnekler ve Saraybosna ile ilgili görseller yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: XVIII. Yüzyıl, Şer'iyye Sicili, Bosna, Saraybosna

ABSTRACT

In this study, the transcription and evaluation of The Sarajevo Court Record Numbered 6 have been done and the research has aimed to lend assistance to studies that will be made of the history of Sarajevo and its registries. Our thesis includes the records of the courts in between the years H.1165-1175/M.1752-1762. By this means, the economic, social, political and cultural life of Sarajevo has been analysed in detail.

Our thesis titled 'The Evaluation and Transcription of The Sarajevo Court Record Number 6 (H.1165-1175/ M.1752-1762) consists of an introduction part and three main parts. In the introduction part of our thesis, detailed information takes part, as first about the conquering of Bosnia which is done by The Ottoman Empire, and then about the establishment and the period of the development of the city Sarajevo. In the first main part, after giving detailed information about qadi registries, The Sarajevo Court Record Number 6 is transferred with its whole features and also the other register studies that are made on it, are given place to in this part. In the second section, the recordings of the registry are distributed according to their topics and analysed comprehensively. And in the third part, administrative units, foundation Works, government officials and occupational groups which take part in the register are explained. Our study ends up with the appendix section. In this section, the transcription of The Sarajevo Court Record Number 6 is found along with some samples of the records that take part in the registry and also some visuals of Sarajevo are added to this section.

Keywords: 18th Centruy, Court Record, Bosnia, Sarajevo

TABLolar LİSTESİ

Tablo Nr.	Tablo Adı	Sayfa Nr.
1	Saraybosna Şer'iyye Sicilleri Listesi	20
2	Mostar Sicilleri Tam Liste	22
3	Livno Sicilleri	23
4	Maglay (Maglajski) Sicilleri	23
5	Priyedor Sicilleri	23
6	Visoko sicilleri	23
7	Sicil Defterindeki Ekonomik Hayatla İlgili Konuların Dağılımı	24
8	Mülk Satışı Kayıtlarında Geçen Satılan Meskenlerin Ayrıntılı Dökümü	29
9	Defterde Adı Geçen Tereke Sahipleri ve Tereke Miktarları	31
10	Sicil Defterindeki Sosyal Hayatla İlgili Konuların Dağılımı	32
11	Defterde Geçen Cinayet Kayıtlarının Ayrıntılı Dökümü	35
12	Defterde Geçen Darp ve Yaralama Kayıtlarının Ayrıntılı Dökümü	38
13	Defterde Adı Geçen Atama Kayıtlarının Ayrıntılı Dökümü	42
14	Defterde Geçen Vekâlet Kayıtlarının Ayrıntılı Dökümü	49
15	Defterde Yarım Kalan Davalar	60
16	Sicil Defterinde Geçen İdari Birimlerin İsimleri	64
17	Defterde Adı Geçen Karye İsimleri	65
18	Sicil Defterinde Adı Geçen Mahalle İsimleri	68
19	Defterdeki Kayıtlarda Adı Geçen Ehl-i Örf Görevlileri ve İsimleri	72
20	Defterdeki Kayıtlarda Adı Geçen Ehl-i Şer' Görevlileri ve İsimleri	72
21	Kayıtlarda Adı Geçen Meslek Grupları ve Meslek Sahiplerinin İsimleri	75

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik Nr.	Grafik Adı	Sayfa Nr.
1	Defter Kayıtlarının Dağılımı.....	18
2	Ekonomik Hayatla İlgili Kayıtlar	25
3	Sosyal Hayatla İlgili Kayıtlar	33

HARİTALAR LİSTESİ

Harita Nr.	Harita Adı	Sayfa Nr.
1	Saraybosna'nın Coğrafi Konumu	2

KISALTMALAR LİSTESİ

(Çev.)	: Çeviren
(Ed.)	: Editör
(Haz.)	: Hazırlayan
a.g.e.	: adı geçen eser
a.g.m.	: adı geçen makale
bkz.	: bakınız
DİA	: Diyanet İslam Ansiklopedisi
H.	: Hicri
M.	: Miladi
OTAM	: Osmanlı Tarihi Araştırmaları ve Uygulama Merkezi Dergisi
s	: sayfa
(ŞŞS)	: Saraybosna Şer'iyye Sicili
vd.	: ve diğerleri
M	: Muharrem
S	: Safer
Râ	: Rebî'u'l-evvel
R	: Rebî'u'l-âhir
Câ	: Cemâziye'l-evvel
C	: Cemâziye'l-ahîr
B	: Receb
Ş	: Şa'bân
N	: Ramazân
L	: Şevvâl
Zâ	: Zi'l-ka'de
Z	: Zi'l-hicce

GİRİŞ

Osmanlı dönemi mahkeme kayıtlarını ihtiva eden Şer‘iyye Sicilleri birçok açıdan önemli bilgileri barındıran yerel tarih kaynaklarından. Bu defterlerin içeriğinde çoğunlukla merkezi yönetim ile taşra yönetimi arasında yapılan yazışmaların yanı sıra, yerel mahkemede neticeye varılan davaların suretleri yer almaktadır. Osmanlı idari, askeri, sosyal, iktisadi ve kültürel tarihi ile alakalı veriler yanında, özellikle şehir tarihi ile birlikte onun mekânsal olarak gelişimini de yansıtmaları bakımından kıymetli bilgiler sunar. Buna uygun olarak “6 Numaralı Saraybosna Şer‘iyye Sicilinin Değerlendirilmesi ve Transkripsiyonu” isimli çalışmayı hedefleyerek, Balkanlar’da tamamen Türkler tarafından kurulan ve zamanla örnek bir şehir hüviyetini kazanan Saraybosna şehrinin, tarihi seyri içerisindeki küçük bir kesitine (1752 – 1762 yılları arası) katkı sağlamayı amaçladık. Araştırmaya konu olan defter, Hicri 1165 – 1176 / Miladi 1752 – 1762 yılları arasında 10 yıllık bir süreci içermektedir. On yıllık bir dönemi kapsayan defterde Saraybosna tarihine dair siyasi, idari, iktisadi, beşeri ve kültürel veriler yanında, şehrin ve çevresinin fiziksel gelişimine ışık tutacak bilgilere ulaşılmıştır. Defterin değerlendirilmesine başlamadan önce özeldir Saraybosna, genelde ise Bosna’nın tarihi sürecine değinilmesi elzemdir.

Balkan yarımadasının kuzeybatısında yer alan Bosna’nın komşuları, kuzey ve batısında Hırvatistan, doğusunda Sırbistan, güneyinde ise Karadağ bulunmaktadır. Ülkenin Adriyatik denizine 20 kilometre uzunluğunda kıyısı mevcuttur. 51.129 kilometrekare yüzölçümüyle merkezi konumda yer almaktadır. Topraklarının büyük çoğunluğu dağlık olmasına rağmen su kaynakları bakımından oldukça zengin bir bölgedir. Sava, Neretva, Drina, Vrbas, Miljacka önemli akarsularını oluşturmaktadır.¹

Bosna Hersek’in tam ortasında bulunan ve aynı zamanda ülkenin merkezi konumunda olan Saraybosna, eski dilde ve batı literatüründe Sarajevo, Osmanlı literatüründe ise Saray, Saray Ovası, Saray Kasabası, Saray – Bosna ya da Bosna Sarayı gibi isimlerle adlandırılmıştır. Saraybosna; Bjelasnica, Igman, Trebevic dağları arasındaki Saraybosna Ovasında bulunan Bosna suyunun Milâčka Irmağıyla kesiştiği noktada kurulmuştur. Şehrin etrafı Trebevic, Ozren, Hrasnica, Crni Vrh, Bukovik, Crepoljsko gibi tepelerle çevrilidir. Bölgenin denizden yüksekliği 537-700 metre arasındadır.²

¹ M.Lutfullah Karaman, “Bosna-Hersek ve Bosna Hersekliler”**Bosna Hersek**, ed. İlhan Şahin, İstanbul 1992, s.1-2.

² Muhammed Aruçi, “Saraybosna”, **DİA**,36, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2009, s.128.

Harita 1: Saraybosna'nın Coğrafi Konumu

Kaynak: https://en.wikipedia.org/wiki/Geography_of_Bosnia_and_Herzegovina#/media/File:Bosnia_and_Herzegovina_topographic_map.svg

Bosna bölgesi Osmanlıların 1386'daki ilk akınları sırasında Kral Tvrtko'nun hâkimiyeti altında bulunuyordu. Müstakil bir krallık haline gelen Bosna'ya karşı ilk ciddi Osmanlı hücumları, 1392'de Paşa Yiğit Bey tarafından Üsküp'ün alınmasından sonra başlamıştır. Üsküp'ün fethi, Sırbistan ve Bosna'nın durumunda önemli değişikliklere yol açacak ilk önemli adımdır. Böylece bu bölgede bir "uç" mıntıkası oluşturulmuş, akabinde Üsküp'ün akıncılarının genel karargâhı haline gelmesiyle, sancakbeyi Paşa Yiğit Bey'in önderliğinde civar bölgelere yönelik keşif akınlarına yeni bir boyut kazandırılmış oldu. Buradan Kaçanik Boğazı vasıtasıyla Şar Dağları aşılarak ilkin Kosova Sahrası ve buradaki önemli maden ocakları fethedilmiş, ardından Bosna ve Sırp ülkesine etkili akınlar düzenlenmiştir. Klasik dönem kaynaklarında oldukça yer verilen askerî harekâtlar sonrasında Osmanlı idaresi, çok erken dönemde Rumeli olarak nitelenen Balkan topraklarında yayılmaya hızla zemin bulmuş ve yine başarıyla sürdürülen istimalet politikasıyla kalıcılık sağlanmıştır.³

Bosna'ya yönelik akınlar 1415'ten itibaren sıklaşarak, burada Osmanlı nüfuzunun yerleşmesine zemin hazırladı. Osmanlı nüfuzu, Bosna'daki yerli hânedanlar arasındaki çekişmelerde etkili bir rol oynamaya başladı. Bosnalı yerel beylerin aralarındaki mücadelelerini akıllıca takip eden

³ Branislav Djurdjev, "Bosna Hersek", **DİA**,6, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1992, s. 298. Feridun M. Emecen, "Balkanlar ve Bosna Tarihi Bakımından Kosova Savaşının (1389) Önemi", **Bosna Hersek**, ed. İlhan Şahin, İstanbul 1992, s.8.

Osmanlı güçleri, izlenen stratejiler sayesinde daha 1428 gibi erken bir tarihte Kosova Mitroviča'sı üzerinden şimdiki sancak bölgesine girmiştir. Drina Nehri kıyılarına kadar uzanan arazi kontrol altına alınmıştır. Ardından Bosna Kralı II. Tvrtko haraca bağlanmış ve söz konusu sahada yeni askerî garnizonlar kurulmuştur.⁴

XV. Yüzyılın ikinci yarısının başlarında Drina Nehri'ni Ustikolino kasabası yakınlarından geçen Akıncılar, çok erken dönemde Foča, Gorajde ve Hodidjed kalelerini kontrol altına alarak Bosna içlerine kadar ulaşmışlardır. Hodidjed Kalesi merkez olmak üzere Türk akıncıların Saray Ovası olarak isimlendirdikleri bölgede güçlü bir askerî uç bölgesi oluşturdu. Üsküp Sancağı Akıncı beylerinden İshak Bey'in oğlu İsa Bey, 1455'te Saray Ovası'nda (bugünkü Saraybosna) teşkil edilen uç bölgesinin ilk idarecisi oldu.⁵ Saraybosna, Osmanlı Devleti'nin bölgeyi ele geçirmesinden önce "*Vrh Bosna*" olarak adlandırılan önemsiz bir kasaba iken Türk hâkimiyetiyle beraber hızlı bir şehirleşme süreci başlamış oldu. Osmanlı öncesinde de iskân edilmiş bir bölge olsa da tam anlamıyla "*şehir*" olma süreci Osmanlı Devleti ile birlikte başlamaktadır.⁶

Fatih Sultan Mehmed, Balkanlar'da bilhassa Bosna üzerinde artan Macar nüfuzunu kırmak, Papa'nın Bosna'da yaygın olan ve sapkın olarak ilan edilen Bogomillere karşı yürüttüğü faaliyetleri etkisizleştirmek için akılcı bir siyaset izlemiştir. Bosna tahtını elinde bulunduran Stjepan Tomasevic, kargaşa ortamı içindeki ülkesini korumak için Osmanlılara karşı Papa'nın tam desteğini almış, Bogomillere karşı sürdürdüğü politikalarına hız vermişti. Böylece mevcut kargaşa ortamı, Osmanlı nüfuzunun yayılmasına uygun bir zemin hazırlamıştır. Fakat bu müsait ortam, 1461'de Bosna tacını elde edecek olan Stjepan Tomasevic'in 1458'de Sırp prensesiyle evlenerek Sırp ve Bosna devletlerinin birleştirilmesi teşebbüsü sayesinde hayata geçirilmiştir.⁷

Balkanlar'daki dengeyi Osmanlı aleyhine döndürebilecek girişim, Fatih'in 1459'da Sırlara karşı yaptığı seferle birlikte despotluğun merkezi olan Semendire'nin fethedilmesi olmuştur. Papa'nın desteğine güvenen Bosna Kralı Stjepan Tomasević, Osmanlı Devleti'ne haraç vermeyi reddedince, üzerine gidilmesi kaçınılmaz olmuştur. Fatih'in 1463'te Bosna'ya düzenlediği sefer, mayıs başından temmuz sonuna kadar sürdüğü kaynaklarca sabittir.⁸

⁴Noel Malcolm, **Bosna**, çev. Aşkın Karadağlı, İstanbul 1999, s. 56-58.

⁵ Halil İnalçık, "Osmanlı Devleti'nde Uç(Serhad)lar", **Osmanlılar: Fütuh, İmparatorluk, Avrupa İle İlişkiler**, ed. Adem Koçal, İstanbul 2010, s. 62 – 63; Djurdjev, a.g.m., s. 298.

⁶ Zeynep Kurahüviç, "Saraybosna ve Amasya Örnekleri Üzerinden Osmanlı Dönemi Anadolu ve Rumeli Şehirciliği", **Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul 2018, s.45.

⁷ Malcolm, *a.g.e.*, s. 59; Tursun Bey, **Tarih-i Ebu'l-Feth**, haz. Mertol Tulum, İstanbul 1977, s. 122. Bu konuda ayrıca bkz. M.Tayyip Okıç, "Neşredilmemiş Bazı Türk Kaynaklarına Göre Bosna Hristiyanları (Bogomiller)", **İslami Araştırmalar**, c. 6, sy. 4, Ankara 1993, s. 235 – 248.

⁸ Hatice Oruç, "15. Yüzyılda Bosna Sancağı ve İdari Dağılımı", **OTAM**, c. 18, Ankara 2006, Seferin diğer detayları için bkz. İ. Hakkı Uzunçarşılı, **Osmanlı Tarihi**, c. II, Ankara 1988, s. 81-83. , Aşık paşazade, **Tevârih-i Âl-i Osmân**, haz. Kemal Yavuz ve Yekta Saraç, İstanbul 2014, s.200-213.

Bosna'nın Osmanlılar tarafından fethedilmesiyle, Venedik, denizden ve karadan tehdit edilir hale gelmiştir. Venedikliler bundan dolayı aynı tehlikeyi yaşamaya başlayan Macarlar ile bir ittifak yaparak 1463 senesinde Bosna üzerine taarruza geçmişlerdir. Taarruzun kış mevsiminde yapılması ve Osmanlı kuvvetlerinin yeterli yardım alamamasından dolayı Bosna'nın merkezi Yayçe ile Srebrenice Macarlar tarafından ele geçirilmiş, İzvornik ise kuşatılmış fakat alınamamıştır. Bunun üzerine 1464 ilkbaharında Fatih Sultan Mehmed ikinci defa Bosna'ya sefer düzenlemiştir. Yayçe geri alınamamış, fakat diğer kalelerin bir kısmı yıkılmış, lüzumlu olanlarına ise asker ve mühimmat konmuştur. Bosna'daki Osmanlı ilerlemesi, Fatih'in 1464'te gerçekleştirdiği seferle sona ermemiş, aksine yine aynı dönemde Hersek sahasında ve Drina Nehri havzasındaki yeni fetihlerle devam etmiştir.⁹

Fetih akabinde Bosna'da Osmanlı idaresinin teşkili faaliyetleri başlamış, fethedilen bölgeler birleştirilerek, askeri açıdan oldukça önemli sayılabilecek merkezi Saraybosna olan bir uç sancağı şeklinde yapılandırılmış ve Osmanlı idarî teşkilatındaki saygın yerini almıştır. Sancakbeyi olarak da Minnetoğlu Mehmed Bey tayin edilmiştir.

Kanuni Sultan Süleyman'ın ilk yıllarında bu bölgedeki faaliyetler sonucu sancağın sınırları genişlemeye başlamıştır. Mohaç Zaferi sonrasında 1528'de Yayça ve Banaluka ele geçirilmiştir. Ayrıca 1537'de Osmanlı kuvvetleri Lika'ya doğru nüfuzlarını yayarak Klis Kalesi ile Dalmaçya'nın büyük bir kısmını ele geçirdiler. Bu fetihlerde dönemin Bosna sancak beyi Gazi Hüsrev Bey önemli rol oynamıştır.

Bosna'nın sancak merkezi, 1520'de buraya gelip 1541'de vefat eden sancak beyi olan Gazi Hüsrev Bey tarafından inşa edilen külliye ve kurulan vakıflar vasıtasıyla bir Türk-İslâm şehri olarak gelişen Saraybosna olmuştur. Bu bölge Türkler'in Bosna'yı fethettikten sonra kurmuş oldukları ilk sancak ve idari merkezini oluşturur.

Ancak daha sonra sancak merkezi XVI. yüzyıl ortalarında, önemli ve büyük bir şehir haline gelen Saraybosna'dan ilk Bosna beylerbeyi olan Ferhad Paşa'nın yaptırdığı eserlerle bir İslâm şehri özelliği kazanan Banaluka'ya taşınmıştır.¹⁰ Osmanlı paşaları önce Saraybosna'da, daha sonra Travnik'te ve Bosna tamamen Osmanlıların hâkimiyeti altına girince Banaluka'da oturmuşlardır. XVII. yüzyılın ortalarından itibaren de değişimli olarak Saraybosna ve Travnik sancaklarında oturmuşlardır. Sancaklar arasındaki bu değişiklik şehirlerarası bu ilişkileri de derinden etkilemiştir.¹¹ XVI. yüzyılda kısmen Hırvatistan ve Slovenya'da ele geçirilen topraklar üzerinde yeni sancak bölgeleri de kurulmuştur. 1580 yılına kadar bu sancakların hepsi Balkanlar'ın çoğunu kapsayan

⁹ Oruç, a.g.m., s. 252.

¹⁰ Emecen, a.g.m. s. 296. , Djurdjev, a.g.m., s. 298.

¹¹ Aydın Banuna, "Osmanlı Döneminde Bosna ve Boşnaklar", **Doğu- Batı Dergisi**, sy.51, Ocak 2010, s.182.

Rumeli eyaletinin bir parçası konumundaydı. Bu yılda tüm bu sancaklardan yeni bir eyalet oluşturuldu ve Bosna, on altıncı asrın ikinci yarısında Bosna eyaleti oldu. İlk Bosna beylerbeyi olarak Sokullu Ferhad Paşa tayin edildi. Beylerbeyiler, hududa yakın olan Banaluka kalesinde otururlardı. Banaluka'nın batısındaki Bihke kalesi 1591'de dokuz günlük bir muhasaradan sonra Bosna beylerbeyi Derviş Hasan Paşa tarafından zabtedilmiştir.

XVII. yüzyılda Osmanlı devletinin bütün bölgelerinde olduğu gibi tımar sistemi Balkanlar'da ve Bosna'da çöküntüye uğramaya başlamıştır. Devlet için hem askeri açıdan hemde toprak bakımından önemli olan tımar sisteminin çökmeye başlaması birçok olumsuz sonucu beraberinde getirmiştir. Tımarlı sipahilere dayalı yapının yerini, feodal çiftlik sistemi almaya başlamıştır. Sistem çözülme eğilimi göstermeye başlayınca beyler tam anlamıyla feodal toprak sahipleri haline gelmeye başladılar. Zaimlerin ve sipahilerin yerini veraset hakkı olan “*kapetani*” (kaptan veya yüzbaşı) veya “*age*” denilen toprak sahibi soylular almaya başlamıştır. Kırsal bölgelerde köylü isyanları görülmeye başlamıştı. Bosna'da ki tekkeler ve dervişlik kurumları artan bu toplumsal sorunlar ve merkezi otoriteye karşı tepkinin belli başlı odaklarından oldu. XVII. yüzyıl Bosnası'nda tarihçi Georges Castellan'ın saptamış olduğu Anadolu'daki “*Büyük Kaçgun*”a benzer toplumsal olaylar görülmüştür. Ayrıca XVII-XVIII. yüzyılda bütün Balkanlar'da olduğu gibi Bosna'nın da dağlık bölgelerinde eşkıyalık hareketleri yaygınlaşmaya başlamıştır. Slav dillerinde dağa çıkıp yol kesen, soygun yapan ve çeteler oluşturan yoksul köylülere “*hajduk*” denilmiştir.¹²

XVII. asırdan sonra Budin'in düşmesi ve 1697 Eylül'ünde gerçekleştirilen son Nemçe Seferi'nin sonunda, Avusturya karşısında uğranılan ve tarihlere Zenta Bozgunu diye geçen facia üzerine Balkanlarda Osmanlı askerî gücü zaafa uğramıştır. Bir ay sonra da Bosna Muhafızı Mehmed Paşa'nın ölümüyle asker başsız kalmıştır. Bunun üzerine Avusturyalı ordu komutanı Savoy Prensi Eugene 6.000 askerlik küçük bir ordu ile birlikte hızlı bir şekilde Bosna merkezine doğru hareket etmiştir. 22 Ekim günü Saraybosna'ya vardığında Türkleri tamamen hazırlıksız yakalamıştır¹³.

Prens Eugene'nin askeri günlüğünde bölgeye vardıklarından sonraki iki günü anlatan kayıt dikkat çekmektedir.

“23 Ekim günü askeri birlikleri şehre doğrudan hâkim olan bir tepenin üzerinde geniş bir cepheye yerleştirdim. Bu noktadan kenti yağmalamak üzere müfrezeler gönderdim. Türkler, en iyi şeyleri çoktan emniyet altına almışlardı, fakat yine de her çeşit maldan çok sayıda kalmıştı geriye. Akşama doğru kent yanmaya başladı. Kent, bayağı geniş ve oldukça açık; iyi durumda olan 120 adet camisi var. 24 Ekim günü, Saraybosna'da kaldım. Kenti ve kent çevresindeki bütün alanı ateşe verdik. Düşmanın peşine düşen hücum birliğimiz, çok sayıda Türkü öldürdükten sonra, yanlarında birçok kadın, çocuk ve ganimet getirdi. Hristiyanlar kalabalık topluluklar halinde bize gelerek, ülkeyi terk edip, peşimizden gelmek istediklerinden, eşyalarıyla birlikte kampımıza

¹²Tanıl Bora, **Yeni Dünya Düzeni'nin Av Sahası: Bosna Hersek**, İstanbul 1999, s.24-26.

¹³ İsmet Binark vd., **Bosna-Hersek ile İlgili Arşiv Belgeleri (1516-1919)**, Ankara 1992, s.10.

katılmak için izin istiyorlar. Bu ülkedeki bütün Hristiyanları Sava nehrinin öte yanına geri götürebilmeyi umut ediyorum.”¹⁴

Bu olay sonucunda Saraybosna tarihinin en büyük felâketlerinden birini yaşamış oldu. Şehirdeki ahşap binaların çoğu küle döndü, taş binalar ise büyük zarar gördü.

Saraybosna’da yaşanan bu olayın tanıklarından biri olan anonim şair bu felaketi şöyle anlatmıştır;

“Avusturya kâfirleri orduları ile geldiler, kitapları ve camileri yaktılar, mihrapları yıktılar, güzel şehr-i Saraybosna’yı baştanbaşa tahrip ettiler. İnsanları koyun gibi sürdüler, gözlerinden kanlı yaşlar akıttılar, pek çoğunu esir ettiler ve mahvettiler, cennetten çıkma güzel yüzlerini ne güneşin ne de ayın gördüğü genç kızları başı açık yalın ayak mutlu hayatlarından kopardılar, krala hediye olarak sundular. Kâfir geldi, bütün yiyecek ve eşyalara el koydu, on bin esir ağladı...”

Şehrin bu yangından sonra harabeye döndüğü kaynaklarda belirtilmiştir. 1697’de Avusturya istilası sonrası şehrin yakılıp yıkılması Saraybosna’nın sosyal, ekonomik ve kültürel gelişimini olumsuz yönde etkilemiştir. Bosna Valisi Halil Paşa İstanbul’a gönderdiği raporda istila sırasında şehirdeki 104 camiden 92’sinin yandığını veyahut yıkıldığını ve vakıfların bile tahrip edildiğini bildirmiştir. Ayrıca, camilerle birlikte etrafta bulunan pek çok mahallenin ve çarşının da yandığı ve şehrin harabeye döndüğünü aktarmıştır. Bu yangında şeriye sicilleri, fermanlar, kronikler, yazma eserler gibi pek çok kültürel miras da zarar görmüştür. Avusturya ordusu yalnız Müslümanlara zarar vermekle kalmamış Ortodoks kilisesini de yağmalamış ve Katolik kilisesi de yakmıştır. Yangın felaketinden sonra şehrin toparlanması uzun zaman almıştır. Saraybosna’nın geçirdiği bu felaketlerin ardından 1788, 1831, 1842, 1852 ve 1879 tarihlerinde çıkan yangınlar da kentteki yapıların büyük bölümünün yok olmasına ve ayakta kalan yapıların da zarar görmesine neden olmuştur. ¹⁵

1683-1699 yılları arasında Bosna’da yaşayan Hristiyanların bir kısmı topraklarını terk etmişlerdir. Benzer şekilde Macaristan, Slovenya, Lika ve Dalmaçya’dan da binlerce Müslüman Bosna topraklarına sığınmıştır. Karlofça Antlaşması’nın imzalanmasında sonra, Osmanlı Devleti savaş sırasında Bosna’yı terk eden Hristiyanların dönmesi için çalışmalar yapmıştır.¹⁶

Savaşı 1699 yılında sona erdiren Karlofça Antlaşması Osmanlı İmparatorluğu’nun Avrupa’da gerilemekte olduğunu teyit etmiştir. Bu antlaşma ile birlikte; Macaristan ve Transilvanya Habsburglara; Dalmaçya ve Yunanistan’daki geniş topraklar Venedik’e bırakıldı. İlerleyen süreçte Venedik antlaşma şartlarını ihlal etmeye başlayınca savaş kaçınılmaz olmuştur. Prens Eugene, Türkleri Petrovaradin’de ağır bir yenilgiye uğrattı. 1718 yılında yapılan Pasarofça Antlaşması ile

¹⁴ Malcolm, *a.g.e.* s.150.

¹⁵ Aşkın Koyuncu, “Osmanlı Dönemi’nde Saraybosna Yangınları”, **Cihannüma Tarih ve Coğrafya Araştırmaları Dergisi**, s. VX/2, s.55-57.

¹⁶ Zafer Gölen, **Tanzimat Döneminde Bosna Hersek**, Ankara 2010, s.53-54.

Avusturya, Sava Nehri sınırının güneyindeki Bosna bölgesinden bir toprak şeridi aldı; Venedik yönetimindeki Dalmaçya’da sınırlarını genişleterek o tarihten itibaren Bosna’nın güneybatı sınırını oluşturan bir hudut çizgisine ulaştı. Avusturya, 1736 da Pasarofça Antlaşmasını ihlal edip tekrardan Bosna’ya saldırdı. Vali Hekimoğlu Ali Paşa bölgeyi çok iyi savundu ve yapılan Banja Luka Muharebesinde Avusturya ordusunu yendi. 1739 yılında yapılan Belgrad Antlaşması ile Avusturya; Sava Nehri’nin güneyinde kalan bütün topraklarını bırakmak zorunda kaldı. Bugünkü Bosna’nın kuzey sınırı bu antlaşma ile çizilmiştir.¹⁷

Belgrad Antlaşması’nın ardından şehirde karışık bir dönem başladı ve sosyal tabakalaşmada bazı değişiklikler meydana gelmeye başladı. Kaybedilen kalelerden gelen yeniçeriler şehirlere yerleşerek nüfuz kazanmaya başladılar.

Saraybosna imtiyazlı bir merkez haline geldi. Şehir âyanı, askerî zümreler ve “*kapudan*” denilen sivil mahallî reisler bu durumun daha da güçlenmesini sağladı, sözü geçen gruplar siyasî otoritenin başlıca temsilcileri oldular. Tüm bu uygulamalar sonucunda XVIII. yüzyılın ortalarından itibaren on yıllık bir dönem boyunca fakir halkın ve müslüman köylülerin bir dizi isyanı patlak verdi.¹⁸

XIX. Yüzyılın ikinci yarısı ortalarına kadar Osmanlı hâkimiyetinde kalan Saraybosna, etrafındaki bir dizi köylü ayaklanmasından çok fazla zarar gördü. 1875’te çıkan isyan siyasî bir özellik kazandı ve bu ayaklanma ile büyük güçlerin bölgeye müdahale etmesine neden oldu. 1878’deki Berlin Kongresi’nde Bosna ve Hersek, Avusturya-Macaristan’ın himayesine verildi. Bosna Müslümanları Avusturya-Macaristan’ın işgaline karşı geldilerse de 29 Temmuz 1878 tarihinde Bosna’ya dört taraftan giren işgalci güçler 19 Ağustos 1878’de Saraybosna’ya girip büyük direnişe rağmen şehri işgal ettiler. Böylece Bosna’da Osmanlı hâkimiyeti dönemi sona erdi. Ancak resmî olarak Saraybosna ve Bosna-Hersek’te Osmanlı Devleti’nin hakları 1908’deki kesin ilhaka kadar devam etmiştir.¹⁹

Avusturya-Macaristan hükümeti ilk olarak Saraybosna’da modern bir idare sistemi getirip ticareti geliştirmeye çalıştı, yollar inşa etti; yeni modern binalar, okullar, ilmî kuruluşlar yaptırdı ve bu faaliyetler ile Müslüman halkın ileri gelenlerini kendi tarafına çekmeyi amaçlamıştır. 1882’den 1903’e kadar Bosna-Hersek’te Avusturya-Macaristan siyaseti yönünden en önemli rolü B. Kallay oynadı. Bosna-Hersek’i ikili monarşi içinde ayrı bir bütün olarak muhafaza edebilmek ve Sırp-Hırvat milliyetçiliğinin yayılmasını denetim altında tutmak için Kallay bir “Bosna milleti” ve bir “Bosna

¹⁷ Malcolm, *a.g.e. s.152-153.*

¹⁸ Barbara Jelavich, **Balkan Tarihi 1**, çev. İhsan Durdu, İstanbul 2006, s.97-99.

¹⁹ Djurdjev, a.g.m., s.301.

dili” oluşturmaya çalışmış ise de bu konuda başarı elde edememiştir. Sadece müslüman aydınlar ve toprak ağalarının küçük bir kısmı Bosna milliyetçiliği davasını benimsemiştir.²⁰

Haziran 1914 tarihinde Avusturya-Macaristan veliahdı arşidük Frans Ferdinand ve eşi Sofia, Saraybosna’yı ziyaretleri esnasında gizli bir Sırp teşkilâtı mensubu olan Gavrilo Princip tarafından öldürüldü. Bu olay, Avusturya ile Sırbistan arasında bir savaşın çıkmasına ve hemen ardından I. Dünya Savaşı’nın başlamasına yol açtı. Savaş sonrası dönemde bölge 1918’de sonradan Yugoslavya Krallığı’na dönüşecek olan Sırp-Hırvat-Sloven Krallığı’na geçti ve Sırbistan’a bağlandı. 1929 yılında ülke, idari olarak banlıklara bölünerek yönetilmiştir. 1929’dan itibaren de Drina Banlığı’nın merkezi olmuştur. I. Dünya Savaşı’nın ardından 1918-1941 yılları arasında Saraybosna bölgede önemli bir merkez olmasına rağmen Yugoslavya Krallığı’ndaki Belgrad, Zagreb ve Ljubljana gibi şehirlerin seviyesine ulaşamadı ve eski önemini kaybetmeye başlamıştır. II. Dünya Savaşı’nın ardından kurulan Tito Yugoslavya’sı döneminde (1945-1990) Saraybosna, Yugoslavya’yı oluşturan altı cumhuriyetten biri olan Bosna-Hersek Sosyalist Cumhuriyeti’nin başşehri olarak ilân edilmiştir.²¹

Bölgenin İslamlaşma sürecine bakılacak olursa, Türkler genelde tüm fetih hareketlerinde olduğu gibi Bosna’yı fethettikleri zaman da kendilerinden önceki yöneticiler gibi yıkıcı olmamışlardır. Devlet yaşa ve başkalarının yaşamasına izin ver politikası doğrultusunda hareket etmişlerdir. Osmanlı Devleti’nin bu yaklaşımı bölge halklarını İslam’a yakınlaştırmıştır. Kurdukları düzen Balkanlar’da 300 yıldan fazla hüküm sürmüştür. Bu süreç gerek Balkanlar’ın gerekse Bosna’nın en huzurlu dönemlerini oluşturmuştur. Türkler bölge halkına dil ve din farkı gözetmeksizin eşit davranmıştır.

Bu tavır bölge halkını İslam’a kaynaştırmak için özel olarak düzenlenmiş bir strateji değil, tamamen bir dünya görüşünün ürünüdür. Bu şekilde Bosna’da İslamiyet’in yayılması fetih sonrasında zemin bulmuş ve bu süreç çok hızlı biçimde kendini göstermiştir. Günümüzde bile hala tartışma konusu olan Boşnakların İslam dinini benimsemeleri meselesi, birçok görüşün ortaya atılmasına ve bu hususta mutlak bir görüşün kabul edilmesine yol açmıştır. Fakat yaygın biçimde kabul gören yaklaşım ise Katolik Kilisesi tarafından sapkın / heretik olarak nitelenen Bogomillerin yoğun baskıya maruz bırakıldıkları, karşılığında ahlâkî esaslardaki görüş benzerliği nedeniyle kolayca bir bütün olarak İslamiyet’i kabul ettikleridir.²² Bogomillik bölgede Katolik ve Ortodoks krallıklarının baskısına direnme çabasının bir sonucu olarak var olmuştur. Papalığın tüm baskılarına rağmen Bosna’da Bogomil inancı Osmanlı Devleti’nin bölgeyi fethetmesine kadar devam etmiştir. Bogomillik, Bosnalıların Müslümanlığa geçişini kolaylaştıran etkenlere sahipti.²³

²⁰ Djurdjev, a.g.m., s.302.

²¹ Aruçi, a.g.m., s.130-131.

²² Gölen, a.g.e. s.43-48.

²³ Tanıl, a.g.e., s.18-19.

Hız. İsa'yı Allah'ın kulu olarak kabul etmeleri ve Hız. Muhammed'i tanımlarından dolayı Bogomiller Müslümanlara daha yakın görülüyorlardı. Türklerin vicdan hürriyetine hürmet göstermeleri, bir kaç asır Katolik kilisesi ile bu mezhepteki kralların ve Macarlar'ın zulmüne uğrayan Bogomiller, Müslümanlardan hiç ummadıkları şekilde büyük bir hoşgörü ile karşılaşmışlardır. Osmanlı idaresini kurtarıcı olarak gören bu kitleler bir süre sonra kendiliğinden Müslümanlığı benimsemişlerdir. Tebaasının dini işlerine karışmayan Osmanlı Devleti hiçbir etkide bulunmadan önemli bir halk kitlesi olan Bogomilleri kendi içine almıştır.²⁴ Bogomill mezhebine bağlı Boşnaklar, savaş kabiliyetleri, Macarları iyi tanımları ve Papalığa karşı derin bir kin beslemeleri sebebiyle Macaristan ile yapılan savaşlarda etkin bir rol oynamışlardır. Müslüman Boşnaklar her zaman Osmanlı Devleti'nin kuzeybatı hududunu tek başlarına müdafaa etmişlerdir. Boşnaklar Türk hâkimiyeti devam ettiği müddetçe sadakat ve fedakârlıkla vilâyet makamına tâbi kalmış ve Bosna, Osmanlı Devleti'nin önemli bir kalesi olmuştur.

1458 yılına kadar olan kayıtlarda Bosna'daki Müslüman nüfusun sınırlı sayıda olduğunu 1500 yıllarına geldiği zaman Müslüman nüfusta yavaş bir artış gözlenmektedir. XVI. Yüzyıla geldiği zaman Müslümanlaşma oranının zirveye ulaştığı görülmektedir. İslamlaşmanın bu kadar hızlı artmasıyla beraber Müslüman nüfus XVI. yüzyılın ikinci yarısında bölgede mutlak güç haline gelmeye başlamıştır.²⁵

Bosna bölgesinin Osmanlı Devleti tarafından fethedilmesiyle birlikte hayatın bütün sahalarında özellikle de şehirlerin doğuşu ve gelişiminde önemli değişimler yaşanmıştır. Bölgede yeni yerleşim yerleri kurulmaya veya mevcut yerleşim merkezleri hem ekonomik hemde sosyal bakımdan önemli gelişmeler göstermeye başlamıştır.

Bu süreçte küçük bir yerleşim merkezi iken Osmanlı Devleti'nin bölgeye yaptığı çalışmalar ile kısa zamanda büyük bir gelişme gösteren en önemli yerlerden birisi olan bugün Saraybosna olarak bilinen ama o dönemlerde Sarayovası olarak adlandırılan şehirdir. 1455 tarihli tahrir defterinde bu bölge “*Vilayet-i Hodide ve Vilayet-i Saraybosna*” olarak geçmektedir. 1455 tarihinde bu vilayet içinde Hodide kalesi, Tilova nahiyesi ve ayrıca Pazar niteliği taşıyan üç küçük köy kaydedilmiştir.

1468/1469 tarihli defterde ise bu vilayet için “*Saray ve Sarayovası*” isimleri yer almaktadır. Bölgenin merkezinin “*Trgovışte / Torakovişte Pazarı*” şeklinde kaydedildiği görülmektedir.²⁶

Bölgenin bu adla anılması Osmanlı döneminden önce burada bu isimle anılan bir pazar alanı olduğunu ve ismi Osmanlı döneminde de devam ettirdiği tahmin edilmektedir. Trgovışte pazarı,

²⁴İsmail Hakkı Uzunçarşılı, **Osmanlı Tarihi**, c.1, Ankara 2011, s.220.

²⁵Nenad Moaanın, “Osmanlı Bosnası”, **Türkler**, c.10, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, s.737.

²⁶Oruç, *a.g.m.* , s.256-257.

Sarayovası vilayetinin merkezi durumundaydı ve zamanla Saray adı bu yerleşim yeri için kullanılmaya başlanmış, Trgovište adı tamamen terkedilmiştir. 1489 yılında Saray Pazarı, 1501 Sarayovası, 1516 Saray Pazarı, 1530, 1542, 1561’de Saray isminin kullanıldığı ve ilerleyen dönemlerde ise Sarayovası ismi kullanılmaya başlamıştır.²⁷ Evliya Çelebi Saraybosna'nın kuruluşunu şu cümleler ile aktarır:

“...tarihçi Latin Yanvana göre bu şehrin kuruluşu şöyle olmuştur: Bir derbent beklemek için Dubrovnik Kralı beş on adet küçük kulübe gibi evler yapıp 300 nefer adam koyup bu korkunç derbende gözcülük ve bekçilik ederler, ama bu zeminin suyu ve havası hoş olduğundan zamanla derbentin derbeder halkı çoğalır. Burası bağlar bahçeler yaparak bir bakımlı kasaba olunca bu kere bunlara Dubrovnik Kral bir kale yapar. Gittikçe bu şehir mamur olur.”²⁸

Sarayovası 1468 de 5 müslüman, 65 hristiyan hanesine sahip küçük bir yerleşim alanıydı. 1485 tarihinde şehrin toplam nüfusu 700-800 kişi civarındaydı. Bunlar 42 müslüman, 103 hristiyan, 8 Dubrovnikli aileden oluşuyordu. 1489’dan itibaren müslüman nüfusta artış gözlenirken hristiyan nüfusta düşüş yaşanmıştır. XVII. yüzyıl başlarına kadar hristiyan nüfustaki düşüş devam etmiştir. Şehir 1516 yılına geldiği esnada 884 hane, 366 mücerret müslüman nüfusa karşılık, hristiyan nüfus 74 hane, 15 biveden oluşmaktaydı. Bunun yanında 66 hane Dubrovnikli aile bulunmaktaydı. XVI. yüzyılda Sarayovası'nın toplam nüfusu 5000 - 5100 kişi civarındadır. Bu tarihten itibaren Sarayovası'na bazı Yahudi aileler de yerleşmeye başlamıştır. Onların yaşadığı mahalle ise “Çifuthane”, Dubrovnikli ailelerin yaşadığı mahalle ise “Latinluk” denilmiştir.²⁹ 1530 yılında kent nüfusunun çoğunluğunu Müslümanlar oluşturuyordu. Şehrin etkisini çevresindeki alanlara da yaymış olduğunu yerel idare bölgesinin % 46’sının müslüman olmasından anlaşılabilir. Sarayovası çoğunlukla etrafındaki bölgelerden insanları çekerek nüfusunu artırmıştır. XVI. yüzyıl sonlarına gelindiği zaman Ragusalı tüccarlardan oluşan hristiyan grup ve küçük bir topluluk olan Musevi cemaati de Sarayovası nüfusuna eklenmiştir. Toplam 93 mahalleden 2’si hristiyan, 91 mahalle ise müslüman nüfustan oluşmaktaydı.³⁰

Saraybosna’da ki mahalle kültürü şehir nüfusunun artmasına paralel olarak hızlı bir şekilde artış göstermiştir. 1516 yılında mahalle sayısı 17 iken, 1530 yılında 32, 1542 yılında 41, 1561 yılında 65’e yükselmiştir.

²⁷ İlhan Şahin, “Osmanlı Döneminde Saraybosna'nın Kuruluşu ve Yükselişi (1455-1561)”, **Bosna Hersek**, ed. İlhan Şahin, İstanbul 1992, s.22.

²⁸ Evliya Çelebi, **Günümüz Türkçesi ile Evliya Çelebi Seyahatnamesi**, haz. Seyit Ali Kahraman, c.5, İstanbul 2010, s.578-579.

²⁹ Aruçi, *a.g.m.* ,s.129.

³⁰ Malcolm, *a.g.e.* , s.126.

Mahalleler genellikle bir mescit ya da bir caminin etrafında kurulmuş ve bu camilerin isimleri ile anılmaktadır. Camilerin yanı sıra bazı mahallelerde etrafında kurulan zaviye ve medreselerin isimleri ile anılmıştır.³¹

XV. yüzyıl ortalarından XVI. yüzyıl ortalarına kadar geçen süre zarfında Sarayova'nın nüfusunun hızlı bir şekilde artmasının öncelikli nedeni dışarıdan şehre yapılan göçlerdir. Bu konu hakkında 1530 tarihli tahrir defterinde bazı kayıtlara rastlanmaktadır. Şahıs isimleri ile birlikte bölgeye gelen kişilerin nerelerden geldikleri de kaydedilmiştir. Buna göre, 31 hane Hersek sancağından, 20 hanenin ise Sarayova'sına yakın köylerden geldiği anlaşılmaktadır. Ayrıca 2 hanenin Selanik'ten, 2 hanenin Edirne'den ve 1 hanenin de Anadolu'dan geldiği görülmektedir. Bu durum Sarayova şehrine yapılan göçlerin önemli bir kısmını bölgeye yakın bazı şehir ile köylerden, diğer kısmının ise Balkanlar ve Anadolu'dan göç ettiği tahrir defterinden anlaşılmaktadır. Şehre göç edenler arasında ki büyük kesimi İslamiyet'i yeni kabul edenler oluşturmaktadır. Sarayova'da İslamiyet'i kabul eden diğer grup ise hürriyeti bağışlanan kölelerdir. Sahibi tarafından bağışlanan bu köleler Osmanlı arşiv kaynaklarında 'atık' ya da 'mu'tak' olarak geçmektedir. Şehirde, 1530 tarihinde 61, 1542'de 54 kişinin atık, 1561'de ise 141 kişi ise mu'tak olarak kaydedilmiştir.³² Arşiv kayıtlarına bakıldığı zaman Sarayova'nın gelişimi ve büyümesine katkı sağlayan bir başka sebepte, şehrin kenar olarak geçen bir 'uç' bölgesinde veya sınır da bir yerde olduğundan dolayı halkın avarız vergisinden muaf tutulması bölgeye yapılan göçleri cazip hale getirmiş ve şehrin nüfusu kısa sürede artış göstermiştir.³³

Osmanlı devletinin bu bölgede bu kadar hızlı yayılmasında devletin uygulamış olduğu 'iskân siyaseti' ve 'istimâlet politikası' önemli derecede etkili olmuştur. Bu bölgelere iskân ettirilen Türkmenler, zamanla bu coğrafyada han, hamam, medrese, tekke, zaviye, cami, mescit gibi yapılar inşa ederek bu bölgelerin Türk yurdu haline gelmesine neden olmuşlardır.³⁴ Bölgede uygulanan bu iskân politikasıyla, devletin desteği, devlet adamlarının kurmuş oldukları vakıflar, dervişler, alperenler ve gazi beyleri sayesinde başarılı olmuş ve yüzyıllar boyunca bu topraklar Osmanlı hâkimiyeti devam etmiştir.³⁵

Sarayova'sı şehrini ziyaret eden Evliya Çelebi; bu şehirde 100'den fazla çeşme aktığını ve Makro Dağından gelen suyun sanki hayat kaynağı olduğunu ve suyunun çok tatlı olduğunu ifade eder. Şehirde 300 adet sebilhane, 176 adet su değirmeni, 5 hamam olduğunu ama Saray şehrinin ileri

³¹Şahin, *a.g.m.*, s.24-25.

³²Şahin, *a.g.m.*, s.23.

³³İlhan Şahin, "Osmanlı Belgeleri Işığında Sarayova (Saraybosna)'nın Kuruluşu İle İlgili Yeni Tespitler", **Dünden Bugüne Bosna- Hersek ve Aliya İzzetbegoviç Uluslararası Sempozyum Bildirisi**, ed. Zekeriya Kurşun, İstanbul 2018, s.48.

³⁴Mehmet İnbaşı, "Balkanlarda Osmanlı Hâkimiyeti ve İskân Siyaseti", **Türkler**, c.9, Ankara 2002, s.288-299.

³⁵İlhami Danış, "Bosna'da Erken Osmanlı Dönemi İskân ve İmar Faaliyetleri", **Dünden Bugüne Bosna- Hersek ve Aliya İzzetbegoviç Uluslararası Sempozyum Bildirisi**, ed. Zekeriya Kurşun, İstanbul 2018, s.32.

gelenlerinin evlerinde 176 tane hanedan hamamları bulunduğunu söyler. Bölgede 23 adet tüccar hanları olduğunu bu hanların bakımlı, süslü, kale gibi benzersiz yapılarda olduğunu aktarır. 1080 adet çarşı, pazar, bedestene sahip olduğunu bunların süslü, sıralı ve şirin yapılar olduklarını ve sokakların Halep- Bursa şehri gibi üstü örtülü sultan çarşıları olduğunu anlatır. Ayrıca şehrin ortasından geçen Milaça Nehri üzerinde 7 sağlam köprü olduğunu, şehrin 7 farklı yerinde imarethanelerin bulunduğunu aktarır. Bunun yanı sıra bölgenin ikliminin güzel olması suyunun tatlı olmasından dolayı halkın ten rengi pembemsidir diye ekler. Şehrin her tarafında yaylalar olduğunu suların bol olduğunu bu yüzden insanların sağlıklı ve uzun ömürlü olduklarını belirtir.³⁶

XV. yüzyılda İshakoğlu İsa Bey'in yürüttüğü imar faaliyetleriyle Saraybosna'nın kentsel gelişimi de başlamıştır. İsa Bey, Bendbaşı'nda bulunan Brodac'da yeni bir yerleşim yeri kurarak burada bir tekke, tekkeye bitişik misafirhane, bir han, Milaça nehri üzerinde bir köprü, Čareva (Hünkâr) Camisi yanında bir hamam ve çeşitli ve dükkânlar yaptırmıştır.³⁷ Osmanlı devletinde şehir "*cuma kılınır, bazar durur*" şeklinde tabir edilmiştir. Bir yerleşim yerinin şehir ve kasaba olması için üç temel unsura sahip olması lazımdır. İlk olarak bölgede sürekli yaşayan müslüman cemaat, ikinci olarak vakit namazlarının ve bayram namazlarının kılınacağı bir cami yapılması ve son olarak bir çarşı ve pazar yeri olmasıdır. Bu doğrultuda hareket eden İsa Bey, ilk olarak Hünkâr camisini yaptırarak "*cuma kılınacak*", daha sonra dükkânlar yaptırarak "*bazar duracak*" alanı oluşturarak bu caminin etrafında Saraybosna'nın ilk mahallerinden biri oluşmaya başlamıştır.³⁸ Bu mahalle 1516 yılına kadar Hatip Mahallesi, daha sonra Eski Mahalle ve daha sonrada Hünkâr Mahallesi olarak anılmıştır. Gazi İshak Bey burada bir saray ve Fatih Sultan Mehmet adına Hünkâr Camii ile yanında bir hamam yaptırmıştır.³⁹ Brodec adlı köyün İsa Bey tarafından alınıp imar edildiği bölgenin şehir haline getirecek olan eserlerin temellerinin atıldığı ve Brodec'te ilk Osmanlı sarayının yapılmasından dolayı bu bölgeye *Saray, Sarayovası, Saray kasabası* isimleri verilmiştir. Özellikle yapılan bu sarayın çok muhteşem olduğu ve bu yüzden şehre Saraybosna adı verildiği kaynaklarda geçmektedir. Evliya Çelebi de bu konu hakkında kısa bir bilgi vermektedir. Onun ifadesiyle "*aşağı şehirde Hünkâr Cami'nin olduğu yerde bir saray inşa edilmek suretiyle şehrin ismine Saray denildiği, nehrin adının Bosna olduğunu, nehir isminin şehir ismine izafe edilmesiyle "Bosna-Saray" tabirinin ortaya çıktığını belirtmektedir*"⁴⁰

Bosna sancak beyi olan İsa Bey, Saraybosna sancağının kurulacağı yeri kendisinin belirlemiş olması ve buraya inşa ettirdiği pek çok vakıf eserleri ile şehrin temellerini atmıştır. İsa Bey'den sonra

³⁶ Çelebi, a.g.e. , s.584-592.

³⁷ Behiya Zlatar, "XVI. Yüzyılda Saraybosna", **Osmanlı**, c.V, Ankara 1999, s.595.

³⁸Hatice Oruç, "15 ve 16. Yüzyılda Saraybosna", **CIEPO Osmanlı Öncesi ve Osmanlı Araştırmaları Uluslararası Komitesi XVII. Sempozyumu Bildirileri**, Haz: Kenan İnan ve Yücel Dursun, Trabzon 2006, s. 393.

³⁹Canan Demir, "Saraybosna Şer'iyye Sicillerindeki Nikâh Kayıtları (1781-1783)", s.15,**Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı**, Mersin 2019.

⁴⁰ Aruçi, a.g.m., s.129.

başa gelen sancak beyleri ve bölgenin zenginleri de kurdukları vakıflar ile birlikte şehrin gelişmesine katkı sağlamış oldular. Saraybosna'daki bu oluşum Gazi Hüsrev Bey'in kurmuş olduğu vakıflar ile tamamlanmıştır. Bosna'da 300'den fazla yapının baniliğini üstlenmiştir.

Vakıf kurumu, Osmanlı Devleti'nde bütün şehirlerin gelişmesinde önemli etkiye sahiptir. Saraybosna'nın doğuşu ve gelişiminde de vakıflar etkin bir rol oynamıştır. Halkın dini-kültürel ve iktisadi hayatlarının geçtiği değişik tür ve nitelikteki vakıf unsurları mimarileriyle bütün şehirlerin temelini oluşturuyorlardı. Vakıf binalarının yapılmasıyla şehirlerin en önemli yapıları meydana gelir ve bölge, şehir şeklini almaya başlardı. Şehrin temelini oluşturacak vakıf eserlerinin ne olacağı (cami, medrese, imaret, tekke, köprü, çeşme, han, kervansaray, vs.), sayısı ve bunların nerelere inşa edileceği devletle birlikte kararlaştırılan hususlardır. Buradan anlaşılacağı üzere vakıf kurumları ile özellikle de devlet adamları tarafından kurulanlar, bir yönüyle devletin planlama siyasetinin bir ürünü olarak da karşımıza çıkmaktadır. Bir kasaba kurulurken vakfın kurucusu olan kişi halkın dini, sosyal, iktisadi ve kültürel ihtiyaçlarının karşılanması için bağışta bulunurdu ve kısa zamanda bir köyden bir kasaba oluşturulurdu. Vakfın kurucuları devletin verdiği talimatlar doğrultusundan ortak hareket ederlerdi.⁴¹ Bu durumun böyle olması, İslami - Teokratik yapıya sahip olan Osmanlı Devleti'nde sosyal, kültürel ve ekonomik hayatın merkezi olan şehirlerin kurulmasında etkin rol oynamıştır. Bosna'daki şehirlerin kurulup gelişmesi de bu doğrultuda olmuştur.⁴²

Bosna sancak beyi olarak 1521- 25, 1525-33 ve 1536-41 yılları arasında üç dönem görev yapan Gazi Hüsrev Bey vakıflar aracılığıyla yürüttüğü imar faaliyetleri sayesinde “*sıradan bir kasabayı gerçek bir şehir haline getirmiştir.*” Hüsrev Bey dönemi, Saraybosna'nın “*Altın Çağı'nı*” teşkil etmiştir. Saraybosna ve çevresinin İslamlaşmasında çok önemli rol oynayan dini, ticari ve kültürel pek çok yapı inşa ettirmiştir. Gazi Hüsrev Bey tarafından inşa edilen külliyeler ve vakıflar ile birlikte Saraybosna bir Türk-İslam şehri hüviyetine bürünmüştür. Cami, mektep, hankah, medrese, imaret, hamam gibi yapılar ile şehrin sosyal, dini ve kültürel hayatını etkilerken, kervansaray, bedesten ve çok sayıdaki dükkânlar ile ekonomik hayatın gelişmesine katkı sağlamıştır. Gaza ile elde ettiği gelirini Saraybosna'nın şehir olarak gelişimini sağlamak için kullanmıştır. Şehrin tam ortasında yer alan Gazi Hüsrev Bey Külliyesi ve Bey Camisi yaptırdığı en önemli yapılarıdır.⁴³ Bölgede yapılan bu faaliyetler sonucunda Saraybosna'nın ilk kurucusu olarak İsa Bey gösterilirken ikinci kurucusu olarak da Gazi Hüsrev Bey gösterilmiştir.

Saraybosna'nın ekonomik ve ticari açıdan gelişmesinde kurulan çarşı ve pazarlar önemli rol oynamışlardır. XVI. Yüzyılda Saraybosna çarşısı iktisaden en zirve dönemlerini yaşamıştır. Burada

⁴¹ Adem Handzic, “XVI. Yüzyılda Bosna'da Osmanlı Şehirlerinin Oluşumuna Bir Bakış”, **Bosna Hersek**, ed. İlhan Şahin, İstanbul 1992, s.15-18.

⁴² Adem Handzic, “Bosna'da XVI. Yüzyılda Kasabaların Gelişmesinin Bazı Özellikleri”, **IX. Türk Tarih Kongresi** c.2, Ankara 1981, s.896.

⁴³ Hatice Oruç, “Gazi Hüsrev Beyin Saraybosna'daki Vakıfları”, **Belleten**, **LXXIII/268**, Aralık 2009, s.645-667.

80 farklı tür zanaat mevcuttu. Bir caddede bir ya da birbiriyle alakalı birkaç zanaatın dükkânları yer almaktaydı. Bu surette Saraybosna çarşısında 45 cadde bulunmaktaydı ve sözü edilen caddelerde büyük ticaret yapıları kurulmuştur.

Ticaretin gelişmesinde kurulan bedestenler, hanlar ve kervansaraylar da etkili olmuştur. Saraybosna’da inşa edilen üç büyük bedesten bize bölgenin ticari açıdan ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Bunlar, Taşlıhan, Gazi Hüsrev Bey’in yaptırdığı bedesten ve Rüstem Paşa tarafından inşa ettirilen Bursa bedestenidir. Taşlıhan ve Gazi Hüsrev Bey bedesteni birbirleri ile bağlantılı şekilde kurulmuştur. Gazi Hüsrev Bey bedestenindeki tüccarların, Taşlıhan’da konaklayan Venedikli ve Dubrovnikli tacirler ile doğrudan ilişki kurmasını sağlayacak şekilde inşa edilmişlerdir.⁴⁴

Bütün Osmanlı şehirlerindeki iktisadi hayatın temelini teşkil eden dericilik, tekstil, gıda mamulleri ve alet yapımı ile ilgili iş alanlarının Saraybosna’da ön plana çıkmıştır. Özellikle dericilik ve yan kolları debbağ, çizmeci, haffaf, saraç, sagrakçı ekonomik hayatta önemli bir yere sahiptir. Değer kazanan bir diğer iş kolu da tekstil ve buna bağlı diğer meslekler hayyat, hallaç, sofçı, takyeci, keçeci, boyacı’dır. Esnaf grubu içinde gıda maddeleri imal ve ithal edenler bakkal, kasab, bozacı, börekçi, helvacı, habbaz ayrı bir grubu meydana getiriyordu. Bunlara ek olarak alet imalatı yapanlar ve bunları satanlar çıkırıç, çilingir, kalaycı, kazancı, kılıççı, kuyumcu diğer esnaf gruplarını oluşturuyordu.⁴⁵

Saraybosna ile ilgili tahrir defterleri incelendiği zaman her mahallede dericilik ile ilgili meslek kolları mevcuttur. Dericilik sektöründe 50 debbağ, 33 sarraç, 30 haffafın çalışması bu işkolunun şehirde ne kadar önemli bir yere sahip olduğunu belli etmektedir. Şehirde önemli olan ikinci meslek kolu ise dokuma alanında faaliyet göstermektedir. 1530 yılında düzenlenen tahrir göre 49 kişi bu alanda çalışmaktadır. Bunlardan 29’u hayyat, 10’u keçeci mesleğini icra ettiği görülmektedir.

1489 tarihinde şehrin vergi geliri 42.241 akçeydi. Bu bölgede bir Pazar yerinin varlığı ticareti ve ekonomik hayatı önemli derecede etkilemiştir. Pazarlardan “*bâc-ı pazar*” adıyla vergi alınmaktaydı. Bâcı Pazar ve ihtisap vergisinin toplam vergi gelirleri arasında % 85’lik bir orana sahiptir. 1530 tarihinde 63.000 akçe, 1542 tarihinde 67.000 akçe vergi geliri olmuştur. Pazarlardan toplanan bu vergilerin XVI. yüzyılda artış göstermesi bize şehrin merkezindeki pazarların ticaret hacminin ve nüfusun giderek arttığını göstermektedir.⁴⁶

Saraybosna’nın önemi Osmanlı Devleti’nin Adriyatik Denizi’ne doğru yayıldığı 1520-1540 tarihleri arasında daha da ilerleme göstermiştir. Bu dönemde Saraybosna Balkanlar’ın batı

⁴⁴Zlater, a.g.m. , s.598-599.

⁴⁵Şahin, a.g.m., s.26-27.

⁴⁶Mehmet Emin Yardımcı, **15 ve 16. Yüzyılda Bir Osmanlı Livası Bosna**, İstanbul 2006, s.46-48.

kesimindeki en büyük ticaret merkezi konumuna gelmiştir. Bursa, Edirne ve İstanbul'u Adriyatik Denizi'ndeki limanlara bağlayan ticaret ağının en önemli durak noktası olduğundan şehrin canlı bir transit ticaret ağına sahipti. Balkanları kapsayan bu ticaret ağında Saraybosna'nın gelişmesi ile birlikte Yenipazar ve Foça kasabaları da yükselmeye başlamıştır.

Doğu'dan gelen malların depolanabilmesi için yapılan bedestenler Saraybosna'nın ekonomik anlamda ne kadar değer kazandığının göstergesidir. Aslen Saraybosna, Gorajde ve Olovolı olan Bosnalı tüccarlar 1500 yılından itibaren sadece Doğu'dan gelen malların alım satımında değil, Balkanlar'da ihracat alanında Raguzalı tüccarlar ile rekabette başarılı olmaya başlamışlardır.⁴⁷

Saraybosna'da uluslararası ticarete Dubrovnikli tüccarlar da önemli bir yere sahiptir. Neretva vadisinde Venedik kolonisi ve İtalyan tüccarlar da Saraybosna'da alışveriş yapan önemli bir diğer gruptur. Ticari işlerde XVI. yüzyılın ortalarından sonra Saraybosna'ya gelen Yahudili tüccarlar da oldukça etkili olmuştur.⁴⁸

⁴⁷Halil İncelik, **Osmanlı İmparatorluğu'nun Ekonomik ve Sosyal Tarihi 1**, çev. Halil Berktaş, İstanbul 2018, s.321-322.

⁴⁸Zlater, *a.g.m.* , s.599.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. ŞER'İYYE SİCİLLERİNİN ÖNEMİ VE 6 NUMARALI SARAYBOSNA ŞER'İYYE SİCİL DEFTERİ

1.1. Şer'iyye Sicillerinin Önemi

Osmanlı Devleti döneminde, kadıların yargı bölgelerine merkezden gelen resmî belgelerin ya da mahallî olayların mahkemeye intikal etmesiyle görülen davaların kaydedildiği defterlere “şer'iyye sicilleri” ya da “kadı sicilleri” denilmektedir. Sicil kelimesi; sözlükte okumak, kaydetmek ve karar vermek olarak yer almaktadır. Terim anlamıysa “İnsanlarla ilgili bütün hukukî olayları, kadıların verdikleri karar suretlerini, hüccetleri ve yargıyı ilgilendiren çeşitli yazılı kayıtları ihtiva eden defterlere “Şer'iyye Sicilleri(sicillat-ı şer'iyye)”, “kadı defterleri”, “mahkeme defterleri”, “Zabt-ı Vakayi sicilleri” veya “Sicillat defteri” olarak ifade edilmektedir.⁴⁹

Kadılar⁵⁰ buldukları bölgede devletin temsilcisi konumunda yer aldıkları için merkez ile yaptıkları yazışmaları, baktıkları davaların sonuçlarını ve verdikleri kararları deftere kayıt etmek zorundadır. Tutulan bu defterler belli bir usule göre uzun boylu, dar ve enli olurlardı.⁵¹ Siciller genellikle rika kırması, talik kırması ve divanî şeklinde yazılmıştır. Şer'iyye sicillerindeki her türlü yazılı kayıtlar belli bir usule göre düzenlenmekte ve sicile kaydedilmektedir ki; bu usule “Sakk-ı Şer'î” usulü denir.⁵²

Osmanlı devletine ait şer'iyye sicilleri içerisinde birçok kayıt türü mevcuttur. Bunların bir kısmı bizzat mahkemedeki işlemler sonucu ortaya çıkanlar, bir kısmı ise İstanbul'dan gelen belgelerdir.⁵³ Tereke, vekâlet, hüccet, ilam gibi yalnızca bir konuya ait kayıtların bulunduğu defterler birinci gurubu meydana getirir. “Sicill-i mahfuz” denilen bir tarafına evlenme-boşanma, alacak-verecek, alım-satım, nafaka, vakıf, hibe, cürm-cinayet gibi mahalli olaylar ve “sicill-i mahfuz defterlü” denilen öteki tarafına merkezden gelen ferman, berat, buyuruldu, izinname gibi belgeler

⁴⁹ Ahmed Akgündüz, “İslam Hukukunun Osmanlı Devleti'nde Tatbiki: Şer'iyye Mahkemeleri ve Şer'iyye Sicilleri”, **Türkler**,c.X, Ankara 2003, s.99,

⁵⁰ Osmanlı Devleti'nde geniş kapsamlı yetkileri bulunan ve Şer'iyye Mahkemelerinde yargı görevini yerine getiren kişilerdir. Kadı hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. İlber Ortaylı, **Hukuk ve İdare Adamı Olarak Osmanlı Devleti'nde Kadı**, İstanbul, 2016. Fahrettin Atar, “Kadı”, **DİA**, 24, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 2001,s.69-73.

⁵¹ Ömer Faruk Teber, “Osmanlı Devleti Adli Yapısında Bir Kesit: “Şer'iyye Sicilleri”, **Dergipark**,Sayı.35, c.12, s.541.

⁵² Ahmet Akgündüz, **Şer'iyye Sicilleri Mahiyeti, Toplu Kataloğu ve Seçme Hükümler**, 1, İstanbul, 1988, s.18.

⁵³ Yunus Uğur, “Şer'iyye Sicilleri”, **DİA**, 39, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 2010,s.9.

kaydedilen defterler ikinci grubu oluşturur. Kayıt sırasında konu hatta tarih sırasına dikkate alınmadan tutulan defterler de üçüncü grubu oluşturmaktadır.⁵⁴

Mahkemelerde tutulan kayıtlarının konuları ise çeşitlilik göstermektedir. Mahkeme arşivlerinde dava zabıtları, mukavele, senet, satış, vakfiye kayıtları, vekâlet, kefalet, vesayet, azatlık belgesi, borçlanma, tereke ve taksim senetleri, günlük narh listeleri, esnaf teftişleri, cinayet ve nikâh kayıtları yer almaktadır.⁵⁵

Şer'iye sicilleri Osmanlı tarihinin birinci dereceden en önemli kaynaklarını oluşturmaktadır. Osmanlı Devleti'nde hem merkezde hemde taşrada her kesimden insanlar arasındaki hukukî ilişkilere ait kayıtları içeren bu defterler Osmanlı devletinde aile, toplum, ekonomi ve hukuk gibi pek çok alanda bilgi aktaran önemli kaynakları oluşturmaktadır. Şer'iyye sicilleri sosyal ve yerel tarih çalışmalarında da ana kaynaklar olarak karşımıza çıkmaktadır.⁵⁶

Türkiye'de siciller üzerine ilk çalışmalar 1930 yılında yayınlanan Halkevi dergilerinde yapılan çalışmalar ile başlamıştır. İsmail Hakkı Uzunçarşılı'nın 1935 yılında yayınlanan "*Şer'i Mahkeme Sicilleri*" ve Talat Mümtaz Yaman'ın 1938'de yayınladığı "*Şer'i Mahkeme Sicilleri*" isimli çalışmaları Ankara Halkevi dergisi Ülkü'de yayınlanarak bu alanda öncülük eden ilk belgeler olmuştur.⁵⁷

1.2. 6 Numaralı Saraybosna Şer'iyye Sicil Defterinin Özellikleri

Çalışmaya konu olan 6 Numaralı Saraybosna Şer'iyye Sicil defteri H.1165-1176 / M.1752-1762 tarihleri arasındaki kayıtlardan oluşmaktadır. Defter toplamda 165 sayfa ve 80 pozdan oluşmaktadır. Defterin içerisinde toplam da 635 adet kayıt mevcuttur. Defterin muhtevastaki kayıtlar konuları açısından çeşitlilik göstermektedir. Bu kayıtların 108 tanesi (% 17'si) ekonomik hayatla ilgiliyken, 397 dava kaydı da (% 62,51'i) sosyal hayatla alakalı konuları içermektedir. Geriye kalan 44 kayıt örneği ise (% 6,92'si) herhangi bir gruplandırmaya dâhil edilememiş muhtelif kayıtları içermektedir. Genel olarak bu kayıtların 75 tanesinde (% 11,81'i) davalar tam olarak sonuçlandırılmadan kayıt bitmiştir. Bunun yanı sıra 11 adet battal kayıt (% 1,73'ü) mevcuttur. Bu kayıtlar ise; 75a/1-2-3, 77a/1-2, 79a/1, 80a/3, 81a/3, 97a/2, 143a/4, 163a/1'dir. 6 Numaralı defter içerisinde 19 boş sayfa bulunmaktadır. Boş sayfalar numara ile gösterilerek belirtilmiştir. Bunlar; 3a

⁵⁴ Fethi Gedikli, "Osmanlı Hukuk Tarihi Kaynağı Olarak Şer'iyye Sicilleri", *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, c.3, Sayı. 5, 2005, s.189.

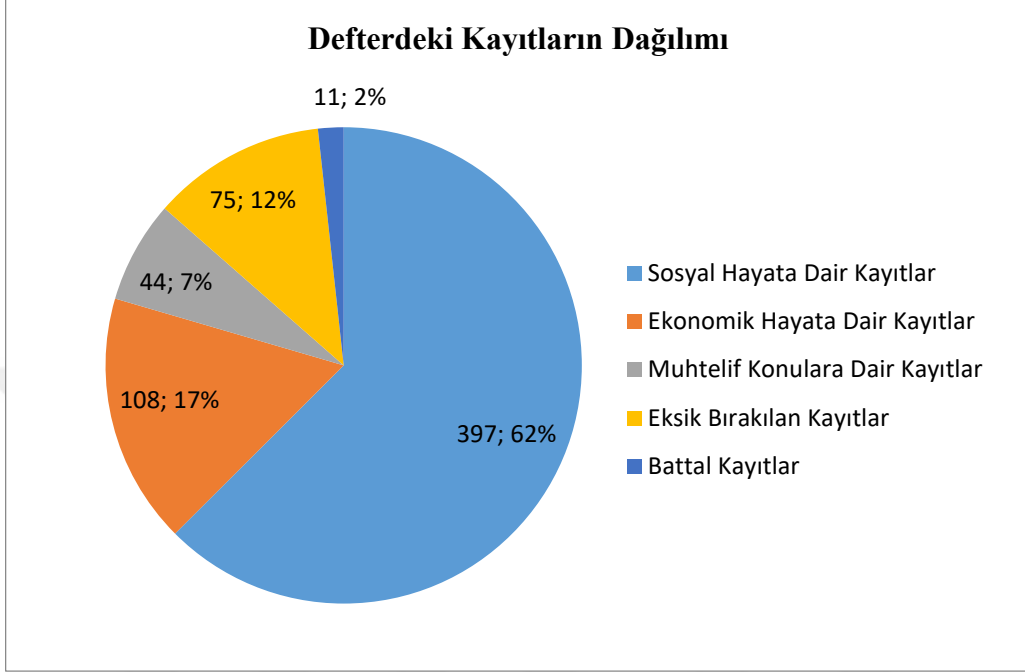
⁵⁵ İlber Ortaylı, "Kadı", *DİA*, 24, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 2001, s.73.

⁵⁶ Uğur, *a.g.m.*, s. 8. Bu konuda ayrıca bkz. Münir Atalar, "Şer'iyye Mahkemelerine Dâir Kısa Bir Tarihçe", *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İslam İlimleri Enstitüsü Dergisi*, (4), Ankara, 1980, s.312-313.

⁵⁷ Yunus Uğur, "Mahkeme Kayıtları (Şer'iyye Sicilleri): Literatür Değerlendirmesi ve Bibliyografya", *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, c.1, Sayı. 1, 2003, s.305-306.

- 3b - 4a - 4b - 6a - 6b - 41a - 51a - 53a - 54a - 63a - 64a - 65a - 66a - 67a - 68a - 149a - 150a - 159a'dan ibarettir.

Grafik 1: Defter Kayıtlarının Dağılımı

Üzerinde çalışmış olduğumuz defterin bazı kısımları sakk mecmuası özelliğine sahiptir. Sakk kavramı geniş manasıyla “yazılı belge, resmî tutanak” anlamına gelmektedir.⁵⁸ Sakk terimi, mahkemelerde belgelerin yazılma işlemi ve belgelerin yazılma usulü olarak ifade edilmektedir. Mahkemede kayıt edilen ilam ve hüccet gibi belgeler için de sakk kavramı kullanılmaktadır. Genel anlamda sakkın, mahkemelerde yazılıp kadının tasdik yazısını içermeyen belge olduğu anlaşılmaktadır. Bu tarz belgelerin bir araya getirilmesi yoluyla oluşturulan eserler de “sakk mecmuası” olarak ifade edilmektedir.⁵⁹ Sakk mecmualarında genellikle şahıs adları yerine “filan b. falan” tabiri sıkça geçmektedir. Bizimde çalışmamıza konu olan 6 numaralı Saraybosna Şer’iyye Sicil Defterinin bazı kısımlarında bu ifade şekli karşımıza çıkmaktadır.

Defterin yazımına bakacak olursak, genel anlamda düzgün ve okunaklı bir şekilde kayda geçirilmiştir. Fakat bazı yerlerde kararmalar ve silik kısımlar da bulunmaktadır. Bu yüzden defterdeki o bölümler okunamamıştır. Defterdeki dava kayıtlarının sayfa numaraları genel itibariyle sol-üst kısımda verilmiştir. İncelemiş olduğumuz bu defter ilk iki sayfa dışında genelde tek yönlü yazılmıştır.

⁵⁸Cengiz Kallek, “Sak”, **DİA**, 35, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2008, s.584.

⁵⁹Süleyman Kaya, “Mahkeme Kayıtlarının Klavuzu: Sakk Mecmuaları”, **Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi**, c.3, Sayı.5, 2005, s.382.

Transkripsiyon çalışması yapılırken, “Ayn harfi (‘), hemze işareti (’), uzatmalı harfler (^), okunamayan kısımlar (...), boş bırakılan yerler [boş], silik olan yerler [silik], battal olan kayıtlar ise [battal kayıt] ve okunduğu halde doğruluğundan emin olunamayan yerler (?)” işaretleri ile verilmiştir.

1.3. Saraybosna Şer’iyye Sicilleri Üzerine Yapılan Çalışmalar

Balkan tarihine ait şer’iyye sicilleri ile ilgili yapılan çalışmalar ilk olarak Bosna sicilleri üzerinde yapılmıştır. Bölgede bulunan arşiv malzemeleri, Gazi Hüsrev Bey Kütüphanesi, Bosna Hersek Arşivi, Bosna Hersek Üniversitesi ve Milli Kütüphanesinde kaynak yer almaktadırlar.⁶⁰ Ayrıca, Saraybosna Şehir Tarihi Arşivinde Livno, Visoko ve Temeşvar’a ait toplam 6 sicil yer almaktadır. Saraybosna Şarkiyat Enstitüsünde bulunan sicillerin en eskisi 1631 tarihli Mostar sicili iken Travnik, Lubin (Ljubinja), Blagay, Zenika, Fojnika gibi diğer şehirlere ait sicilleri oluşturmaktadır⁶¹.

Gazi Hüsrev Bey Kütüphanesi’nde Bosna’nın Osmanlı dönemiyle ilgili 4000 belge, 1400 vakfiye ve Bosna mahkemesine ait 1552-1852 tarihlerini kapsayan 86 adet şer’iyye sicili bulunmaktadır.⁶²

Saraybosna şer’iyye sicilleri üzerine yapılan en önemli çalışma Yuzo Nagata ve Maçiko Nagata’nın “*Saraybosna Şer’iyye Sicilleri Üzerinde Bir İnceleme*” isimli makalesidir. Bu makalede miladi 1762 tarihinden sonraki döneme ait olan şer’iyye sicilleri içindeki “*Muhallefat Defterlerini*” incelemişlerdir.⁶³

Saraybosna Şer’iyye Sicillerinin kaynak olarak kullanıldığı kitap ve makaleler mevcuttur. Bunlar içinde, Halil İnalçık’ın yazmış olduğu “*Saray Bosna Şer’iyye Sicillerine Göre Viyana Bozgunundan Sonraki Harp Yıllarında Bosna*”, isimli makalesi ön plana çıkmaktadır. Bu makalede 1693 - 1694 tarihlerinde Bosna bölgesindeki harp hareketine ve Bosna’nın idari teşkilatı, arazi ve vergi işleri hakkında da bilgiler vermektedir.⁶⁴

Fethi Gedikli tarafından kaleme alınmış olan “*Yeni Bulunmuş Bir Bosna Mahkeme Defteri: Hicri 1203-1288 (1788-1871) Tarihleri Arasında Bosna’da Toplumsal Hayat*” şer’iyye sicili ve sakk

⁶⁰ Vehbi Günay, “Balkan Şehir Tarihleri Kaynağı Olarak Şer’iyye Sicillerinin Envanter Ve Kataloglarının Tespiti Hakkında”, **Tarih İncelemeleri Dergisi** c.XVIII, s.2, . Aralık 2003, s.74.

⁶¹ Mustafa Birol Ülker- Bilgin Aydın, “Türkiye Haricinde Bulunan Osmanlı Kadı Sicilleri”, **Türklük Araştırmaları Dergisi**, s.16, Güz 2004, s.204.

⁶² Fikret Karçık, “Gazi Hüsrev Bey Kütüphanesi”, **DİA**,13, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1996, s.459.

⁶³ Yuzo Nagata- Maçiko Nagata, “Saraybosna Şer’iyye Sicilleri Üzerinde Bir İnceleme”, **XII. Türk Tarih Kongresi**, c.3, Eylül 1994, s.691.

⁶⁴ Halil İnalçık, “Saray Bosna Şer’iyye Sicillerine Göre Viyana Bozgunundan Sonraki Harp Yıllarında Bosna”, **Tarih Vesikaları**, s. 9, s.179-187.

mecmuası özelliği taşıyan bu defterde hem Bosna hem de Saraybosna Sicilleri hakkında detaylı bilgiler vermektedir.⁶⁵

Saraybosna üzerine yapılmış olan yüksek lisans tezleri ise; Canan Demir “*Saraybosna Şer’iyye Sicillerindeki nikâh kayıtları (1781-1783)*”⁶⁶ ve Ali Metli, “*Saraybosna Şer’iyye Sicilleri’ne Göre Osmanlı Ailesi (1783-1786)*”⁶⁷ isimlerini taşımaktadır.

Bosna ve Saraybosna ile ilgili günümüzde mevcut tüm sicil kayıtları tabloda ayrıntılı bir şekilde gösterilmiştir.

Tablo 1: Saraybosna Şer’iyye Sicilleri Listesi

Serisi	Adı	No	Tarihi	Sayfa Sayısı	Poz Sayısı
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	1	959/1551	62	11
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	2	972-974/1564-1566	485	250
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	3	1119-1121/1707-1709	102	53
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	4	1140-1141/1727-1728	104	50
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	5	1179-1182/1765-1768	158	81
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	6	1165-1176/1752-1762	165	80
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	7	1177-1182/1763-1768	126	125
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	8	1180-1181/1766-1767	204	205
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	9	1182-1183/1768-1769	134	135
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	10	1176-1177/1762-1763	148	150
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	11	1184/1770	188	190
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	12	1183/1769	118	120
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	13	1185/1771	110	55
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	14	1186-1187/1772-1773	120	66
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	15	1187-1188/1773-1774	136	65
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	16	1188-1189/1774-1775	199	97
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	17	1189-1190/1775-1776	200	200
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	18	1190-1191/1776-1777	262	109
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	19	1191-1192/1777-1778	222	222
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	20	1192-1193/1778-1779	149	150
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	21	1195-1196/1781-1782	188	188
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	22	1196-197/1781-1783	296	296

⁶⁵ Fethi Gedikli, “Yeni Bulunmuş Bir Bosna Mahkeme Defteri: Hicri 1203-1288 (1788-1871) Tarihleri Arasında Bosna’da Toplumsal Hayat”, **XIV. Türk Tarih Kongresi**, c.2, Eylül 2002, s.569.

⁶⁶Demir, a.g.t.

⁶⁷ Ali Metli, “Saraybosna Şer’iyye Sicilleri ‘ne göre Osmanlı ailesi (1783-1786)”, **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı**, Mersin 2018.

Tablo 1: (Devamı)

Serisi	Adı	No	Tarihi	Sayfa Sayısı	Poz Sayısı
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	23	1197-1198/1783-1784	168	168
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	24	1199/1784	204	204
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	25	1199-1200/1784-1786	208	208
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	26	1200-1201/1785-1786	136	136
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	27	1201-1202/1786-1787	240	240
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	28	1204-1205/1789-1790	179	179
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	29	1193-1194/1779-1780	220	220
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	30	1202-1203/1787-1789	220	220
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	31	1203-1204/1788-1789	258	258
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	32	1205-1206/1788-1789	228	228
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	33	1206-1207/1790-1791	276	276
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	34	1208/1793	198	198
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	35	1209-1210/1794-1795	216	216
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	36	1210-1211/1796-1797	266	266
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	37	1211-1212/1796-1797	250	250
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	38	1213-1214/1798-1799	280	280
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	39	1214-1215/1799-1800	254	254
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	40	1215-1216/1800-1801	240	240
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	41	1216-127/1801-1802	266	266
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	42	1217-1218/1802-1803	276	276
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	43	1218-1219/1803-1804	197	197
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	44	1219/1804	236	236
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	45	1219-1220/1804-1805	276	276
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	46	1221/1806	228	228
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	47	1221-1222/1806-1807	218	218
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	48	1223-1224/1808-1809	236	236
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	49	1224-1225/1809-1810	152	152
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	50	1225-1226/1810-1811	148	148
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	51	1226/1811	114	114
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	52	1226-1227/1811-1812	180	180
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	53	1228/1813	148	148
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	54	1229/1814	182	182
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	55	1229-1230/1814-1815	376	376
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	56	1231/1816	186	186
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	57	1231-1232/1816-1817	154	154
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	58	1232-1233/1817-1818	166	166
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	59	1233-1234/1818-1819	162	162
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	60	1235-1236/1819-1820	210	210
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	61	1236-1237/1820-1821	149	149
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	62	1237-1238/1821-1822	142	142
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	63	1238-1239/1822-1823	188	44
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	64	1240-1241/1824-1825	200	200
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	65	1241-1242/1825-1826	117	117

Tablo 1: (Devamı)

Serisi	Adı	No	Tarihi	Sayfa Sayısı	Poz Sayısı
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	66	1242-1244/1826-1828	276	276
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	67	1244-1245/1828-1829	164	164
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	68	1245-1246/1829-1830	158	158
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	69	1246-1247/1830-1831	134	134
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	70	1247/1831	139	139
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	71	1248/1832	216	216
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	72	1248-1249/1832-1833	182	182
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	73	1249/1833	156	75
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	74	1250-1251/1834-1835	136	61
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	75	1251-1252/1835-1836	258	258
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	76	1252-1254/1836-1838	308	308
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	77	1254-1255/1838-1839	162	62
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	78	1255-1257/1839-1841	238	238
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	79	1257-1260/1841-1844	486	486
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	80	1260-1261/1844-1845	178	178
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	81	1261-1262/1845-1846	244	81
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	82	1262-1263/1846-1847	249	249
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	83	1264/1847	157	64
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	84	1265/1848	160	160
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	85	1266/1849	167	167
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	86	1231-1233/1815-1817	65	65
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	87	1267-1268/1850-1852	170	170
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	88	963-965/1556-1558	442	230
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	89	1853-1899	491	290
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	90	19900-1915	293	293
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	91	1864-1915	611	423
Türkiye Harici Siciller	Saraybosna Sicilleri	514	1103-1132/1691-1719	158	158

Tablo 2: Mostar Sicilleri Tam Liste

Serisi	Adı	No	Tarihi	Sayfa Sayısı	Poz Sayısı
Türkiye Harici Siciller	Mostar Sicilleri	2	1080-1081/1669-1671	33	22
Türkiye Harici Siciller	Mostar Sicilleri	3	1092-1096/1681-1685	38	38
Türkiye Harici Siciller	Mostar Sicilleri	4	1185-1186/1771-1773	53	52
Türkiye Harici Siciller	Mostar Sicilleri	7	1244-1249/1828-1834	235	116
Türkiye Harici Siciller	Mostar Sicilleri	19	1203-1204/178-1790	62	63
Türkiye Harici Siciller	Mostar Sicilleri	30	1248-1251/1832-1836	78	80
Türkiye Harici Siciller	Mostar Sicilleri	30	1248-1251/1832-1836	78	80
Türkiye Harici Siciller	Mostar Sicilleri	50	1274-1291	100	100
Türkiye Harici Siciller	Mostar Sicilleri	52	1202-1203/1787-1788	38	20
Türkiye Harici Siciller	Mostar Sicilleri	53	1238-1240/1822-1824	29	30
Türkiye Harici Siciller	Mostar Sicilleri	54	1238-1240/1822-1824	25	25

Tablo 2: (Devamı)

Serisi	Adı	No	Tarihi	Sayfa Sayısı	Poz Sayısı
Türkiye Harici Siciller	Mostar Sicilleri	54	1250-1254/1834-1838	25	25
Türkiye Harici Siciller	Mostar Sicilleri	55	1254/1838	22	22
Türkiye Harici Siciller	Mostar Sicilleri	55	1254/1838	22	22
Türkiye Harici Siciller	Mostar Sicilleri	56	1260-1262/1844-1846	25	25
Türkiye Harici Siciller	Mostar Sicilleri	56	1260-1262/1844-1846	25	25
Türkiye Harici Siciller	Mostar Sicilleri	57	1275-1280/1858-1863	77	77
Türkiye Harici Siciller	Mostar Sicilleri	58	1283-1286/1866-1869	350	344
Türkiye Harici Siciller	Mostar Sicilleri	59	1288-1290/1871-1873	125	125
Türkiye Harici Siciller	Mostar Sicilleri	60	1288-1297/1871-1879	113	115
Türkiye Harici Siciller	Mostar Sicilleri	61	1290-1294/1873-1877	74	75
Türkiye Harici Siciller	Mostar Sicilleri	62	1290-1294/1873-1877	158	160
Türkiye Harici Siciller	Mostar Sicilleri	63	1322-1330/1905-1912	37	40

Tablo 3: Livno Sicilleri

Serisi	Adı	No	Tarihi	Sayfa Sayısı	Poz Sayısı
Türkiye Harici Siciller	Livno Sicilleri	T-7	1196-1197/1782-1783	150?	48
Türkiye Harici Siciller	Livno Sicilleri	7	1196-1197/1782-1783	48	49

Tablo 4: Maglay (Maglajski) Sicilleri

Serisi	Adı	No	Tarihi	Sayfa Sayısı	Poz Sayısı
Türkiye Harici Siciller	Maglay (Maglajski) Sicilleri	145297	1816-1840	31	32

Tablo 5: Priyedor Sicilleri

Serisi	Adı	No	Tarihi	Sayfa Sayısı	Poz Sayısı
Türkiye Harici Siciller	Priyedor Sicilleri	52	1285-1293/1868-1876	265	132

Tablo 6: Visoko sicilleri

Serisi	Adı	No	Tarihi	Sayfa Sayısı	Poz Sayısı
Türkiye Harici Siciller	Visoko Sicilleri	T-198	1284/1868	77	77
Türkiye Harici Siciller	Visoko Sicilleri	T-197	1237-1238/1822-1823	93	93
Türkiye Harici Siciller	Visoko Sicilleri	T-29	1254/1839	96	96
Türkiye Harici Siciller	Visoko Sicilleri	67	1162-1226	98	98

İKİNCİ BÖLÜM

2. SİCİLDEKİ KAYITLARIN KONULARINA GÖRE DAĞILIMI VE DEĞERLENDİRİLMESİ

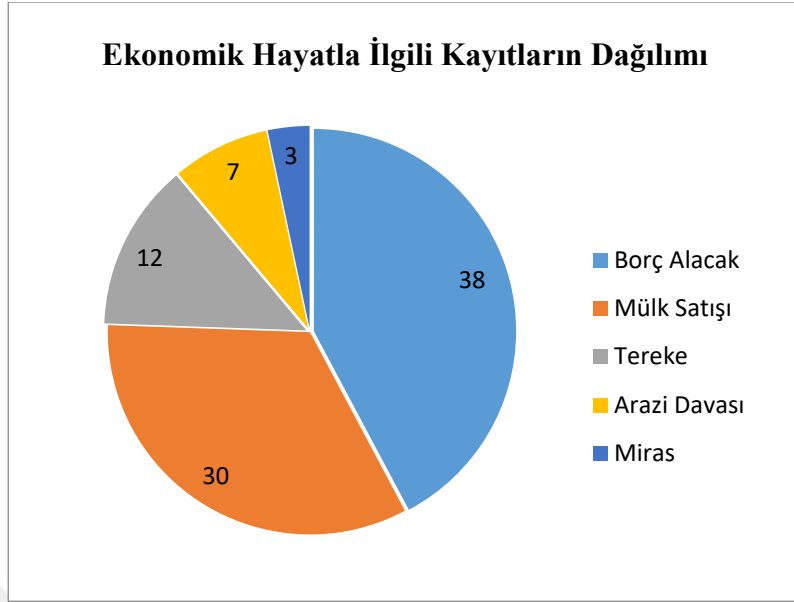
2.1. 6 Numaralı Sicil Defterindeki Ekonomik Hayatla İlgili Konular

Değerlendirmesini yaptığımız 6 numaralı şer'iyee sicil defterinde ekonomik hayatla ilgili 108 adet dava kaydı mevcuttur. Bu konular arazi davası, borç alacak, miras, mülk satışı ve tereke kayıtlarından oluşmaktadır. Bu davaların içerisinde ağırlıklı olarak borç alacak ve mülk satışına rastlanmaktadır. Davalar kayıt numaralarıyla verilerek tablo halinde gösterilmiştir.

Tablo 7: Sicil Defterindeki Ekonomik Hayatla İlgili Konuların Dağılımı

Kayıt Türü	Sayı	Kayıt No
Arazi Davası	7	117a/3, 137a/7, 140a/1, 140a/2, 142a/2, 145a/3, 148a/2
Borç Alacak	38	1b/6, 22a/2, 22a/3, 29a/2, 35a/3, 35a/5, 36a/2, 36a/4, 37a/1, 38a/1, 56a/1, 57a/2, 57a/4, 58a/1, 70a/3, 82a/4, 82a/6, 90a/1, 90a/3, 91a/4, 95a/4, 96a/1, 116a/3, 117a/4, 132a/4, 133a/4, 135a/2, 137a/2, 137a/4, 140a/4, 143a/5, 144a/1, 146a/6, 151a/1, 151a/2, 152a/2, 153a/2, 164a/4
Miras	3	8a/2, 62a/5, 77a/4
Mülk satışı	30	14a/1, 22a/1, 32a/2, 38a/4, 39a/2, 55a/5, 57a/1, 71a/5, 74a/1, 74a/2, 88a/2, 94a/2, 95a/3, 97a/4, 105a/4, 106a/1, 112a/1, 112a/3, 113a/1, 117a/2, 123a/4, 124a/1, 131a/1, 133a/8, 136a/5, 141a/2, 147a/2, 147a/4, 148a/6, 148a/7
Tereke	12	16a/5, 17a/1, 17a/2, 17a/3, 59a/1, 78a/1, 78a/2, 97a/3, 97a/5, 122a/4, 132a/3, 141a/3

Grafik 2: Ekonomik Hayatla İlgili Kayıtlar

2.1.1. Arazi Davası

Çalıştığımız defterde arazi davası ile ilgili toplam 7 adet kayıt bulunmaktadır. Bu kayıtların 3 tanesi Müslümanlar ile Gayrimüslimler arasında, geriye kalan 4 dava da Müslümanlar arasında geçmektedir. Davaların hepsinde ortak olan özellik kişilerin arazi sınırlarını ihlal etmelerinden kaynaklanmaktadır. İnsanlar kendi arazilerindeki haklarını korumak ve ihlal edilerek elden çıkan arazilerini geri almak için mahkemeye başvurmuşlardır.

Bu konuyla ilgili defterde geçen kayıt örneklerine bakacak olursak; 27 Z sene 174 tarihli kayıtta, Hasan Beşe ile İbrâhîm bin Mehmed arasındaki arazi davasına kardeşi Mustafa Beşe'yi vekil eylediği görülmektedir.⁶⁸ 140a/1 numaralı davada ise Şeyh Ali, Yovân veled-i Yovânı, “*müşâhede olunan tahta perdesini 4 sene mukaddem binâ eyledikde vaz '-ı kadîmden tecâvüz bir buçuk andan bâğçemden kendi bâğçesine idhâl itmeğın*” diyerek mahkemeye başvurmuştur.⁶⁹ Başka bir kayıt örneğinde ise; Mehmed Beşe ibn Muharrem, Drzağmitve karyesi sakinlerinden olan Fâtıma binti Hasan ile müşterek arazi ve bahçelerini Fâtıma binti Hasan'ın ekip biçtiğini ama hakkını alamadığını belirtip mahkemeye başvurarak “*7 buçuk şinik hâsıl olan buğdaydan hissemi taleb ve 10 yük erikde hissemi taleb*” hususunda beyanatta bulunmuştur.⁷⁰

⁶⁸ (ŞŞS), Defter No, 6 (1165-1176/1752-1762), ss.137a/7.

⁶⁹ (ŞŞS), Defter No, 6 (1165-1176/1752-1762), ss.140a/1.

⁷⁰ (ŞŞS), Defter No, 6 (1165-1176/1752-1762), ss.145a/3.

2.1.2. Borç-Alacak

Borç terim olarak, taraflardan birisinin diğere karşı yerine getirmekle yükümlü olduğu eylemi ifade etmektedir.⁷¹

Sicillerde geçen borç ifadesini “ *Deyn* ” sözcüğü karşılamaktadır. Deyn ifadesi, isim olarak “*ödünç, satılan malın bedeli ve hazırda bulunan şey*” anlamını taşıırken terim anlamı olarak ise “*kişinin zimmetinde sabit olan borçları*” manasına gelmektedir.⁷² Deyn kelimesi aynı kökten türeyen dâin (alacaklı), medîn-medyûn (borçlu) anlamına gelerek her türlü mali borcu ve mislî eşya borçlarını kapsamaktadır.⁷³

İncelenen sicil defterinde de borç kavramı yerine deyn, dâin, medyun, karz, ikrâz kavramları yer almaktadır. Defterde toplam 39 adet borç-alacak kaydı mevcuttur. Bu kayıtlardan 31 tanesi Müslümanlar arasında, 2 tanesi Gayrimüslimler arasında ve kalan 6 dava ise Müslüman ve Gayrimüslimler arasında geçmektedir.

Müslümanlar ile Gayrimüslimler arasında geçen davalar içinde en ilginç olan kayıt şu şekildedir;

“...üç buçuk eden mütesellimde 7 buçuk gurûş el-Hâc Mehmed Ağa'nın alacağı için mahbûs olan İli veled-i Petre 'an Astob hâlî istintâk olundukda Mustafâ bin Ömer 'an Doğlod ve İbrâhîm bin Alî 'an mezbûre ve Mehmed bin Kadri 'an Dolne Astob ve Petre ve Mâto 'an mezbure ve Save veled-i Kûyân 'an mezbûre ve Mâto veled-i Mâryân 'an mezbûre ve İli veled-i Mâryân 'an mezbûre Vâyvân veled-i Köro 'an Oles Vâyvân veled-i Pâvle 'an Astob ve Mâto veled-i Lûka 'an mezbûre ve Andri veled-i Gırgo 'an Osik şehadetleriyle üzerinde lâbis olduğu kisvesinden gayrî şeye mâlik olmadığı kayd şode...”.⁷⁴Bu davadan anlaşılacağı üzere, kişi borcunu tahsil etmek için mahkemeye başvurmuş olmasına rağmen, karşı tarafın borcunu ödeyecek durumu olmadığına hem Müslüman hem de Gayrimüslim kişiler kefil olmuşlardır.

Borçlarla ilgili başka bir husus ise, borçlu olan kişi borcunu ödemedi vefat ederse alacaklı borcunu o kişinin terekesinden tahsil edebilmekteydi. Bu konuyla ilgili kayıt örneğine bakılacak olursa;” *İsmâ'il bin Muharrem 'an Merâşik der Köşve İsmâ'il bin Sâlih el-Kıbtî muvâcehesinde da 'vâ târîh-i kitâbdan altı sene mukaddem babası merkûm Sâlih'e bir re's bârgîri beş bin akçeye*

⁷¹Mehmet Akif Aydın, “Borç”, **DİA**, 6, Türk Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1992, s.285.

⁷²Mehmet Akif Aydın, “Deyn”, **DİA**, 9, Türk Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1994, s. 266.

⁷³Aydın, **Borç**, s. 285.

⁷⁴ (SSS), Defter No, 6 (1165-1176/1752-1762), ss.37a/1.

sene-i (..) ve bana edâ itmedin fevt olub terekesinden aliverilmesini taleb suâl inkâr şâhide havâle... ”⁷⁵ şeklinde bir karar alınmıştır.

2.1.3. Miras

Miras sözlükte “*bir şeyin bir kişi veya topluluktan diğerine geçmesi, başkasından kalan*” anlamına gelmektedir. Fıkıh terimi olarak ise ölen bir kişinin mal varlığının durumunu düzenleyen kurallar bütünüdür.⁷⁶ Değerlendirmesini yaptığımız defterde 3 adet miras kaydı bulunmaktadır. Bu kayıtlar içerisinde en ilgi çekici olanı 17 Râ sene 167 tarihli kayıt oluşturmaktadır. Buna göre; İhrâsniçe karyesi sakinlerinden olan Osmân bin Durmuş, Acem seferi sırasında kaybolunca kız kardeşleri Esmâne ve Medîne mahkemeye başvurarak kardeşlerinin mirasını talep etmişlerdir. Mahkeme “*fevti ma’lûmum değıldir deyü inkâr*” diyerek şahitlerin önünde “*beynlerine bi’l-münâsafâ hükm olunduğı sâhib-i arz tefvîzi ile kayd şode...*”⁷⁷ şeklinde davayı sonlandırmıştır.

2.1.4. Mülk Satışı

Mülk kelimesi “*bir şeye sahip olmak, tasarrufta bulunmak*” anlamına gelmektedir.⁷⁸ Mülk satışlarında kullanılan *bey* kelimesi satın alma, alışveriş yapma anlamında karşımıza çıkmaktadır.⁷⁹ Üzerinde çalıştığımız bu defterde 30 adet mülk satış kaydı bulunmaktadır. Mülk satışları içerisinde erkeklere ait 23 kayıt örneğı bulunurken, kadınlara ait 4 kayıt örneğı bulunmaktadır. Kadınlar kendilerine ait olan çeşitli mülklerini satışa çıkarmışlardır. Kadınların mülk satışı yaptıkları gibi mülk alımı da gerçekleştirdikleri kayıtlardan anlaşılmaktadır. Bu konuyla ilgili 3 adet kayıt bulunmaktadır. 95a/3 numaralı kayıta olduğu gibi Ömer Beşe ibn Mustafa tarafından satışa çıkarılan menzil hissesini Ayküne Hatun’un oğlu ve kızı Âmine mülkün bedelini ödeyerek satın aldıkları görülmektedir.⁸⁰ Başka bir kayıta ise, Derzibaşı Mahallesi sakinlerinden olan Şinta Ahmed Efendi, menzil içinde olan üç hissesini 33.000 akçeye ve bağçede olan üç hissesini 27 gurûş karşılığında Âmine’ye sattığı anlaşılmaktadır.⁸¹

Satışı yapılan mülkler çeşitlilik göstermekle birlikte, defterde bahçeli evler ve ev hisseleri en fazla satışı yapılan mülkleri oluşturmaktadır. Bunları sırası ile tarla, arazi ve çiftlik satışları takip etmektedir. Satılan mülkler ile alakalı kayıtlarda detaylı bilgilere ulaşmak mümkündür. Öncelikle

⁷⁵ (ŞŞS), Defter No, 6 (1165-1176/1752-1762), ss.36a/2.

⁷⁶Hamza Aktan, “Miras”, **DİA**, 30, Türk Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2005, s. 143.

⁷⁷ (ŞŞS), Defter No, 6 (1165-1176/1752-1762), ss.77a/4.

⁷⁸M.Macit Kenanoğlu, “Mülk”, **DİA**, 31, Türk Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2006, s. 540.

⁷⁹Ali Bardakoğlu, “Bey”, **DİA**, 6, Türk Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1992, s. 13.

⁸⁰ (ŞŞS), Defter No, 6 (1165-1176/1752-1762), ss.95a/3.

⁸¹ (ŞŞS), Defter No, 6 (1165-1176/1752-1762), ss.97a/4.

mülkün hangi mevkide yer aldığı ve kime ait olduğu, daha sonra mülkün etrafında yer alan diğer yapıları ve bunların kimlere ait olduğu ifade edilmektedir. Mülk satışlarında özellikle evler hakkında, kaç katlı olduğundan, oda sayıları, avlusu, kileri ve mahzenine kadar ayrıntılı bilgiler verilmektedir.

Evlerin bahçeli olup olmadığına, hatta bahçesindeki meyveli meyvesiz ağaçlarına kadar detay belirtilmiştir. Şağıda verilen kayıt örneği anlatılmak istenilen durumu izah etmektedir.

“İbrâhîm bin Hâcı Yûsuf tarafından bey’i ikrâra vekîl karındaşı Yaşar Beşe vekîl olduğu Pâlivre el-Hâc Yûsuf ve Usto Ahmed bin Memi ‘an Ahmed Çelebi mezkûr Yaşar bi’l-asâle ve bi’l-vekâle el-Hâc Yahyâ bin el-Hâc Mehmed muvâcehesinde ikrâr Çıkrıcı Mahallesinde vâki’ bir taraflı Mustafâ Bey mülkü ve bir taraflı Mustafâ Beşe ve iki taraflı tarîk-i ‘âmm tahtânî sobalu üç oda ve bir hücre ve bir mahzen ve su kaynağı ve fevkânî sobalu dört oda ve bir hücre ve bir sofa ve üç havluyu müştemil ve bir mikdâr bâğçe eşcâr ile ve iki kenîfi müştemil menziligini 1.090 gurûşa mezbûr el-Hâc Yahyâ’ya bey’ ve tamâmen semeni aldık ve helâlledik dediği kayd şode.”⁸²

Şehirdeki Derzîbaşı, Beltek ve Çıkrıcı mahalleleriyle, Vârtênîçe karyesinde satılan mülklerin satış bedelleri yüksek iken, Pâçacı Nasuh ve Hocazade el- hâc Ahmed mahallelerinde satılan mülklerin satış fiyatları düşük olduğu gözlenmiştir. Kayıtlardan da anlaşılacağı üzere en yüksek satış bedeline sahip olan mülk 33.000 akçeye satılan mülki menzil ve bahçesidir. Yüksek fiyata satılan bir diğer mülk ise kayıtlara, *“Mustafâ bin Alî ‘an Pehlîvân Hasan Ahmed bin ‘an mezbûre mahalle-i mezbûrede vâki’ bir taraflı Kazancı el-Hâc Mehmed mülkü ve bir taraflı benim ve taraf-ı râbî’i tarîk-i ‘âmm ile mahdûd olan bir mikdâr ekinlik ve nisf havlıyı Şâho..oğlundan üç sene mukaddem 4.000 akçeye iştirâ ve bâkî kalan menzili ve havlıyı iki buçuk sene mukaddem 18.000 akçe iştirâ... ”⁸³* şeklinde geçmiştir.

En düşük satış bedeline sahip olan mülk ise Pâçacı Nasuh Mahallesi sakinlerinden olan Rıdvân Beşe’ye ait bahçeli evin 10 gurûş karşılığında Süleyman Ağa’ya satıldığı kaydedilmiştir.⁸⁴

Sicilde yer alan mülk satışları bölge halkının ekonomik ve sosyal durumu hakkında da araştırmacılara önemli veriler sunmaktadır. Mülklerin kimler tarafından satıldığı veya satın alındığı, mülklerin konumu, türü ve bahası başlıklar halinde aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

⁸² (ŞŞS), Defter No, 6 (1165-1176/1752-1762), ss.32a/2.

⁸³ (ŞŞS), Defter No, 6 (1165-1176/1752-1762), ss.74a/2.

⁸⁴ (ŞŞS), Defter No, 6 (1165-1176/1752-1762), ss.112a/3.

Tablo 8: Mülk Satışı Kayıtlarında Geçen Satılan Meskenlerin Ayrıntılı Dökümü

Kayıt No	Satan Kişi	Satın Alan Kişi	Mülkün Mevki	Mülkün Türü	Satış Fiyatı	Tarih
14a/1	Vasıl veled-i İstoyân	Sîmo veled-i Kosâr	Turacık el-hâcAhmedMahallesi	Bahçeli Ev	72 bin akçe	(...)
22a/1	(...)	Sipahi Mehmed	Visoko Nahiyesi	Arazi	(...)	(...)
32a/2	Yaşar Beşe	El-Hâc Yahya bin El-HâcMehmed	Çıkrıcı Mahallesi	Bahçeli Ev	1.090 gurüş	Fî 27 M senen 176
38a/4	El-HâcOsmân bin İbrâhîm	Ümmügülsüm binti Hasan	Oyancı Mahallesi	Ev	80 gurüş	Fî 24 Ş sene 176
39a/2	MollâMehmed	MollâAhmed bin el-hâcİbrâhîm	Kebkebir Mahallesi	Ev	200 gurüş	Fî 27 Ş sene 176
55a/5	Mehmed	Kara Osmân bin Mustafâ	(...)	Arazi hissesi	60 gurüş	Fî 15 Ş sene 176
57a/1	MurâdSipâhi bin İbrâhîm	Ahmed bin Mustafa	İzvornîkLokân Kazası	Çiftlik	(...)	(...)
71a/5	Muharrem bin Salih	Salih Beşe ibnAhmed	Kemal Bey Mahallesi	Bahçeli Ev	10.600 akçe	Fî 3 Ş sene 169
74a/1	Mustafa ibn Hasan	Sâlih ve İbrâhîm	Vârteniçe Karyesi	Tarla	18.000 akçe	(...)
74a/2	Şâho..oğlundan	Mustafa bin Ali	(...)	Ev – Avlu - ekinlik	18.000 akçe	(...)
88a/2	Ali Çelebi bin Hüseyin	Mehmed Beşe ibn Mustafa	Bâstârik	Bahçeli Ev	4.100 akçe	Fî 6 Ramazan
94a/2	Hadîce binti Hayrullah	İbrâhîm Beşe ibn Osman	(...)	Kahvehane-Ev	320 gurüş	Fî 20 Râ Sene 168
95a/3	Ömer Beşe ibn Mustafa	Aybûke hatun oğlu Ahmed ve kızı Âmine	(...)	Ev hissesi	(...)	Fî 11 R Sene 1168
97a/4	ŞintaAhmed Efendi	Âmine	Derzî başı Mahallesi	Bahçeli Ev Hissesi	33.000 akçe ve 27 gurüş	Fî Gurre-i Cemâziye'1 âlâ Sene 168
105a/4	Hasan Beşe ibn Mustafa	Ömer Beşe	(...)	Ev	90 gurüş	Fî 25 Ş Sene 168
106a/1	Hasan Beşe	Ömer Beşe	(...)	Ev	90 gurüş	Fî 26 Ş Sene 168
112a/1	Âişe binti Mustafa	Âli Beşe	Hocazâde El-hâcAhmed Mahallesi	Ev	30 gurüş	Fî 9 S Sene 169
112a/3	Ridvân Beşe	Süleymân Ağa	PâçacıNasûh Mahallesi	Bahçeli Ev	10 gurüş	Fî 19 S Sene 169
113a/1	Ali Beşe ibn Hasan	Osmân Beşe ibnİsmâ'îl	(...)	Ev	6.000 akçe	Fî 26 S Sene 169
117a/2	El-hâc İbrahim	HarâccîMustafâ Ağa	Çoban Hasan Mahallesi	Bahçeli Ev	240 gurüş	(...)
123a/4	MollâMahmûd bin Ahmed	(...)	DebbâgSüleymân Mahallesi	Bahçeli Ev	260 gurüş	Fî 13 min Zil-hicce Sene 172
124a/1	Debbâğ El-hâcSüleymân	MollâMahmûd	(...)	Ev	80 gurüş	Fî 22 Z Sene 172
131a/1	El-Hâc Osman	Mustafa Beşe	Beltek Mahallesi	Ev	1.255 gurüş	(...)
133a/8	Sâlih Beşe	(...)	(...)	Ev	1.600 akçe	(...)
136a/5	Ömer Beşe ibnAbdülmümin	(...)	(...)	Bahçeli Ev	320 gurüş	Fî 29 L Sene
141a/2	Ahmed Efendi Osman Beşe ibnEl-hâcMehmed Ağa	Muharrem ve Sâlih	Duğlud Karyesi	Tarla	80 gurüş	Fî 17 S Sene 175
147a/2	Salih Beşe Aişe binti Mahmûd	El-hâc Osman bin Hasan	(...)	Bahçeli Ev	10.000 akçe	Fî 27 L Sene 175
147a/4	El-hâc Osman Derviş Ömer	Salih Beşe	(...)	Ev	10.000 akçe	Fî 28 L Sene 175
148a/6	Hadîce binti Sâlih	İsmâ'îl Beşe ibnRamazân	(...)	Ev	(zaruret-i deyn için)	Fî 8 Z Sene 176
148a/7	(...)	OsmânibnAbdî	(...)	Bahçeli Ev	60 buçuk gurüş	Fî 8 Z Sene 176

2.1.5. Tereke (Muhallefât)

Muhallefat ve tereke ifadeleri ölen kişilerin geride bıraktıkları mal varlıklarını ifade etmek üzere birbirinin yerine kullanılabilen sözcüklendir. Belgelerde muhallefât, metrûkât, tereke (terike) olarak da geçmektedir.⁸⁵ Tereke defteri, ölen kişilerin geride bıraktıkları malların, tespiti ile bu malların şeriat esaslarına göre taksimini gösteren ve kadılar tarafından tutulan defterlerdir. Kadı tarafından terekenin taksim edilmesi, mutlaka alacaklı kişilerin isteği ile gerçekleşmektedir. Ancak mirasçı küçük yaştaki bir çocuk ise yetimin hakkını korumak adına kadı müdahale edebilirdi. Askeri sınıf içinde yer alanlar kadınların tereke defterlerine girmezlerdi. Onların terekelere kayıtları ancak kazaskerler tarafından ya da onların kassamları tarafından yerine getirilmekteydi.⁸⁶

Kişinin vefatından sonra ilk olarak mal varlığının tespiti yapıp cenaze masrafları da bu maldan karşılanırdı. Daha sonra ölen şahsın borçları varsa bunlar ödenir, mal varlığı borçlarının tamamını karşılamıyorsa alacaklılar terekede hisseleri oranında hak elde ederlerdi. Borçlar ödendikten sonra kalan mallar mirasçılar arasında paylaşıldı. Ölen kimsenin mirasçısı yoksa tereke beytülmale kalırdı.⁸⁷

Tetkik edilen defterde toplamda 12 adet tereke kaydı bulunmaktadır. Defterdeki bütün tereke sahipleri Müslümanlar olup, 4 tanesi kadınlara geriye kalan 8 kayıt erkeklere aittir. Ayrıca bunlar arasında vârisiz vefat eden ehli örf taifesi mensubuna ait 4 adet kayıt bulunmaktadır. Vârisiz tereke kayıtları genellikle; *“Nâm müteveffânın zâhirde vâris-i ma'rûfu olmadığından terekesi cânib-i beytü'l-mâla 'âid ve râci' olmağın medîne-i mezbûrede yeniçeri zâbiti olub tâife-i mezkûreden bilâ vâris-i ma'rûf fevt olanların mâlını cânib-i beytü'l-mâl için ahz ve kabza me'mûr olan fahrü'l-eşbâh turnacıbaşı () Ağa tarafından husûs-ı mezkûra vekili olan çukadârı () Ağa talep ve ma'rifetiyle ve ma'rifet-i şer'le tahrîr ve terkîm ve bey'-i men yezîd ve ba'de ihrâcü'l-masârif emîn-i mûmâileyh yedine teslim olunan terekesi defteridir ki ber-vech-i âtî zikr olunur”*⁸⁸ şeklinde ifade edilmektedir.

Tereke kayıtları araştırmacılara bireylerin sosyo - ekonomik durumlarıyla birlikte, onların kullandıkları mal ve eşyaları hakkında en ince detayına kadar önemli bilgiler sunmaktadır. Genel itibarıyla belgelerde giyim - kuşam, mutfak ve ev eşyalarından, kadınların taktıkları takılara kadar detaylı biçimde bahsedilmiştir. Defterdeki en yüksek tereke 14.510 akçe miktarı ile Saraybosna'nın

⁸⁵Fatih Bozkurt, “Osmanlı Dönemi Tereke Defterleri ve Tereke Çalışmaları”, **Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi**, c.11, sy. 22, 2013, s.193.

⁸⁶Halil İnalçık, “15. Asır Türkiye İktisadi ve İçtimai Tarihi Kaynakları”, **İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası**, c.15, sy.1-4, İstanbul 1953, s.52

⁸⁷Tahsin Özcan, “Muhallefât”, **DİA**,30, Türk Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2005, s.406.

⁸⁸ (SSŞ), Defter No, 6 (1165-1176/1752-1762), ss.16a/5.

Harâccı Mustafa Ağa Mahallesi sakinlerinden olan Kazâz Mehmed Beşe'ye aittir.⁸⁹ Tereke kayıtları ile ilgili ayrıntılı bilgiler aşağıda tablo halinde sunulmuştur.

Tablo 9: Defterde Adı Geçen Tereke Sahipleri ve Tereke Miktarları

Kayıt No	Tereke Sahibinin İkamet Yeri	Tereke Sahibi	Toplam Tereke Miktarı	Tarih
16a/5	Medine-i Mezbure	Yeniçeri zâbiti	(...)	(...)
17a/1	Medine-i Mezbure	Yeniçeri zâbiti	(...)	(...)
17a/2	Medine-i Saraybosna	Bosna muhâfızı	(...)	(...)
17a/3	Vilayet-i Anadolu	Bosna muhâfızı	(...)	(...)
59a/1	Mahalle-i Harâccı Mustafa Ağa	Kazâz Mehmed Beşe	14.510 akçe	Hurrire fi Zâ sene 179
78a/1	(...)	Ahmed Beşe	13.6000	Fi 10 Rebi'ul-ahir sene 167
78a/2	(...)	Safiye binti Mustafa Beşe	9 sehm	Hurrire fi târihü'l-mezbur
97a/3	(...)	Âmine	Cedid ferace 1, Köhne ferace 1, Cedid kapama 1, Köhne kapama 1, Entari 1, Sîmpafta 1, Ketan kıyye 4, Bakır kıyye 4, Yorgan 1, Yastık 1, Sandık 1, Diz çahşır 1, Yemeni 1, Sarı çizme 1	(...)
97a/5	(...)	Mehmed Beşe	1 Kebe, Koyun postu 3, Gömlek 1, Don 1, Yemeni 1, Arakîye 1,	Fi 1 Câ sene 168
122a/4	(...)	Ümmügülsüm	Kilim, Kebir peçe, Gömlek 10, Sârve örtüsü, İpek gömlek, Sahan, Sîm kolan, Küçük yorgan, Sîm bâfte, Yağlık	(...)
132a/3	(...)	Sâfiye binti İbrâhim	Ferace, 1 sîm kuşak, 170 sîm bilezik, Direm 50, Entari 1, Bakır kıyye 8, Döşek 1, Yasdık 4, Yorgan 2,	Hurrire fi 13 Receb 174
141a/3	(...)	Ömer bin Ahmed	(.....)	(...)

2.1.6. Diğer Kayıtlar

Yapmış olduğumuz gruplandırmanın dışında kalan ekonomik hayatla ilgili olan dava kayıtları sırasıyla şöyledir. Resmi kısmet tahsili,⁹⁰ akçe-zolata kuru, akçe-guruş kuru,⁹¹ müşterek mülk ve binaların kullanımı, vakıf malı kiralama, mülk geliri bağışı, menzil akçesi tahsili, cizye gelirlerinin havalesi, nakliye için beygir kiralama, Bosna hazinesinden İstanbul'a havale, cizye tahsili havale, öşür talebi, ortaklık, derilere el koyma, kira, beygir satışı, cizye havale gibi konuları içermektedir.⁹²

⁸⁹ (ŞŞS), Defter No, 6 (1165-1176/1752-1762), ss.59a/1.

⁹⁰ (ŞŞS), Defter No, 6 (1165-1176/1752-1762), ss. 5b/3.

⁹¹(ŞŞS), Defter No, 6 (1165-1176/1752-1762), ss.7a/1, 8a/1. Zolata, Polonya parasına benzeyen Osmanlı gümüş akçesine denir. Guruş, Osmanlı para birimi. Zolata ve guruş hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Şevket Pamuk, "Kuruş", **DİA**, 26, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 2006, s.458-459.

⁹²(ŞŞS), Defter No, 6 (1165-1176/1752-1762), ss.17a/4, 18a/1, 28a/1, 28a/2-3-4, 29a/3, 29a/4, 31a/1, 37a/4, 57a/3, 88a/1, 116a/4, 136a/6, 165a/5.

2.2. 6 Numaralı Sicil Defterindeki Sosyal Hayatla İlgili Konular

Değerlendirmesini yaptığımız 6 numaralı sicil defterinde sosyal hayatla ilgili 397 dava kaydı bulunmaktadır. Bu konular asayiş (cinayet, darp, yaralama, gasp, sirkat), atama, boşanma, hibe, hüccet, izin sureti, kefalet, kefillik, mürâsele, nafaka, nikâh, şahitlik, vekâlet, veraset ve vesâyet kayıtlarından oluşmaktadır. Bu kayıtlar içerisinde en fazla vekâlet ile ilgili davalar karşımıza çıkmaktadır. Vekâlet davaları hem sosyal hayatta hem de çalıştığımız defterde en fazla sayıya sahip olan dava konusunu oluşturmaktadır Davalar kayıt numaraları ve alfabetik sıra ile birlikte tablo halinde gösterilmiştir.

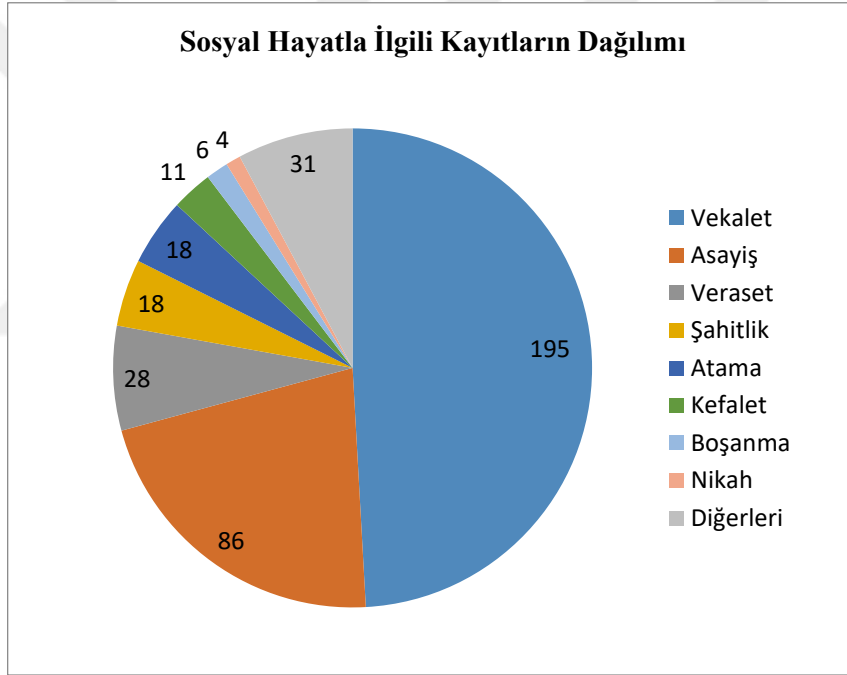
Tablo 10: Sicil Defterindeki Sosyal Hayatla İlgili Konuların Dağılımı

Kayıt Türü	Sayı	Kayıt No
Asayiş (Cinayet, Darp-Yaralama, Gasp, Sirkat)	86	2b/2, 5a/6, 22a/4, 25a/1, 27a/1, 34a/1, 37a/2, 39a/4, 56a/2, 61a/1, 61a/4, 70a/2, 72a/1, 72a/3, 83a/3, 85a/3, 86a/2, 87a/1, 88a/3, 89a/1, 89a/2, 90a/4, 91a/3, 92a/1, 92a/3, 93a/1, 93a/2, 96a/2, 98a/5, 99a/2, 99a/3, 100a/1, 100a/2, 101a/1, 102a/1, 102a/2, 103a/2, 106a/5, 107a/1, 107a/3, 108a/2, 108a/3, 109a/1, 111a/3, 114a/1, 114a/3, 116a/5, 119a/2, 119a/3, 120a/1, 121a/5, 122a/1, 124a/3, 125a/1, 127a/2, 127a/3, 128a/5, 129a/2, 132a/2, 134a/1, 134a/3, 135a/4, 138a/2, 143a/2, 148a/4, 152a/5, 154a/1, 155a/3, 157a/1, 158a/1, 160a/1, 161a/3, 162a/1, 162a/3,
Atama	13	14a/4, 15a/5, 32a/1, 39a/5, 55a/3, 60a/2, 82a/3, 85a/4, 112a/4, 112a/5, 135a/6, 138a/4, 156a/2
Boşanma	6	71a/1, 73a/1, 73a/2, 86a/5, 94a/1, 95a/2
Hibe	3	34a/2, 133a/2, 153a/1
Kefillik/Kefalet	11	37a/5, 77a/3, 91a/5, 103a/4, 110a/5, 110a/6, 110a/4, 126a/1, 131a/2, 133a/3, 134a/5
Nafaka	2	105a/1, 152a/3
Nikâh	4	1b/2, 1b/3, 1b/4, 5b/2
Şahitlik	18	39a/1, 93a/3, 96a/4, 98a/2, 103a/3, 105a/5, 106a/3, 106a/4, 108a/1, 110a/4, 118a/1, 124a/5, 125a/3, 128a/6, 134a/4, 142a/5, 155a/4
Vekâlet	195	14a/3, 32a/3, 35a/2, 35a/4, 35a/6, 36a/1, 36a/3, 37a/3, 37a/6, 37a/7, 38a/2, 38a/3, 38a/5, 38a/6, 39a/6, 39a/7, 40a/2, 40a/3, 40a/4, 55a/1, 55a/2, 55a/4, 56a/3, 56a/4, 56a/5, 56a/6, 56a/7, 58a/2, 58a/3, 60a/1, 60a/3, 60a/4, 60a/5, 61a/2, 61a/3, 61a/5, 61a/6, 62a/2, 62a/3, 62a/4, 62a/6, 70a/4, 71a/2, 71a/4, 72a/4, 73a/3, 74a/4, 74a/5, 74a/6, 75a/4, 75a/5, 76a/1, 76a/4, 79a/2, 79a/3, 79a/4, 79a/5, 80a/2, 80a/4, 80a/5, 80a/6, 81a/1, 82a/1, 82a/2, 82a/5, 83a/1, 83a/2, 83a/4, 84a/1, 84a/2, 84a/3, 84a/4, 85a/1, 85a/2, 86a/4, 87a/2, 91a/2, 92a/2, 95a/1, 97a/1, 98a/4, 98a/6, 100a/4, 101a/2, 102a/4, 109a/2, 109a/3, 110a/1, 110a/3, 111a/1, 112a/2, 113a/2, 113a/4, 113a/5, 114a/2, 115a/1, 115a/2, 115a/3, 115a/4, 115a/5, 115a/6, 115a/7, 115a/8, 116a/1, 116a/2, 116a/6, 117a/1, 118a/2, 118a/3, 118a/4, 118a/5, 118a/6, 118a/7, 118a/9, 119a/1, 119a/2, 119a/4, 119a/5, 120a/2, 120a/3, 120a/4, 120a/5, 120a/6, 120a/7, 121a/1, 121a/2, 121a/3, 122a/2, 122a/3, 123a/2, 123a/3, 124a/2, 124a/4, 124a/6, 125a/2, 126a/3, 126a/4, 126a/5, 127a/1, 128a/2, 128a/3, 128a/4, 130a/2, 130a/3, 131a/3, 132a/1, 133a/5, 133a/6, 133a/7, 134a/2, 135a/1, 135a/3,

Tablo 10: (Devamı)

Kayıt Türü	Sayı	Kayıt No
Vekâlet	195	135a/5, 136a/1, 136a/4, 137a/3, 137a/5, 138a/1, 139a/1, 139a/2, 139a/3, 141a/1, 142a/3, 142a/4, 143a/3, 144a/2, 144a/3, 144a/5, 144a/6, 154a/1, 145a/4, 145a/5, 145a/6, 146a/1, 146a/2, 146a/3, 146a/4, 146a/5, 146a/7, 147a/1, 147a/3, 148a/1, 148a/3, 148a/5, 152a/1, 152a/4, 152a/6, 155a/2, 155a/5, 156a/1, 161a/1, 161a/4, 162a/2, 164a/1, 164a/3
Veraset	28	5b/1, 13a/4, 35a/1, 39a/3, 75a/6, 76a/2, 76a/3, 81a/4, 101a/3, 102a/5, 103a/1, 104a/1, 121a/4, 128a/1, 129a/1, 130a/1, 130a/4, 131a/4, 136a/2, 137a/6, 141a/4, 142a/1, 143a/1, 144a/4, 145a/2, 155a/1, 155a/6, 163a/2
Vesâyet	2	9a/1, 107a/2

Grafik 3: Sosyal Hayatla İlgili Kayıtlar

2.2.1. Asayiş (cinayet, darp, yaralama, gasp, sirkat)

Asayiş kayıtları, değerlendirilen defterde nicelik bakımından önemli bir yere sahiptir. Defterde toplam 86 asayiş kaydı mevcut olup, sosyal hayatla ilgili kayıtların % 21,66'sını teşkil etmektedir. Asayiş olaylarına yönelik tasnifin içerisinde, cinayet, darp, yaralama, gasp ve sirkat suçlarına yönelik kayıtlara yer verilmiştir.

2.2.1.1. Cinayet

Tetkik ettiğimiz defterde cinayetle ilgili toplam 32 dava kaydı bulunmaktadır. Bunlardan 24 dava Müslümanlar ile ilgiliyken, 8 dava gayrimüslimler ile ilgilidir. Cinayet ile alakalı kayıtlar tetkik edildiğinde, işlenen cinayetlerin ne surette işlendiğine dair pek çok malumata ulaşılmaktadır. Cinayetler bazen tek bir kişi tarafından, bazen de iki ve daha fazla kişilerce işlendiği anlaşılmaktadır. Cinayetin işlendiği aletler ise değişkenlik göstermekle birlikte, yaygın olarak tüfeng, bıçak, kılıç ve sopa gibi yaralama ve öldürme şansı yüksek silahlar kullanılmıştır.

Cinayet olayları içerisinde dikkat çeken en ilginç 93a/1 numaralı dava kayıdır. Bu dava kaydında mevcut durum; *“Fâtıma binti Ahmed Beşe ‘an Mokro nâm saġîreyi târîh-i kitâbdan otuz gün mukaddem darb olunub ve ol darbdan vefât iddi‘asına nazar olundukda saġ kulaġı altında bir bere ve burnundan kan seylân eylediġi müşâhede olunub babası mezbûr Ahmed Beşe‘den suâl olundukda Mehmed Beşe zevcesi Âişe anı sopa ile ve depme ile darb ve katl itmişdir anınla ve mahalle ile da‘vâm vardır deyü kayd şode...”*⁹³ şeklinde açıklanmıştır. Mevcut defter içeriğindeki cinayet davaları ile ilgili veriler aşağıdaki tabloda ayrıntılı bir şekilde gösterilmiştir.

⁹³ (ŞŞS), Defter No, 6 (1165-1176/1752-1762), ss.93a/1.

Tablo 11: Defterde Geçen Cinayet Kayıtlarının Ayrıntılı Dökümü

Dava No	İsmi	Dini	Cinsiyet	Meskûn Yer	Olay Yeri	Ne Olduğu	Suçlu	Tarih
22a/4	Belli değil	Zımmi	Erkek	Mahalle belli değil	Mahalle belli değil	Cesedi bulundu- Defni için izin verildi	Fail-i mechul	(...)
25a/1	Mehmed Beşe ibn-i Fazlullah Hoca	Müslüman	Erkek	Çoban Hasan Mahallesi	Kara Osmanvik Karyesi	Arkadaşının evinde ölü bulundu	Fail-i mechul	(...)
61a/1	Yovan veledi Nikola	Zımmi	Erkek	Koşeve Karyesi	Varoş-1 Pale Mahallesi	Arkadaşının evinde “Müddet-i Fücce” ile mürd oldu	(...)	16 M 170
74a/3	Mehmed Çelebi ve Ömer Beşe	Müslüman	Erkek	Belli değil	Belli değil	Kaza keşfi	(...)	(...)
87a/1	İbrahim Beşe ibn-i Mehmet	Müslüman	Erkek	Müftü Süleyman Mahallesi	Yäre Karyesi	Kılıç ve tüfeng ile yaralanıp öldürülmüş	Vilçkovikoğlu Salih Beşe ve arkadaşları	13 Ş 167
92a/1	Salih Beşe ibn-i Osman	Müslüman	Erkek	Ömer Hoca Sinan Mahallesi	Rogoy Yaylası	Sopa ile darp ve tüfeng kurşunu ile öldürme	Topal İliye ve arkadaşları	19 M 168
92a/3	Salih Beşe ibn-i Osman	Müslüman	Erkek	Ömer Hoca Sinan Mahallesi	Rogoy Yaylası	Sopa ile darp ve tüfeng kurşunu ile öldürme	Topal İliye ve arkadaşları, Katilleri talep	29 M 168
93a/1	Fatıma binti Ahmed Beşe	Müslüman	Kadın	Mokro Karyesi	Mokro Karyesi	Sopa ile darp ve yoğun burun kanaması	Üvey annesi Aişe	3 S 168
93a/2	Fatıma binti Ahmed Beşe	Müslüman	Kadın	Mokro Karyesi	Mokro Karyesi	Sopa ile darp ve yoğun burun kanaması	Üvey annesi Aişe	4 S 168
96a/2	Hasan Beşe ibni Abdullah	Müslüman	Erkek	Balizade Mahallesi	Kebkebir Mahallesi	Gece yol üzerinde bıçak ile göğsünden yaralanma ve ölüm	Kösöoğlu Hüseyin	22 R 168
98a/5	İsmail Beşe	Müslüman	Erkek	(...)	(...)	Adamın katledildiği yerde birkaç malzeme bulundu	(...)	(...)
101a/1	Kıbtı Ali bin İbrahim	Müslüman	Erkek	Katoriçe Karyesi	Katoriçe Karyesi	Tüfeng kurşunuyla öldü	Pohvalik Karyesinden Osman	25 C 168
103a/2	Ömer Beşe ibni Ahmed	Müslüman	Erkek	Suk-1 Sabbağan	Hubyar Ağa Mahallesi	Tüfeng kurşunuyla öldü	Mehmed Beşe ve Kazancı Yusuf Beşe	24 B 168
106a/2	Yaşar ibni Mustafa	Müslüman	Erkek	Köse Sinan Mahallesi	Miliçka Suyunda	Gariken(boğulma) ölüm	(...)	27 Ş 168
106a/5	Hasan ibni Hatem	Müslüman	Erkek	Kadı Hasan Efendi Mahallesi	Kadı Hasan Efendi Mahallesi	Gece yarısı tüfeng kurşunu ile öldürme	Fail-i mechul	6 N 168
107a/1	Tamyar veled-i Mili	Zımmi	Erkek	Mekoverişe Karyesi	Komotin	Yol üzerinde üç kurşun yarası ile göğsünden	Fail-i mechul	29 N 168

Tablo 11: (Devamı)

Dava No	İsmi	Dini	Cinsiyet	Meskûn Yer	Olay Yeri	Ne Olduğu	Suçlu	Tarih
108a/2	Ahmed Beşe ibni Abdullah	Müslüman	Erkek	Mimar Sinan Mahallesi	Lobne sahrası	Tüfeng kurşunuyla diz üstünden aldığı yara sonucu ölüm	Ufakoğlu Süleyman	Self-i Z 168
108a/3	Osman Beşe ibni Salih	Müslüman	Erkek	Kovaç Karyesi	Üstüb Karyesi	Yolda tüfeng kurşunu yarası ile ölüm	Rıdvan Beşe, şahit gözleriyle görmüş	4 M 169
109a/1	Osman Beşe ibn Ali	Müslüman	Erkek	Yakup Paşa Mahallesi	Çelfovik Mahallesi	Bıçak ve kılıç ile vücudun çeşitli yerlerinden yaralı ölüm	Berber Ömer Beşe	10 M 169
111a/3	Rıdvan Beşe ibn Halil	Müslüman	Erkek	Bohvalik Karyesi	Bosna Köprüsü yanı	Başından kurşun yarası ve bazı yerlerde şiş yarası ile ölüm	Turanoğlu Muharrem ve arkadaşları	20 M 169
114a/3	Ahmed bin Mehmed	Müslüman	Erkek	Kadrik Karyesi	Köy camisinde	Camide cemaatle namaz kılarken kurşun yarası ve ölüm	Fail-i mechul, cemaat şüpheli	26 N 169
120a/1	Hasan ve Ali	Müslüman	Erkek	Zeniçe Kasabası	Golişniçe Karyesi	Yolculuk anında bıçakla öldürüldü, gasp var	Hüseyin	(...)
122a/1	Kapu Mehmed Beşe ibni Hüseyin	Müslüman	Erkek	Ali Paşa Mahallesi	Ali Paşa Mahallesi	Kapısının önünde darp ve bıçak yarısıyla ölüm	Hacıoğlu Mustafa Beşe	20 ZA 172
127a/3	Zeynep binti İbrahim	Müslüman	Kadın	Sinan Voyvoda Mahallesi	Sinan Voyvoda Mahallesi	Darp ve pençe izleri	Salih Beşe (zavcesi şüpheli)	27 L 173
129a/2	...veledi	Zımmi	Erkek	Bachane-i Bala	Değirmen içinde	Ensesinden bıçak yarısı sonrası ölüm	Fail-i mechul	23 RA 174
134a/1	Debbağ Ali	Müslüman	Erkek	Kasabzade Mahallesi	Bendbaşı Tabya-i Kebir	Evinde boynundan bıçakla boğazlanmış	Resoğlu Süleyman ve iki arkadaşı	9 Ş 174
134a/3	Debbağ Ali	Müslüman	Erkek	Kasabzade Mahallesi	Bendbaşı Tabya-i Kebir	Evinde boynundan bıçakla boğazlanmış	Resoğlu Süleyman ve iki arkadaşı	9 Ş 174
154a/3	Yovan veledi (...)	Zımmi	Erkek	Mayisnenice karyesi Tuzla	Ayaz Paşa Mahallesi	Arkadaşının evinde yemek yerken aniden ölüm eceliyle	(...)	12 RA 167
157a/1	Muharrem Beşe ibni İsmail Sipahi	Müslüman	Erkek	Soğukpınar Mahallesi	Oşık Karyesi çiftlikte	Tüfeng yarısıyla öldürüldü	Beldar İbrahim ve arkadaşları 4 kişi	28 ZA 166
158a/1	İstoye veledi Dodosye	Zımmi	Erkek	Çıkrıkçı Mahallesi	Çıkrıkçı Mahallesi	Sağ el ve sol elin parmakları ve göğsü kılıç ile kesilmiş	Âdem isimli biri	12 Z 166
160a/1	Kıbtı Maryan veledi Marko	Zımmi	Erkek	(...)	Abdi Bey Harmanı	Tüfeng kurşunlarıyla aldığı yaradan öldü	Buçukoğlu Abdullah Beşe	22 ZA 166
162a/1	Yovan veledi Save	Zımmi	Erkek	Çıkrıkçı Mahallesi	İsa Bey değirmeni önü	Tüfeng kurşunuyla aldığı yaradan öldü	Köro veledi Aleka	28 N 176

2.2.1.2. Darp ve Yaralama

Değerlendirilen defterde toplamda darp ve yaralama ile ilgili 32 dava kaydı bulunmaktadır. Bu dava kayıtlarından 12 tanesi Gayrimüslimlere, geriye kalan 20 dava ise Müslümanlara aittir. Darp ve yaralama olayında çeşitli türden aletler kullanılmakla birlikte kayıtlarda en fazla tüfeng ve kılıç geçmektedir. Bu konuyla ilgili bilgiler ayrıntılı bir şekilde tablo halinde sunulmuştur.

Tablo 12: Defterde Geçen Darp ve Yaralama Kayıtlarının Ayrıntılı Dökümü

Dava No	İsmi	Dini	Cinsiyet	Olay Yeri	Ne Olduğu	Suçlu	Tarih
2b/1	(...)	Müslüman	Kadın	(...)	Annesine küfür edip darp etmiş	Yusuf Beşe	(...)
5a/6	(...)	(...)	(...)	Duâcıoğlu Hanı kurbünde	Prâçe menzili sürücülerini ve hazine ile gelen kişileri darp	Mârko ve Gorilo	(...)
37a/2	Ali Bey	Müslüman	Erkek	(...)	Çarşıda yumruk ve ayak ile darp	Topal Hasan	(...)
39a/4	Cânko Yorgâyi	Zimmî	Erkek	Pâçacı Nasuh Mahallesi	Bıçak ile sağ kolundan yaraladı	Nikola veled-i İstoyân	Fî 13 N sene 176
56a/2	İbrâhim Beşe ibn Hasan	Müslüman	Erkek	Şeniçe karyesi	Tüfeng ile sol göğsünden darp edilmesine bağlı vefat	(...)	Fî 12 C sene 176
61a/4	İstebân veled-i Lûka	Zimmî	Erkek	Koşare karyesi	Yüzünün sağ tarafı darp edilip dişleri kırıldı	Kâroğlu Muharrem	Fî 18 Zâ sene 170
70a/2	İlî veled-i Marko	Zimmî	Erkek	Tarla	Sol dizi ve sol kolundan bıçak yarası	Gölioğlu Osmân	Fî 23 S sene 176
72a/1	Vasil veled-i Dûka	Zimmî	Erkek	Abdullah Beşe menzili	Yüzünden ve başından yaralanıp vefat etmiş	(...)	Fî gurre-i Rebiul-âhir sene 169
83a/3	İbrâhim bin Ferhat	Müslüman	Erkek	Tüfengçiler dükkânı	Çekiç ile darp	Hocaoğulları İbrâhim, Mustafâ, Mehmed	Fî 21 Cemâziyel-evvel sene 167
86a/2	Hüseyin Beşe	Müslüman	Erkek	Kendi evi	Evini basıp onu ve ehlini darp	Hasan Beşe ibn Cafer ve kardeşleri Sâlih ile Osmân	Fî 9 Ş sene 167
88a/3	Nikola veled-i Mître	Zimmî	Erkek	Kolov önünde	Darp etti	Todar veled-i Nikola	Fî 12 R sene (...)
89a/1	Mehmed Beşe ibn Mustafâ	Müslüman	Erkek	(...)	Başına sopa ile vurup darp	Risto veled-i Vlâdiçe	Fî 2 Ramazan sene 167
89a/2	Sefer Beşe ibn İbrâhim	Müslüman	Erkek	Trebin kasabası	Kimse bir şey yapmadı kiraz ağacından düşüp yaralandı	(...)	Fî 27 Ramazan sene 177
90a/4	Fatıma binti Muharrem	Müslüman	Kadın	İmladiçe karyesi	Yaralama	Ahmed bin İbrahim	Fî 6 S sene 168
99a/3	Sâlih bin Mustafâ el- hâc İbrahim	Müslüman	Erkek	İplîçek mahallesi	Tüfeng ile sol omzundan yaralandı	Şaşıoğlu Sâlih	Fî 18 Câ sene 168
100a/1	İsmâil bin (...)	Müslüman	Erkek	Nesirzade mahallesi	Sırtından ve iki dizinden bıçak yarası	Sâlih Beşe ve Fişçeoğlu Ahmed	Fî gurre-i Cemâziye'l âhir sene 168
100a/2	Sâlih Beşe ibn Muharrem	Müslüman	Erkek	Sağır Hacı Mahallesi	Başından, göğsünden, sağ ve sol kolundan yaralanma	Ahmed Beşe ve İsmâil	Fî gurre-i Cemâziye'l âhir sene 168

Tablo 12: (Devamı)

Dava No	İsmi	Dini	Cinsiyet	Olay Yeri	Ne Olduğu	Suçlu	Tarih
102a/1	Ahmed Beşe bin Hüseyin	Müslüman	Erkek	Sağır Hacı Mahmud Mahallesi	Sol omzundan ve bileğinden yaralanma	Arna'üd ve Kurdoğlu	Fî 21 Receb sene 168
102a/2	Ahmed Beşe ibn Osmân	Müslüman	Erkek	Ömer Alemdar menzilinde	Kılıç ile arkadan yaralanma	Ramazân bin İbrâhim	Fî 23 Receb sene 168
107a/3	Ferhad Beşe	Müslüman	Erkek	Köprüde	Başından ve dizlerinden bıçak ile yaralanma	Hasan Beşe ibn Receb	Fî 16 L sene 168
114a/1	Selim Beşe ibn Yusuf	Müslüman	Erkek	Habbâz dükkânında	Tüfeng ile sağ göğsünden ve sağ elinden iki kılıç yarası	Bakkalbaşı çırağı Sâlih ve Hasan	Fî 10 Câ sene 169
119a/3	Mehmed Alemdar bin el-hâc İbrâhim	Müslüman	Erkek	Keçeci Mestan Camisi yakınında	Kılıç ile sol elinden ve tüfeng ile sol tarafından yaralanma	Poloso Mustafâ Beşe ve Mehmed Beşe	Fî 4 Receb sene 172
125a/1	Süleyman bin İsmail	Müslüman	Erkek	(...)	Bıçak ile sağ göğsünden yaralanma	İbrâhim bin Fazlî	Fî 24 S sene 173
127a/2	Hüseyin bin Ali	Müslüman	Erkek	Bayırkoca mevkisi	“Tüfeng atup tüfengi paralenüb sağ koluna isabet etmesi” ile ölüm	(...)	Fî 18 L sene 173
128a/5	Berber Mustafa	Müslüman	Erkek	Yakup Paşa Mahallesi	Tüfeng ile yaralama	Ebu Bekir	(...)
135a/4	İbrâhim bin Hüseyin Hoca	Müslüman	Erkek	Beltek Hüsameddin Mahallesi	Sağ tarafından bıçak yarası	Porhe oğlu Abdi	Fî 14 L sene 174
143a/2	Derviş İbrâhim bin Hâcî Süleyman	Müslüman	Erkek	(...)	Sağ ayağında kurşun yarası, başının solunda kılıç darbesi ile yaralanma	Durak Mehmed, Hüseyin Toço oğlu, Popu Sâlih Hallâc, Mancuoğlu Mustafa, Kara Mustafa oğlu, Berber Süleyman	Fî 14 Râ sene 175
148a/4	İvân veled-i Milân	Zimmi	Erkek	(...)	Sol dizinden bıçak ile yaralanma	Kılno oğlu Mehmed	Fî 4 Zâ sene 176
152a/5	Bekir Beşe ibn Osman	Müslüman	Erkek	(...)	Evinde taş ile darp edip iki dişini kırdı	Mehmed bin (...)	(...)
155a/3	Ali Beşe ibn Murad	Müslüman	Erkek	(...)	Darp edilip annesine küfür edildi	Lâzo veled-i (...), Andrî ve Mârko	(...)
161a/3	Sâlih bin Abdullah	Müslüman	Erkek	Şerifzade Hâşim efendinin tarlasında	Sağ göğsünden tüfeng ile yaralandı	Görgizade Ahmed Beyin kölesi Osman	Fî 3 min Şa'bânü'l-mu'azzam sene 1166
162a/3	Toma veledi İli	Zimmî	Erkek	Pehlivan Oruç Mahallesi	Tüfeng kurşunuyla sağ dizinden yaralandı	(...)	Fî 18 B sene 176

2.2.1.3. Gasp

Sözlük anlamı olarak, “bir kimseye üstün gelmek, bir şeyi zorla almak” olarak geçmektedir. Fıkıh terimi olarak ise başkasına ait bir malı zor kullanarak almak manasına gelmektedir.⁹⁴ Tetkik ettiğimiz defterde gasp ile ilgili toplam 7 adet dava kaydı bulunmaktadır. Davaların içeriklerine bakıldığında bir dava Gayrimüslimler, diğer bir dava Müslüman ve Gayrimüslimler ile ilgiliyken geriye kalan 5 dava ise Müslümanlar arasında vuku bulmuştur. Gasp olayları, genellikle darp ve cinayet ile sonuçlandığı kayıtlardan anlaşılmaktadır.

Nitekim gasp davalarına dair kayıtlardan, olayların gelişimi ve sonuçlanmasına yönelik bazı örnekler aşağıda sıralanmıştır. Zenîçe karyesi sakinlerinde olan Hasan, Hüseyin ve Ali, Golîşnîçe karyesine doğru yolculuk yaptıkları esnada Hüseyin, Hasan ve Ali’yi öldürüp Hasan’ın yüz gurûş akçesini gasp ettiği anlaşılmaktadır.⁹⁵ Yine 17 M sene 173 tarihli kayıta; Blâşinçe yaylasında hayvanlarını otlatan Ramazan bin İbrâhîm ve çocukları, Salih Beşe ibn Yahya ve refikleri tarafından önce darp edilip ardından bir skâlık gasp edilmiştir.⁹⁶ Gasp davaları içerisinde en ilginç olanı bırakılan emanetlerin gasp edilmesidir. Bu durum sicilde; “Müdde’î Abdî Beşe ‘an Bâlîzâde müdde’ü’n-‘aleyh Osmân Beşe ibn Hasan üzerine da’vâ târîh-i kitâbdan 4 sene mukaddem vefât iden kayını Hasan yedinde dükkânında emâneten vaz‘ eylediğim kilim ve koyun postu ve kara kın kılıç ve otuz vukîye mikdârî çuval içinde böğürce ve 2 çekmeke ile çuka ve bohası pâreleri ve cild nâfe kürk yakabir yatağan fevtinden sonra fuzûlen zabt edüb suâl inkâr şâhide havâle...”⁹⁷ şeklinde yansıtılmıştır.

Gayrimüslim kişiler arasında geçen davaya bakılacak olursa; 116a/5 numaralı kayıta Prepol kazasında ikamet eden Gavrilô veled-i Râdoye, Mâryân veled-i Toma ve İvân veled-i Yoro tarafından cuma gecesi alnından ve sol elinden bıçak darbesi ile yaralanıp 35 gurûş nukûd akçesinin gasp edildiği anlaşılmaktadır.⁹⁸

2.2.1.4. Sirkat (Çalma)

Sirkat, sözlükte “başkasının malını gizlice alma, çalma” anlamına gelmektedir.⁹⁹ Araştırmaya konu olan defterde toplam 5 adet sirkat kaydı bulunmaktadır. Sirkat kayıtlarında genelde ev eşyaları ve hayvanların çalındığı görülmektedir. Hayvanların çalınmasına dair kayıt örnek verilecek olursa;

⁹⁴Mehmet Akif Aydın, “Gasp”, **DİA**, 13, Türk Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1996, s.387.

⁹⁵ (SŞS), Defter No, 6 (1165-1176/1752-1762), ss.120a/1.

⁹⁶ (SŞS), Defter No, 6 (1165-1176/1752-1762), ss.124a/3.

⁹⁷ (SŞS), Defter No, 6 (1165-1176/1752-1762), ss.121a/5.

⁹⁸ (SŞS), Defter No, 6 (1165-1176/1752-1762), ss.116a/5.

⁹⁹Ali Bardakoğlu, “Hırsızlık”, **DİA**,17, Türk Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1998, s.385.

karye-i Prestoska sakinlerinden olan Mahmûd Beşe ibn Ahmed “...tonı doru bârgîrimi târîh-i kitâbdan beş gün mukaddem çarşanba gicesi bârgîrimi sirka eylemişdir karye-i mezkûrede vâki‘ damum önünden zâyi‘ olmuştur...”¹⁰⁰ şeklinde beyanatta bulunarak mahkemeye başvurmuştur. Hayvanların çalınmasına dair bir diğer davada ise, Râdoble yaylasında iskân eden Sâlih’in 8.000 akçe değerindeki doru bârgîri ve Turan’ın 20 gurûş değerindeki 2 re’s bârgîrin yayladan çalınmasını konu edinmiştir.¹⁰¹

23 Râ sene 175 tarihli kayıta geçen bir başka sirkat olayı; “Müdde‘î Ebûbekir (...) müdde‘î Mollâ Sâlih üzerine târîh-i kitâbdan iki sene mukaddem yeşil kâba kabli nâfe kürkü gazab eyledi suâl ikrâr mezkûr Mollâ Sâlih merkûm Bekir üzerine da‘vâ târîh-i kitâbdan iki sene mukaddem İstânbûl’da sâkin olduğum hânın odasından kılıç 6 beher dânesi ve eğer hâşesi 4 gurûşluk ve bir gü...4 gurûşdan sirka eyledi deyü da‘vâ suâl bi’l-küllîye inkâr şâhide havâle...”¹⁰² şeklinde gerçekleştirilmiştir.

2.2.1.5. Diğer Kayıtlar

6 Numaralı Saraybosna Şer’iyye Sicil Defterinde tasnifini yapmış olduğumuz asayiş olayları dışında kalan 10 adet muhtelif konulara ait dava kayıt örnekleri de bulunmaktadır. Bu kayıtlara sırası ile bakacak olursak; kalebend cezası,¹⁰³ eşkiya takibi, diyet kaydı¹⁰⁴, ev basma, nefy ve icla,¹⁰⁵ firar kaydı, zayi kaydı, mülke zarar, eceliyle vefat¹⁰⁶ gibi konu başlıklarını içermektedir.

2.2.2. Atama

İncelemiş olduğumuz defterde atama ile ilgili 18 dava bulunmaktadır. Bu davalardan 9’u kayyım, 4’ü imam ve müezzin, 2’si kâtip, 2’si naip ve kalan bir dava da evkaf mütevellî atamasına dairdir. Atama kayıtları arasında en çok geçen kayyım atamalarının içeriklerine bakıldığında, genelde

¹⁰⁰ (ŞŞS), Defter No, 6 (1165-1176/1752-1762), ss.85a/3.

¹⁰¹ (ŞŞS), Defter No, 6 (1165-1176/1752-1762), ss.138a/2.

¹⁰² (ŞŞS), Defter No, 6 (1165-1176/1752-1762), ss34a/1.

¹⁰³ (ŞŞS), Defter No, 6 (1165-1176/1752-1762), ss.19a/1-2-3. Kalebend, herhangi bir suçtan dolayı hisarın dışına çıkmamak üzere kalenin içinde haps olunmak. Kalebend hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Midhat Sertoğlu, **Osmanlı Tarih Lügati**, s.263. Ömer İşbilir, “Kalebend”, **DİA**, 2, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 2019, s.5-7.

¹⁰⁴ (ŞŞS), Defter No, 6 (1165-1176/1752-1762), ss.26a/2, 70a/1. Diyet, İslâm hukukunda bir kişinin haksız olarak öldürülmesi, sakat bırakılması ya da yaralanması halinde ceza ve kan bedeli olarak ödemesi gereken mal veya para olarak tanımlanır. Diyet hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Ali Bardakoğlu, “Diyet”, **DİA**, 9, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 1994, s.473-479.

¹⁰⁵ (ŞŞS), Defter No, 6 (1165-1176/1752-1762), ss.91a/1, 102a/3. Nefy ve icla, Köy ve şehir hayatında toplumdaki kurallara, gelenek ve göreneklere uygun hareket etmeyerek toplumun huzurunu bozan kişi veya kişilerin sürgün ile cezalandırılması. Nefy ve icla hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Nedim İpek, “Osmanlıda Sürgün: Trabzon Örneği”, **Karadeniz İncelemeleri Dergisi**, Bahar 2019 (26), s.363-386.

¹⁰⁶(ŞŞS), Defter No, 6 (1165-1176/1752-1762), ss.111a/2, 117a/5, 138a/3, 140a/3, 154a/1.

kişilere ailelerinden kalan miras veya tereke hisselerini zabt ve hıfz etmek için kayyım atanmaktadır. Atamayla ilgili ayrıntılı bilgiler tablo halinde aşağıda verilmiştir.

Tablo 13: Defterde Adı Geçen Atama Kayıtlarının Ayrıntılı Dökümü

Kayıt No	Kişinin Adı	Görevi	Tarih
12a/4	İbrahim Ağa	Evkaf mütevellisi	(...)
13a/3	Mehmed Çelebi	Müezzin	(...)
14a/2	Mehmed Efendi	Naip	Fî târihü'l-mezbur el-senetü'l merkûme
14a/4	(...)	Kâtip	13 Reb'ul-evvel fi yevm
15a/3	Mustafa Efendi	Naip	Fî târihül mezbur
15a/5	(...)	Kâtip	11 Şa'bân-ı Mu'azzamın yevm-i düşenbih günü
32a/1	Mehmed Beşe ibn Mustafâ	Müezzin	18 Şa'bân sene 175
39a/5	İbrâhîm Beşe ibn Ahmed	Kayyım	Hurrîre fî 8 Zâ 176
39a/7	İbrahim	Kayyım	Fî 9 Zâ sene 176
55a/3	Muharrem Ağa	Kayyım	Fî 20 B sene 176
60a/2	Ümmühânî	Kayyım	Hurrîre fî 26 min Zil-hicce sene 169
82a/3	Müşfika binti Mehmed	Kayyım	Hurrîre fî 2 Cemâziye'l-âlâ sene 167
85a/4	Ahmed Beşe ibn Beşir	Kayyım	Hurrîre fî 17 C 169
112a/4	Salih Halife ibn Şa'bân	İmam	Hurrîre fî 24 S sene 169
112a/5	Abdülkerîm Halife ibn Osmân	İmam	Hurrîre fî 3 (...)
135a/6	Alî bin Muharrem	Kayyım	Hurrîre fî 24 L sene 174
138a/4	Abdullah Beşe ibn El-Hâc Mustafâ	Kayyım	Hurrîre fî 27 Z sene 174
156a/2	Mollâ Ahmed	Kayyım	(...)

2.2.3. Boşanma

İslam hukukunun geçerli olduğu Osmanlı toplum yapısında devlet boşanmayı kabul etmekle birlikte bu durum hoş karşılanmayıp tavsiye edilmemiştir. Fakat aile hayatı içindeki uyumu sürdürmek imkânsız hâle geldiğinde kişilerin nikâh akitlerini çeşitli yollarla sona erdirme hakları bulunmaktadır.¹⁰⁷

Talâk, muhâlaa, tefrik olmak üzere üç çeşit boşanma türü bulunmaktadır. Talâk kelimesi sözlükte “*serbest kalmak, serbest bırakmak, bağından kurtulmak, bağını çözmek*” anlamlarına gelirken, fıkıh terimi olarak ise nikâh akdinin bozulması olarak karşımıza çıkmaktadır. Talâk hakkı ile evliliğin erkek ya da bazı durumlar karşısında kadın tarafından tek taraflı istek durumunda sona erdirilmesini ifade eder.¹⁰⁸ Muhâlaa kavramı sözlükte “*ayırma*” olarak geçerken, fıkıhta ise kadının belli bir bedel ödemesi karşılığında eşini ayrılmaya razı etmesi üzerine evliliklerini bitirmeleri anlamına gelmektedir. Karşılıklı anlaşma ile gerçekleşen bu boşanma olayına “*hul*” da

¹⁰⁷Abdullah Saydam, **Osmanlı Medeniyeti Tarihi**, İstanbul 2014, Kitapevi Yayınları, s.264.

¹⁰⁸H. İbrahim Acar, “Talâk”, **DİA**, 39, Türk Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2010, s. 496.

denilmektedir.¹⁰⁹ Bir başka boşanma türü olan tefrik ise, fıkhıta “*kazâî boşanma*” olarak kayıtlarda geçmektedir. Tefrik’in sebepleri genellikle, hastalık bedeni kusurlar, eşinin uzun süre yanında olmaması ve gaiplik durumu, hapis olma, ekonomik sorunlar ve şiddetli geçimsizlik olarak tarif edilmiştir.¹¹⁰

Defterde boşanma ile ilgili 6 adet kayıt bulunmaktadır. Bunlar, birer adet talâk ve refik kaydı, diğer 4 adet kayıt ise nikâh feshini içermektedir. Nikâh feshi davalarına bakıldığında, bütün davalardaki ortak neden kızların buluğa ermeden önce vasileri aracılığı ile nikâhlarının kıyılması ve söz konusu kızların buluğa erdikten sonra mahkemeye başvurarak kıyılan bu nikâh akidlerine itiraz etmeleri ile birlikte kıyılan bu nikâh geçersiz sayılmasına yöneliktir.

Gerek fetvalarda gerekse izinname ve sicillere kaydedilen nikâh akidlerinde evlenecek olan kişilerin rızalarının olması gerekmektedir. Evlenecek olan kızın sağire, bâliğa ve seyyibe olması durumunda rızalarının alınması konusunda bazı farklar bulunmaktadır. Buluğa ermemiş çocuk yaştaki kızların nikâh akidleri için kendi rızaları olduğuna dair hiçbir fetva kaydı bulunmamakla birlikte kendileri yerine aile büyüklerinden birinin onları nikâhlayacağına dair fetva örnekleri bulunmaktadır.¹¹¹

Bu hususta kayda geçen bir davada; “*Ümmühânî binti Ahmed ‘an Hoca Kemâl nâm bîkr işbu mâh-ı saferü’l-hayrın yirmi üçüncü bâzâr günü öğle vaktinde meclis-i şer‘e gelüb şöyle takrîr-i kelâm eyledi ki târîh-i kitâbdan bir buçuk sene mukaddem sağîre olduğum hâlde anam beni gâib-i ‘ani’l-beled Uzun Alî Beşe‘ye dört bin akçe mehr ile beni tezvîc ve ben dahi bugün bu sâ‘at bâliğa oldum ‘akd-i mezbûra râzî değilim zevcim geldiği vaktde nikâh-ı fesh için anınla da‘vâ ederim deyü işhâd eylediği kayd şode*” şeklinde bir talepte bulunulmuştur.¹¹²

Bir diğer dava kaydında ise; üvey annesi Hadîce tarafından dört bin akçe mehri karşılığında Ali Beşe ibn Ahmed ile evlendirilen kadının vekili mahkemeye başvurarak; “*...meclis-i şer‘de hıyâr-ı bülûğunu gıyâbında işhâd edüb ve ‘akd-i mezbûru fesh eylemişdir deyü suâl mezbûr Alî Beşe cevâbında ‘akd-i mezbûru ve gıyâbında şehâdeti lakin hîn-i tezevvücdde ‘akile ve bâliğa olduğu hâlde rızâsıyla tezvîc olmuşdur bülûğ-ı beyyinesi evlâ olduğuna binâen...*”¹¹³ şeklinde kayda geçirilmiştir.

¹⁰⁹Fahrettin Atar, “Muhâlea”, **DİA**, 30, Türk Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2005, s.399.

¹¹⁰H. İbrahim Acar, “Tefrik”, **DİA**,40, Türk Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2011, s.277-279.

¹¹¹Saim Savaş, “Fetva ve Şeriyeye Sicillerine Göre Ailenin Teşekkülü ve Dağılması”, **Sosyo-Kültürel Değişme Sürecinde Türk Ailesi**,c.2, Ankara, 1992,s.513.

¹¹²(ŞŞS), Defter No, 6 (1165-1176/1752-1762), ss.94a/1.

¹¹³(ŞŞS), Defter No, 6 (1165-1176/1752-1762), ss.95a/2.

2.2.4. Hibe

Hibe, “karşılıksız vermek, bağışlamak” anlamına gelmektedir. Hukuk terimi olarak ise, bir malın karşılıksız olarak başkasına verilmesi anlamını taşımaktadır. İslâm hukukundaki anlamı ise, “karşılık şart koşulmaksızın bir malın hayatta iken temliki” olarak ifade edilmektedir.¹¹⁴

Elimizdeki defterde hibe ilgili toplam 3 adet kayıt bulunmaktadır. Bu kayıtların tümü Müslümanlar arasında geçmektedir. Kayıtların üçünde de hibe edilen mallar menzil ve bahçedir. Bunlardan 2 kayıta erkekler eşlerine mülk olarak menzil ve bahçe hibe etmişlerdir. 27 M sene 176 tarihli davada Sâlih Beşe ibn Mustafâ zevcesi olan Fâtıma binti Ahmed’e hudutları belirgin olan “...tahtânî sobalu bir oda ve bir mahzen ve bir hücre ve bir matbah ve fevkânî sobalu bir oda ve bir hücre ve bir sofa ve zât-ı eşcâr-ı müsmirelü bâğçeli (..)külliye ...”¹¹⁵ hibe etmiştir.

Divanî Kâtib Mahallesi sakinlerinden iken Ujiçe kasabasında vefat eden Hasan Beşe ibn Ahmed’in zevcesi Fâtıma Hatun tarafından aynı mahallede bulunan “kendi mülk-i menzilin ve içinde olan şeyi az ve çok her ne ise mezbûr İsmâ’il Beşe’ye” hibe etmiştir.¹¹⁶

Başka bir kayıt ise iki kız kardeş arasında geçmektedir. Seyyidîn Mahallesi’nde meskun olan Ümmühânî binti Mustafâ aynı mahallede bulunan “...iki tarafı Süleymân mülkü ve bir tarafı kethüdâ diğer Süleymân ve taraf-ı râbi’i tarîk-i ‘âmm ile mahdûd ve mümtâz olan menzili ve bâğçeyi...” bahsedilen özelliklere sahip mülkü kız kardeşi Fâtıma binti Mustafâ’ya hibe etmiştir.¹¹⁷

2.2.5. Kefillik ve Kefalet

Sözcük anlamı olarak kefillik, bir kimsenin asıl borçlunun alacaklı karşısındaki sorumluluğuna katılması veya birinin teslimini üstlenmesi anlamında kullanılan terimdir.¹¹⁸ Kefil sözcüğü sicilde genellikle “tekeffül” olarak geçmektedir. Değerlendirmesini yapmış olduğumuz defterde 11 adet kefillik kaydı mevcuttur. Bu kayıtlardan 10 tanesi Müslümanlar arasında, biri Gayrimüslimler arasında geçmektedir. İncelediğimiz kayıtlarda hem kişiye hem de borcun ödenmesine dair kefalet kayıtları bulunmaktadır. Kişiye kefil olma hususuna örnek bir kayıt şu şekilde geçmektedir; “Ömer Sipâhî’den mezbûr Mustafâ Beşe’ye bir dürlü zarar isâbet etmemek üzere Mollâ Mustafâ bin Hasan

¹¹⁴Ali Bardakoğlu, “Hibe”, **DİA**, 17, Türk Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1998, s.421.

¹¹⁵ (ŞŞS), Defter No, 6 (1165-1176/1752-1762), ss.34a/2.

¹¹⁶ (ŞŞS), Defter No, 6 (1165-1176/1752-1762), ss.153a/1.

¹¹⁷ (ŞŞS), Defter No, 6 (1165-1176/1752-1762), ss.133a/2.

¹¹⁸H.Yunus Apaydın, “Kefalet”, **DİA**, 25, Türk Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2002, s.168-170.

'an Lâkove ve Sâlih Beşe ibn el-mezbûr Hasan 'an Kâdî Hasan Efendi ve Ahmed için Hamza Beşe Çizmeci tekeffül eyledikleri kayd şode...."¹¹⁹

Gayrimüslimler ile alakalı olan kayıt yine kişiye kefil olmak ile ilgilidir. Bu kayıta; *"Petre veled-i Vakîk 'an Merkovîk nâm zimmîden Nikola nâm zimmîye bir dürlü zarar isâbet etmemek üzere karındaşı Mârenko 'an mezbûre tekeffül eylediği ...*"¹²⁰ beyan edilmiştir.

Kefil kayıtlarından biri yaralama olayı sonrasında gerçekleştirilmiştir. Durum, *"Bundan akdem cerh ve keşf olunan mecrûh Ahmed Beşe'nin cârihi ithâm ve hâlâ mütesellim ağada mahbûs olunan Arnâûd Mehmed için hîn-i iktizâda meclis-i şer'e ihzâra Çalık Ahmed Ağa tekeffül eylediği..."*¹²¹ şeklinde kaydedilmiştir.

Bazen bir kişiye kefil olabilindiği gibi bir topluluğa ya da bir cemaate de kefil olduğu kayıtlardan anlaşılmaktadır. 131a/2 numaralı kayıt bu konuya örnek olarak gösterilebilir. *"Serrâc Mollâ Mehmed Bâzârik cemâ'ati imâmı Alî Hoca için kefil ve mezkûr Alî Hoca bi'l-cümle cemâ'at ahâlîsi için kefil olduğu kayd şode..."*¹²² Toplu halde kefil olmaya verebileceğimiz bir diğer örnek ise 12 Ş sene 174 tarihli kayıttır. Buna göre; *"Ve mezbûrân Alî Beşe ve İbrâhîm'in bir dahi ihzârları lâzım gelirse Kalaycı Mustafâ Beşe ve sâir bâlâda hüsn-i haberlerini veren mahallesi ahâlîleri tekeffül eyledikleri"*¹²³ belirtilmiştir.

2.2.6. Nafaka

Nafaka sözlükte, *"harcamak, tüketmek"* anlamına gelirken, kişinin bakma sorumluluğu altında olan insanlara karşı yaptığı harcamayı ifade etmektedir.¹²⁴ Elimizdeki defterde nafaka ile ilgili 2 adet kayıt bulunmaktadır. Söz konusu nafaka ile ilgili kayıtların ilkinde; *"Ümmühânî binti Sinân 'an Serrâc Alî nâm hatunu zevc olan Hasan Ağa ibn Hâcı Mustafâ nâm kimesne bilâ-nafaka terk idüb mezbûreye ve hâdimeye onar pâra nafaka takdîr olunduğu kayd şode ve mezbûr zevcesini alıkoduğu eşyadır; Hintta unu kıyye 20, vejlîn 1, minder, köhne çuka, köhne kilîm, köhne çuka, köhne koparan..."*¹²⁵ karara bağlanmıştır.

¹¹⁹ (SŞS), Defter No, 6 (1165-1176/1752-1762), ss.110a/7.

¹²⁰ (SŞS), Defter No, 6 (1165-1176/1752-1762), ss.126a/1.

¹²¹ (SŞS), Defter No, 6 (1165-1176/1752-1762), ss.103a/4.

¹²² (SŞS), Defter No, 6 (1165-1176/1752-1762), ss.131a/2.

¹²³ (SŞS), Defter No, 6 (1165-1176/1752-1762), ss.134a/5.

¹²⁴ Celal Erbay, "Nafaka", *DİA*, 32, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2006, s. 282.

¹²⁵ (SŞS), Defter No, 6 (1165-1176/1752-1762), ss.105a/1.

Diğer nafaka kaydı 26 M 177 tarihli olup, vefat etmiş olan Gazgânî Mehmed bin Abdullah'ın geriye kalan malından sulbîye-i sağîre kızı Âmine için annesi Âişe binti Selîm yevmî iki pâra nafaka talebinde bulunduğu açıklanmıştır.¹²⁶

2.2.7. Nikâh

Toplum hayatının temeli olması nedeniyle aile yapısının kurulmasına ve devam ettirilmesine büyük önem verilmektedir. Bu yapının temelinde ise nikâh akdi yer almaktadır. Nikâh, sözlükte “birleştirme, bir araya getirme, evlenme, evlilik” gibi anlamlara gelmektedir. Fıkıh terimi olarak nikâh, aralarında evlenme engeli bulunmayan bir erkekle bir kadının hayatlarını birleştirmeleri olarak ifade edilmektedir.¹²⁷

Tetkikini yapmış olduğumuz defterde toplam 4 adet nikâh kaydı bulunmaktadır. Bu nikâh akidlerini incelediğimiz zaman kadınların dul ya da bekâr olup olmadığı kayıtlardan anlaşılmaktadır. Bir kayıta kadının “*bikr-i baliğa*” olduğu diğer kayıtlarda geçen “*seyyibe – mutalak*” ifadeleri ile anlaşılmaktadır.

Evlenecek kişiler mahkemeye bizzat kendileri giderek veya vekillerini göndererek ya da nikâhı kıyacak olan kişiyi kendi evlerine çağırıp şahitler huzurunda nikâhlarını kıymaktadır.¹²⁸ Çalıştığımız defterde bu konu ile ilgili geçen dava örneği şu şekildedir; “*E’üzü besmele ilâ âhiriAllâh’ın emriyle peygamberin şerî’atıyla İmâm-ı A’zam mezhebi üzere siz ikinizin vekâletiyle anlar ikinizin hüsn-i rızâlarıyla hâzır-ı cemâ’atın şehâdetleriyle altı bin akçe mehriyle seni vekîl eden Hasan kızı Fâtıma’yı Ömer oğlu Osmân beşe için vekâlete helâllığa nikâhlığa verdin mi? Kızın vekîli diye verdim. Siz dahi müvekkiliniz olan Ömer oğlu Osmân için tarafından bu minvâl üzere vekâlete kabûl etdin mi diye. Tarafeyne mübârek ola el-fâtiha.*”¹²⁹

2.2.8. Şahitlik

Şehâdet kökünden türeyen şâhid sözlükte “*hazır bulunmak, haber vermek, bilmek, gözlemek, görmek*” anlamlarına gelmektedir. Şahitlik ise kişinin gördüğü, duyduğu veya bildiği bir şeyi haber vermesi olarak adlandırılır.¹³⁰ İncelemiş olduğumuz defterde şahitlik kavramı genelde “*şehâdetleri*” şeklinde ifade edilmiştir. Şahitlikle ilgili toplamda 18 adet dava kaydı bulunmaktadır.

¹²⁶ (ŞŞS), Defter No, 6 (1165-1176/1752-1762), ss.152a/3.

¹²⁷Fahrettin Atar, “Nikâh”, **DİA**, 33, Türk Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2007, s.112.

¹²⁸Abdullah Saydam, **Osmanlı Medeniyeti Tarihi**, s. 261.

¹²⁹ (ŞŞS), Defter No, 6 (1165-1176/1752-1762), ss.5b/2.

¹³⁰H. Yunus Apaydın, “Şahit”, **DİA**,38, Türk Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2010, s.278.

Bu kayıtların 16 tanesi Müslümanlar arasında geçerken 1 dava Müslüman ve Gayrimüslimler arasında geçmektedir. Bu davadan sicilde şu şekilde bahsedilmiştir. “Müvekkil İstepân veled-i Anton ‘an mahalle-i Lakik der Köşve vekil-i Mollâ Mustafâ bin Ahmed Çelebi bişehâdet-i Mollâ Ahmed bin Yûsuf ‘an Mehmed Bey ve Mehmed Beşe ibn Fazlullah ‘an Totibole Mehmed Beşe ibn Muslu ‘an mezbûr müslimîn der Kirşeve dükkân için da‘vâya kayd şode...”¹³¹

Şahitlik ile ilgili davaların içeriğine baktığımız zaman hüsn-i hâl şahitliği ağırlıktadır. 9 Râ sene 173 tarihli dava örneğinde Ahmed bin Hasan‘ın hüsn-i hâline şahit olanların isimleri kayda geçmiştir. Bu kişiler sırası ile Hasan bin Yûsuf, Ahmed bin Fazlî, Ömer bin Mehmed, Mustafâ bin Osmân, Durak bin İbrâhîm, Hüseyin bin Bayram, Ahmed bin Ramazân, Ramazân bin Mahmûd, Ahmed bin Mustafâ, Mustafâ Beşe ibn Mustafâ, Muharrem bin İslâm’dır.¹³² Diğer hüsn-i hal şahitlikleri de aynı içeriklere sahiptir.

Şahitlikte ilgi çeken başka bir konu da insanların sû-i haline şahitlik edilmesidir. Bu husustan bahseden bir dava kaydında; Vekilü’l-harc Mahallesinde yaşayan Serrâc Yûsuf Beşe’nin eşi olan Meryem’in sû-i hâline, Mustafâ Çelebi bin Receb, Debbâğ İbrâhîm Beşe ibn Ömer, Yaşar Beşe ibn Mustafâ, Leylâ oğlu Sâlih Beşe, Mollâ Mustafâ, Alî Efendizâde, Habbâz Ömer bin Kadri ve İsmâ‘îl bin Ahmed’in şahit olduğu belirtilmektedir.¹³³

2.2.9. Vekâlet

Vekâlet kelimesi sözlükte, “birine güvenmek, bir işi güvenilir birine bırakmak” anlamına gelen “vekl” kökünden türemiştir. Hukuktaki anlamı ise bir kişinin ona verdiği hak neticesinde, kişi adına işini yürütmesidir.¹³⁴

Sosyal hayatla ilgili konularda sayı bakımından en fazla kaydı (% 49,11) vekâletler oluşturmaktadır. Çalıştığımız defterde toplamda 195 adet vekâlet kaydı bulunmaktadır. Vekâlet kayıtlarının içeriğine baktığımız zaman 96 kaydın Müslüman kadınlara, 88 kaydın Müslüman erkeklere ait olduğunu görmekteyiz. Müslümanların yanı sıra Gayrimüslim kişilerinde vekâlet davalarına rastlamaktayız. Bunlar, bir adet zimmî kadın ve 12 adet zimmî erkeklerin de dava kayıtları defterde mevcuttur. Dava kayıtlarına baktığımız zaman zimmîlerin kendi davaları için vekil olarak Müslüman kişileri de tercih ettiği görülmektedir. Defterde bununla ilgili toplam 10 adet kayıt mevcuttur. Vekâlet davalarının konularına bakıldığında vekil tayini en fazla tereke kaydı, alacak davası, miras ve arazi davası olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunların dışında ise veraset, menzil,

¹³¹ (ŞŞS), Defter No, 6 (1165-1176/1752-1762), ss.108a/1.

¹³² (ŞŞS), Defter No, 6 (1165-1176/1752-1762), ss.124a/5.

¹³³ (ŞŞS), Defter No, 6 (1165-1176/1752-1762), ss.118a/1.

¹³⁴ Bilal Aybakan, “Vekâlet”, **DİA**, 43, Türk Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2013, s.1.

arazi, nafaka ve reddi cevab davalarını da görmekteyiz. Mevcut kayıtlardan 25 adedinde vekâlet kaydının verilme nedeni ise belirtilmemiştir. Vekâlet davaları ile ilgili ayrıntılı bilgi tablo halinde sunulmuştur.

Tablo 14: Defterde Geçen Vekâlet Kayıtlarının Ayrıntılı Dökümü

Kayıt No	Dini	Cinsiyet	Vekâleti Veren	Konu	Vekâleti Alan	Dini	Tarih
14a/3	Müslüman	Erkek	(...)	İmamlık ataması için	Meddibasarzâde el-hâc Hasan	Müslüman	25 Cemâziyel âhir fi sene 1162
32a/3	Müslüman	Kadın	Hâmide binti el-hâc Mustafa	Tereke davası	İbrâhîm Beşe ibn Mehmed	Müslüman	Hurrire fi 21 Ş sene 175
35a/2	Müslüman	Erkek	İbrâhîm Beşe ibn Osman	Dava	Mollâ Ahmed ibn Yusuf Çolakoğlu	Müslüman	Hurrire fi 4 S sene 175
35a/4	Müslüman	Erkek	El- Hâc Sâlih Efendi (...)	Alacak davası	Mahmud Beşe ibn Dâvud	Müslüman	Fi selh-i R sene 175
35a/6	Müslüman	Erkek	Süleyman bin İbrahim	(...)	Ömer Alemdari ibn Sâlih	Müslüman	Hurrire fi 17 C sene 176
36a/1	Müslüman	Erkek	Klâdani İsmâil Çelebi	Dava	Başeski Muharrem Beşe ibn İbrâhîm	Müslüman	Fi 4 Receb sene 176
36a/3	Müslüman	Kadın	Ümmühâni binti Alî	Tereke davası	Hasan Beşe ibn Sâlih	Müslüman	Fi 21 B sene 176
37a/3	Müslüman	Erkek	Ahmed Beşe ibn Osman	Dava	Mollâ Pîr'i	Müslüman	Fi 16 Ş sene 176
37a/6	Müslüman	Kadın	Âişe binti Osman	(...)	Osmân Beşe ibn Ahmed	Müslüman	Fi 28 Ş sene 176
37a/7	Müslüman	Kadın	Hûrî binti Halil	Tereke davası	Ali Beşe ibn Sâlih	Müslüman	Fi 20 L sene 176
38a/2	Müslüman	Erkek	Mahmûd Beşe ibn Yusuf	(...)	Mehmed Beşe ibn Mustafa	Müslüman	Fi 21 min Şa'ban sene 176
38a/3	Müslüman	(...)	(...)	Alacak davası	Mehmed Beşe	Müslüman	(...)
38a/5	Müslüman	Erkek	Mehmed Beşe ibn İbrâhîm-Sâlih Beşe ibn İshak Hoca Ahmed	Dağa müte'allika davası	Mehmed Beşe ibn Mustafa	Müslüman	Hurrire fi 26 min Şa'ban sene 176
38a/6	Müslüman	Kadın	Meryem binti Sâlih	Tereke davası	Muslu Beşe ibn İbiş	Müslüman	Fi 6 L sene 176
39a/6	Müslüman	Erkek	Osmân bin Sâlih	Redd-i cevabı davası	Mollâ Mustafa	Müslüman	Fi 8 Zâ sene 176
39a/7	Müslüman	Erkek	Hasan	Kayyım atama davası	Mollâ Pîr'i	Müslüman	Fi 9 Zâ sene 176
40a/2	Müslüman	Erkek	Ömer Beşe ibn Ali Hoca	Tereke davası	Mollâ Sâlih bin Yusuf	Müslüman	Fi 14 Z sene 176
40a/3	Müslüman	Kadın	Fâtıma binti Osmân	Tereke davası	Ali Beşe ibn İbrâhîm	Müslüman	Fi 18 Z sene 176
40a/4	Müslüman	Kadın	Fâtıma	Veraset davası	Serrâc Mollâ Ahmed	Müslüman	(...)
55a/1	Müslüman	Erkek	Salih bin İbrâhîm İsmâil bin Murad	Redd-i cevab davası	Süleyman Beşe ibn İbrâhîm	Müslüman	Fi 21 C sene 176
55a/2	Müslüman	Kadın	Âmine binti Şahin	Vesayet davası	El-hâc Sâlih	Müslüman	Fi 26 C sene 176
55a/4	Müslüman	Erkek	Mehmed bin Muharrem	Tereke davası	Ömer Beşe	Müslüman	Hurrire fi 14 Ş sene 176
56a/3	Müslüman	(...)	(...)	(...)	Ali Beşe	Müslüman	(...)
56a/4	Müslüman	Erkek	Sâlih Beşe ibn İbrâhîm	Tereke davası	Mollâ Ahmed bin Yusuf	Müslüman	Hurrire fi 8 Zâ sene 176
56a/5	Müslüman	Erkek	Mollâ Ahmed bin Mahmûd	Alacak davası	Mollâ Abdî bin Kâsım	Müslüman	Fi 25 Zâ sene 176

Tablo 14: (Devamı)

Kayıt No	Dini	Cinsiyet	Vekâleti Veren	Konu	Vekâleti Alan	Dini	Tarih
56a/6	Müslüman	Kadın	Hadice binti Mustafâ	(...)	Mollâ Ahmed bin İsmâil	Müslüman	Fî 26 Zâ sene 176
56a/7	Müslüman	Erkek	Mustafâ Beşe	Tereke davası	Muharrem Ağa ibn el-hâc Ahmed	Müslüman	Fî 26 N sene 176
58a/2	Müslüman	Erkek	Ahmed Beşe ibn Mehmed	Dava	Vısokolu Mollâ Mustafâ	Müslüman	Hurrire fi 29 min Zil-hicce sene 170
58a/3	Müslüman	Kadın	Fatıma binti(...)	Dava	Mehmed Beşe ibn Mustafa	Müslüman	Fî gurre-i M sene 171
60a/1	Müslüman	Erkek	Ahmed Beşe ibn Hüseyin	(...)	Mustafâ Beşe ibn İshak Çavuş	Müslüman	Hurrire fi 2 Z sene 169
60a/3	Müslüman	Erkek	Durak ibn Hasan	Tereke davası	Mustafâ Beşe ibn İshak Çavuş	Müslüman	Hurrire fi 21 min Zil-hicce sene 169
60a/4	Müslüman	Erkek	Ahmed bin İbrâhîm	Alacak davası	Mollâ Mustafa	Müslüman	Hurrire fi 25 min Zil-hicce sene 169
60a/5	Müslüman	Kadın	Ümmühâni binti Osmân	Dava	Burgu İsmâil ibn el- hâc Mehmed	Müslüman	Hurrire fi 27 Z sene 169
61a/2	Müslüman	Kadın	Sâime binti Mustafâ	Miras davası	Başeski Ömer Ağa	Müslüman	(...)
61a/3	Müslüman	Kadın	Hadice binti Sinân	Dava	Sâlih Serrâc	Müslüman	Hurrire fi 16 Zil-kade sene 170
61a/5	Müslüman	Kadın	Osmân Beşe ibn Osmân	Redd-i cevap davası	Hasan Ağa ibn Mustafâ	Müslüman	Hurrire fi 24 M sene 171
61a/6	Müslüman	Kadın	Hâmide binti Mustafa	Tereke davası	Mehmed Beşe	Müslüman	Hurrire fi 29 M sene 171
62a/2	Müslüman	Kadın	Fâtıma binti Zülfikâr – Mürsel bin Mahmûd	Dava	Ahmed Beşe ibn Habîb	Müslüman	Hurrire fi Zâ sene 170
62a/3	Müslüman	Erkek	Hasan Beşe ibn Zekeriyâ	Alacak davası	Mehmed Beşe ibn Mustafâ	Müslüman	Hurrire fi 27 Z sene 170
62a/4	Müslüman	Erkek	Sâlih Bey ibn Mustafâ	Alacak davası	Derviş Ali Efendi	Müslüman	Hurrire fi 29 Z sene 170
62a/6	Zımmî	Erkek	Mihât veled-i İstoyân	Alacak davası	Derviş İdris bin Ahmed Efendi	Müslüman	Hurrire fi 26 Zâ sene 171
70a/4	Müslüman	Erkek	Mehmed Beşe ibn Halîl	(...)	Hasan Ağa- Kahveci İsmâil Beşe	Müslüman	Hurrire fi 16Zâ sene 176
71a/2	Müslüman	Erkek	Rüstem Beşe ibn Alî	Alacak davası	Mustafâ Beşe ibn İshak Çavuş	Müslüman	Hurrire fi 5 C sene 169
71a/4	Müslüman	Erkek	Hüseyin Beşe ibn Ahmed	Zevcesi ile olan dava	Börki İsmâil Beşe ibn Hâcı Mehmed	Müslüman	Hurrire fi 18 R sene 169
72a/2	Müslüman	Erkek	Osmân bin Hüseyin	Arazi davası	İbrâhîm Beşe ibn Mustafâ	Müslüman	Hurrire fi gurre-i Cemâziyel-evvel sene 169
73a/3	Müslüman	Erkek	Ahmed bin Mustafâ	(...)	El-hâc Hüseyin İsmâil Çelebi	Müslüman	Hurrire fi 23 Câ sene 168
74a/4	Müslüman	Kadın	Müntehâ binti el-hâc Ahmed	Tarla davası	Mollâ Mehmed bin el-hâc Fazlullah- İbrâhîm Bey ibn Mehmed	Müslüman	Hurrire fi 23 C sene 168

Tablo 14: (Devamı)

Kayıt No	Dini	Cinsiyet	Vekâleti Veren	Konu	Vekâleti Alan	Dini	Tarih
74a/5	Müslüman	Kadın	Atiye binti Mustafa	Tereke davası	Mehmed Beşe ibn Mustafâ	Müslüman	Hurrire fi 10 min Rebiul-evvel sene 171
74a/6	Müslüman	Kadın	Esmâne binti Derviş Süleyman	Tereke davası	İbrâhim Beşe ibn Ali	Müslüman	Hurrire fi 15 Zil-kade sene 171
75a/4	Müslüman	Kadın	Meryem binti Ahmed	Miras davası	İbrâhim Beşe ibn Mustafâ	Müslüman	Hurrire fi 10 C sene 168
75a/5	Müslüman	Erkek	İbrâhim bin Hasan	Miras davası	Ahmed Beşe ibn Sâlih	Müslüman	Hurrire fi 12 C sene 178
76a/1	Zımmî	Erkek	Nikola veled-i Milo (...)	Veraset davası	Petre	Zımmî	Hurrire fi 27 Rebiul âhir sene 1178
76a/4	Müslüman	Erkek	Mustafa Efendi Bâbozade	Kiracıyı evden çıkarmak için	Derviş Ağa ibn Abdullah Efendi	Müslüman	Hurrire fi 7 Cemâziyel-ûla sene 178
79a/2	Müslüman	Erkek	Alî bin Osmân	Toprak davası	El-hâc Süleyman ibn Yahyâ	Müslüman	Fî 14 R sene 1167
79a/3	Müslüman	Kadın	Aişe binti Abdullah	Alacak davası	Ömer Beşe ibn Sinân	Müslüman	Fî 20 Rebiul-âhir sene 167
79a/4	Müslüman	Kadın	Emine binti Ahmed Beşe	Tereke davası	Mehmed Beşe	Müslüman	Fî 22 Rebiul-âhir sene 167
79a/5	Müslüman	Kadın	Afife binti Ahmed Beşe	Cihaz davası	Sarrâc Mollâ Mehmed	Müslüman	Fî 22 Rebiul-âhir sene 167
80a/2	Müslüman	Kadın	Ümmühâne binti İbrâhim	Miras davası	Habbâz Hasan Beşe	Müslüman	Hurrire fi 25 Rebiul-âhir sene 167
80a/4	Müslüman	Kadın	Fatıma binti Durak- Hüseyin Beşe	Nafaka davası	Mollâ Ahmed	Müslüman	Fî 25 Rebiul-âhir sene 167
80a/5	Müslüman	Kadın	Esmâne binti Abdullah	Tereke davası	El-hâc Mehmed	Müslüman	Fî 26 Rebiul-âhir sene 167
80a/6	Müslüman	Kadın	Âmine binti Durak	Nafaka davası	İsmâil Beşe ibn İbrâhim	Müslüman	Hurrire fi 13 Zil-kade sene 171
81a/1	Müslüman	Erkek	Ömer Beşe ibn Yusuf	Alacak davası	Habbâz Hasan Beşe	Müslüman	Fî 26 R sene 167
81a/2	Müslüman	Kadın	Fâtıma binti (...)	Tereke davası	Börkî İsmâil Beşe	Müslüman	(...)
82a/1	Müslüman	Kadın	Fâtıma binti Hasan	Alacak davası	Ahmed Efendi	Müslüman	Fî Cemâziyel âlâ
82a/2	Zımmî	Erkek	Sâva veled-i Joyko	Tereke davası	Muharrem Halife ibn Sâlih	Müslüman	Fî Cemâziyel-ûlâ 1167
82a/5	Müslüman	Erkek	Murâd Beşe ibn Sâlih	Alacak davası	Rüstem Beşe ibn İbrâhim-Mustafâ Beşe ibn Ahmed	Müslüman	Hurrire fi 8 min Cemâziyel-ûlâ sene 167
83a/1	Müslüman	Kadın	Fatıma binti Şahin	Menzil davası	Sâlih Beşe	Müslüman	Fî 14 Cemâziyel-ûlâ sene 167
83a/2	Müslüman	Erkek	Osmân Beşe ibn Ahmed	Alacak davası	Mollâ Mehmed	Müslüman	Fî 12 Cemâziyel-ûlâ sene 167
83a/4	Müslüman	Kadın	Ümmühâne binti Kalendar Sipâhî	Alacak davası	Mustafâ Beşe ibn Derviş Ahmed-Sâlih Çelebi ibn Hasan	Müslüman	Hurrire fi 28 Cemâziyel-ûlâ sene 167

Tablo 14: (Devamı)

Kayıt No	Dini	Cinsiyet	Vekâleti Veren	Konu	Vekâleti Alan	Dini	Tarih
84a/1	Müslüman	Erkek	Ömer Sipâhi ibn Sâlih	Otluk davası	Mollâ İbrâhîm	Müslüman	Hurrîre fi 29 Cemâziyel-ülâ sene 167
84a/2	Müslüman	Kadın	Fâtıma binti Sâlih	Tereke davası	Mollâ Ahmed	Müslüman	Hurrîre fi 20 Cemâziyel-âhir sene 167
84a/3	Müslüman	Kadın	Afife binti Hasan	Miras davası	Mollâ Mehmed bin Hasan	Müslüman	Hurrîre fi 3 Cemâziyel-âhir sene 167
84a/4	Müslüman	Erkek	Mehmed Beşe ibn Mahmûd	Arazi davası	Ahmed Efendi	Müslüman	Hurrîre fi Cemâziyel-âhir
85a/1	Müslüman	Kadın	Ümmühâni binti Osmân	Tereke davası	Ömer Beşe Ali Bey	Müslüman	Hurrîre fi 9 Cemâziyel-âhir sene 167
85a/2	Müslüman	Erkek	Ahmed bin Mehmed	(...)	Râdo veled-i Matre	Zımmî	Fi 12 Cemâziyel-âhir sene 167
86a/4	Müslüman	Kadın	Fâtıma binti Abdi	Zevci ile olan davaya	Muharrem Beşe	Müslüman	Hurrîre 8 Zil-kade sene 171
87a/2	Zımmî	Kadın	İstepânî binti Tomâş	(...)	Todarî	Zımmî	Hurrîre fi 18 Ramazân sene 167
91a/2	Müslüman	Kadın	Hadîce binti İbrâhîm	Mehr-i müeccel davası	Kazâz Mollâ Ahmed bin Mehmed	Müslüman	Hurrîre fi 3 M sene 168
92a/2	Müslüman	Kadın	Kamere binti Abdullah	Katl-i mezbur davaya	Harem Beşe- Beşir Beşe ibn Ali	Müslüman	Hurrîre fi 23 M sene 168
95a/1	Müslüman	Kadın	Ümmühâni binti Ahmed	Nikâh davası	Mollâ Mustafâ ibn Ahmed Çelebi	Müslüman	Hurrîre fi 15 Râ sene 168
97a/1	Müslüman	Erkek	El-hâc İbrâhîm bin Ömer	Miras davası	Mehmed Beşe ibn Mustafa	Müslüman	Hurrîre fi 20 Râ sene 168
98a/4	Müslüman	Erkek	Sâlih bin Muharrem	(...)	Hüseyin Beşe ibn Hasan	Müslüman	Hurrîre fi 8 C sene 168
98a/6	Zımmî	Erkek	Visto veled-i Mihâ – Mihât veled-i Râden	Tekâlif davası	Hüseyin Beşe ibn Mehmed – Breçvâ Yovân	Müslüman-Zımmî	Hurrîre fi 29 C sene 168
100a/4	Zımmî	Erkek	Trebko veled-i Rôda	Dava	Hüseyin Beşe ibn Osman	Müslüman	Hurrîre fi 2 Receb sene 168
101a/2	Müslüman	Kadın	Âmine binti Ahmed Çelebi	Menzil davası	Ahmed Beşe ibn Ömer	Müslüman	Hurrîre fi gurre-i Receb sene 168
102a/4	Müslüman	Kadın	Hadîce binti Hasan	(...)	Osmân bin Mustafâ- Sâlih Beşe ibn Yusuf	Müslüman	Hurrîre fi 13 Receb sene 168
109a/2	Müslüman	Kadın	Mümine binti Sâlih	İbra davası	Abdurrahman bin Mustafa	Müslüman	Hurrîre fi 11 M sene 169
109a/3	Müslüman	Kadın	Sâkine binti Ahmed	İbra davası	Hüseyin bin Hasan	Müslüman	Hurrîre fi 11 M sene 169
110a/1	Müslüman	Kadın	Osmân Beşe	(...)	Mehmed Beşe ibn Çolak Mustafâ	Müslüman	Hurrîre fi 13 M sene 169
110a/3	Müslüman	Erkek	Ömeroğlu Ahmed	Dava	Çavuşoğlu Mustafa Beşe	Müslüman	(...)
111a/1	Müslüman	Kadın	Ümmühâni ve Âişe binti İsmâil	Miras davası	Mustafâ Beşe ibn İshak Çavuş	Müslüman	Hurrîre fi 26 M sene 169

Tablo 14: (Devamı)

Kayıt No	Dini	Cinsiyet	Vekâleti Veren	Konu	Vekâleti Alan	Dini	Tarih
112a/2	Zimmî	Erkek	İstepân veled-i Bojo	(...)	Hüseyin Ağa	Müslüman	Hurrire fi 11 sene 169
113a/2	Müslüman	Erkek	Hasan Beşe ibn Receb	Cerhe davası	El-hâc Süleymân	Müslüman	Hurrire fi 11 R sene 169
113a/3	Müslüman	Erkek	Ömer Beşe ibn Durak	Dava	El-hâc Süleymân	Müslüman	Hurrire fi 11 R sene 169
113a/4	Müslüman	Erkek	Hüseyin Efendi ibn Hasan Bey	Alacak davası	Mollâ Mehmed ibn el-hâc Ali	Müslüman	Hurrire fi 15 Rebiul-âhir sene 169
113a/5	Müslüman	Kadın	Havvâ binti Mustafâ	Dava	Pîrî Mollâ Mehmed bin Hasan	Müslüman	Hurrire fi 22 R sene 169
114a/2	Müslüman	Erkek	Ahmed bin Yusuf	Demü diyet davası	Mehmed Beşe ibn Mustafâ	Müslüman	Hurrire fi 17 Câ sene 169
115a/1	Müslüman	Kadın	Begâyet binti İbrâhîm	Darba davası	Mustafâ Beşe ibn İshak Çavuş	Müslüman	Hurrire fi 23 L sene 169
115a/2	Müslüman	Erkek	Şabân Sipâhi ibn Şahbâz Sipâhi	Alacak davası	Börkî İsmâil Ağa	Müslüman	Hurrire fi 3 Z sene 169
115a/3	Müslüman	Erkek	İslâm Beşe ibn Mustafâ	Toprak davası	El-hâc Süleymân bin Yahya	Müslüman	Fi 2 M sene 170
115a/4	Müslüman	Erkek	Ebübekir ibn Mustafâ	Tereke davası	Ali- Osmân	Müslüman	Hurrire fi 3 Cemâiyel-evvel
115a/5	Müslüman	Erkek	Ahmed Hoca ibn Haydar	Tekâlif davası	Hasan Beşe ibn Fazlî	Müslüman	Hurrire fi 2 min Rebiul-evvel sene 171
115a/6	Müslüman	Kadın	Beyzâde binti Abdullah	Alacak davası	Mustafâ Beşe	Müslüman	Hurrire fi 12 Receb sene 171
115a/7	Müslüman	Kadın	Süleymân bin Sâlih	Tüfeng davası	El-hâc Abdullah bin el-hâc Ahmed	Müslüman	Hurrire fi 18 min Şa'ban sene 171
115a/8	Müslüman	Kadın	Âişe binti Mehmed	Miras davası	İbrâhîm Beşe	Müslüman	Hurrire fi 19 Ş sene 171
116a/1	Müslüman	Kadın	Fâtıma binti Osmân	Alacak davası	Hasan Beşe ibn Mehmed	Müslüman	Hurrire fi 22 Ş sene 171
116a/2	Müslüman	Kadın	Meryem binti (...)	Alacak davası	El-hâc Abdullah bin El-hâc Ahmed	Müslüman	Hurrire fi 28 Ş sene 171
116a/6	Müslüman	Erkek	Süleymân bin İbrâhîm	Tarla davası	Hallâc Abdülmümin bin Ali	Müslüman	Hurrire fi 26 Z sene 171
117a/1	Müslüman	Kadın	Fâtıma binti (...)	Tereke davası	Mehmed Beşe ibn Hasan	Müslüman	Hurrire fi 10 Şevvâl sene 171
118a/2	Müslüman	Erkek	Mehmed bin Mehmed	Miras davası	Derzî Osmân Beşe ibn Ömer	Müslüman	Hurrire fi 12 M sene 172
118a/3	Müslüman	Erkek	Sâlih bin Mehmed	Bârgîre davası	Osmân Beşe ibn Mehmed	Müslüman	Hurrire fi 14 min M sene 172
118a/4	Müslüman	Kadın	Hadîce binti Derviş Ali	Miras davası	El-hâc Mehmed bin Ali Efendi	Müslüman	Hurrire fi 15 M sene 172
118a/5	(...)	(...)	(...)	(...)	Mollâ Mehmed	Müslüman	(...)
118a/6	Zimmî	Erkek	Milotin veled-i Mihâlo	Menzil davası	Andrî veledi Malat	Zimmî	Hurrire fi 14 R sene 172

Tablo 14: (Devamı)

Kayıt No	Dini	Cinsiyet	Vekâleti Veren	Konu	Vekâleti Alan	Dini	Tarih
118a/7	Müslüman	Erkek	Ahmed Sipâhi bin Mehmed	Alacak davası	Mustafa Beşe-Sipâhi Hüseyin Beşe ibn Mehmed	Müslüman	Hurrire fi 7 R sene 172
118a/9	Müslüman	Erkek	Mustafâ bin Ahmed	Alacak davası	Osman Beşe	Müslüman	Hurrire fi 23 R sene 172
119a/1	Müslüman	Erkek	Mustafâ Ağa el-hâc Mehmed	Tereke davası	El-hâc Mehmed ibn el-hâc Ali Efendi	Müslüman	Hurrire fi 24 R sene 172
119a/2	Müslüman	Kadın	Meryem binti Ahmed	Tereke davası	Kara Osmân Beşe ibn Ömer	Müslüman	Hurrire fi 29 min Cemâziyel-âhir sene 172
119a/4	Müslüman	Kadın	Sâfiye binti Osmân Sipâhi	Miras davası	Ömer Beşe ibn Mustafâ	Müslüman	Hurrire fi 10 min Receb sene 172
119a/5	Müslüman	Erkek	Mustafâ bin Hasân	Menzil davası	Zülfikâr	Müslüman	Hurrire fi 16 R sene 172
120a/2	Müslüman	Erkek	Mustafâ Alemdar	Tereke davası	Mollâ Ahmed bin el-hâc Hüseyin	Müslüman	Hurrire fi 15 Ş sene 172
120a/3	Müslüman	Kadın	Sâliha binti İbrâhim	(...)	Süleymân Beşe ibn Hâcî Mustafâ	Müslüman	Hurrire fi târihül- mezbur sene 172
120a/4	Müslüman	Kadın	Sâfiye binti Receb Çelebi	Alacak davası	Debbağ Sâlih Beşe ibn Ahmed	Müslüman	Hurrire fi 26 Ş sene 172
120a/5	Müslüman	Kadın	Aişe binti Ali	Dava	Mollâ İbrâhim bin Hâcî Mustafâ- Mollâ Mehmed bin İsmâil	Müslüman	Hurrire fi 28 Ş sene 172
120a/6	Müslüman	Erkek	Mustafâ Alemdâr	Alacak davası	(...)	Müslüman	Hurrire fi 27 Ş sene 172
120a/7	Müslüman	Kadın	Marziye binti Yahyâ	Miras davası	Mollâ Ahmed	Müslüman	(...)
121a/1	Müslüman	Kadın	Ârife binti Mehmed	Tereke davası	Sipâhi Hüseyin Beşe ibn Mehmed	Müslüman	Hurrire fi 23 L sene 172
121a/2	Müslüman	Kadın	Kâhâ binti Hâcî Hasan	Tereke davası	Hasan Beşe ibn Abdî	Müslüman	Hurrire fi 23 L sene 172
121a/3	Müslüman	Erkek	Mustafâ bin Sâlih	Menzil davası	El-hâc Süleymân bin Yahyâ	Müslüman	Hurrire fi 29 L sene 172
122a/2	Müslüman	Erkek	Mehmed Çelebi ibn Hâcî İbrâhim	Öşr-i mahsulle müte'allık dava	Bakkâl Mustafâ Beşe ibn Hâcî Sâlih	Müslüman	Hurrire fi 22 Zâ sene 172
122a/3	Müslüman	Erkek	İbrâhim Çelebi bin Hüseyin	Dava	Mustafâ Alemdar	Müslüman	Hurrire fi 5 Z sene 172
123a/2	Zımmî	Erkek	Yovân veled-i Todar	Dava	Kebeci Sâlih Beşe	Müslüman	Hurrire fi 6 Zil-hicce sene 172
123a/3	Müslüman	Kadın	Âişe binti Hüsâm Efendi	Menzil davası	Ömer Efendi ibn İbrâhim	Müslüman	(...)
124a/2	Zımmî	Erkek	Filib veled-i Kâra	Dava	Yaşar Beşe ibn Hüseyin	Müslüman	Hurrire fi 4 M sene 173
124a/4	Müslüman	Erkek	Hüseyin Bey ibn Ali	Çiftlik davası	Mollâ Ahmed bin Yusuf	Müslüman	Hurrire fi 29 M sene 173
124a/6	Müslüman	Erkek	Abdî Beşe ibn Ahmed	(...)	Mehmed Beşe ibn Mustafâ	Müslüman	Hurrire fi 9 Râ sene 173
125a/2	Müslüman	Kadın	Ârife binti Mehmed	Dava	Alemdâr Mustafâ bin Muharrem	Müslüman	Hurrire fi 16 Rebiul-âhir sene 173

Tablo 14: (Devamı)

Kayıt No	Dini	Cinsiyet	Vekâleti Veren	Konu	Vekâleti Alan	Dini	Tarih
126a/3	Müslüman	Erkek	Abdi bin Ali	Alacak davası	Mustafâ bin Ali Ağa	Müslüman	Hurrire fi 29 Receb sene 173
126a/4	Müslüman	Kadın	Hadice binti Mehmed	Alacak davası	Mustafâ Beşe ibn Mehmed	Müslüman	Hurrire fi 5 Ş sene 173
126a/5	Müslüman	Kadın	Arife binti Ahmed	Miras davası	Kebeci Sâlih Beşe ibn Mustafâ	Müslüman	Hurrire fi 7 Ş sene 5173
127a/1	Müslüman	Kadın	Ümmügülsûm binti İbrâhim	Tereke davası	Ömer Alemdar	Müslüman	Hurrire fi 24 Ş sene 173
128a/2	Müslüman	Erkek	Hasan Beşe	(...)	Derzi Kara Osman	Müslüman	(...)
128a/3	Müslüman	Kadın	Âişe binti Receb	Dava	Ömer Beşe ibn Abdülmümin	Müslüman	Hurrire fi 29 min Zil-hicce sene 173
128a/4	Müslüman	Erkek	Ebûbekir ibn İbrâhim	Alacak davası	Mustafâ Beşe ibn Sâlih	Müslüman	Hurrire fi 15 M sene 174
130a/2	Müslüman	Kadın	Âişe ve Hadice binti Nurullah	Tereke davası	Mehmed Beşe ibn Mustafâ Ağa	Müslüman	Hurrire fi 28 R sene 174
130a/3	Müslüman	Kadın	Âişe binti Abdullah	Menzil davası	Kara Osmân ibn Ömer	Müslüman	Hurrire fi gurre-i Cemâziyel-âhir sene 174
131a/3	Müslüman	Erkek	Mehmed Beşe Hüseyin Beşe ibn Mustafâ	Redd-i cevab davası	Kara Osmân Beşe	Müslüman	Hurrire fi selh-i C sene 174
132a/1	Müslüman	Kadın	Nizâme binti İbrâhim	Tereke davası	Berber Mahmûd Beşe ibn Hüseyin	Müslüman	Hurrire fi 4 Cemâziyel-âlâ 174
133a/5	Müslüman	Erkek	Mustafâ	Alacak davası	Hasan Beşe ibn İsmâil	Müslüman	Fî 4 Ş sene 174
133a/6	Müslüman	Erkek	Ali bin İsmâil	Redd-i cevab davası	El-hâc Ali	Müslüman	Hurrire fi min Ş sene 174
133a/7	Müslüman	Kadın	Safıye binti İbrâhim	Kapu davası	Ali Beşe ibn Hasan	Müslüman	Hurrire fi 8 Ş sene 174
134a/2	Müslüman	Erkek	El-hâc Mehmed bin el-hâc İbrâhim	Murabahaya davası	Mollâ Mustafâ	Müslüman	Hurrire fi 9 Ş sene 174
135a/1	Müslüman	Erkek	Mehmed Çelebi ibn İbrâhim	Alacak davası	Mollâ Mehmed bin İbrâhim	Müslüman	Hurrire fi 23 Ş sene 174
135a/3	Zimmî	Erkek	Dânil veled-i İşko	Alacak davası	Kara Osmân Beşe	Müslüman	Hurrire fi 24 N sene 174
135a/5	Müslüman	Erkek	Ahmed bin Mehmed	Emlak hissesi davası	İsmâil Beşe ibn Sâlih	Müslüman	Hurrire fi 11 L sene 174
136a/1	Zimmî	Erkek	Dânil veledi İşko	Menzil davası	Kara Osmân	Müslüman	Hurrire fi 13 L sene 174
136a/4	Müslüman	Kadın	Fatima binti Hasan	(...)	Fazlî Beşe ibn Mehmed	Müslüman	(...)
137a/3	Müslüman	Erkek	Mahmûd Ağa ibn Hüseyin Ağa	Dava	Kara Osmân ibn Ömer	Müslüman	Hurrire fi 23 min Zâ sene 174
137a/5	Müslüman	Kadın	Fâtıma binti Murâd	Miras davası	Mollâ Ebûbekir bin el-hâc İbrâhim	Müslüman	Hurrire fi gurre-i Z sene 174
138a/1	Zimmî	Erkek	İspâsoye veledi Joko	Alacak davası	Ali Beşe ibn Hüseyin	Müslüman	Hurrire fi 2 Z sene 174
139a/1	Müslüman	Erkek	Mustafâ Beşe ibn Hüseyin	Toprak davası	Ömer Bey ibn İbrâhim	Müslüman	Hurrire fi 28 Z sene 174

Tablo 14: (Devamı)

Kayıt No	Dini	Cinsiyet	Vekâleti Veren	Konu	Vekâleti Alan	Dini	Tarih
139a/2	Müslüman	Erkek	Sâlih bin Hasan	Dava	Berber Mollâ Mehmed	Müslüman	Hurrîre fî 9 M sene 175
139a/3	Müslüman	Kadın	Fâtıma binti İbrâhîm	Değirmen davası	Ali Beşe İbrâhîm	Müslüman	Hurrîre fî 11 M sene 175
141a/1	Müslüman	Kadın	Sâfiye binti İbrâhîm Çelebi	(...)	Ahmed Efendi ibn Ali Efendi	Müslüman	(...)
142a/3	Müslüman	Kadın	Hadîce binti Sâlih	Miras davası	Yusuf bin Murâd	Müslüman	Hurrîre fî min 6 Rebîul-evvel sene 175
142a/4	Müslüman	Erkek	Bayram bin Ali	Dava	Serrâc Mollâ Mehmed	Müslüman	Hurrîre fî 6 Râ sene 175
143a/3	Müslüman	Erkek	İsmâil bin Ömer Beşe	Dükkân hissesi davası	Hasan Beşe ibn Hüseyin	Müslüman	Hurrîre fî 13 C sene 175
144a/2	Müslüman	Kadın	Zelihâ binti Mahmûd	Alacak davası	Hâlil Beşe ibn Mustafâ	Müslüman	Hurrîre fî 16 C sene 175
144a/3	Müslüman	Erkek	Gazanfer Beşe ibn Şahin	Alacak davası	Kara Osman Beşe	Müslüman	Hurrîre fî 28 C sene 175
144a/5	Müslüman	Erkek	El-hâc İbrâhîm	Alacak davası	Mollâ İbrâhîm bin Sâdik	Müslüman	Hurrîre fî 4 Recebül-ferd sene 175
144a/6	Müslüman	Kadın	Âişe binti Hüseyin	Hisse davası	Mehmed Beşe ibn Mustafâ	Müslüman	Hurrîre fî 19 Receb sene 175
145a/1	Müslüman	Erkek	Mustafâ bin Abdullâh	Menzil hissesi davası	İbrâhîm bin Mustafâ	Müslüman	Hurrîre fî 29 Receb sene 175
145a/4	Müslüman	Kadın	Zeyneb binti Muharrem Ağa	Dükkân kirası davası	Mehmed Beşe ibn Mustafâ	Müslüman	Hurrîre fî 28 min Şa'ban sene 175
145a/5	Müslüman	Kadın	Hadîce binti Mustafâ	(...)	İbrâhîm Beşe ibn Mehmed	Müslüman	(...)
145a/6	Müslüman	Erkek	Ahmed Bey ibn Yaşar Bey	Hizmetkârları ile dava	Süleyman bin İbrâhîm	Müslüman	Fî 22 L sene 175
146a/1	Müslüman	Erkek	İbrâhîm Beşe ibn Mustafâ	Hisse davası	Mustafâ Beşe ibn Mustafâ	Müslüman	Hurrîre fî 23 L sene 175
146a/2	Müslüman	Kadın	Hanife binti Ahmed	Redd-i cevap davası	Mustafâ Beşe ibn Hüseyin	Müslüman	Fî 23 L sene 175
146a/3	Müslüman	Kadın	Taha binti Hüseyin Ağa	Miras davası	Mollâ Mustafâ	Müslüman	(...)
146a/4	Müslüman	Kadın	Âmine binti Hüseyin	(...)	Mollâ Mustafâ	Müslüman	(...)
146a/5	Müslüman	Kadın	Afife binti Abdî	Menzil davası	Sâlih bin Hasan	Müslüman	Hurrîre fî 9 Zâ sene 175
146a/7	Müslüman	Kadın	Havvâ binti Ahmed	(...)	Mehmed Beşe	Müslüman	Fî 12 Z sene 175
147a/1	Müslüman	Erkek	Derviş Ömer bin Ahmed	Bey'-âtî'z- zikri ikrâr	Sâlih Beşe ibn Cafer	Müslüman	(...)
147a/3	Müslüman	Kadın	Âişe	(...)	El-hâc Osmân	Müslüman	Hurrîre fî 27 L sene 175
148a/1	Müslüman	Kadın	Meryem binti İsmâil	Menzil ve bahçe davası	Mollâ Osmân bin Mehmed	Müslüman	Fî 6 Zâ sene 175
148a/3	Müslüman	Kadın	Kadîre binti Ramazân	Dava	İbrâhîm Ağa bin Mehmed-Hüseyin- Bekir	Müslüman	Fî 15 R sene 176

Tablo 14: (Devamı)

Kayıt No	Dini	Cinsiyet	Vekâleti Veren	Konu	Vekâleti Alan	Dini	Tarih
148a/5	Müslüman	Kadın	Âdile binti Durak	Nafaka ve sair davası	Mollâ Mustafâ bin Ahmed	Müslüman	Fî 17 Zâ 176
152a/1	Müslüman	Erkek	Ömer Beşe ibn Yusuf	Alacak davası	Alemdâr Ömer Beşe ibn Sâlih	Müslüman	Hurrire fi 17 Zâ sene 1167
152a/4	Müslüman	Kadın	Ümmühâni binti Mustafâ	(...)	Osman Beşe ibn Ahmed	Müslüman	Fî 3 S sene 177
152a/6	Müslüman	Kadın	Sabîha binti Durak	(...)	Mollâ Mustafâ bin Süleyman	Müslüman	(...)
155a/2	Müslüman	Kadın	Fâtıma binti Abdullah	Hisse davası	Ömer Beşe ibn Ahmed	Müslüman	Hurrire fi 8 Râ sene 1167
155a/5	Müslüman	Kadın	Ümmühâni binti Ömer	Redd-i cevap davası	Mehmed Beşe ibn Mustafâ	Müslüman	Fî 17 Zâ sene 176
156a/1	Müslüman	Kadın	Fâtıma binti Ali Çelebi	Tekâlif davası	Hasan Beşe ibn Sâlih	Müslüman	Fî 12 S sene 1167
161a/1	Müslüman	Kadın	Ümmühâni binti Nasûh	Miras davası	Mehmed Alemdar ibn Sâlih	Müslüman	Hurrire fi 10 Cemâziyel-ülâ sene 167
161a/4	Müslüman	Erkek	Durak bin Mehmed	Ücrete müte'allik dava	Hasan Beşe ibn İsmâil	Müslüman	Hurrire fi 22 Z sene 172
162a/2	Müslüman	Kadın	Âtiye-Hadîce-Zâkire-Sâlkone binti Mustafâ	Tereke davası	Kara Osmân	Müslüman	Hurrire fi 10 Câ 176
164a/1	Müslüman	Kadın	Fâtıma binti Hasan	Hisse davası	Mahmûd Beşe ibn Bekir	Müslüman	Hurrire fi 12 Râ sene 1167
164a/3	Müslüman	Erkek	Beşir ibn Mustafâ	Alacak davası	Ömer Beşe ibn Muharrem	Müslüman	Fî 27 R sene 176

2.2.10. Veraset

Hukuk terimi olarak veraset, mirasta hak sahibi olma anlayışını ifade etmektedir. Üzerinde çalıştığımız defterde veraset kayıtlarıyla ilgili toplamda 28 dava bulunmaktadır. Kayıtları incelediğimiz zaman 23 davanın Müslümanlar arasındaki mal ve miras taksiminden bahsederken geriye kalan 4 adet dava da Gayrimüslimler arasındaki miras paylaşımını içermektedir. Geri kalan son bir dava ise Müslümanlar ve Gayrimüslim kişiler arasında geçmektedir. Misal olarak 26 Rebî'ul-âhir 168 tarihli bir dava kaydına bakılacak olursa; “*Vekîl-i mezbûr bi'l-verâse Petre veled-i Tomâş 'an Hüsrev Bey muvâcehesinde üzerine da'vâ babam hâlik-i merkûm Nîkola ile mesfûr Petre ve gâib-i 'ani'l-meclis Abdullah Beşe ve karındaşı Süleymân Beşe ve zimmî Milân şirket-i 'inân ile helâkinden on beş ay mukaddem ma'lûmü'l-mikdâr hayvânâtda 'akd-i şirketten sonra tekrâr beynerine beş yüz gurûş koyub ba'de helâkinden altı ay mukaddem şirket-i mezkûru fesh her biri kendi hissesini ahz edüb ancak meblağ-ı mezkûr beş yüz gurûşdan mesfûr Petre hissesine isâbet 127 buçuk gurûş kable'l-ahz helâk olmağın taleb eyledikde edâda mûmâna 'at ider suâl inkâr bişehâdet-i Abdullah Beşe ibn Mehmed 'an Serrâc Haydar ve Milân veled-i Save 'an Duracık...*”¹³⁵ şeklinde açıklamalara rast gelmekteyiz.

Bu dava kaydından anlaşılacağı üzere genel itibariyle kişilerin haklarını aradıklarını, kendilerine düşen hisselerin intikali için mahkemeye başvurup şahitler huzurunda bir sonuca varılması konusunda talepleri oldukları anlaşılmaktadır.

Veraset davalarında genellikle, ölen kişiden kalan miras ve mallar önce ailesi yani eşi ve çocukları arasında paylaştırılmıştır. Eğer ölen kişinin çocuğu yoksa annesi ve kardeşleri kalan mirastan faydalanabilirken, kişinin hiç kimsesi yoksa bütün mirası devlete yani Beytül-mala aktarılmıştır. Bu bağlamda örnek verilecek olursa, El-Hâc Yahyâ Mahallesi sakinlerindenken vefat eden Ahmed Çelebi ibn Abdullah'ın verâseti eşi Esmâne binti Muslu ile sulbî sağır oğlu Mehmed'e ve sulbiye sağire kızları Âmine ve Meryem'e kaldığı tespit edilmiştir.¹³⁶ Başka bir dava kaydında ise; “*...Mokra cemâ'atinde vefât iden Zâkire binti () nâm hatunun zevci Mehmed Beşe'den gayrî vâris-i ma'rûfu olmadığından terekesinin nısfı beytü'l-mâla 'âid olub zabtıma işbu Hasan Beşe mûmâna 'at ider suâl makrâlihü bi'n-neseb ben ve karındaşım Sâlih Beşe vârisiz deyü def' suâl inkâr...*” diyerek şahitler huzurunda mahkemeye başvurarak miras hakkının kendilerine verilmesini istemişlerdir.¹³⁷ Diğer bir dava kaydında ise; vefat eden Sâlih bin Mehmed'in verâseti eşi Fâtıma ile kız kardeşinin çocukları olan Osman Beşe ve Mehmed Beşe'ye “*...münhasıra terekesinden olan ber-mûceb-i defter*

¹³⁵ (ŞŞS), Defter No, 6 (1165-1176/1752-1762), ss.76a/2.

¹³⁶ (ŞŞS), Defter No, 6 (1165-1176/1752-1762), ss.101a/3.

¹³⁷ (ŞŞS), Defter No, 6 (1165-1176/1752-1762), ss.128a/1.

*taleb suâl vefâtından 5 sene mukaddem tatlik eylemişdir deyü def-i suâl inkâr şâhide havâle...*¹³⁸
edildiği mahkeme kayıtlarına geçmiştir.

2.2.11. Vesâyet (Vasi Tayini)

Vesâyet, sözlük anlamı olarak “*birinden bir işi üzerine almasını istemek*” manasındaki ‘vasy’ kökünden türemiştir. Hukuk terimi olarak ise, kişinin mallarını koruma ve yönetmeye gücü yetmediğinde onun adına mallarının idaresinin bir başka kişi tarafından yapılması olarak ifade edilir.¹³⁹ Vasi ise, kişinin haklarını korumakla sorumlu olan kişiye denilmektedir.¹⁴⁰

Tetkik ettiğimiz defterde 2 adet vesâyet kaydı bulunmaktadır. Davaların hepsinin içerikleri birbirinde farklıdır. İlk davada, Kalın el-Hâc Alî Mahallesi sakinlerinden iken vefât eden Fâtıma binti Halîl bin Sefer isimli kadının küçük kızı Âişe binti Abdullah’ın “*mâlinı hıfz ve tesvîye-i umûr-ı sâiresi için kâbel-i şer‘den bir vasî nasbdan lâbüd olub*” aynı anne babadan olan kardeşi Hüseyin Beşe’nin vesâyete ehli olduğu belirtilerek kardeşinin vasisi tayin edilmiştir.¹⁴¹ Bu şekilde ailelerden çocuklarına kalan mallar güvence altına alınmaya çalışılmıştır.

Vesâyet ile ilgili diğer dava kaydında ise, “*Li-ecli’d-da ‘vâ vasî nasb olunan Ömer Beşe ibn Hüseyin ‘an Hâcı Ca’fer Alî bin Hüseyin üzerine da ‘vâ bundan akdem vefât iden Hüseyin Beşe nâm müteveffânın sağîr oğullarından istikrâz eylediği 2.000 ikrâr edâya*”¹⁴² vasi olarak atandığı tespit edilmiştir.

2.2.12. Sosyal Hayatla İlgili Diğer Kayıtlar

Yapmış olduğumuz gruplandırmanın dışında kalanve toplamda 24 adet olan sosyal hayatla ilgili olan dava kayıtları, mülk araziye müdahale, mülk satış ve tapu izni, mülkü fuzuli kullanma, mülk tasarrufu¹⁴³ şeklinde sıralanmaktadır.

2.2.13. Diğer Kayıtlar

Tetkik ettiğimiz defterde yukarıda bahsedilen sınıflandırma dışında kalan ve hiçbir tasnife ait olmayan kayıtlar mevcuttur. Bu kayıtlar konuları açısından ele alınırsa; arza karşılık ferman

¹³⁸ (ŞŞS), Defter No, 6 (1165-1176/1752-1762), ss.137a/6.

¹³⁹ Ali Bardakoğlu, “Vesâyet”, **DİA**, 43, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 2013, s. 66.

¹⁴⁰ Mustafa Öz, “Vasi”, **DİA**, 42, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 2012, s. 546.

¹⁴¹ (ŞŞS), Defter No, 6 (1165-1176/1752-1762), ss.9a/1.

¹⁴² (ŞŞS), Defter No, 6 (1165-1176/1752-1762), ss.107a/2.

¹⁴³ (ŞŞS), Defter No, 6 (1165-1176/1752-1762), ss. 20a/4, 22a/1, 58a/4, 62a/1.

yazılması, i'lama karşılık ferman yazılması, ayların kısaltılmış hali, şiir, tahrir parçası, vefat haberi, tezkire, pusula, vefat haberi, tetimme köylerin tespiti, Ramazan bayramı başlangıcı, hayvan sayımı, tapu verilmesi, tedavi izni, Saraybosna Müslüman ve Yahudilerin tahriri,para yardımı, mezar taşı vasiyeti, vakıf, dini amaçlı takvim, tarla – dağ – su - yol keşfi, suyolları tamiri, mülk taksimi, ilaç tarifi, arapça ibare, emanet eşya, dini takvim düzenleme, eşya talebi, mülk davası, sulh kaydı, kütük belirleme, usulsüzlük¹⁴⁴, gulam kaydı¹⁴⁵, boğulma, mukavelename, mülk alımı, tımar kaydı, mülke zarar, belirsiz bir kayıt,¹⁴⁶, nesep davası¹⁴⁷, bağış yardım¹⁴⁸ gibi konuları içeren kayıtlardır.

İncelemesini yapmış olduğumuz defterde yarım kalan pek çok dava örneği karşımıza çıkmaktadır. Bu davalar tablo halinde gösterilmiştir.

Tablo 15: Defterde Yarım Kalan Davalar

Sicilde Yarım Kalan Davalar
1b/3, 5a/1, 5a/2, 5a/3, 9a/4, 12a/4, 17a/3, 20a/4, 22a/4, 22a/5, 28a/3, 28a/4, 31a/1, 35a/1, 35a/2, 37a/5, 39a/3, 40a/1, 57a/1, 58a/1, 61a/2, 62a/5, 69a/1, 70a/3, 74a/2, 74a/3, 75a/6, 81a/2, 89a/1, 90a/1, 93a/3, 98a/5, 102a/5, 105a/2, 105a/3, 106a/4, 116a/3, 116a/4, 116a/5, 117a/5, 118a/5, 120a/1, 120a/7, 121a/4, 121a/5, 124a/5, 126a/2, 128a/5, 128a/6, 130a/1, 130a/4, 131a/1, 132a/4, 133a/3, 133a/8, 136a/2, 136a/3, 136a/4, 137a/1, 137a/4, 140a/1, 140a/3, 141a/3, 142a/1, 144a/4, 145a/2, 145a/3, 145a/5, 146a/4, 148a/2, 151a/2, 152a/2, 152a/5, 155a/4, 161a/2

2.3. Resmi Kayıtlar

2.3.1. Hüccet

Hüccetin sözlük anlamı, “*delil, burhan, senet*” demektir. Osmanlı hukuk sisteminde iki anlamda kullanılmıştır. İlk anlam olarak bir davayı ispata yarayan hukuki delilleri ifade ederken ikinci olarak, kadının karşısında taraflardan birinin ikrarını, diğer tarafın ise ikrarı tasdikini içeren ve bir hükmü içinde bulundurmeyen konulara dair düzenlenmiş belgelere verilen isimdir. Bu tür belgelerde kadının imzası ve mührü bulunmaktadır.¹⁴⁹

¹⁴⁴(SSS), Defter No, 6 (1165-1176/1752-1762), ss.1a/1, 1a/2, 1a/3, 1a/5, 1a/6, 8a/3, 9a/2, 9a/3, 9a/4, 9a/5, 18a/2, 18a/3, 19a/1, 20a/1,20a/3, 21a/1, 22a/5, 24a/1-2, 26a/1, 29a/1, 29a/4, 30a/1, 33a/1, 40a/1, 42a/1, 52a/1, 69a/1, 70a/5, 71a/3, 80a/1, 86a/1, 90a/2, 96a/3, 99a/1.

¹⁴⁵(SSS), Defter No, 6 (1156-1176/1752-1762), ss.105a/2-3. Gulam,İslâm devletlerinde orduda, idarede ve saray içinde çalıştırılan köle ve esirleri ifade eder.Gulam hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Abdülkadir Özcan, ”Gulam”, **DİA**, 14, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 1996, s.184. Mustafa Zeki Terzi, “Gulam”, **DİA**, 14, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 1996, s.178-180. Erdoğan Meriç, “Gulam”, **DİA**, 14, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 1996, s.180-184.

¹⁴⁶ (SSS), Defter No, 6 (1165-1176/1752-1762), ss. 106a/2, 109a/4, 110a/2, 118a/8, 126a/2.

¹⁴⁷ (SSS), Defter No, 6 (1165-1176/1752-1762), ss.161a/2. Nesep, İslam hukukunda soy bağı anlamında kullanılmaktadır. Nesep hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. İbrahim Kâfi Dönmez, “Nesep”, **DİA**, 32, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 2006,s. 573-575.

¹⁴⁸ (SSS), Defter No, 6 (1165-1177/1752-1762), ss.166a/1.

¹⁴⁹Mustafa Oğuz ve Ahmet Akgündüz, “Hüccet”, **DİA**, 18, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2018, s.446.

Çalıştığımız defterde 2 adet hüccet kaydı bulunmaktadır. Bu davalardan biri kısas hücceti diğeri ise keşf hüccetidir. Saraybosna'nın Kâsabzâde el-hâc İbrâhim Mahallesi sakinlerinden iken vefat eden Serdene cemâti imamı olan Fazlî Hoca ibn Ömer bin Süleyman'ın veraseti eşi Ümmühânî binti Mehmed Beşe ve sulbîye-i sağîre kızları Ümmügülsüm, Atıyye, Meryem ve Safiye ile kız kardeşi Meryem arasında paylaştırılmıştır.¹⁵⁰

Hüccet ile ilgili diğerkayıta; Beltek Hüsameddin Mahallesi ahalisinden olan El-hâc Abdullah Ağa ibn Mustafâ Bey mülkü “*da ‘vâ ve takrîr-i kelâm edüb işbu hâricîyem havlusunda vâki ‘ ahûrum içinde kâin binâ zirâ ‘ı ile tûlen sekiz ve kadden altı zirâ ‘ işbu mülk kerpîç dîvârım üzerine mezbûr Pâşo/Başo Mehmed Ağa hâlâ mu‘âyene olunan taşralığı binâsını bigayr-ı hakkın fuzûlen vaz‘ ve ‘arsasıyla dîvâr-ı mezkûru gazab etmekle şer‘en suâl olunub*” şeklinde belirtilerek arazi keşfi yapılmış ve arazinin El-Hâc Abdullah Ağa ibn Mustafâ Bey’e ait olduğu anlaşılıp kendisine iade edilmiştir.¹⁵¹

2.3.2. İzin Sureti

Araştırdığımız defterde 4 adet izin sureti belgesi bulunmaktadır. Bunlardan birinde; “Homoye karyesinden Anton yine karye-i mezbûreden Mûsâ bin Alî’yi mürâsele ile da‘vet mezbûr Mûsâ meclis-i şer‘e gelüb iki gün intizârı ve müdde‘î mezbûr Anton zuhûr etmeyüb mezbûr Mûsâ menziline gitmeye izn verilmeğın kayd şode...”¹⁵² ifade edilmektedir. Diğerkayıta “Koçın Ahmed ‘an Popovık Zobta Mehmed Sipâhî’yi mürâsele ile da‘vâ ve mezbûr sipâhî itâ‘at ve üç gün intizâr üzere olub gitmesine izn verildiği kayd şode...”¹⁵³ biçiminde izin verilmiştir.

Geriye kalan iki dava ise İstanbul’a râhî yani yola çıkmakla ilgilidir. Bu durum belgelerde şu şekilde ifade edilmektedir; 10 R sene 178 tarihli kayıta “*Börkî İsmâ‘îl Beşe ve Abacı el-Hâc Süleymân ‘ulûfe husûsu için (...) İstânbûl’a râhî oldukları târîhdır...*”¹⁵⁴ olarak zikredilmiştir. Aynı konu ile ilgili diğerkayıta, Oruçoğlu İmâm Alemdâr’ın İstânbûl’a râhî olduğu anı belirtmektedir.¹⁵⁵

¹⁵⁰ (ŞŞS), Defter No, 6 (1165-1176/1752-1762), ss.2a/1.

¹⁵¹ (ŞŞS), Defter No, 6 (1165-1176/1752-1762), ss.10a/1.

¹⁵² (ŞŞS), Defter No, 6 (1165-1176/1752-1762), ss.165a/1.

¹⁵³ (ŞŞS), Defter No, 6 (1165-1176/1752-1762), ss.165a/2.

¹⁵⁴ (ŞŞS), Defter No, 6 (1165-1176/1752-1762), ss.165a/3.

¹⁵⁵ (ŞŞS), Defter No, 6 (1165-1176/1752-1762), ss.164a/2.

2.2.8. Mürâsele

Sözlükte "mektuplaşmak, haberleşmek" anlamına gelmekte olup, Osmanlı Devleti'nde Anadolu ve Rumeli kazaskerleri tarafından kadı ve naiplere, onlar tarafından da nahiye naiplerine gönderilen tayin ve yetkilerini bildiren resmi emirler için kullanılan terimdir.¹⁵⁶

Çalıştığımız defterde mürâsele ile ilgili toplamda 23 adet kayıt bulunmaktadır. Kayıtların içeriklerine baktığımız zaman hepsinin farklı bir konu başlığı içerdiğini görmekteyiz. Defterde geçen mürâsele kayıtlarından birinde, "İzzetmeâb şerî'at nisâb hâlâ Prozar nâibi Mehmed Efendi el-mükerrem ba'de's-selâm inhâ olunur ki işbu bin yüz altmışaltı senesi ramazânü'l-mübârek guresinden nâhiye-i mezbûre niyâbeti size kemâ-kân ibkâ ve mukarrer olunub mürâsele tahrîr olunmuşdur vusûlünde gerekdir ki nâhiye-i mezkûrede gurre-i merkûmeden beyne'l-ahâlî icrâ-i ahkâm-ı şer'îye edüb câdde-i hakdan 'udûl etmeyesiz ve's-selâm...."¹⁵⁷ şeklinde ifadeler mevcuttur.

Değirmen kiralaması ile ilgili geçen kayıta; Müftî Süleymân Mahallesi sakinlerinden olan Hasan Beşe'nin Sarâybosna'daki "merhum Gâzî İsâ Bey vakfı 'akârâtından olub nehr-i Milâçka üzerinde dokuz göz âsiyâb beher sene münâdî yediyle taraf-ı vakfdan îcâr olunmak mu'tâd-ı kadîm olmağla işbu binyüzaltmış senesi muharremü'l-harâm guresinden zî'l-hiccesi gâyetine değin ma'lûmü'l-mikdâr akçe icâre ile sana îcâr ve yedine ma'mûlün-bih mütevellî tezkiresi i'tâ olunmağın mûcebince âsiyâb-ı mezkûrları zabt etmeniz için bi't-taleb mürâsele tahrîr ve irsâldir"¹⁵⁸ kararıyla kiralandığı beyan edilmiştir.

Mürâsele kayıtları içerisinde gayrimüslimler ile ilgili tek bir dava örneği bulunmaktadır. Bu dava örneğinin içeriğine bakılacak olursa; "Medîne-i Sarâybosna mahallâtından Şeyh Ferrûh Mahallesi mütemekkinlerinden zimmî Misko ba'de'l-ifhâm inhâ olunur ki mahalle-i mezbûrede sâkin olduğun mülk menziline isâlinde olan Turacık el-Hâc Ahmed Mahallesi kapı olmağla bi't-taleb mürâsele tahrîr ve irsâldir vusûlünde gerekdir ki sâkin olduğun mahalle-i mezbûrede kapı açub Turacık Mahallesinde olan kapuyu kapanub girüb çıkmayasız şöyle bilesiz"¹⁵⁹ şeklinde kayda geçmiştir.

Mürâsele davaları içerisinde tenbîh başlığı altında bilerek zarar verme ve uyarı ile ilgili üç dava bulunmaktadır. Bunlardan, Vısoka nâhiyesine bağlı Berjân karyesi sakinlerinden Süleymân ve Lokeberde karyesinden Abdülkâdir ve Haydar, Beşzân karyesinde Alî Sipâhî, Veys Sipâhî, Mehmed Bey, Alî Beşe, İbrâhîm ve Oğlerik karyesinde İbrâhîm Sipâhî ile Mahmûd Sipâhî ve Kuru Lâhovik

¹⁵⁶Mehmet Zeki Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri Ve Terimleri Sözlüğü II*, İstanbul 1993, Milli Eğitim Basımevi, s.621

¹⁵⁷ (ŞŞS), Defter No, 6 (1165-1176/1752-1762), ss.11a/1.

¹⁵⁸ (ŞŞS), Defter No, 6 (1165-1176/1752-1762), ss.12a/3.

¹⁵⁹ (ŞŞS), Defter No, 6 (1165-1176/1752-1762), ss.13a/1.

karyesinde Mustafâ'nın hayvanları, Lojenîçe karyesinde arazi sahibi olan İsmâ'îl Sipâhî, Durak Sipâhî, Mustafâ Sipâhî ve Velîyiddîn Beşe'nin çayırlarını, mahsullerini ve dağlarında olan ağaçlarına hayvanları tarafından zarar verilmesi üzerine mal sahipleri bu kişilerden davacı olarak mahkemeye başvurmuşlardır.¹⁶⁰ Bu konuyla ilgili diğer kayıta ise, Mustafâ Beşe ile Mehmed Beşe'nin Kiremitçiyân'da bulunan kârhânelerine, Şaban Beşe bârgîri ile gelerek harman yerinde bulunan bütün kiremitlerine zarar verip kırması üzerine Mustafâ ve Mehmed Beşe mahkemeye giderek Şaban Beşe'nin verdiği zararı karşılaması talep edilmiştir.¹⁶¹

¹⁶⁰ (ŞŞS), Defter No, 6 (1165-1176/1752-1762), ss.11a/4.

¹⁶¹ (ŞŞS), Defter No, 6 (1165-1176/1752-1762), ss.11a/2.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. 6 NUMARALI SİCİL DEFTERİNDE GEÇEN İDARİ BİRİMLER

3.1. Sicil Defterinde Adı Geçen Eyalet, Kaza ve Nahiyeler

Osmanlı devleti idari bakımdan eyalet, sancak, kaza ve nahiye şeklinde sınıflanmıştır.¹⁶² Çalıştığımız sicil defterinde adı geçen eyalet, sancak, kaza ve nahiye isimleri belirlenip alfabetik sıraya uygun bir şekilde tablo halinde gösterilmiştir. Eyalet adı olarak sadece Bosna adı geçmektedir. Defterde 8 nahiye, 13 kasaba ve 9 kaza bölgesinden bahsedilmektedir. Nahiye ismi olarak en çok Visoka, Trâvnik, Prozar isimleri geçerken, kasaba ismi olarak da Foniçe ve Vâroş adları geçmektedir. Ayrıca defterde sıkça adı geçen diğer bir idari birim ise Prâçe menzildir.

Tablo 16: Sicil Defterinde Geçen İdari Birimlerin İsimleri

Eyalet	Kayıt No
Bosna	8a/3, 9a/4, 27a/2, 28a/1
Nahiye	Kayıt No
Abzenîçe	161a/2
Koniçe	5a/3
Medine-i Saray	1b/2
Netova	14a/2
Neretve	60a/5, 62a/3, 88a/2
Prozor	5a/3, 11a/1, 38a/6
Trâvnik	29a/3, 83a/4, 144a/1
Visoka	1b/5, 5a/1, 11a/4, 22a/1, 28a/2
Kasaba	Kayıt No
Çayniçe	62a/4
Foniçe	5a/4, 74a/6, 82a/4, 148a/2
İzvornik	60a/6
Jayçe	120a/1
Olovo	33a/1
Peroz	13a/3
Romne	57a/3
Trebin	89a/2
Ujîçe	153a/1, 153a/2
Vâroş	5a/2, 73a/1, 87a/2, 135a/3
Vısoka	5a/4, 144a/1

¹⁶²İsmail Hakkı Uzunçarşılı, **Osmanlı Tarihi I**, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 2011, s. 503.

Tablo 16: (Devamı)

Kasaba	Kayıt No
Yeliç	82a/5
Zeniçe	120a/1
Kaza	Kayıt No
Çelebi Bâzarı	26a/1
Çâyniça	56a/7
Done	146a/6
Foça	114a/2, 115aa/2
İzvornik Lokân	57a/1
İstarieflak	116a/3
Prepol	116a/5, 132a/2
Taşlıca	111a/1
Tuzla	118a/8, 154a/1
Menzil	Kayıt No
Prâçe Menzili	5a/6, 29a/3, 29a/4, 132a/2

3.1.1. Defterde Adı Geçen Karye İsimleri

İncelediğimiz defterde idari birimlerden karyenin ağırlıkta olduğu görülmektedir. Toplamda 88 adet karye ismi geçmektedir. İsimleri geçen karye adları kayıt numaraları ile birlikte alfabetik sıraya uygun bir şekilde tablo halinde gösterilmiştir.

Tablo 17: Defterde Adı Geçen Karye İsimleri

Karye	Kayıt No
Atasiñçe	164a/3
Bergole	115a/5
Berjan	11a/4
Benjove	116a/6
Beşzan	11a/4
Blaje	115a/5
Boçye	56a/7
Bohvalik	113a/3
Bolçik	111a/1
Boşânîçe	91a/1
Borçe	56a/7
Destino	79a/2
Dobřík	118a/8
Dolne İstob	160a/1
Drâgvík	62a/1, 62a/2
Drzağmitve	145a/3
Duğlud	141a/2
Glâvgodíne	75a/5, 109a/3
Goroşa	1b/5

Tablo 17: (Devamı)

Karye	Kayıt No
Golışnîçe	120a/1
Grâçâmnîçe	38a/2
Grovîk	40a/4, 82a/2
Gürcübaşı	56a/2
Hâzık	2b/4
Hamûl	146a/6
Hersek	111a/1
Homoye	165a/1
İhrâsnîçe	77a/4
İhraşe	118a/6
İmlâdıçe	90a/4
İşpânitçik	75a/6
Joyçe	144a/1
Kadrîk	114a/3
Kâdı Balî Efendi	85a/4
Kara Osmanvîk	25a/1
Kasot	58a/4
Katorinçe	101a/1
Keşke	74a/6
Klâvîk	57a/1
Koşâre	61a/4
Koşeve	61a/1
Koşve	89a/2
Kovaç	108a/3, 109a/2
Kozyâk	118a/8
Köhovîk	60a/5
Körçibaşı	56a/2
Kuru Lâhovîk	11a/4
Lepnak	142a/1, 142a/2
Lojenîçe	11a/4
Lokve	115a/2
Lokeberde	11a/4
Lotçe	131a/4
Lîsvîk	92a/1
Lişek	118a/8
Mayisneniçe	154a/1, 154a/3
Mekoverîşe	107a/1
Merkovik	140a/3
Moleşik	84a/2, 108a/2
Mokro	93a/1, 93a/2
Moşik	72a/2, 86a/1
Nâzgrâd	38a/6
Oğlerik	11a/4
Oğleşik	11a/3, 116a/2

Tablo 17: (Devamı)

Karye	Kayıt No
Orâhova	83a/4
Oş	84a/4
Oşık	157a/1
Perçe	61a/4
Pohvâlik	101a/1
Porîcân	115a/3
Prestoska	85a/3
Râkoviçe	74a/6
Raşkîk	116a/3
Rebnîk	118a/8
Rezîke	83a/1
Sîdnovîk	139a/4
Sîrovîne	142a/1
Spotniçe	162a/2
Şenîçe	56a/2
Teğrenâm	188a/8
Tirnoça	5a/1
Toçe	116a/5
Trebçay	118a/3
Umulan	62a/3
Üstüb	108a/3
Varteniçe	74a/1
Virhovîne	142a/1
Yâre	87a/1
Yanar	124a/4

3.1.2. Defterde Adı Geçen Mahalle

Klasik Osmanlı şehrinde mahalle, aynı mescitte ibadet eden cemaatin aileleri ile birlikte ikamet ettiği önemli kent kesimini oluşturur. Osmanlı Devleti'nde mahallelerde yaşayan insanlar birbirine karşı her zaman sorumlu olup, sosyal dayanışma içerisinde bir arada yaşamışlardır. Mahallelerde sınıf ve statü farkı gözetilmemiştir. Dinsel ve etnik gruplar Osmanlı şehirlerinde birbirlerine tamamen kapalı, ayrı cemaatler halinde yaşamadıkları kayıtlardan bilinmektedir. Müslüman ve Gayrimüslimler aynı mahallede yaşadıkları gibi farklı mahallelerde de yaşam sürmüşlerdir.¹⁶³ Osmanlı Devleti'nde mahalle temel yönetim birimini oluşturmaktadır. Vergi vermekle yükümlü olan reaya tahrir defterine oturdukları mahallerine göre kaydedilmiştir.¹⁶⁴

¹⁶³Özer Ergenç, **Şehir- Toplum ve Devlet Osmanlı Tarihi Yazıları**, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 2012, s.75-77.

¹⁶⁴Ali Murat Yel ve Mustafa Sabri Küçükbaşçı, "Mahalle", **DİA**, 27, Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2003, s.325.

İncelemiş olduğumuz sicil defterinde XVIII. yüzyıl Saraybosnası'na ait 60 adet mahalle ismi karşımıza çıkmaktadır. Adı geçen mahalle isimleri alfabetik sıraya uygun kayıt numaraları ile birlikte tablo halinde gösterilmiştir. Bunlar arasında “*Sinan Voyvoda Mahallesi*” defterde en fazla ismi geçen mahalle olarak karşımıza çıkmaktadır. Mahalle isimlerine genel olarak bakıldığında ya bir meslek grubunun ismini, ya da o bölgedeki önemli kişilerin adlarını taşıdığı görülmektedir.

Tablo 18: Sicil Defterinde Adı Geçen Mahalle İsimleri

Mahalle İsimleri	Kayıt No
Abdülhalim Ağâ	138a/4
Ahmed Çelebi	161a/2
Ali Paşa	122a/1
Âşık el- Hâc Memi	8a/2
Ayas Pâşâ	112a/5, 154a/1, 154a/3
Bâlîzâde	96a/2
Beltek Hüsameddin	10a/1, 131a/1, 135a/4
Berkâşe	120a/1
Çelfovik	109a/1
Çıkrıcı	32a/2, 76a/2
Çoban Hasan	25a/1, 117a/2
Debbâğ Süleyman	123a/4
Derzîbaşî	97a/4
Divanî Kâtib	151a/1, 153a/1
Duracık	76a/1
El- Hâc Yahya	101a/3
Hâc Kemal	12a/1
Hâcezâde el- Hâc Ahmed	19a/1, 112a/1
Harrâccı Mustafa Ağâ	59a/1
Hübyâr Ağâ	103a/2, 118a/8
İbrahim	2a/1
İstroşîk	100a/2, 130a/2
İpliçek	99a/3
Kadı Hasan Efendi	106a/5
Kalın El- Hâc Ali	9a/1, 166a/1
Kasâbzâde El-Hâc İbrahim	2a/1
Kasâbzâde	130a/2, 134a/1
Kebkebir	39a/2, 96a/2
Kemâl Bey	71a/5, 161a/3
Köse Sinan	106a/2
Lakîk	108a/1
Mimar Sinan	108a/2
Mollâ Arab-ı Atik	125a/3
Mehmed Bey	81a/4
Mokro	134a/4
Müfti Süleyman	12a/3, 87a/1, 128a/6

Tablo 18: (Devamı)

Nasuh	39a/4, 112a/3
Neberdilo	163a/2
Nesirzade	2a/1, 100a/1
Ostrogon	13a/2
Oyancı	38a/4
Ömer Hoca Sinan	92a/1, 92a/3
Pâçacı Nasûh	39a/4
Pehlivan Oruç	162a/3
Sağır Hacı Mahmud	100a/2, 102a/1
Sarrâc Ali	143a/1
Sarrâc Haydar	56a/1
Sarrâc İsmail	40a/1
Serrâc	120a/2
Seyyidin	133a/2
Sinan Voyvoda	2a/1,78a/1, 80a/2, 93a/1, 94a/2, 101a/2, 104a/1, 105a/4, 105a/4, 106a/1, 113a/3, 127a/3, 128a/1,137a/2, 147a/1, 147a/3, 151a/1
Soğukpınar	127a/2
Şeyh Ferruh	13a/1, 82a/3
Tokma	145a/2
Turacık El-Hâc Ahmed	13a/1, 14a/1, 76a/1
Vâroş-ı Pale	61a/1
Vekîkû'l Harc	118a/1
Yahya Paşa	16a/3
Yakub Paşa	109a/1, 130a/1

3.2. Sicil Defterinde Adı Geçen Önemli Şahıslar, Mimari Eserler, Vakıflar ve Meslek Grupları

3.2.1. Sicil Defterinde Adı Geçen Önemli Şahıslar ve Görevleri

6 numaralı sicil defterini incelediğimiz zaman devlet kademelerinde önemli görevleri üstlenen pek çok kişi karşımıza çıkmaktadır. Şuhudü'l-hal kısımlarında ve dava kayıtlarında geçen devlet görevlileri ehl-i örf ve ehl-i şer' şeklinde tasnif edilmiştir. Ehl-i örf, Osmanlı devletinde askeri sınıf olan seyfiyeyi temsil etmektedir. Bu sınıfta yetişenler daha çok kul menşeli olup Enderun veya Acemi Oğlanları Mektebi'nden yetişerek devlette önemli kademelere kadar yükselebilmektedirler. İlmiye sınıfı olarak da ifade edilen ehl-i şer ise, müslüman aile menşeli olup genellikle medreselerde eğitim görüp icâzet belgesini aldıktan sonra toplumdaki din, eğitim, öğretim ve yargı gibi görevleri üstlenen ulemâ sınıfını ifade etmektedir.¹⁶⁵

¹⁶⁵Mehmet İpşirli, "Ehl-i Örf", **DİA**, 10, Türk Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1994, s.519.

3.2.2. Sicil Defterinde Adı Geçen Vakıflar ve Mimari Eserler

3.2.2.1. Ayas Bey Vakfı

Bosna Sancağı mutasarrıfı olan Ayas Bey, Saraybosna’da pek çok vakıf eseri yaptırmıştır. Saraybosna’da kendi adıyla anılan “*Ayas Paşa Mahallesi*” nde bir hamam, iki ev, dükkânlar ile beraber Visoka bölgesinde yer alan hamam, dükkânlar ve bostanı ile birlikte Saraybosna’da bir mescit ve Bosna Nehri üzerine yaptırdığı bir köprü önemli vakfiye eserlerinden bazılarıdır. Ayas Paşa’nın yaptırmış olduğu bu vakıf mallarının idaresi “*mütevelli*” denen görevliler tarafından yürütülmüştür. Ayas Paşa yaptırmış olduğu mescitte çalışan imamın, mescittin yanında yaptırmış olduğu muallim hanede çalışanların maaşları da vakfın gelirinden karşılanmıştır.

Ayas Paşa kurduğu bu vakıf için yazmış olduğu vakfiyede söz konusu vakıf mallarının asla satılmayıp hibe edilmeyeceğini de belirtmiştir.¹⁶⁶ Ayas Paşa’nın hazırlamış olduğu bu vakfiye Evâsıt-ı Rebiûlevvel 882 tarihinde kayda geçmiştir.

3.2.2.2. Rüstem Paşa Vakfı

Osmanlı Devleti’ne hizmet eden önemli vezîriâzamlardan biri olan Rüstem Paşa Saraybosna yakınlarındaki Butomir veya Sarajevsko Polje’nin batısında yer alan bir köyde doğmuştur. Osmanlı Devleti’nde önemli kademelerde görev almış bir devlet adamıdır. Rüstem Paşa yaptırmış olduğu yüzlerce hayır eseri ve bağışladığı gelirlerle ayrı bir öneme sahiptir. Tesis etmiş olduğu vakıfların gelirleriyle birlikte Balkanlar, Rumeli, Anadolu, Mısır, Medine, İstanbul gibi pek çok yerde hayır eserleri inşa ettirmiştir.¹⁶⁷

Rüstem Paşa toplamda “*12 cami ve mescid, 7 mektep, 32 hamam, 22 çeşme, 273 oda, 54 mahzen, 563 dükkân, 28 han ve kervansaray, 5 medrese*” bunlar vakıf malı olarak yaptırdıklarının sadece bir bölümünü teşkil eder.

3.2.2.3. İsa Bey Vakfı

Saraybosna’nın şehirleşme sürecinde Gazi İsa Bey tarafından yaptırılan vakıf kurumları önemli derecede etkili olmuştur. İsa Bey, Bentbaşı’nda bulunan Brodec köyünde bir zaviye ve yanında da bir misafirhane, Careva (Hünkar) Camii’nin yanında bir hamam, Başçarşı’da Kolobara Hanını ve Careva (Hünkâr) Camii çevresinde kurulan mahalleyi inşa ettirmiştir. Bunların yanında gelirleri vakıflar için kullanılmak üzere Milyačka’da değirmen ve pek çok dükkân yaptırmıştır. İsa Bey’in

¹⁶⁶Bosna Hersek Vakfiyeleri, c.2, Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara 2016, s.784.

¹⁶⁷Erhan Afyoncu, “Rüstem Paşa”, *DİA*,35, Türk Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2008, s.289.

kurduğu vakfın geliri 62.236 akçeden oluşmaktadır. Ayrıca Saraybosna çarşısında toplam 205 adet dükkânı mevcut olup, vakfın gelirinin yarısı bu dükkânlardan karşılanmaktadır.¹⁶⁸

İsa Bey, kurmuş olduğu bu vakıflar için Cemâziyelevvel 866 (Şubat 1462) tarihli bir vakfiye hazırlamıştır.¹⁶⁹

3.2.2.4. Ali Paşa Cami

Cami 1560-1561 yılında Boşnak kökenli Budin Beylerbeyi olan Ali Paşa tarafından Koşeva Deresi'nin geçtiği kırsal alanda inşa edilmiştir. Bu saha ilerleyen dönemde mahalle statüsü kazanmıştır. Caminin inşa edilmesiyle birlikte bölgenin nüfusu da hızlı bir şekilde artış göstermiştir. Cami oldukça sade bir yapıda inşa edilmiş olup, açık türbe ve hazire alanından oluşmaktadır. Bu yapıya hareket katan tek unsur sekiz köşeli kubbe kasnağının her yüzünde pencerelerin yer almaktadır. Bu pencereler ile iç mekânın aydınlanması sağlanmıştır. Cami minaresi tek şerefeli olup, şerefe altı mukarnastan teşkil olmuştur.¹⁷⁰ Saraybosna'da inşa edilmiş en güzel camilerden birisidir. Caminin bağış miktarı 190.000 akçe civarındaydı.¹⁷¹

3.2.3. Sicil Defterinde Adı Geçen Meslek Grupları

Değerlendirmesini yaptığımız defterde meslek grupları çeşitlilik arz etmekle birlikte defter içerisinde bakkal, bakkalbaşı, başeski, berber, boyacı, debbağ, derzi, derzibaşı, habbâz, kahveci, kasab, menzilci, mumcu, sarraç gibi meslekler çoğunlukla geçmektedir. Tetkik ettiğimiz defterde sosyal konuların haricinde iktisadi açıdan bölge halkının hangi meslek kollarıyla uğraştıkları hakkında bilgilere ulaşılabilmektedir. Saraybosna halkının hangi meslek kollarıyla ilgilendikleri defterdeki dava kayıtları ile birlikte, bu kayıtların içerisinde yer alan şuhudü'l-hal kısımları da incelenerek tablo halinde alfabetik sıraya uygun bir şekilde gösterilmiştir.

¹⁶⁸Behija Zlatar, "XV. ve XVI. Yüzyıl Saraybosna Vakıfları", Balkanlarda Osmanlı Vakıfları ve Eserleri Uluslararası Sempozyumu (2012), s.58.

¹⁶⁹Enes Pelidija-Feridun Emecen, "İsa Bey", *DİA*,22, Türk Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2000, s.476.

¹⁷⁰Zeynep Kurahuvuç, "Saraybosna ve Amasya Örnekleri Üzerinden Osmanlı Dönemi Anadolu ve Rumeli Şehirciliği", Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2018, s.94-95.

¹⁷¹Hatidza Cardında, "XVII. Yüzyıl Bosna Sancağında Vakıf Müesseseleri", *Osmanlı*, c.5, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 1999, s.64.

Tablo 19: Defterdeki Kayıtlarda Adı Geçen Ehl-i Örf Görevlileri ve İsimleri

Ehl-i Örf Taifesi	İsimleri	Kayıt No
Beytülmal Emini	El-Hâc Mustafâ	154a/1
Defterdar	Bosna Defterdarı Mustafa Efendi	77a/4
Kaimmâkâm	Ahmed Ağa	22a/4
	Hüseyin Ağa	2b/3, 15a/4
	Osman Bey	2a/1
	Seyyid Ahmed Ağa	5a/6, 13a/4
Kale Dizdarı	Mehmed Ağa	29a/4
Kethüda	Debbağlar Kethüdası Mehmed Beşe	12a/2
	İbrahim Beşe ibn Mehmed	125a/3
	Ömer Kethüda ibn Ahmed	101a/1
	Sâlih Ağa	99a/1
Muhafız	El-Hâc Mehmed Pâşâ	28a/3
Mukata Emini	El-Hâc Mahmûd Ağa	12a/1
Sipahi	Ahmed Sipahi bin Mehmed	118a/7
	Mustafa Sipahi	110a/6
	Ömer Sipahi	110a/4, 110a/5, 110a/7
	Sipahi Hüseyin Beşe	102a/3, 113a/2
	Sipahi Hüseyin Beşe ibn Mehmed	118a/7
	Şa'ban Sipahi ibn Şahbaz Sipahi	115a/2
Yeniçeri Zâbıtı	Mehmed Ağa	95a/2
	Osman Ağa	11a/2

Tablo 20: Defterdeki Kayıtlarda Adı Geçen Ehl-i Şer' Görevlileri ve İsimleri

Ehl-i Şer' Taifesi	İsimleri	Kayıt No
Derviş	Derviş Ağa ibn Abdullah Efendi	76a/4
	Derviş Ali Efendi	62a/4, 118a/4, 140a/2
	Derviş Beşe	97a/1
	Derviş Beşe Lüleci	162a/1
	Derviş bin Gani Hoca	132a/2, 132a/3, 132a/4
	Derviş İdris bin Ahmed Efendi	62a/6
	Derviş İbrahim bin Hâcî Süleymân	143a/2
	Derviş Osman	147a/4
	Derviş Ömer bin Ahmed	147a/1
	Derviş Süleyman	74a/6
İmam	Abdülaziz el- İmam	96a/2
	Ahmed Halife	112a/4
	Bâzârîk cematı İmamı Ali Hoca	131a/2
	Batmir İmamı Ahmet Efendi	157a/1, 158a/1
	Hasan Efendi İmâm Ledîk	92a/1
	Hoca ibn Ömer bin Süleymân	2a/1
	İmam Sâlih	128a/6
	Mehmed bin Ömer	144a/1
Meddibasarzâde el-hâc Hasan	14a/3	

Tablo 20: (Devamı)

Ehl-i Şer' Taifesi	İsimleri	Kayıt No
İmam	Mustafâ Halife	102a/3
	Mustafa Hoca	134a/4
	Mollâ Ahmed	103a/2
Kadı	Bâlî Efendi	85a/4, 86a/4, 141a/1, 152a/4
	Bâlî Bayram ibn Hasan	58a/4
	Hasan Efendi	61a/6, 83a/4, 106a/5, 113a/1, 145a/4, 155a/4
Monlâ / Mollâ	Monlâ Hasan Çukadâr	158a/1
	Monlâ Hâcî Hâleti	24a/1
	Mollâ Abdi	40a/4
	Mollâ Abdi bin Kasım	56a/5
	Mollâ Abdullah bin el-hâc Mehmet	151a/1
	Mollâ Abdullah bin Mehmed Efendi	119a/3
	Mollâ Abdullah Sabûre	96a/2
	Mollâ Ahmed	5a/5, 40a/4, 80a/4, 84a/2, 120a/7, 132a/2, 156a/2, 161a/3
	Mollâ Ahmed'an Hübyâr Ağa	140a/3
	Mollâ Ahmed Berber	162a/3
	Mollâ Ahmed bin el-hâc Hüseyin	120a/2
	Mollâ Abdi	40a/4
	Mollâ Ahmed bin el-hâc İbrâhîm	39a/2
	Mollâ Ahmed bin el-hâc İsmâil	133a/1
	Mollâ Ahmed bin Hafîl	57a/1
	Mollâ Ahmed bin Hasan Beşe	162a/1
	Mollâ Ahmed bin İbrâhîm'an Hâcî İsa	36a/3
	Mollâ Ahmed bin İsmâ'il	56a/6
	Mollâ Ahmed bin Sâlih	141a/4
	Mollâ Ahmed bin Yusuf	56a/4, 108a/1, 124a/4,
	Mollâ Ahmed Habbâz	106a/2
	Mollâ Ahmed ibn Ömer'an Yakûb Pâşâ	71a/3
	Mollâ Ahmed ibn Yusuf Çolakoğlu	35a/2
	Mollâ Ali Çukadar	129a/2
	Mollâ Arab-ı Atîk	78a/1, 79a/5, 147a/4, 146a/1
	Mollâ Arabı Cedîd	161a/3
	Mollâ Bekir bin Sâlih	56a/7
	Mollâ Ebûbekir bin el-hâc İbrâhîm	137a/5
	Mollâ Hafız Ömer	108a/2
	Mollâ Hasan Çukadar	158a/1
	Mollâ Hüseyin	141a/2
	Mollâ Hüseyin bin Osman	70a/3
	Mollâ İbrâhîm	84a/1, 94a/2
Mollâ İbrâhîm bin Abdullah	141a/4	

Tablo 20: (Devamı)

Ehl-i Şer' Taifesi	İsimleri	Kayıt No
Monlâ / Mollâ	Mollâ İbrâhîm bin Hâcî Mustafa	120a/5
	Mollâ İbrâhîm bin Mehmet	72a/3
	Mollâ İbrâhîm bin Mehmet Bey'an Yakub Paşa	73a/2
	Mollâ İbrâhîm bin Sadık	144a/5
	Mollâ İsmail	109a/1, 119a/2
	Mollâ Kazâz Ahmed bin Mehmed	91a/2
	Mollâ Mahmûd	123a/4, 124a/1
	Mollâ Mahmûd bin Ahmed	123a/4
	Mollâ Mehmed	39a/2, 39a/3, 118a/5, 155a/2
	Mollâ Mehmed bin Alî Efendi	79a/2, 119a/1
	Mollâ Mehmed ibn el-hâc Alî	113a/4
	Mollâ Mehmed bin el-hâc Fazlullah	74a/4
	Mollâ Mehmet bin Hasan'an el-hâc İsa	84a/3
	Mollâ Mehmed bin İbrâhîm	135a/1
	Mollâ Mehmet bin İbrâhîm'an Mehmed Bey	105a/2
	Mollâ Mehmed bin İsmâil'an Çıkırcı	120a/5
	Mollâ Mehmed bin Mustafâ	164a/4
	Mollâ Mehmed Ömer Beşe ibn Usta Alî	89a/2
	Mollâ Mustafa	39a/6, 58a/2, 60a/5, 62a/5, 77a/3, 118a/1, 120a/4, 134a/2, 139a/1, 146a/3, 146a/4
	Mollâ Mustafa bin Ahmed	148a/5
	Mollâ Mustafa bin Ahmed Çelebi	38a/1, 95a/1, 108a/1
	Mollâ Mustafa bin el-hâc Mehmed	156a/2
	Mollâ Mustafa bin Hasan	110a/7
	Mollâ Mustafa bin Sâlih	148a/1
	Mollâ Mustafa bin Süleyman	152a/6
	Mollâ Mustafa ibn Alî'an Alî Paşa	112a/3
	Mollâ Serrac Mehmed	83a/2, 131a/2, 142a/4
	Mollâ Osman bin Mehmet	148a/1
	Mollâ Osman Çukadâr	148a/4
	Mollâ Ömer bin Sâdik	156a/2
	Mollâ Pîr'i	37a/3, 39a/7
	Mollâ Pîri Mehmed bin Hasan	113a/5
	Mollâ Sâlih	34a/1, 36a/3, 40a/1, 40a/2, 81a/4, 130a/1
	Mollâ Sâlih'an Abdülfettâh ibn Mehmed Efendi	134a/2
Mollâ Sâlih Bıçakçı	125a/3	
Mollâ Sâlih bin el-hâc Hüseyin	57a/1	
Mollâ Sâlih bin el-hâc İbrahim	130a/1	
Mollâ Sâlih bin el-hâc İbrahim'an Yakûb Pâşâ	98a/2	
Mollâ Sâlih Kazâz	122a/1	

Tablo 20: (Devamı)

Ehl-i Şer' Taifesi	İsimleri	Kayıt No
Monlâ / Mollâ	Mollâ Süleyman	135a/2
	Mollâ Yahya ibn Selim Hoca	163a/2
	Mollâ Zülfikar	122a/1
Müfti	Müfti Süleymân	36a/3, 73a/2, 76a/3, 87a/1, 114a/1, 128a/5, 128a/6, 132a/1, 155a/3, 164a/4
Mütevelli	Kantâri Mustafa Ağazade Abdülbâki	26a/1
	Mollâ Ahmed	5a/5
	Salih Ağa	18a/1
Muhafız	El-Hâc Mehmed Pâşâ	28a/3
Müezzin	Abdullah Çelebi	16a/3
	Ahmed Beşe ibn Selim	92a/3
	Ahmed Efendi	162a/1
	Mehmed Beşe ibn Mustafa	32s/1
	Mollâ Mehmed	13a/3
	Monlâ Mustafa	158a/1
	Müezzin Murâd	134a/2
Naib	Ali Efendi	117a/3
	Mehmed Efendi	11a/1, 14a/2
	Pojegovi Mustafa Efendi	15a/3

Tablo 21: Kayıtlarda Adı Geçen Meslek Grupları ve Meslek Sahiplerinin İsimleri

Meslek Grupları	İsim	Kayıt No
Bakkâl/ Bakkâlbaşı	Bakkâl Ali Beşe	128a/6
	Bakkâlbaşı Hüseyin Ağa	73a/2
	Bakkâl Mustafa Beşe	59a/1
	Bakkâl Mustafa Beşe Hacî Salih	122a/2
Başeski	Başeski Murad Ağa	61a/1
	Muharrem Ağa Başeski	122a/1
	Başeski Ömer Ağa	61a/2
Berber	Berber Hasan Beşe	135a/4, 148a/4
	Hüseyin Beşe	161a/1
	Mehmed Beşe	107a/3
	Berber Mehmed Beşe bin Mollâ Ahmed	119a/3
	Berber Mollâ Mehmed	139a/2
	Berber Mahmûd Beşe ibn Hüseyin	132a/1
	Berber Mustafa Beşe	161a/3
Boyacı	Boyacı Ali Hoca	155a/2
	Boyacı Mehmed Beşe	119a/3
Debbağ	Debbağ Ali bin (...)	134a/1
	Ahmed Beşe Debbağ	161a/3
	Debbağ İbrâhîm Beşe ibn Ömer	188a/1

Tablo 21: (Devamı)

Meslek Grupları	İsim	Kayıt No
	İbrahim Beşe Debbağ	144a/1
	Mustafa Beşe Debbağ	144a/1
	Nezir Beşe Debbağ	109a/1
	Debbağ Salih Beşe ibn Ahmed	120a/4
	Debbağ Süleyman	37a/6, 125a/3, 155a/1
Derzi/ Derzibaşı	Abdullah Beşe ibn Mustafa Derzibaşı	97a/4
	İbrâhîm Beşe ibn Mustafa Derzibaşı	96a/4
	Derzi HüseyinBeşe	79a/3, 125a/3
	Derzi Kara Osman	128a/2
	Mustafa Beşe Derzi	71a/5
	Derzi Osman Beşe ibn Ömer	118a/2
	Derzi Süleyman Beşe	128a/6, 155a/4
Habbâz	Habbâz Ali Beşe	134a/4
	İsmail Beşe ibn Ebubekir Habbâz	157a/1
	Habbâz Hasan Beşe	80a/2, 81a/1, 90a/2
	Habbâz Ömer bin Kadri	118a/1
Hükemâdan	Hükemâdan Usta Habîb	20a/2
Kahveci	Ahmed Kahveci	161a/3
	Kahveci İsmâ'îl Beşe	70a/4, 106a/5
	Mehmed Ağa Kahveci	127a/2
	Kahveci Mustafa Beşe	59a/1
	Kahveci Mustafa Çukadar	135a/4
	Süleyman Beşe Kahveci	162a/1
Kasâb	Kasâb Hasan Beşe ibn Mustafa Çelebi	89a/2
	Kasâb Ömer Beşe	61a/1
Menzilci	Menzilci İbrâhîm Ağa	16a/4
Mimar	Mimar Sinan	98a/3
Mûmçu	Mûmçu Mustafa Beşe	82a/2
	Mûmçu Yusuf Beşe	87a/1
Sarrâc / Serrâc	Sarrâc Ali	152a/4
	Sarrâc ibn Mustafa	110a/5
	Sarrâc Mollâ Mehmed	79a/5, 83a/2, 131a/2, 142a/4
	Sâlih Beşe Serrâc	109a/1
	Serrâc Ali	55a/4, 105a/1, 120a/2, 141a/1, 142a/3, 147a/4, 152a/4
	Serrâc Ahmed	38a/5
	Mustafa Beşe Serrâc	106a/2, 128a/6
	Osman Beşe Serrâc	161a/3
	Salih Beşe Serrâc	89a/2
	Salih Serrâc	61a/3
	Serrâc Ali Mustafa Beşe	103a/1
	Serrâc Ahmed Beşe	160a/1

Tablo 21: (Devamı)

Meslek Grupları	İsim	Kayıt No
Sarrâc / Serrâc	Serrâc Haydar	29a/1, 40a/4, 76a/2, 115a/3
	Serrâc İsmâil	38a/5, 77a/3, 80a/1
	Serrâc Mustafa Ağa	89a/2
	Serrâc Yusuf Beşe	118a/1

SONUÇ

Osmanlı Devleti kurulduğu ilk andan itibaren devlet politikası haline getirip uyguladığı gaza anlayışından dolayı sürekli fetih hareketleri içerisinde bulunmuştur. Stratejik öneme sahip olan Balkanlar'da da bu doğrultuda hareket etmiştir. XV. yüzyılda Fatih Sultan Mehmet komutasındaki ordu ile Balkanlar'da önemli bir konuma sahip olan Bosna fethedilmiştir. Bosna'nın fethedilmesiyle birlikte bölgede yeni şehirler kurulmuş, küçük kasabalar şehirlere dönüşmüş ve bu surette bölge her açıdan Osmanlı toprağı haline gelmeye başlamıştır. Saraybosna'nın kurulup gelişmesi de bu doğrultuda gerçekleşmiştir. Osmanlı Devleti hâkimiyet altına aldığı diğer bölgelerde nasıl sosyal, iktisadi ve idari birer sistem kurduysa Saraybosna'da da aynı sistemi uygulamıştır. Saraybosna'nın kurulup tipik bir Osmanlı şehri haline gelmesinde o dönemde bölgede sancak beyi olarak görev yapan İsa Bey ve ardından gelen Gazi Hüsrev Bey'in katkıları oldukça fazladır. Bunların kurmuş oldukları vakıflar sayesinde Saraybosna imar ve iskân edilerek Balkanlar'da stratejik açıdan önem arz eden bir merkez haline ulaşmıştır. Şehirde vakıflar ve devletin desteğı ile kurulan cami, medrese, mescit, bedesten ve hanlar sayesinde Saraybosna hem sosyal hem ekonomik anlamda kısa sürede büyük bir kente dönüşmüştür. Devletin uyguladığı iskân ve istimalet politikaları ile birlikte halkın kısa zamanda kitleler halinde İslamiyet'i kabul etmeye başlaması da Osmanlı Devleti'nin bu coğrafyadaki varlığının yüzyıllar boyunca devamında etkili olan temel faktörleri teşkil etmiştir.

Osmanlı Devleti'nde gerek merkezde gerekse taşradaki insanlar arasında davaların görüldüğü mahkemelerde kadı tarafından verilen kararların kayıt altına alındığı defterlere şer'iyye sicilleri denilmektedir. Şer'iyye sicilleri Osmanlı tarihinin toplumsal ve ekonomik yönünün aydınlatılmasında kullanılan önemli bir kaynak niteliğindedir. Bu bağlamda mahkemelerde tutulan bu kayıtlar çeşitlilik göstermektedir. Söz konusu dava kayıtları, borç, tereke, vekâlet, senet, satış, nikâh, nafaka gibi hem sosyal hem ekonomi konu başlıklarını içermektedir.

Süreç olarak 1165-1176 (1752-1762) tarihleri arasında meydana gelen olayları kapsayan 6 numaralı Saraybosna Şer'iyye Sicil defterinde mülk satışları, borç-alacak, tereke, arazi davaları, asayiş olayları, vekâlet, veraset, mürâsele ve kefillik gibi toplumun ekonomik ve sosyal yaşantısı hakkında tafsilatlı malumatlar elde etmekteyiz. Değerlendirmeye tabi tutulan bu defterde toplamda 471 adet dava kaydının bulunması ve bu dava kayıtlarının pek fazla konu içermesinden dolayı Saraybosna'ya farklı yönlerden bakabilmemizi temin etmiştir. Bu kayıtlar şehir tarihi açısından dönemin Saraybosna'sı hakkında önemli bilgiler elde etmemize yardımcı olmaktadır.

İncelenen defterde yerel mahkemede tutulan kayıtlar içerisinde nicelik olarak en çok vekâlet davalarına rast gelinmiştir. Vekâlet davalarının içeriklerine bakıldığında konu olarak çeşitlilik arz etmektedir. Bunlar, arazi, toprak, tereke, miras, borç-alacak, menzil hissesi, nikâh ve vesâyet gibi farklı konulardan oluşmaktadır. Vekâlet davalarında kadınların erkeklere oranla daha fazla yer aldığı saptanmıştır. Kadınlar genellikle ailelerinden kalan miras ve tereke davalarının yanı sıra alacak davalarında da kendileri adına işlerini yürütecek kişi veya kişileri vekil olarak belirlemişlerdir. Vekil olan kişiler genellikle kadınların eşleri ya da aile bireylerinden oluşmaktadır. Vekâlet davalarında hem Müslüman hem Gayrimüslim pek çok kişi hukukun sağladığı imkânlardan faydalanmak için bu yola başvurup haklarını aradıkları gözlenmiştir. Gayrimüslim kişiler kendi içlerinde olan vekâlet davalarına vekil olarak Müslüman kişileri de seçtiği görülmektedir. Ayrıntılı bir şekilde özetleyip tablo haline getirdiğimiz vekâlet davaları ile kimin kimlere vekil olduğu sunulmuştur.

Defterde sayıca olarak yüksek olan bir diğer dava türü ise asayiş kayıtlarıdır. Asayiş olaylarına içerik olarak bakıldığında cinayet, darp, yaralama, gasp ve sirket (çalma) vakaları öne çıkmaktadır. Bunlar içerisinde cinayet ve darp olayları sayı bakımından diğerlerinden fazladır. Asayiş olayları genel olarak değerlendirildiğinde suç bir kişi tarafından işlenebileceği gibi iki ve daha fazla kişi tarafından da işlendiği kayıtlarda saptanmıştır. Suçun işlendiği aletler çoğunlukla tüfeng, bıçak, kılıç ve sopa gibi silahlardan oluşmaktaydı. İçerik olarak bu davalarda Müslüman ve Gayrimüslim kişilerin kendi içlerinde suç işledikleri gibi birbirlerine karşı da aynı tavrı sergiledikleri gözlenmiştir. Klasik bir Osmanlı şehri olarak kurulup gelişen Saraybosna'nın nüfus olarak kalabalık bir yapıya sahip olması şehirde ki suç oranının da yüksek olmasında etkili olmuştur.

Sayıca fazla olup tablolarla açıklanan başka bir dava kaydı ise mülk satışlarıdır. Satışı yapılan mülkler çeşitlilik göstermekle birlikte, öncelikle bahçeli evler ilk sırada yer alırken onu tarla, arazi ve çiftlikler takip etmektedir. Satılan tüm bu mülkler hakkındaki kayıtlar sayesinde detaylı bilgilere ulaşmak mümkündür. Mülkün konumu, durumu, kime ait olduğu bunlardan sadece bazılarıdır. Mülk satışlarında mülkü satan kişi erkek olabileceği gibi kadınların da mülk satışı ve alımı yaptıkları söz konusu kayıtlardan anlaşılmaktadır. Bu durum kadınların Osmanlı toplumunda pek çok hakka sahip olduğunu ve sosyal hayat içerisinde aktif rol oynadığını gözler önüne sermektedir.

Elimizdeki defterde sayıca fazla olan diğer dava konuları ise borç-alacak ve tereke kayıtlarıdır. Kişi borç-alacak davalarında borcunu ödeyemediği durumda alacaklı kişi veya kişiler mahkemeye başvurarak haklarını elde etmeye çalışmışlardır. Kişi borcunu ödeyemeden ölümü karşısında alacaklı şahıs hakkını o kişinin terekesinden tahsil etme hakkına da sahip olmaktadır. Tereke kayıtlarında ise hem kadınlar hem de erkeklere ait örnekler karşımıza çıkmaktadır. Bu kayıtlar sayesinde insanların ekonomik seviyeleri hakkında bilgi sahibi olmaktadır. Ölen kişinin geride bıraktığı tereke, varisleri arasında eşit şekilde dağıtılırken bazı davalarda varisi olmayan kişilerin öldükten sonra terekesinin devlet hazinesine yani beytü'l-mala aktarıldığı tespit edilmiştir.

Değerlendirilen bu sicil kaydı ile Saraybosna, dolaylı olarak Bosna Eyaleti'ndeki, sancak, kaza, köy, mezra ve mahalleler hakkında zengin veriler elde edilmiştir. Bahsedilen bu yerleşim yerlerinin bir kısmının günümüzde dahi aynı adla kullanılmaya devam ettiği saptanmıştır. Defterde meslekleri, unvanları ve isimleri geçen kişiler, araştırmacılara dönemin idari ve ekonomik yapısı hakkında tafsilatlı fazlaca bilgiler sunmaktadır. Bu kayıtlarda elde edilen bilgiler ile Saraybosna'da bakkal, berber, debbağ, derzi, kahveci ve sarrâç gibi meslek kollarının sayıca fazla olduğu gözlenmiştir. Sözü edilen meslek gruplarının yanı sıra şehirde ehl-i örf ve ehl-i şer' taifesinden kişiler de bulunmaktadır. Kaimmâkâm, kethûda, sipahi, yeniçeri zabıtı gibi ehl-i örf taifesine ait kişiler yer alırken, derviş, imam, monlâ-mollâ, müezzin gibi ehl-i şer' kesiminden de pek çok insanın ismi geçmektedir.

İncelemiş olduğumuz 6 numaralı Saraybosna Şer'iyye Sicil defterinde 1165-1176 (1752-1762) yılları arasındaki dönem hakkında ayrıntılı bilgilere ulaşmamızı sağlar. Bu dava kayıtları bize Osmanlı Devleti'nin bölgede ne denli hâkimiyet kurduğuna da açıklık getirmektedir. Müslüman - Gayrimüslim, kadın - erkek, herkes özgürce mahkemeye başvurarak hakkını arayabilmektedir. Lakin insanlar mahkemeye başvurdukları konularda haklarını şahitler huzurunda ispata muhtaç konumdaydı. Bu yönden bakıldığında mahkemeler her kesimden insanın güvenini kazanarak haklarını aramak için başvurdukları en önemli kurum haline gelmiştir.

KAYNAKÇA

Acar, H. İbrahim (2011), “Tefrik”, **DİA** içinde, 40 (277-279), Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul.

_____ (2010), “Talâk”, **DİA** içinde, 39 (496-500), Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul.

Afyoncu, Erhan (2008), “Rüstem Paşa”, **DİA** içinde, 35 (288-290), Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul.

Aktar, Hamza (2005), “Miras”, **DİA** içinde, 30 (143-145), Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul.

Akgündüz, Ahmed (2003), “İslam Hukukunun Osmanlı Devleti’nde Tatbiki: Şer’iye Mahkemeleri ve Şer’iye Sicilleri”, Hasan Celal Güzel vd. (Ed.), **Türkler** içinde, 10 (93-119), Yeni Türkiye Yayınları, Ankara.

_____ (1988), **Şer’iye Sicilleri Mahiyeti, Toplu Kataloğu ve Seçme Hükümler**, 1, İstanbul.

Apaydın, H. Yunus (2002), “Kefalet”, **DİA** içinde, 25 (168-177), Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara.

_____ (2010), “Şahit”, **DİA** içinde, 38 (278-283), Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul.

Aruçi, Muhammed (2009), “Saraybosna”, **DİA** içinde, 36 (128-132), Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul.

Âşık paşazâde (2014), **Tevârih-i Âl-i Osmân**, (Haz. Kemal Yavuz ve Yekta Saraç), Gökkuşbu Yayınları, İstanbul.

Atalar, Münir (1980), “Şer’iye Mahkemelerine Dâir Kısa Bir Târihçe”, **Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İslam İlimleri Enstitüsü Dergisi**, (4), 303-328.

Atalar, Fahrettin (2001), “Kadı”, **DİA** içinde, 24 (69-73), Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul.

Atar, Fahrettin (2005), “Muhâlea”, **DİA** içinde, 30 (399-402), Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul.

_____ (2007), “Nikâh”, **DİA** içinde, 33 (112-117), Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul.

Aybakan, Bilal (2013), “Vekâlet”, **DİA** içinde, 43 (1-6), Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul.

Aydın, Mehmet Akif (1992), “Borç”, **DİA** içinde, 6 (285-291), Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul.

_____ (1994), “Deyn”, **DİA** içinde, 9 (266-268), Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul.

_____ (1996), “Gasp”, **DİA** içinde, 13 (387-392), Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul.

Banuna, Aydın, “Osmanlı Döneminde Bosna ve Boşnaklar”, **Doğu-Batı Dergisi**, (51), 181-190.

Bardakoğlu, Ali (1992), “Bey”, **DİA** içinde, 6 (13-19), Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul.

_____ (1994), “Diyet”, **DİA** içinde, 9 (473-479), Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul.

_____ (1998), “Hibe”, **DİA** içinde, 17 (421-426), Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul.

_____ (1998), “Hırsızlık”, **DİA** içinde, 17 (384-396), Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul.

_____ (2013), “Vesâyet”, **DİA** içinde, 43 (66-70), Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul.

Binark, İsmet vd. (1992), **Bosna-Hersek ile İlgili Arşiv Belgeleri (1516-1919)**, Başbakanlık Basımevi, Ankara.

Bora, Tanıl (1999), **Yeni Dünya Düzeni 'nin Av Sahası: Bosna Hersek**, 2.Baskı, Birikim Yayınları, İstanbul.

Bosna Hersek Vakfiyeleri (2016), 2, Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara.

Bozkurt, Fatih (2013), “Osmanlı Dönemi Tereke Defterleri ve Tereke Çalışmaları”, **Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi**, 11 (22), s.193-229.

Cardında, Hatıdza (1999), “XVII. yüzyıl Bosna Sancağında Vakıf Müesseseleri”, Güler Eren (Ed.), **Osmanlı** içinde 5 (63-74).

Çelebi, Evliya (2010), **Günümüz Türkçesi ile Evliya Çelebi Seyahatnamesi**, (Haz. Seyit Ali Kahraman), 5(2), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.

Danış, İlhami (2018), “Bosna’da Erken Osmanlı Dönemi İskân ve İmar Faaliyetleri”, Zekeriya Kurşun (Ed.), **Dünden Bugüne Bosna- Hersek ve Aliya İzzetbegoviç Uluslararası Sempozyum Bildirisi**, 1. Baskı içinde (29-44), İstanbul.

Demir, Canan (2019), “**Saraybosna Şer’iyye Sicillerindeki Nikâh Kayıtları (1781-1783)**” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı.

- Djurđjev, Branislav (1992), “Bosna Hersek”, **DİA** içinde, 6 (298-305), Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Dönmez, İbrahim Kâfi (2006), “Nesep”, **DİA** içinde, 32 (573-575), Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Emecen, Feridun M. (1992), “Balkanlar ve Bosna Tarihi Bakımından Kosova Savaşının (1389) Önemi”, İlhan Şahin (Ed.), **Bosna Hersek**, 1. Baskı içinde (6-12), Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul.
- Erbay, Celal(2006), “Nafaka”, **DİA** içinde, 32 (282-285), Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Ergenç, Özer (2012), **Şehir-Toplum ve Devlet Osmanlı Tarihi Yazıları**, Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Gedikli, Fethi (2002), ”Yeni Bulunmuş Bir Bosna Mahkeme Defteri: Hicri 1203-1288 (1788-1871) Tarihleri Arasında Bosna’da Toplumsal Hayat”, **XIV. Türk Tarih Kongresi**, 2 (569-600), Ankara.
- _____ (2005), “Osmanlı Hukuk Tarihi Kaynağı Olarak Şer’iyye Sicilleri”, **Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi**, 3(5), 187-213.
- Gölen, Zafer (2010), **Tanzimat Döneminde Bosna Hersek**, 1. Baskı, Türk Tarih Kurumu, Ankara.
- Günay, Vehbi (2003), “Balkan Şehir Tarihleri Kaynağı Olarak Şer’iyye Sicillerinin Envanter Ve Kataloglarının Tespiti Hakkında”, **Tarih İncelemeleri Dergisi**, XVIII (2), 71-82.
- Handzic, Adem (1981), “Bosna’da ki XVI. Yüzyılda Kasabaların Gelişmesinin Bazı Özellikleri”, **IX. Türk Tarih Kongresi**, 2 (895-900), Ankara.
- _____ (1992), “XVI. Yüzyılda Bosna’da Osmanlı Şehirlerinin Oluşumuna Bir Bakış”, İlhan Şahin (Ed.), **Bosna Hersek**, 1. Baskı içinde (13-18), Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul.
- İnbaşı, Mehmet (2002), “Balkanlarda Osmanlı Hâkimiyeti ve İskân Siyaseti”, Hasan Celal Güzel vd. (Ed.), **Türkler** içinde, 9 (154-164), Yeni Türkiye Yayınları, Ankara.
- İnalcık, Halil (2010), “Osmanlı Devleti’nde Uç(Serhad)lar”, Adem Koçal (Ed.), **Osmanlılar: Fütihat, İmparatorluk, Avrupa İle İlişkiler**, İstanbul, s. 60 – 66.
- _____ (1942),“Saray Bosna Şer’iyye Sicillerine Göre Viyana Bozgunundan Sonraki Harp Yıllarında Bosna”, **Tarih Vesikaları**, 9, s.179-187.
- _____ (2018), **Osmanlı İmparatorluğu’nun Ekonomik ve Sosyal Tarihi 1**, (Çev. Halil Berktaş), 2. Baskı, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.
- _____ (1953),” XV. Asır Türkiye İktisadi ve İçtimai Tarihi Kaynakları”, **İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası**, 15 (1-4), İstanbul, s.51-75.

- İpek Nedim (2019), “Osmanlıda Sürgün: Trabzon Örneği”, **Karadeniz İncelemeleri Dergisi**, Bahar (26), s.363-386.
- İpşirli, Mehmed (1994), “Ehl-i Örf”, **DİA** içinde, 10 (519-520), Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul.
- İşbilir, Ömer (2019), “Kalebend” **DİA** içinde, 2 (5-7), Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara.
- Jelavich, Barbara (2013), **Balkan Tarihi1**, (Çev. İhsan Durdu vd.), 3. Baskı, Küre Yayınları, İstanbul.
- Kallek, Cengiz (2008), “Sak” **DİA** içinde, 35 (584-586), Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Karaman, M.Lutfullah(1992), “Bosna-Hersek ve Bosna Hersekliler”, İlhan Şahin (Ed.), **Bosna Hersek**, 1.Baskı içinde (1-6), Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul.
- Karçığ, Fikret (1996), “Gazi Hüsrev Bey Kütüphanesi”, **DİA** içinde 13 (458-459), Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Kaya, Süleyman (2005), “Mahkeme Kayıtlarının Klavuzu: Sakk Mecmuaları”, **Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi**, 3(5), s.379-416.
- Kenanoğlu, M. Macit (2006), “Mülk”, **DİA** içinde, 31 (540-542), Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Koyuncu, Aşkın (2020), “Osmanlı Dönemi’nde Saraybosna Yangınları”, **Cihannüma Tarih ve Coğrafya Araştırmaları Dergisi**, VI/2, İzmir, s.47-94.
- Kurahuvic, Zeynep (2018),” **Saraybosna ve Amasya Örnekleri Üzerinden Osmanlı Dönemi Anadolu ve Rumeli Şehirciliği**”, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Malcolm, Noel (1999), **Bosna**,(Çev. Aşkın Karadağlı), Om Yayınevi, İstanbul.
- Meriç, Erdoğan (1996), “Gulam”, **DİA** içinde, 14 (180-184), Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Metli, Ali (2018), “**Saraybosna Şer’iye Sicilleri ‘ne göre Osmanlı ailesi (1783-1786)**”, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi- Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı.
- Moacanin, Nenad (2002), “Osmanlı Bosnası”, Hasan Celal Güzel (Ed.), **Türkler** içinde 10, (399-405)
- Nagata, Yuzo ve Nagata, Maçiko (1994), “Saraybosna Şer’iye Sicilleri Üzerinde Bir İnceleme”, **XII. Türk Tarih Kongresi**, 3, 691-724.
- Oğuz, Mustafa ve Akgündüz, Ahmet (1998), “Hüccet”, **DİA** içinde, 18 (446-450), Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul.

- Okiç, M. Tayyip (1993), “Neşredilmemiş Bazı Türk Kaynaklarına Göre Bosna Hristiyanları (Bogomiller), **İslami Araştırmalar**, 6 (4), 235 – 248.
- Ortaylı, İlber (2001), “Kadı”, **DİA** içinde 24 (69-73), Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul.
- _____ (2016), **Hukuk ve İdare Adamı Olarak Osmanlı Devleti’nde Kadı**, Kronik Kitap Yayınları, İstanbul.
- Oruç, Hatice (2006), “15. Yüzyılda Bosna Sancağı ve İdari Dağılımı”, **OTAM**, (18), 248 - 261.
- _____ (2006), “15 ve 16. Yüzyılda Saraybosna”, (Haz: Kenan İnan ve Yücel Dursun), **CIEPO Osmanlı Öncesi ve Osmanlı Araştırmaları Uluslararası Komitesi XVII. Sempozyumu Bildirileri**, (391-409), Trabzon.
- _____ (2009), “Gazi Hüsrev Beyin Saraybosna’daki Vakıfları”, **Belleten**, LXXIII (268), 645-670.
- Özcan, Tahsin (2005), “Muhallefât”, **DİA** içinde, 30 (406-407), Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Öz, Mustafa (2012), “Vâsi”, **DİA** içinde, 42 (546-547), Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Özcan, Abdülkadir (1996), “Gulam”, **DİA** içinde, 14 (184), Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Pakalın, Mehmet Zeki (1993), **Osmanlı Tarihi Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü II**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul.
- Pamuk, Şevket (2006), “Kuruş”, **DİA** içinde, (458-459), Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara.
- Pelidija, Enes ve Emecen, Feridun (2000), “İsa Bey”, **DİA** içinde, 22 (475-476), Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Saydam, Abdullah (2014), **Osmanlı Medeniyeti Tarihi**, Kitapevi Yayınları, İstanbul.
- Savaş, Saim (1992) “Fetva ve Şeriyeye Sicillerine Göre Ailenin Teşekkülü ve Dağılımı”, **Sosyo-Kültürel Değişme Sürecinde Türk Ailesi**, c.2, 1. Baskı içinde (504-547), Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları, Ankara.
- Sertoğlu, Midhat (2015), **Osmanlı Tarih Lügati**, Kurtuba Kitap Yayınları, İstanbul.
- Şahin, İlhan (1992), “Osmanlı Döneminde Saraybosna’nın Kuruluşu ve Yükselişi (1455-1561)”, İlhan Şahin (Ed.), **Bosna Hersek**, 1. Baskı içinde (25-30), Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul.
- _____ (2018), “Osmanlı Belgeleri Işığında Sarayova (Saraybosna)’nın Kuruluşu İle İlgili Yeni Tespitler”, Zekeriya Kurşun (Ed.), **Dünden Bugüne Bosna- Hersek ve Aliya İzzetbegoviç Uluslararası Sempozyum Bildirisi**, FSMVÜ, Gaziosmanpaşa Belediyesi, 1. Baskı içinde (45-52), İstanbul.

- Teber, Ömer Faruk (2000), " Osmanlı Devleti Adli Yapısında Bir Kesit: "Şer'iyeye Sicilleri", **Dergipark**,(12)35, 537-554.
- Terzi, Mustafa Zeki, "Gulam", **DİA** içinde, 14 (178-180), Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Tursun Bey (1977), **Tarih-i Ebu'l-Feth** (Haz. Mertol Tulum), İstanbul Fetih Cemiyeti, İstanbul.
- Uğur, Yunus (2010), "Şer'iyeye Sicilleri", **DİA** içinde, 39 (8-11), Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul.
- _____ (2003), " Mahkeme Kayıtları (Şer'iyeye Sicilleri): Literatür Değerlendirmesi ve Bibliyografya", **Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi**, 1(1), s.305-344.
- Uzunçarşılı, İsmail Hakkı (1988), **Osmanlı Tarihi**, II, Türk Tarih Kurumu, Ankara.
- _____ (2011), **Osmanlı Tarihi**, I, Türk Tarih Kurumu, Ankara.
- Ülker, Mustafa Birol ve Aydın, Bilgin (2004), "Türkiye Haricinde Bulunan Osmanlı Kadı Sicilleri", **Türklük Araştırmaları Dergisi**, 16, (201-214).
- Yardımcı, Mehmet Emin (2006), **15 ve 16.Yüzyılda Bir Osmanlı Livası Bosna**, Kitap Yayınevi, İstanbul.
- Yel, Ali Murat ve Küçükaşçı, Mustafa Sabri (2003), "Mahalle", **DİA** içinde, 27 (323-326), Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara.
- Zlatar, Behiya (1999), "XVI. Yüzyılda Saraybosna", Güler Eren (Ed.), **Osmanlı** içinde, 5 (594-603), Ankara.
- _____ (2012), "XV ve XVI. Yüzyıl Saraybosna Vakıfları", **Balkanlarda Osmanlı Vakıfları ve Eserleri Uluslararası Sempozyumu**, s.57-61.

EKLER

Ek 1: 6 Numaralı Saraybosna Şer‘iyye Sicili Metni (H. 1165-1176/ M. 1752-1762)

[1a/1]Mar‘rûz-ı dâ‘î-i devlet-i ‘aliyyeleridir ki bâkî fermân men lehü’l-emr hazretlerindir.

[1a/2]Evvelki vâki‘-i’l-hâldir. Hâk-i pâ-yı asafânelerine i‘lâm olundu. Bâkî fermân

[1a/3]Der-i devletmedâr-ı zîşân-ı ‘âlîlerine ‘arz-ı ‘abd-i dâ‘î müstemidâne oldur ki vâki‘-i hâl hâk-i pâ-yı ma‘delet ‘üvânlarına i‘lâm olundu. Emr-i fermân hazret-i men lehü’l-emrindir.

Atebe-i vâlâ rütbeleri savb-ı devlet...ma‘rûz-ı dâ‘îleridir ki ba‘de’t-tahlîf

Cevf-i leyldde mahnûken vefât iden

Atebe-i ‘aliyye sidre misâl ve südde-i seniyye mekârim ibtihâlleri savbına ma‘rûz

[1a/4] okunamadı

[1a/5]Muharrem m, Safer s, Rebî‘u’l-evvel râ, Rebî‘u’l-âhîr r, Cemâziye’l-evvel Câ, Cemâziye’l-âhîr c, Receb b, Şa‘bân ş, Ramazân n, Şevvâl l, Zî‘l-ka‘de zâ, Zî‘l-hicce z

[1a/6] Fenâ bezminde câm-ı ‘azli sundun bana ey sâkî

Değil mansıb-ı dünyâ felekle kimseyeye Bâkî

Emr ü fermân devletlü ‘inâyetlü velîyü’n-ni‘amü’ş-şân sultânım hazretlerindir.

Hâkim-i hakâyık şînâs dâver-i dekâyık istînâs şerh şerahallahu sadruhü ve rağ... bi’s-sa‘âdeti kadruhü efendi hazretleri

[1b/1] Cemâ‘at esâmîleri

Batmîr 1, Râkovenoga 2, Serdene 3, Vegoste 1, Pâle 5*(...)Ledîk 7, Ze‘âmet-i Çernorîka 8, Çiftlik-i Çernorîka 9, Pârârik 1, Râkovîçe 11, Nâhoreve 12, Koliş 63, Derzağtve 14, Presdenîçe 10, Dâştânska 16, Hâcilli 17, Kive 18, Tırnova 190

[1b/2]Medîne-i Sarây nâhîyesine tâbi‘ Pâle cemâ‘ati imâmî falân hoca ba‘de’s-selâm inhâ olunur ki cemâ‘at-i mezbûre kurâsından falân karyesi sâkinelerinden Fâtıma binti Ömer nâm bîkr-i bâliğayı mâni‘-i şer‘îsi yoğise velîsi izniyle tâlibi olan bâ‘isü’l-mürâsele Yûsuf bin Osmân nâm kimesne tarafeynin rızâlarıyla şühûd-ı mahzardan tesmîye-i şehîr birle ‘akd-i nikâh eyleyesiz ve’s-selâm hurrîre fî

[1b/3] Seyyibe oldukda nâm-ı seyyibeyi mâni‘-i şer‘îsi yoğise tâlibi olan bâ‘isü’l-mürâsele Osmân bin Ömer nâm kimesneye ilâ âhiri

[1b/4] Mutallaka oldukda nâm-ı mutallakayı mâni‘-i şer‘îsi yoğise tâlibi olan falân bin nâm falân nâm kimesneye tarafeynin rızâlarıyla şühûd mahzarında tesmîye-i şehîr birle ‘akd-i nikâh eyleyesiz ve’s-selâm. Hurrîre fî 27 Rebî‘u’l-âhîr sene 166

[1b/5]İhzâr-ı mürâsele ağaya hitâben sûretidir

Sâbîkâ ocak-ı ma‘mûrede kul kethüdâsı olub hâlâ medîne-i Sarâybosna’da tâife-i ‘askeriye zâbiti mefahirü’l-emâcid ve’l-ekârim mecmaü’l-mehâmid ve’l-ekârim sa‘âdetlü ağa-yı ‘âlîşân hazretleri ba‘de’t-tahîyyetü’l-behiyye bâ‘isü’l-mürâsele Osmân Beşe’nin Vîsoka nâhîyesine tâbi‘ Goroşa karyesi ahâlîsinden Hasan Beşe ve Ömer Beşe ile da‘vâsı olmağın (...)mürâsele tahrîr ve irsâl olunmuşdur vusûlünde me‘mûldür ki mezbûrânı bu tarafa meclis-i şer‘e ihzârına himmet buyurula ve’s-selâm

[1b/6] Tahsîl-i mürâsele kul kethüdâya hitâben

Ek 1: (Devamı)

Sâbıkâ ocak-ı ma'mûrede kul kethüdâsı olub hâlâ medîne-i Sarâybosna dergâh-ı 'âlî yeniçeriyân zâbiti mefharü'l-emâcid ve'l-ekârim mecma'u'l-mehâmid ve'l-mekârim ağa-yı 'âlîşân hazretleri ba'de't-tahiyetü'l-behiyye bâ'isü'l-mürâsele Osmân Beşe'nin Hüseyin Beşe zimmetinde dört bin akçe alacağı olub yâhûd falân eşyâ bahâsından dört bin akçe alacağı olduğu lede'l-mürâfa'a ikrârıyla sâbit olmağla yâhûd yemînden nikûl etmekle (...)şer'en sâbit olmağla bi't-taleb mürâsele tahrîr ve irsâl olunmuşdur ve me'mûldür ki meblağ-ı mezkûru tahsîl için mezbûr Hüseyin Beşe'den tahsîl ve (...)teslîm etdirmede himmet buyurula ve's-selâm. Dergâh zâbit yeniçeriyân dergâh-ı 'âlî fahrü'l-emâcid ve'l(...) 'âlîcâh-ı zîde mecdühü ve (...)

[2a/1] Kısâs hüccetidir. Sebeb-i tahrîr-i kitâb-ı şer'î budur ki

Medîne-i Sarây Bosnâ nâhiyesine tâbi' Serdene cemâ'ati imâmı olub medîne-i mezbûrede Kasâbzâde el-Hâc İbrâhîm mahallesi sükkânından iken bundan akdem maktûlen vefât eden Fazlî Hoca ibn Ömer bin Süleymân'ın verâseti zevce-i menkûha-i metrûkesi Ümmühânî binti Mehmed Beşe nâm hatun ile sulbîye-i sağîre kızları Ümmügülsûm ve Atıyye ve Meryem ve Safiyye ve li-ebeveyn kız karındaşı diğêr Meryem nâm el-hatune inhisârî tahakkukundan sonra müteveffâ-yı mezbûrun zevcesi ve sağîrât-ı mezbûrâtın anaları ve vasî-i mansûbeleri olan işbu râfi'atü'l-kitâb mezbûre Ümmühânî ile kız karındaşı mezbûre Meryem nâm hatunlar zâtlarını her biri ba'de't-ta'rîfû's-şer'î meclis-i şer'-i hatîr-i lâzîmü't-tevkîrde Sinân Voyvoda hatunu mahallesi sâkinlerinden serdengeçdi 'alemdârı Mustafâ Beşe ibn Şa'bân muvâcehesinde medîne-i mezbûre kâimmakâmı fahrü'l-emâcid ve ve'l-ekârim sa'âdetlü Osmân Bey ile mefharü'l-emâsil ve'l-e'âlî zâbit-i yeniçeriyân-ı dergâh-ı 'âlî sertunayî Alî Ağa hâzîrân oldularî hâlde her biri bi'l-verâse ve bi'l-vesâye üzerine da'dâ ve takrîr-i kelâm idüb târîh-i kitâbdan dört gün mukaddem işbu Alemdâr Mustafâ Beşe mûrisimiz müteveffâ-yı mezbûr Fazlî Hoca'yı taraf-ı şer'den keşf ve mu'âyene olunduğu üzere yevmü'l-ehad ba'de'l-'asr mârrü'z-zikr Sinân Voyvoda mahallesinde kâin mecsid-i şerîf kurbünde tarîk-i 'âm üzerinde âlât-ı cârihadan olub işbu meclis-i şer'de müşâhede ve mu'âyene olunan sağîr tüfenk ile cânib-i yemîninden boş begrigine bigayr-ı hakkın 'amden darb ve cerh idüb müteessiren vefât etmeğîn cârih-i merkûm işbu Alemdâr Mustafâ Beşe suâl olunub mücib-i şer'isi icrâ olunmak bi'l-verâse ve bi'l-vesâye matlûbumuzdur dediklerinden gibbe's-suâl ve'l-inkâr müdde'iyetân-ı mezbûretândan da'vâlarına mutâbaka beyyine taleb olundukda 'udûl-ı ahrâr-ı müslimînden olub muvakkar ve Sinân mahallesi sükkânından Mehmed Çelebi ibn Muharrem ve Nesirzâde mahallesi ahâlîsinden İbrâhîm Çelebi ibn Hüseyin nâm kimesne li-eclî's-şehâde meclis-i şer'e hâzîrân olub eserü'l-istişhâfî el-hakîka târîh-i kitâbdan dört gün mukaddem ki yevm-i ehad ba'de'l-'asr Sinân Voyvoda hatunu mahallesinde kâin mecsid-i şerîf kurbünde tarîk-i 'âm üzerinde işbu Alemdâr Mustafâ Beşe ibn Şa'bân müdde'iyetân-ı mezbûrânın mûrisleri olan Serdene cemâ'ati imâmı Hocaibn Ömer bin Süleymân nâm müteveffâyı âlât-ı cârihadan olub işbu meclis-i şer'de mu'âyene olunan sağîr tüfenk ile cânib-i yemîninden boş begrigine bigayr-ı hakkın 'amden darb ve cerh idüb cerh-i mezkûrdan müteessiren vefât eyledi biz bu husûsa bu vech üzere şahidleriz şehâdet dahi ederiz deyü her biri edâ-i şehâdet-i şer'îye eyledikde ba'de't-ta'dîl [2b/1] ve't-tezkîye şehâdetleri hayyiz-i kabûlde vukû'undan sonra mücebince cârih-i mezbûr zâbiti ma'rifetiyle hasbe's-şer' ve'l-kânûn müdde'iyetân-ı mezbûrânın talebleriyle bi'l-muvâcehe kısâsen cezâsı tertîb olunmak üzere ba'de'l-hükm ve't-tenbîh mâ hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb olundu fi'l-yevmi's-sâbi' 'aşara min Cemâziye'l-âhir li-sene hamse ve sittîn ve mie ve elf. Şühûdü'l-hâl:

Umdetü'l-müderrişînü'l-kirâm el-Hâc Mustafâ Efendi el-Mütff, Mehmed Efendi el-Îmâm Bicâmi'-i Ferhâd Bey, el-Hâc Sâlih Efendi Kanberzâde, el-Hâc Sâlih Efendi

Abdülazîz Efendî ibn Hasan, Sâdik Çelebi Serhayyâtân, el-Hâc Fazlullah el-Müezzîn, Ahmed Beşe Bıçakçı, İbrâhîm Beşe ibn el-mezbûr Ahmed Beşe

[2b/2] Ta'zîr-i mürâsele suretidir

Ek 1: (Devamı)

Sâbıkâ ocak-ı ma‘mûrede kul kethüdâsı olub hâlâ medîne-i Sarâybosna’da yeniçeriyân zâbiti mefharü’l-emâcid ve’l-ekârim mecma‘ü’l-mehâmîd ve’l-mekârim ağa-yı muhterem hazretleri ba‘de’t-tehiyyetü’l-behiyye bâ‘isü’l-mürâsele İbrâhîm Beşe’nin Yûsuf Beşe vâlikesini şetm-i galîz ile şetm idüb yâhûd yumruk ile başına ya arkasına darb idüb yâhûd sopa ile yâ hançer ile başına ya arkasına darb idüb lede’l-murâfa‘a ikrârıyla sâbit olmağla yâhûd yemînden nikûl etmekle yâhûd şer‘en sâbit olmağla şer‘en ta‘zîr lâzım etmekle bi’t-taleb mürâsele tahrîr ve irsâl olunmuşdur vusûlünde me‘mûldür ki mezbûr Yûsuf Beşe’yi ta‘zîr etdirmeye himmet buyurula ve’s-selâm

[2b/3] Kâimmakâma mürâsele sûretidir

Medîne-i Sarâybosna kâimmakâmı mefharü’l-emâcid ve’l-ekârim Hüseyin Ağa zîde mecdühü ba‘de’t-tehiyyetü’l-behiyye bâ‘isü’l-mürâsele Osmân Beşe’nin Nâhorova cemâ‘ati ahâlîsinden Mehmed Sipâhî ve zimmî Mârko ile da‘vâsı olmağla bi’t-taleb mürâsele tahrîr ve irsâl olunmuşdur vusûlünde me‘mûldür ki mezbûrânı meclis-i şer‘e ihzâr etdirdesiz ve’s-selâm

[2b/4] İhzâr mürâsele sûretidir

Medîne-i Sarây nâhiyesine tâbi‘ Batîr cemâ‘atine kurâsından Hâzik karyesi ahâlîsinden falân ve falân ve sâirleri ba‘de’s-selâm inhâ olunur ki bâ‘isü’l-mürâsele Ahmed Beşe’nin sizinle şer‘en da‘vâsı olmağla bi’t-taleb mürâsele tahrîr ve irsâl olunmuşdur vusûlünde gerekdir ki meclis-i şer‘e murâfa‘a olası ve’s-selâm

Zimmî oldukdaba‘del-in‘âm(...)

[3a boş]

[3b boş]

[4a boş]

[4b boş]

[5a/1] İhzâr mürâsele sûretidir

Vısoka nâhiyesine tâbi‘ Tırnoça karyesi mütemekkinlerinden zimmî İvân ve sâirleri ba‘de’l-ifhâm inhâ olunur ki bâ‘isü’l-mürâsele ilâ âhiri

[5a/2] Diğer mürâsele sûretidir

Nefs-i Kirşove yâhûd Vâroş kasabası sâkinlerinden Ömer Beşe ve Sâlih Beşe ba‘de’s-selâm ve zimmî Mâto ve İvân ba‘de’l-ifhâm bâ‘isü’l-mürâsele ilâ âhiri

[5a/3] Diğer mürâsele sûretidir

Koniçe yâhûd Prozor nâhiyesine tâbi‘ falân karyesi ahâlîsinden falân ve falân ba‘de’s-selâm inhâ olunur ki bâ‘isü’l-mürâsele ilâ âhiri

[5a/4] Diğer ihzâr mürâsele

Nefs-i Vısoka kasabası sükkânından Ömer Beşe ba‘de’s-selâm inhâ olunur ki bâ‘isü’l-mürâsele ilâ âhiri .
Nefs-i Fonîçe kasabası

[5a/5] Tahsîl mürâsele sûretidir

Medîne-i Sarâybosna’da yeniçeri zâbiti fahrü’l-emâcid ve’l-ekârim sa‘âdetlü turnacıbaşı ağa zîde mecdühü ba‘de’t-tehiyyetü’l-behiyye bâ‘is-i mürâsele İsmâ‘îl Efendi’nin hâlâ Ayaz Pâşâ vakfı mütevellisi Mollâ

Ek 1: (Devamı)

Ahmed'in zimmetinde beş gurûş alacağı olduğu lede'l-murâfa'a ikrârıyla bâ'is olmanın tahsîl için bi't-taleb mürâsele tahrîr ve irsâldir vusûlünde me'mûldür ki meblağ-ı mezkûru mezbûr Mollâ Ahmed'den tahsîl ve merkûm İsmâ'îl Efendi'nin yedine teslim etdirsesiz ve's-selâm

[5a/6] Medîne-i Sarâybosna kâimmakâmı fahrû'l-emâcid ve'l-ekârim es-Seyyid Ahmed Ağa zîde mecdihü ba'de's-selâm hülâsa-i kelâm oldur ki bâ'isü'l-mürâsele Abdî Bey'in çiftlikleri Márko ve Gorîlo nâm zimmîleri Du'âcioğlu Hamî kurbünde Prâçe menzilinün sürücülere ve hazîne ile gelen ba'zı kimesne darb etmekle şer'en da'vâları gibbe't-tasdik ihzârları için bi't-taleb mürâsele tahrîr ve irsâl olunmuşdur vusûlünde gerekidir ki mezbûrün sürücülere ve gavgâ-yı mezkûrda bulunanları bu tarafa meclis-i şer'e ihzâr ve murâfa'a etdirsesiz ve's-selâm

[5b/1] Medîne-i Sarâybosna'da Sarrâc Haydar mahallesi sâkinlerinden iken bundan akdem vefât eden falân bin falânın verâseti zevce-i menkûha-i metrûkesi falân bint falân nâm hatun ile sulbî sağır oğlu ve sadrîye kızları falân bint falân mahzara olduğu şer'en zâhir ve nümâyân oldukdan sonra zevce-i mezkûre(...) tarafından vekîl-i müseccil-i şer'isi olan falân bin falân nâm kimesne (...)ve ma'rifetiyle ve ma'rifet-i şer'le tahrîr ve beyne'l-verese bi'l-farîzatü's-şer'îye tevzî' ve taksîm olan terekesi defteridir ki ber vech-i âtî zikr olunur fi'l-yevmi'(...)

[5b/2] Sûret-i hutbe-i nikâh

E'üzü besmele ilâ âhiri Allâh'ın emriyle peygamberin şer'atıyla İmâm-ı A'zam mezhebi üzere siz ikinizin vekâletiyle anlar ikinizin hüsni-rızâlarıyla hâzır-ı cemâ'atın şehâdetleriyle altı bin akçe mehriyle seni vekîl eden Hasan kızı Fâtıma'yı Ömer oğlu Osmân beşe için vekâlete helâllığa nikâhlığa verdin mi? Kızım vekîli diye verdim. Siz dahi müvekkiliniz olan Ömer oğlu Osmân için tarafından bu minvâl üzere vekâlete kabûl etdin mi diye. Tarafeyne mübârek ola el-fâtiha

[5b/3] On bin akçeden resm-i kısmet alınan beyân olunur

Akçe	Akçe
10.000	250 resm-i kısmet
25 717/7	50 kassâmîye
50.00050	kalemîye
20.00050	hüddâmîye
25.000	400
25	ihzârîye
20	kaydîye

Dellâlîye bin akçeden yirmi akçedir.

1.000	25 resm-i kısmet bin akçeden
20	5 kassâmîye bin akçeden
2.000	5 kalemîye bin akçeden
20.000	5 hüddâmîye ve emnîye bin akçeden

Ek 1: (Devamı)

2,5 ihzârîye

1,5 kaydîye

Abdullah Efendi(...) Şâhid Sâlih ibn (....)usta (.....)ve Rüstem bin(...)

[6a boş]

[6b boş]

[7a/1] Dokuzuncu akçeyi ihrâc etmek zeylin yüz on bir ‘adediyle hâsıl olan mâlî darb ya günde üç hânesin tarh edüb bâkî kalan dokuzuncu akçedir.

Misâl budur Sekizinci akçe böyle ihrâc olunur

Akçe 9.000 akçe 8.000 böyle de olur

111 fi darb	12 fi	8000
9000	40000	125 fi darb
9000	16000	40000
9000	8000	16000
999.000	100.000	8000
		1000.000

Yedinci akçe böyle ihrâc olunur

Akçe 7000 altıncı akçe

143 fi darb	6000
21000	166 fi
28000	36000
7000	36000
1001.000	6000
996.000	

Beşinci akçe dördüncü akçe , üçüncü akçe Nısf ihrâc olunmak lâzım geldikde

5000	4000	3000	misâl budur
2 fi	25 fi darb	333 fi darb	2222
1000.0	20000	9000	5 fi darb
8000	9000	1111.0	
1000.00	9000		
999.000			

Ek 1: (Devamı)

Gurûşu yüz seksen akçelik **zolatîye** bozmak murâd olursa murâd olan akçe on beşe darb edüb ya günde bir hânesin tarh edüb ba'de't-tarh ne kalursa ol zolota olur

15 gurûş

15 fi

75

22.5

Şu mikdâr pâra ne mikdâr gurûş bilmek dilek maksûd olan pâra ne mikdâr ise yirmi beşe yâ günde üç hânesin tarh ba'de't-tarh ne kalursa ol gurûşdur ba'de matrûhu dörde darb edüb iki hânesin tarh ne kalursa ol pâradır

201 pâra

25

1.005

402

5.025 gurûş ile bir pâra eder

4

100 pâra

[8a/1]İki yüz kırk akçelik gurûşu akçeye bozmak iktizâ eyledikde ne kadar akçe olursa bir hâne tarh ede bâkî kalan 'adedi yirmi dörde taksîm ede bilâ taksîm kalan akçe olur ve tarh içinde ne olursa ol dahi akçedir. Misâl budur:244 pâra 124 101

[8a/2]Tahrîr-i kitâb-ı şer'î oldur ki

Medîne-i Sarâybosna'da Âşık el-Hâc Memi Mahallesi sâkinlerinden iken bundan [akdem] vefât eden Mustafâ bin Hüseyin ibn Abdullah'ın sulbî sağır oğlu Sâlih'e babası müteveffâ-i mezbûr ile vâlidesi İsmâne binti Osmân Sipâhî nâm hatunun terekelerinden isâbet ve intikâl eden mâlını hıfz ve tesvîye-i umûruna bir vasî nasbı lâzım ve mühim olmağın sağır-i mezbûrun hâlitesi ve hâzınası olan işbu hâfizatü'l-vesika Âişe binti Abdullah Sipâhî nâm hatun emîne ve müstakîme ve vesâyet-i mezkûreye her vechile kâdire iken zeyl-i sahîfede mastürü'l-esâmî müslimîn ihbârlarıyla lede's-şer'ü'l-enver zâhir ve mütebeyyin oldukdan sonra hâkim-i mevki' sadr-ı kitâb tûbâ lehü ve hüsn-i meâb efendi hazretleri dahi sağır-i mezbûr Sâlih'e babası müteveffâ-yı mezbûr ile anası müteveffât-ı mezbûrenin terekelerinden müntakil mâlını hıfz ve tesvîye-i umûruna mezbûre Âişe Hatun'u vasî nasb ve ta'yîn eyledikde ol dahi vesâyet-i mezkûreyi kabûl ve hizmet-i lâzımesini edâya ta'ahhüd ve iltizâm eyledikten sonra i'âde-i kelâm ve ta'bîr-i 'ani'l-merâm hâlâ bihakku'l-hızâne vasîsi olduğum sağır-i mezbûrun ve za'f ve nafakaya ihtiyâcı olmağın mâl-ı mevrûsundan yevmî kadar masraf nafaka karz ve takdîr olunması bi'l-vesâye matlûbumdur dedikde fi'l-hakîka kazıyye vech-i meşrûh üzere olduğu zeyl-i vesikada muharrirü'l-esâmî sikât-ı sahîhatü'l-kelîmât haberleriyle zâhir ve nümâyân olmağın sağır-i mezbûr Sâlih'e babası müteveffâ-yı mezbûr ile vâlidesi müteveffât-ı mezbûreden müntakil mâl-ı mevrûsundan beher yevm on ikîşer çörek akçe nafaka farz ve takdîr olunub meblağ-ı mefrûz-ı mezkûru sağır-i mezbûrun nafaka ve kisvesine ve sâlim lâzım-ı zarûriyesi için harc ve sarfa ve hîn-i zarûretde istidâneye ve vakt-i zaferde sağır-i mezbûrun mâlına rücû'a kîbel-i şer'îden vasîye-i mezbûre Âişe Hatun'a ba'de'l-iznû's-şer'î mâ vak'a bi't-taleb ketb olundu

Ek 1: (Devamı)

[8a/3] Elkâb-ı Vüzerâ

Hâlâ tanâb-ı hayme-i devlet ve ihtîşâmları eyâlet-i Bosna'ya merbût olan düstûr-ı mükerrerem ve vezîr-i mu'azzam vezîr-i muhterem ve müfahham devletlü 'inâyetlü 'atûfetlü merhametlü Alî Pâşâ yessirullahi te'âlâ mâ yürüdü ve mâ yeşâ hazretlerinin dîvân-ı 'ünvânlarında 'akd olunan meclis-i şer'-i hatîr-i lâzîmü't-tevkîrde medîne-i Bosna mahallâtından falân mahallesî sükkânından falân ibn falân zâtı ba'de't-ta'rîf-i şer'-i meclis-i ma'kûd-ı mezkûrda falân muvâcehesinde da'vâ ve takrîr-i kelâm edüb

[9a/1] Vasî hüccet sûretidir Sebeb-i tahrîr-i kitâbü's-şer'î oldur ki

Medîme-i Sarâybosnâ mahallâtından Kalın el-Hâc Alî Mahallesi sâkinelerinden iken bundan akdem vefât eden Fâtıma binti Halîl bin Sefer nâm hatunun sadriye-i sağîre kızı Âişe binti Abdullah'ın mâlını hıfz ve tesvîye-i umûr-ı sâiresi için kıbel-i şer'-den bir vasî nasbdan lâbüd olub ve sağîre-i mezbûrenin lie-beveyn hâlî işbu râfi'u'l-kitâb Hüseyin Beşe müstakîm ve sinn-i külli'l-vücûh vesâyete ehil olduğu zeyl-i vesikada muharrerü'l-esâmî müslimîn ihbârlarıyla lede's-şer' mütehakkık olmağın mezbûr

Hüseyin Beşe cânib-i şer'-den sağîre-i mezbûrenin tesvîye-i umûru için vasî nasb ve ta'yîn olundukda ol dahi kabûl etmeğın mâ vak'a bi't-taleb ketb olundu. Fî'l-yevm

[9a/2] Bâis-i terkîm oldur ki

Falân mahallesi mütemekkinlerinden iken bundan [akdem] hâlik [olan] falân ibn falân nâm zimmînin terekesinden müteveccih olan resm-i kısmeti vereseşi yedlerinden alınub tekrâr resm-i kısmet talebiyle vereseşi rencîde olunmamak üzere işbu tezkire yedlerine verildi.

[9a/3] Adâlet ve tecdîd-i berevât iki kıt'a fermân ile sadr-ı 'âlî mektûbuyla gelen () ağaya bi'l-ittifâk Bâşo Mehmed Ağa yediyle verilen (..) gurûş sâlyâne vukû'unda tevzî' defterine idhâl olunmak üzere yedine işbu memhûr pûsula verildi.

[9a/4] Elkâb-ı vüzerâ

Hâlâ mehce-i elvîye-i hıfz ve harâsetleri eyâlet-i Bosna'ya ziyâ bahş ve sen(...) sâfinâtü'l-ciyâdları sa'âdet-nakş olan vezîr-i mükerrerem âsâf-ı mülkîyyü's-şiyem devletlü 'inâyetlü el-Hâc Mehmed Pâşâ yessürüllahi mine'l-hayr mâ yürüdü mâ yeşâ hazretlerinin huzûr-ı ma'deletmevfürlarında 'akd olunan meclis-i şer'-i hatîr-ü't-tevkîrde

[9a/5] Tetimme kurâlarıdır ki zikr olunur

Dolîk, Mîloyk, Kovâçık ma' Gırbâvîçe, Pohvâlık ma' Sohişa, Vâşık, Koşeve, Kobel Glâve

[10a/1] Keşf hüccetidir

Tahakkuk-ı öZR-i şer'îye binâ-i husus âtî'z-zikrin mahallinde istimâ' ve tahrîri iltimâs birle savb-ı şer'-i enverden mevlânâ () me'zûnen irsâl olunub ol dahi zeyl-i kitâbda muharreretü'l-esâmî olan ehl-i vukûf bîgaraz müslimîn ile medîne-i Sarây'da Beltek Hüsâmeddîn mahallesi sükkânından el-Hâc Abdullah Ağa ibn Mustafâ Bey'in sâkin olduğu menziline varub 'akd-i meclis-i şer'-i hatîr oldukda mezbûr el-Hâc Abdullah Ağa meclis-i ma'kûd-ı mezkûrede câr-ı mülâsaki işbu râfi'u'l-kitâb Pâşo el-Hâc Mehmed Ağa ibn el-Hâc Memi mahzarında üzerine da'vâ ve takrîr-i kelâm edüb işbu hâricîyem havlusunda vâki' ahûrum içinde kâin binâ zirâ'ı ile tûlen sekiz ve kadden altı zirâ' işbu mülk kerpiç dîvârım üzerine mezbûr Pâşo/Bâşo Mehmed Ağa hâlâ mu'âyene olunan taşralığı binâsını bigayr-ı hakkın fuzûlen vaz' ve 'arsasıyla dîvâr-ı mezkûru gazab etmekle şer'en suâl olunub mücib-i şer'îsi icrâ olunmak matlûbumdur dedikde gıbbe's-suâl mezbûr Pâşo el-Hâc Mehmed Ağa cevâbında fî'l-vâki' kazıyye-i minvâl-i meşrûh üzere olub ber-vech-i iddi'â dîvâr-ı mezkûra

Ek 1: (Devamı)

vaz'-ı yedini ikrâr lakin târîh-i kitâbdan yirmi sene mukaddem mezbûr el-Hâc Abdullah Ağa dîvâr-ı mezkûru benden da'vâ sadrında iken müslimûn tavassut edüb dîvâr-ı mezkûru mesâha eylediğimizde tûlen sekiz ve kadden altı zirâ' ki bihesâb-ı terbî'i kırk sekiz zirâ' zuhûr edüb ve mezbûr el-Hâc Abdullah Ağa bâğçesine muttasıl (...)benim mülk bâğçem 'arsasından tûlen yirmi dört ve 'arzen on sekiz zirâ' bihesâb-ı terbî'i dört yüz otuz üç zirâ' 'arsa ile zikr olunan dîvârı bi't-terâzî huzûr-ı müsliminde bitarîku's-sulh mübâdele ve tarafeynden teslîm ve tesellüm ve kabûl ve kabzdan sonra mezbûr el-Hâc Abdullah ol mikdaâr zirâ' bâğçem 'arsasını kendi kendi bâğçesine zamm ve ilhâk ve sinîn-i mezbûreden berü mezbûr Abdullah Ağa ol mikdâr bâğçe 'arsasını ve ben dahi dîvâr-ı mezkûru bilâ nizâ' her birimiz mâlikâne zabt ve tasarruf ederiz deyü def' ile mukâbele edicek gıbbe'l-istintâk mezbûr el-Hâc Abdullah cevâbında fi'l-hakîka hâl minvâl-i muharrer üzereolub ber-vech-i müdâfa'a târîh-i mezkûrda bitarîku's-sulh mübâdele-i mezkûreyi ve sinîn-i mezkûreden berü her biri bilâ nizâ' mâlikâne zabt ve tasarrufların 'ale't-tafsîl ikrâr ve i'tirâf edüb da'vâsı maahz-ı ta'cîr olduğu lede's-şer'ü'l-enver zâhir ve nümâyân olmağın mücebince mezbûr el-Hâc Abdullah Ağa'yı dîvâr-ı mezkûra bîvech mu'ârazadan ba'de'l-men'ü's-şer'î mevlânâ-yı mezbûr vâki' hâli mahallinde ketb ve terkîm ba'dehü ma'an ba's olunan çukadâr falân bin falân ve sermuhzırân falân bin falân ile meclis-i şer'-i şerîfe gelüb 'alâ vukû'îhi inhâ ve takrîr etmeğın mâ vak'a bi't-taleb ketb olundu. Fî'l-yevm

[11a/1] Elkâb-ı kasaba nâibine hitâben niyâbet mürâsele suretidir

İzzetmeâb şer'at nisâb hâlâ Prozarîbi Mehmed Efendi el-mükerrrem ba'de's-selâm inhâ olunur ki işbu bin yüz altmışaltı senesi ramazânü'l-mübârek guresinden nâhiye-i mezbûre niyâbeti size kemâ-kân ibkâ ve mukarrer olunub mürâsele tahrîr olunmuşdur vusûlünde gerekdir ki nâhiye-i mezkûrede gur-re-i merkûmeden beyne'l-ahâlî icrâ-i ahkâm-ı şer'îye edüb câdde-i hakdan 'udûl etmeyesiz ve's-selâm hurrîre fî târîhü'l-mezbûr

[11a/2] Medîne-i Sarâybosna'da yeniçeri zâbiti fahrü'l-akrân Osmân Ağa ba'de's-selâm inhâ olunur ki bâ'isü'l-mürâsele Mustafâ Beşe ile Mehmed Beşe'nin Kiremitçiyân'da vâki' kârhânelerine Şa'bân Beşe nâm kimesne sekrânen bârgîri ile gelüb harman üzerine bulunan kiremîdlerin kesr edüb ızrâr eylediği lede'l-murâfa'a ihbâr etmekle binâen'aleyh mürâsele tahrîr ve irsâl olundu vusûlünde gerekdir ki mezbûr Şa'bân Beşe'nin ızrâr edüb kırdığı kiremîdlerin lâzım bahâsın mezbûrdan tahsîl edüb ta'zîr eyleyesiz ve's-selâm

[11a/3] Tenbîh mürâsele sûretidir

Medîne-i Sarây nâhiyesine tâbi' Vegoşte cemâ'atinde Oğleşik karyesi sâkinlerinden Cünd ve Hasan ba'de's-selâm inhâ olunur ki karye-i mezbûrede arâzî-i mîrîye mutasarrıflarından bâ'isü'l-mürâsele falân ve falânın mahsûs ve müstakil mahsûlâtını ve çayırlarını hayvânâtınız ile itlâf ve bâğçelerinde hâsıl olan meyvelerini ahz eylediğinizden meclis-i şer'de ihbâr olunmağın bi't-taleb mürâsele tahrîr ve irsâl olunmuşdur vusûlünde gerekdir ki mezbûrünün mahsûs ve müstakil mahsûlât ve çayırlarına ve bâğçelerine tecâvüz etmeyüb itlâf ve ızrârdan ihtirâz eyleyesiz ve illâ şer'î cevâbınız var ise meclis-i şer'e gelüb murâfa'a olası ve's-selâm

[11a/4] Diğr tenbîh mürâsele sûretidir

Visoka nâhiyesine tâbi' Berjân karyesi sâkinlerinden Süleymân ve Lokeberde karyesinde Abdülkâdir ve Haydar ve Beşân karyesinde Alî Sipâhî ve Veys Sipâhî ve Mehmed Bey ve Alî Beşe ve İbrâhîm ve Oğlerîk karyesinde İbrâhîm Sipâhî ve Mahmûd sipâhî ve Kuru Lâhovîk karyesinde Mustafâ ba'de's-selâm inhâ olunur ki Lojenîçe karye-i mezbûrede arâzî-i mîrîye mutasarrıflarından bâ'isü'l-mürâsele İsmâ'il Sipâhî ve Durak Sipâhî ve Mustafâ Sipâhî ve Velîyiddîn Beşe'nin mahsûs ve müstakil mahsûlâtını ve çayırlarını hayvânâtınız ile itlâf ve dağlarında olan ağaçlarını kat' eylediğinizden meclis-i şer'de ihbâr olunmağın bi't-taleb mürâsele tahrîr ve irsâl olunmuşdur vusûlünde gerekdir ki mezbûrünün mahsûs ve müstakil mahsûlât ve çayırlarına ve dağlarında olan ağaçlarına tecâvüz etmeyüb itlâf ve ızrârdan ihtirâz eyleyesiz ve illâ şer'î cevâbınız var ise meclis-i şer'e gelüb murâfa'a olası ve's-selâm

[12a/1] Tenbih-i mürâsele sûretidir.

Ek 1: (Devamı)

Medîne-i Sarâybosna'da Hâce Kemâl Mahallesi sükkânından hâlâ Voynugân-ı Hersek mukâta'sı emîni el-Hâc Mahmûd Ağa ba'de's-selâm inhâ olunur ki bâ'isü'l-mürâsele Ali Efendi'nin ber-müceb-i berevât-ı mukâta'a-i mezkûre mâlından vazîfesi olmağla binâen'aleyh bi't-taleb mürâsele tahrîr ve irsâl olundu vusûlünde gerekdir ki mûmâileyh Ali Efendi'yle hesâbınızı görüb ber-müceb-i hucec-i zahrîyat vazîfesini edâ etmedikce âhire gitmeyesiz ve's-selâm

[12a/2] Medîne-i Sarâybona'da debbâğlar kethüdâsı Mehmed Beşe ba'de's-selâm inhâ olunur ki celeb tâifesi bî'isü'l-mürâsele Mehmed Beşe'nin yedinde olan derileri ba'zı kimesnelere ednâ bahâ ile almak isterler imiş kadîme mugâyir kimesneye gadr etdirmeyüb kadîmü'l-eyyâmdan berü alınageldiği üzere debbâğlar ustalarına tevzî' edesiz ve illâ âhir diyâra götürmeye izn verilür ve's-selâm

[12a/3] Taraf-ı vakıfdan icâre ile verilen mürâsele

Medîne-i Sarâybosna'da Müftî Süleymân Mahallesi sükkânından Hasan Beşe ba'de's-selâm inhâ olunur ki medîne-i mezbûrede vâki' merhum Gâzî İsâ Bey vakfı 'akârâtından olub nehr-i Milâçka üzerinde dokuz göz âsyâb beher sene münâdî yediyle taraf-ı vakıfdan icâr olunmak mu'tâd-ı kadîm olmağla işbu binyüzaltmış senesi muharremü'l-harâm guresinden zî'l-hiccesi gâyetine değin ma'lûmü'l-mikdâr akçe icâre ile sana icâr ve yedine ma'mûlün-bih mütevellî tezkiresi i'tâ olunmağın mücebince âsyâb-ı mezkûrları zabt etmeniz için bi't-taleb mürâsele tahrîr ve irsâldir vusûlünde gerekdir ki mu'tâd-ı kadîm üzere vakfa ve ibâdullaha zarar olmamak üzere âsyâb-ı mezkûrları sene-i mezkûr gâyetine değin zabt ve sadâkat ve istikâmet üzere hizmet-i lâzıma ihtimâm eylesesiz ve's-selâm

[12a/4] Kâimmakâm mütevellî nasb mürâselesidir

Medîne-i Sarâybosna'da falân mahallesi sükkânından Sâlih Beşe ba'de's-selâm inhâ olunur ki merhûm ve mağfûrunleh Rüstem Pâşâ evkâfının meşrûfiyet üzere bi'l-fi'l mütevellîsi olan olan fahrü'l-akrân İbrâhîm Ağa tarafından medîne-i mezbûrede vâki' evkâf-ı mezkûrenin umûrunu görüb hâsıl olan mahsûlâtını ahz ve kabzına siz kâimmakâm mütevellî nasb ve ta'yîn ve yedine ma'mûl temessük dahi i'tâ etmeğın mücebince taraf-ı şer'î i şerîfden bi'l-iltimâs mürâsele ilâ âhiri

[13a/1] Tenbîh mürâseledir

Medîne-i Sarâybosna mahallâtından Şeyh Ferrûh Mahallesi mütemekkinlerinden zimmî Mîsko ba'de'l-ifhâm inhâ olunur ki mahalle-i mezbûrede sâkin olduğun mülk menzilinde isâlinde olan Turacık el-Hâc Ahmed Mahallesi kapı olmağla bi't-taleb mürâsele tahrîr ve irsâldir vusûlünde gerekdir ki sâkin olduğun mahalle-i mezbûrede kapı açub Turacık Mahallesinde olan kapuyu kapanub girüb çıkmayasız şöyle bilesiz hurrîre fî

[13a/2] Hayvânât ra'y için mürâseledir [battal]

Medîne-i Sarâybosna'da falân- mahallesi ahâlîsinden Osmân inhâ olunur ki medîne-i mezbûre ahâlîsinden hayvânâtın ra'y için 'âdet-i me'lûfe üzere mahalle-i mezbûre aşurı Ostrogon Mahallesi mera'ya çıkan hayvânâtı sen ra'y etmek üzere bi't-taleb mürâsele tahrîr ve irsâl olundu vusûlünde gerekdir ki zikr olunan mahalleden mer'aya çıkan hayvânâtı olageldiği üzere sen ra'y edüb âhiri müdâhele etdirmeyesiz ve's-selâm

[13a/3] Müezzinlik kâimmakâm mürâseledir

Medîne-i Sarâybosna'ya muzâf Peroz kasabası sâkinlerinden Mehmed Çelebi ba'de's-selâm inhâ olunur ki kasaba-i mezkûrede el-Hâc Ali nâm sâhibü'l-hayrın câmi'-i şerifinde müezzin olan Mollâ Mehmed 'özü-i şer'îye binâen tarafından seni vekîl ve münâbe-i nâib nasb ve ta'yîn etmeğın bi't-taleb mürâsele tahrîr ve irsâl olunmuşdur vusûlünde gerekdir ki zikr olunan câmi'-i şerifde mezbûr Mollâ Mehmed'in tarafından bi'l-vekâle müezzin olub hizmet-i lâzimesini edâ edüb âhiri müdâhele etdirmeyesiz ve's-selâm

Ek 1: (Devamı)

[13a/4] Medîne-i Sarâybosna kâimmakâmı fahrü'l-eşbâh es-Seyyid Ahmed Ağa zîde mecdihü ba'de't-tehiyyetü'l-behiyye inhâ olunur ki sağır İsmâ'il'in vâlidesi bâ-hüccet-i şer'îye vasî-i mansûbesi bâ'isetü'l-mürâsele Fâtıma Hatun'un yedinde olan hüküm hücceti nâtik olduğu üzere Hayrunnisâ nâm hatunun zimmetinde olup derûn-ı hüccetde ma'lûmü'l-esâmî eşyâsı tahsili lâzım gelmeğin bi't-taleb mürâsele tahrîr ve irsâldir vusûlünde gerekdir ki mezbûre Fâtıma'nın yedinde hükm-i şer'î mücebince eşyâ-i mezbûre Hayrunnisâ'dan tahsîl etdirdüb mezbûre Fâtıma'ya teslim edesiz ve's-selâm

[14a/1] Mülk menzil bey'î hüccet sûretidir

Medîne-i Sarâybosna'da Turacık el-Hâc Ahmed Mahallesi mütemekkinlerinden Vasıl veled-i İstoyân nâm zimmî meclis-i şer'-i kadîmde işbu râfî'u's-sefer zimmî Sîmo veled-i Kosâr muvâcehesinde ikrâr-ı tâm ve takrîr-i kelâm edüb 'akdâtı sudûruna değin silk-i mülkümde münselik olup mahalle-i mezbûrede vâki' bir tarafı neccâr Todor mülkü ve bir tarafı Toma mülkü ve bir tarafı diğeri Sîmo mülkü ve ba'zen Yovân mülkü ve taraf-ı râbî'i tarîk-i 'âm ile mahdûd tahtânî bir matbah ve sobalu üç oda ve bir mahzen ve bir hücre ve fevkânî iki sobalu oda ve bir hücre ve zât eşcâr-ı müsmire ve gayr-ı müsmire hadîka ve bi'r-i mâ ve havlu ve kenîfî müştemil menzilimi bicümletü't-tevâbi' ve'l-levâhık ve kâffetü'l-hukûk ve'l-murâfık işbu Sîmo zimmîye gurûş iki yüz kırk akçe hesabınca yetmiş iki bin çeyrek akçeye tarafeynden semen ve bedel mukâbilinde icâb ve kabûlü havî bey'-i kat'î ile şurût-ı müfsideden 'ârî bey' ve temlik ve teslim eylediğimde ol dahi ber-vech-i minvâl muharrer iştirâ ve temellük ve tesellüm ve kabûl ve kabz eylediğinden sonra semeni olan meblağ-ı mezkûr yetmiş iki bin akçeyi bana def' ve teslim ben dahi yedinden tamâmen ahz ve kabz eyledim fimâ ba'd menzil-i mahdûd-ı mezkûr 'âmme-i hukûk ve hudûd ve müştemilât ve menâfî'i ile müşterî-i merkûme Sîmo'nun mülk-i müşterâsı olup benim aslen ve kat'an hak ve 'alâkam kalmamışdır dedikde gibbe't-tasdîku'l... mâ vak'a bi't-taleb ketb olundu fi'l-yevm Keyfe mâ yeşâ ve hasbümâ* yürüdü mutasarrıf olsun

[14a/2] Niyâbet mürâsele sûretidir

Fahrü'l-kuzâtü'l-kirâm sa'âetlü Mehmed Efendi dâme mükerreremâ

Gibbe't-tehiyyetü'l-vâfiyye inhâ olunur ki kalem ve hükümetimiz olan medîne-i Sarâybosna muzâfâtından Netova nâhîyesi niyâbeti işbu senetü isneteyn ve sittîn ve mie ve elf recebü'l-ferdi guresinden zabt etmek üzere tarafımızdan size tefvîz ve sipâriş olunmuşdur gerekdir ki nâhîye-i mezbûrede gurre-i merkûmeden beyne'l-ahâlî icrâ-yı ahkâm-ı şer'îye idesiz ve's-selâm. Hurrîre fi't-târîhü'l-mezbûr el-senetü'l-merkûme

[14a/3] Medîne-i Sarâybosna'da falân mahallesi sükkânından falân halîfe gibbe's-selâm hülâsa-i kelâm oldur ki medîne-i mezbûrede vâki' Meddibasarzâde el-Hâc Hasan yâhûd Ebû'l-feth Sultân Mehmed tâbe serâhu hazretlerinin câmi'-i şerifinde bâ-berât-ı sultânî imâmı ve hatîbi olan falân halifenin 'özr-i şer'îsi olmağla yerine seni vekîl ve nâib-i menâb nasb ve ta'yîn etmekle taraf-ı şer'den dahi bi'l-iltimâs mürâsele tahrîr ve irsâldir vusûlünde gerekdir ki mezbûrun tarafından imâmet ve hitâbet-i mezkûre hizmetinde bi'l-vekâle mecd ü sâ'î olup âhiri müdâhele etdirmeyesin

Kitâbet ve berâtın târihi 25 Cemâziye'l-âhir fi sene 1162

[14a/4] Mahkemede kâtib olduğumuz târihdir 13 Rebî'u'l-evvel fi yevm....

[15a/1] Karye ahâlîsine ve imâma hitâben tekâlif için rencîde olunmasun mürâseledir

Sarây nâhîyesine tâbi' Bâzârîk cemâ'ati imâmı ve ahâlîsi el-mükerreremûn gibbe's-selâm hülâsa-i merâm oldur ki cemâ'at-i mezbûreye tâbi' falân karyesinde arâzî-i mirîye mutasarrıfelerinden bâ'isetü'l-mürâsele Me'vâ Hatun bilâ emr-i şerif vâkı'a olan tekâlif hissesi mütâlebesiyle rencîde olunmamak icâb etmez iken hilâf-ı şer'-i şerif mütâlebe olduğundan izhâr-ı tazallüm ve mürâsele iltimâs etmeğin tahrîr ve irsâl olunmuşdur

Ek 1: (Devamı)

vusûlünde fi'l-vâki' bu makûle tekâlîf nisvândan taleb olunmaz gerekdir hilâf-ı şer'î-i şerîf ve mugâyir-i kânûn-ı münîf ol makûle tekâlîf hissesi mütâlebesiyle mezbûreyi rencide ve ta'cîz etmeyüb ve etdirmeyesiz ve's-selâm

[15a/2]Diğer tekâlîf için rencide olunmamak mürâseledir

Falân cemâ'ati imâmı ve ahâlîsi ba'de's-selâm hülâsa-i merâm oldur ki bâ'isü'l-mürâsele falân karyesi sâkinlerinden falân sipâhî nâm kimesne kadîmü'l-eyyâmdan berü babası ve dedesi sipâhî olub bu ana gelince tekâlîf ile mütâlebe olunmaz iken bu def'a mezbûru tekâlîfe hisse talebiyle rencide eylediklerinden nâşî gelüb teşekkî etmekle ana binâen mürâsele tahrîr ve irsâldir vusûlünde gerekdir ki merkûm sipâhîyi tekâlîfe hisse talebiyle rencide etmeyesiz veyâ bir şer'î cevâbınız var ise meclis-i şer'e gelüb murâfa'a olasız ve's-selâm

[15a/3] Niyâbet-i bâb mürâsele sûretidir

Mefharü'l-müderresinü'l-kirâm Pojegavî Mustafâ Efendî dâme mükerremâ gıbbe's-selâm hülâsa-i kelâm oldur ki işbu falân senesi saferü'l-hayrın yirminci gününden medîne-i Sarây'ın bâb-ı niyâbeti tarafımızdan cenâbınıza tefvîz ve sipârîş olunmuşdur vusûlünde lâyük olan oldur ki târîh-i mezbûrdan medîne-i mezbûrede bâb nâibi olub icrâ-yı ahkâm-ı şer'îye eyleyesiz ve's-selâm. Hurrîre fi't-târîhü'l-mezbûr

[15a/4]Rûz-ı hızır günü seyre çıkmak için mürâsele

Fahrü'l-emâcid ve'l-ekârim medîne-i Sarây kâimmakâmı Hüseyin Ağa dâme mükerremâ gıbbe's-selâm hülâsa-i kelâm oldur ki bikavl-i rûznâme yarın rûz-ı hızır günü olmağla ba'zı kimesneler ol güne ri'âyeten seyre çıkmak ihtimâli olmağla bi'l-iltimâs mürâsele tahrîr olunmuşdur vusûlünde gerekdir ki yevm-i mezbûra ri'âyeten seyre çıkan olursa men'edesiz ve's-selâm

Kitâbet-i berâtın târîhi evâhir-i şehri Rebî'u'l-âhir sene 1188

[15a/5] Mahkemede kâtib olduğumuz târîhdür fi 11 Şa'bân-ı mu'azzamın yevm-i düşenbih günü

[16a/1] İmâma hitâben kısmet tahrîri için mürâsele

Falân cemâ'at imâmı falân hâce ba'de's-selâm inhâ olunur ki cemâ'at-i mezkûre karyelerinden falân karyesi ahâlîsinden iken bundan akdem vefât eden falân ibni falânın evlâd-ı sığârı olub muhalledâtının tahrîri lâzım gelmekle bi'l-iltimâs mürâsele tahrîr ve irsâl olundu vusûlünde gerekdir ki siz varub gereği gibi terekesin tahrîr edüb bu tarafa defter ve taksîm olunmak üzere müfredât defterin getüresiz ve's-selâm

[16a/2]Zâyi'den mütevellîye hitâben tezkire için mürâsele

Medîne-i Sarâybosna'da hayrâtı vâki' merhûm Îsâ Bey vakfı mütevellîsi el-mükerrem ba'de's-selâm inhâ olunur ki vakf-ı mezkûrun senevî mukâta'a-i kadîmelü 'arsalarından olub falân mahallesinde vâki' bir bâb menzile mutasarrıf olan falân ibn falân nâm kimesne yedinde olan mütevellî-i vakıf tezkiresini izâ'at etmekle zâyi'den tezkire vermeniz için bi't-taleb mürâsele tahrîr ve irsâl olunmuşdur vusûlünde gerekdir ki merkûm falâna zâyi'den menzil-i mezkûru zabt ve tasarruf için müceddeden taraf-ı vakıfdan tezkire viresiz ve's-selâm

[16a/3] Müezzine hitâben salâ kırâat için mürâsele

Medîne-i Sarâybosna'da Yahyâ Pâşâ Mahallesi müezzini Abdullah Çelebi el-mükerrem ba'de's-selâm inhâ olunur ki bâ'isü'l-mürâsele Mustafâ Efendî'nin zevcesi merhûm olmağın salâ-i kırâat eylemeniz için bi't-taleb mürâsele tahrîr ve irsâldir vusûlünde gerekdir ki salâ-i kırâat edesiz ve's-selâm

[16a/4] Menzil akçenin kusûru için mürâseledir

Ek 1: (Devamı)

Hülâsa-i kelâm oldur ki bundan akdem bi'l-ittifâk ma'rifet-i şer'le tevzî' olunan bin yüz altmış dört senesi menzil akçelerinden ber-müceb-i defter ve yâfte medîne-i mezbûre nâhîyesi cemâ'âti ahâlîlerinde kusûr kalan akçeleri bâ'isü'l-mürâsele menzîlci İbrâhîm Ağa'ya henüz getirüb edâ ve teslîm olunmadığından bi't-taleb mürâsele tahrîr ve irsâl olundu vusûlünde gerekdir ki zikr olunan akçelerden ber-müceb-i defter ve yâfte kusûr kalan akçeleri yerlü yerinden tahsîl ve mahalline teslîm etdirmede ihtimâm eyleyesiz

[16a/5] Beytü'l-mâl ma'rifetiyle muhallefât tahrîr olundukda defter-i kassâmın dîbâcesi sûretidir

Nâm müteveffânın zâhirde vâris-i ma'rûfu olmadığından terekesi cânib-i beytü'l-mâla 'âid ve râci' olmağın medîne-i mezbûrede yeniçeri zâbiti olub tâife-i mezkûreden bilâ vâris-i ma'rûf fevt olanların mâlını cânib-i beytü'l-mâl için ahz ve kabza me'mûr olan fahrü'l-eşbâh turnacıbaşı () Ağa tarafından husûs-ı mezkûra vekîli olan çukadârı (...)Ağa taleb ve ma'rifetiyle ve ma'rifet-i şer'le tahrîr ve terkîm ve bey'-i men yezîd ve ba'de ihrâcû'l-masârif emîn-i mûmâileyh yedine teslîm olunan terekesi defteridir ki ber-vech-i âti zikr olunur

[17a/1] Diğer cânib-i beytü'l-mâla ahz ve kabza

Nâm müteveffânın zâhirde vâris-i ma'rûfu olmadığından terekesi beytü'l-mâla 'âid ve râci' olmağın medîne-i mezbûrede yeniçeri zâbiti olub tâife-i mezkûrede bilâ vâris-i ma'rûf fevt olanların mâlını ahz ve kabza me'mûr fahrü'l-eşbâh turnacıbaşı falân ağa tarafından husûs-ı mezkûra vekîl olan falân ibn falân ve müteveffâ-yı merkûmun sülûs mâlına bâ-hüccet-i şer'îye vasîsi olan falân ibn falân nâm kimesneler ma'rifetleriyle ve ma'rifet-i şer'le tahrîr ve terkîm ve sülûs-i mezkûr ihrâc ve ifrâz olunan terekesinden defteridir ki

Resm-i 'âdi resm-i beytü'l-mâl (...) der yed-i beytü'l-mâl

[17a/2] Hâlâ Bosna muhâfızı vezîr-i âsaf-nazîr falân pâşâ hazretlerinin iç mehter ağalarından olub medîne-i Sarâybosna'da 9 ber-vech-i müsâferet meks ve ikâmet üzere iken bundan akdem vefât eden falân ibn falân nâm müteveffânın yanında vâris-i ma'rûfu olmadığından terekesini kabzı ve hıfz ve veresesine îsâl ve teslîme bâ-hüccet-i şer'îye vasî mansûbu olan falân ibn falânın taleb-i ma'rifetiyle ve ma'rifet-i şer'le tahrîr ve terkîm bey'-i mâlem yezîd olunan terekesi defteridir ki

9 yâhûd: müsâfiren meks ve ikâmet üzere iken

[17a/3] Fî'l-asl vilâyet-i Anadolu'da vâki' falân kazâsı sükkânından olub hâlâ eyâlet-i Bosna muhâfızı 'inâyettü merhamettü vezîr-i mükerrem falân pâşâ hazretlerinin çukadârlığı hizmetinde iken bundan akdem vefât eden falân ağa bin falân zâhirde vâris-i ma'rûfu olmadığından terekesini veresesine îsâl ve teslîme taraf-ı şer'den vasî nasb olunan fahrü'l-akrân falân ma'rifetiyle

[17a/4] Mehâyâ 'alâ tarîku'l-ahbâr

Bâ'isü'l-mürâsele falân meclis-i şer'e gelüb takrîr-i kelâm ve ta'bîr-i 'ani'l-merâm idüb karye-i mezkûrede vâki' emlâk ve ebnîye beyninizde müşterek olub şâyi'en rub'u senin ve erbâ-ı selâsesi mezbûr falânın ve kâbil-i taksîm olmadığını ihbâr idüb bitarîku'l-mehâyâ her biri sâkin ve mutasarrıf olmak üzere tâlib olmağla binâen'aleyh bi't-taleb ilâ âhiri () gerekdir ki ba'de'l-yevm zikr olunan emlâk ve ebnîyede mehâyâ üzere dört ayda birer ay senin ve üçer ay mezbûr falânın sükenâsı olub ve nevbet-i süknâ mezbûr falânın olmağın mûmâna'at eylemeyesiz ve illâ bir şer'î cevâbımız var ise meclis-i şer'e gelüb murâfa'a olasız ve's-selâm

[18a/1] Taraf-ı vakıfdan icâre ile verilen (...)jibkâ mürâselesidir

Fahrü's-sınâyi' Hamâmî Mehmed Beşe ibn falân el-muvakkar gıbbe's-selâm hülâsa-i kelâm oldur ki 'umdetü'l-havâs ve'l-mukarrebîn mu'temedü'l-mülûk ve's-selâtin bâbü's-sa'âde ağası nezâretinden olan evkâfdan belde-i Üsküb'de vâki' merhûm müşârünileyh intimâ ile tahdîd ve tavzîfden müstağni olub hâlâ taht-

Ek 1: (Devamı)

ı icârende olan çifte hamâm işbu binyüzaltmış senesi muharremü'l-harâmı guresinden zî'l-hiccesi gâyetine varınca zabt etmek üzere Bosna'da râyic üzere gurüş iki yüz akçe hesâbınca hâlâ zevâlid ve müstakîm bir vechile ehil olduğuna binâen sene-i sâbık üzere otuz sekiz bin çörek akçe icâre ile taraf-ı vakfdan sana icâr zabtı için kâimmakâm mütevellîsi olan fahrü'l-akrân Sâlih Ağa tarafından yedine memhûr ve ma'mûlün bih temessük dahi verilmekle mücebine bi'l-iltimâs mürâsele tahrîr ve irsâl olundu vusûlünde gerekdir ki gurre-i mezbûreden sene tamâmına değin ücret-i mezkûre ile hamâmımerkûmu evvelki üzere zabt ve tasarruf edüb âhiri müdâhele etdirmeyesin ve's-selâm. Hurrîre fi't-târîhü'l-mezbûr

[18a/2] İyd-ı fitr topları için mürâseledir. Ramazân-ı şerîfin sübûtu ile

Fahrü'l-kuzât ve'l-müstahfızın Hodîdîd Kal'esi dizdârı el-muvakkar gibbe't-tehiyyetü ve't-teslîm inhâ olunur ki işbu bin yüz falân senesi ramazân-ı şerîfi hilâl-i hamîsi günü ki cum'a gece rü'yeti şühûd-u 'adûl ile sâbit olmağla işbu sebt günü ramazân otuz gün tamâm olmağın inşâallahü te'âlâ yarınki yevmü'l-ehaddır 'ıyd-ı şerîf olmağla i'lân ve işâ'atı için 'âdet-i me'lufe üzere haber topları atılmak üzere bi'l-iltimâs mürâsele ilâ âhiri gerekdir ki husûs-ı mezbûr için 'âdet-i me'lufe üzere haber topları atasız ve's-selâm Hurrîre fi't-târîhü'l-mezbûr

[18a/3] Diğer şevvâlin guresi sâbit oldukda mürâseledir

İnhâ olunur ki işbu bin yüz falân senesi şevvâlü'l-mükerrerem hilâlinin işbu bâzâr gecesi rü'yeti şühûd-ı 'adûl ile sâbit olmağın yarın inşâallahü te'âlâ mübârek 'ıyd-ı şerîf olub etrâfa ihbâr için haber topları atılmak üzere mürâsele iltimâs olumağla tahrîr ve irsâl olundu vusûlünde gerekdir ki ber-vech-i muharrer 'âdet-i me'lufe üzere haber topları atmağla 'ıyd-ı şerîfi ihbâr edesiz ve's-selâm. Hurrîre fi't-târîhü'l-mezbûr

[19a/1] Hayvânâtı ra'y için mürâsele

Medîne-i Sarâybosna'da falân mahallesi sükkânından falân ba'de's-selâm inhâ olunur ki rü'yet-i mezbûrede Hâcezâde el-Hâc Ahmed Mahallesi ol havâlîde mevâki'-i mahallât ahâlîlerinin hayvânâtların ra'y için 'âdet-i me'lufe üzere seni isticâr etmeleriyle izni müş'ir taraf-ı şer'den mürâsele iltimâs olunmağla tahrîr ve irsâl olundu vusûlünde gerekdir ki zıkr olunan mahallât ahâlîlerinin hayvânâtlarını olageldüğü üzere ra'y edüb âhiri müdâhele etdirmeyüb 'ibâdullahın mahsûlâtını itlâfdan ihtirâz eyleyesiz ve's-selâm

[19a/2] Kal'ebend mürâseledir

Fahrü'l-kudâtü'l-müstahfızın Bosnasarâyı'nda vâki' Hodîdîd Kal'esi dizdârı falân ağa dâme hıfzıhu inhâ olunur ki medîne-i mezbûre sükkânından olub yeniçeri zümresinden falân ve Çâdırcıoğlu dimekle meşhûr () nâm şakîler erâzili başlarına cem' ve nehâr ehl-i 'ırz müsîminin evlerin taşladıklarından gayri bundan akdem dahi bunun emsâli şekâvet ve tuğyânları nice def'a sebk eyledüğü bîgaraz sikât-ı müsîmin ihbârlarıyla 'inde's-şer' mütehakkık olmağın islâh-ı nefsleri için zâbitleri ma'rifetiyle kal'e-i mezkûreye irsâl olunmuşdur vusûlünde gerekdir ki ber-vech-i muharrer mezbûrları kal'e-i mezkûre mahbesinde habs idüb beşrelerinde eser-i islâhîyet zâhir ve nümâyân ve taraf-ı şer'den mürâsele varmadıkca itlâk etmeyesiz ve's-selâm. Hurrîre fi

[19a/3] Diğer kal'ebend mürâseledir

Fahrü'l-akrân Hodîdîd kal'e dizdârı el-mükerrerem ba'de's-selâm inhâ olunur ki merhûm Kara Ferhâdzâde Mustafâ Efendi'nin câmi'-i şerîfinde bimenennihi te'âlâ yarın yevm-i 'ıyd olmağla hitâbet eylemeniz için izni müş'ir mürâsele ve iltimâs olunmağın tahrîr ve irsâl olunmuşdur lede'l-vusûl gerekdir ki minvâl-i muharrer üzere edâ-i hizmet eyleyesiz ve's-selâm

[20a/1] Sipâhiye hitâben ehl-i karyeden olanlara tapunâme için mürâseledir

Ek 1: (Devamı)

Falân nâhiyesine tâbi‘ falân karyesi sipâhîsi falân ba‘de’s-selâm inhâ olunur ki karye-i mezkûrede vâki‘ Demîndol dimekle ma‘rûf iki kıt‘a tarlayı ecânibden Hüseyin Çelebi‘ye tefvîz idüb lakin ehl-i karyeden işbu bâ‘isü’l-mürâsele falân arâzîye zarûreti olmağla tarla-yı mezkûreyi mezbûr falân tefvîz itmek üzere bi‘l-iltimâs mürâsele tahrîr ve irsâl olunmuşdur vusûlünde gerekdir ki zikr olunan tarlaları mezbûr Osmân Bey‘e tefvîz idüb ecânibden olan mezbûr Hüseyin Çelebi‘ye müdâhele etdirmeyesiz ve’s-selâm

[20a/2] Hükemâdan Usta Habîb inhâ olunur ki bâ‘isü’l-mürâsele falân nâm kimesne meclis-i şer‘e gelüb ifâde-i hâl eder ki sulbî sağır oğlu falânın suyolunda biemrillahi te‘âlâ taş hâsıl olub babası mesfûrun bi‘l-velâye taleb ve iltimâsıyla ihrâc ve derdine devâ olmak üzere tâyı‘â tâlib olmağın binâen‘aleyh (...)alallah ihrâc ve minvâl-i muharrer üzere devâsında ihtimâm eylesesiz ve’s-selâm

[20a/3] Etibbâdan falân ba‘de’s-selâm inhâ olunur ki bâ‘isü’l-mürâsele falân meclis-i şer‘e gelüb marazı tımar ve me‘âlce eylemeniz için tâlib olub mürâsele iltimâs etmekle binâen‘aleyh tahrîr ve irsâldir vusûlünde gerekdir ki haddi tecâvüz etmeyüb tımar ve me‘âlcesinde ihtimâm eylesesiz.

[20a/4] Tenbîh mürâseledir

Ba‘de’s-selâm inhâ olunur ki karye-i mezbûrede arâzî-i mîrîye mutasarrıflarından bâ‘isü’l-mürâsele falânın mahsûs ve müstakîl olan tarlalarında kadîmî olmayan yerlerde tarîk ihdâs edüb mürûr-ı ‘ubûr eylediğinizden meclis-i şer‘e ihbâr ve mürâsele iltimâs itmeğın tahrîr ve irsâl olundu vusûlünde gerekdir ki mezbûrun mahsûs ve müstakîl tarlalar aşuru tarîk ihdâs itmeyüb mürûr-ı ‘ubûr ile ızrâr eylemeyesiz ve illâ bir şer‘î cevâbınız var ise gelüb murâfa‘a olasız

[21a/1] Atîk Îvlâkova el-Hâc Hâcî Îsâ, Beltek Hüsâmeddîn, Şeyh Ferruh, Şeyh Muslihiddîn, Harâccı Mustafâ Ağâ, Ayâs Pâşâ, Yahyâ Pâşâ, Vekîlü’l-harc, Kebkebir el-Hâc Sinân, Hoca Kemâleddîn, Kâdî Bâlî Efendi, Sinân Voyvoda Hatunu, Topal İhân, Çıkrıkçı Muslihiddîn, Hüsrev Bey, Tokmazâde Hâcî Alî, Yağcızâde el-Hâc Ahmed, Kamutîn el-Hâc Memî, Ferhâd Bey, Pehlivân Oruç, Hallâc Dâvud, Bozacızâde, el-Hâc Hasan, Hocasâde Hâcî Mustafâ, Mehmed Bey, İskender Pâşâ, Dîvân-ı Kâtib, Debbâğ Hâcî Süleymân, Müftî Süleymân Efendi, İpliçek Tüccâr İbrâhîm, Oyancızâde Hâcî Ahmed, Armağancı Sinân Bey, Totobola el-Hâc Ca‘fer, Teberdîlo, el-Hâc Alî, Cânözâde Hâcî Hüseyin, Kâsım Kâtib, Hasekî Monlâ Arab, Cedîd, Dâvud Çelebi, Sağır Hâcî Alî, Çeloğvîk, Bâkır Baba, Çukacı Hâcî Süleymân, Pehlivân Hasan, Şeyh Mağribî, Bağdâdî, Keçeci Sinân, Bâlî Bey, Aşık Hâcî Memî, Serrâc Alî, Deyyânlı Hâcî İbrâhîm, Çoban Hasan, Uzun Hâcî Mustafâ, Alî Pâşâ, Kalın el-Hâc Alî, Mi‘mâr Sinân, Abdî Halîfe, Pâçacı Nasûh, Jâğrîk, Turacık, Hâcî Ahmed, Hoca Kartalzâde, Monlâ Arab-ı Atîk, Bâlîzâde, Mokro Sinân, Kasâbzâde Hâcî İbrâhîm, Hûbyâr Ağâ, Hâcî Yahyâ, Ahmed Çelebi, Na‘lçacı Hâcî Osmân, Hâcî Seyyidîn, Veloder Sinân, Berkoşe, Kazgani Hâcî Alî, Derzîbaşı, Serrâc el-Hâc Haydar, Kara Ferhâdzâde, Sahtiyâncı Hâcî Bâlî, Abdülhâlim, Sûk-ı Bikâr, Peşimân Hâcî Hüseyin, Kolan Hâcî Bâlî, Dâmozâde el-Hâc Sinân, Kemâl Bey, İstroşîk(...).Hâcî Hüseyin Efendi*, Kâdî Hasan, Bâstârik, Hatrî Süleymân Efendi, Köse Sinân, Ya‘kûb Pâşâ, Sağır Hâcî Mahmûd, el-Hâc İdrîs, Kâdî Ahmed Efendi, Küçük Kâtib, Serrâc İsmâ‘îl, Hocasâde Hâcî Ahmed, Sağrakçı Hâcî Mahmûd, Nesirzâde el-Hâc Hüseyin,

mahallât-ı müslimîn (..)lik vâroş-ı bâlâ beytû’l-Yehûd

[22a/1] Sipâhîye hitâben tapunâme i‘tâ tahrîr mürâseledir

Visoko nâhiyesine tâbi‘ falân karyesi sükkânından falân karyesi sipâhîleri Mehmed ve falân ve sâirleri ba‘de’s-selâm inhâ olunur ki karye-i mezbûrede arâzî-i mîrîye mutasarrıflarından falân nâm kimesne mutasarrıf olduğu arâzî-i mîrîyesini işbu bâ‘istü’l-mürâsele falân nâm kimesneye bedel-i ma‘lûm mukâbelesinde bey‘ ve ferâğ eylediği meclis-i şer‘e gelüb ikrâr ve i‘tirâf etmekle zabt ve tasarrufu için tapunâme temessükünü merkûm falân yedine i‘tâ eylemeniz için mürâsele iltimâs etmekle tahrîr ve irsâl olundu vusûlünde gerekdir ki arâzî-i mezkûrenin tapunâme temessükünü mezbûr falân yedine i‘tâ eylesesiz ve’s-selâm

Ek 1: (Devamı)

[22a/2] Ba'de hitâmü'l-defter müteveffâ-yı mezbûrun deyni zuhûr etmekle taksîm-i evvel fesh ve ba'de ihrâc ed-deyn müceddeden kalem-i şer'-i kavîm ile tebeyyün el-verese taksîm olunduğu bu mahalle şerh verildi. Fî 17 sahhü'l-bâkî ba'de ed-deyn-i(...)

[22a/3]Müteveffâ-yı mezbûrun tekrâr ba'de'l-hitâm deyni zuhûr itmekle ba'de ihrâc ed-deyn müceddeden kalem-i şer'-i kavîm ile terkîm ve beyne'l-verese tevzî' ve taksîm olunduğu

Deyn-i falân bâ-vekâlet-i falân bişehâdet

[22a/4] İnhâ olunur ki mahalle-i mezbûre mütemekkinlerinden târîh-i kitâb gecesı mahalle-i mezbûrede katl olunan () nâm zimmî ma'rifet-i şer'le ve hâlâ medîne-i mezbûre kâimmakâmı fahrü'l-eşbâh Ahmed Ağa ma'rifetiyle keşf olunmağla lâşesi zîr ü zemîne ilkâsı için bâ'isü'l-mürâsele vereseı istîdân etmeleriyle bi't-taleb ilâ âhiri vusûlünde gerekdir ki maktûl-i merkûmu zîr ü zemîne ilkâ eylesesiz

[22a/5] İn'âm için 'arz-ı hâl üzere i'lâm

Sâhib-i 'arz-ı hâl kulları fi'l-hakîka mahall-i merhamet olub şâyeste-i 'inâyet olduğu hâkipâ-yı devletlerine i'lâm olundu

[23a/1] El-emrû kezalik ve ene şâhidü bizâlik Mâlü'l-makâl mutâbıku'l-vâkı'u'l-mâl

Nemekahü el-hakîr elfakîr

Nemekahü el-fakîr

El-emrû fi haze'l-bâb 'alâ mâ nutkun bihi'l-kitâb

zîrühü el-fakîr

Mâ fihi mine'l-merâm matlûbü cem'u'l-merâm

harrerehü

Mâ fihi hakku ve fehvâhü Mâ hüve'l-muharrerü fihi sahîhü lâ raybe fih

Ketebehü

El-müşârünileyh muttasıf bihaze'l-me'âlî ve ene şâhidü akvâlî

Nemekahü

Lâ yuk'a ittifâku'l-mü'minîn el-a'lâ el-hakku'l-mübîn zâlike kezalik ve ene şâhidü bizalik

Nemekahü

Nemekahü

Bâlâda zıkr olunan 'inde'l-ahâlî meşhûrdur. Semî'at ahvâlühü 'ale'l-vechü'lmezkûr

Nemekahü

Nemekahü

Der hakku zulmihi

Mâ fihi mine'l-cevr ve'l-i'nâf Vâkı'u 'ale'l-fukarâi bi'l-ahlâk

Nemekahu

Mâ fihi mine'l-inhâ kütbü sıyânetü'l-fukarâ

Mâ fihi fi haza's-sak masûnetü 'ani'r-reyb ve's-şek

Mâ hüve'l-merkûm sahîh fi hakku'l-mersûm

Nahnü na'lemu bienne'l-mâl mukarrerün 'alâ zalike'l-mâl

Ve inne'l-fakîr

Ek 1: (Devamı)

Mâ fihi mine'l-ibrâ vak'a 'indî bi'l-ümerâ ve inne'l-fakîrun ileyh te'âlâ

Falân el-emrû hasbümâ (...)fih nemekahü el-fakîr ileyhi 'azze şânühü

Falân Mübâya'a üzerine imzâdırMâ fihi mine'l-ikrâr ve't-tasdik vak'a 'indî ve ene el-fakîrun ileyhi 'azze ve şânühüFalân

[24a/1] Monlâ Hâcî Hâleti nez'de mezâresi taşına vasîyet (..)dır

Yâ nâzîren bikabrî mütefekkiren biemrî fi'l-ems küntü mislûke tesîru mislî

Kâle nebî sa[[lallahü aleyhi vesellem] el-cehlü akrebü ile'l-küfr min beyâzü'l-'ayn ilâ sevâdü hâzık

Kâle nebî sa[[lallahü 'aleyhi vesellem]el-cülüsü me'a'l-'ulemâ necâtü mine'n-nîrân

Emen kâne fi kalbihi zerretün min hubbü'l-'ulemâ velâ yedhulü fi'n-nâr

El-câhilü 'addü linefsihi keyfe yekûn siddîkan ligayrihi

Kâle m. : Kalbü'l-mü'min 'arşü'r-Rahman meclisü'l-'ilm ravzatü'l-cinân

[24a/2] Men 'arafe nefsehü fekad 'arafe rabbehü

Tefsîrühü min nefsihü limâ 'arafe rabbehü kerîmâ ve min 'arafe nefsehü za'îfen 'arafe rabbehü

Kaviyyen ve min 'arafe nefsehü saġîren 'arafe rabbehü kebîren ve min 'arafe nefsehü zâlîma 'arafe

Rabbehü râhimen ve min 'arafe nefsehü bi's-sehv ve'n-nisyân 'arafe rabbehü bi'l-'afv ve'l-gufrân

Ve min 'arafe nefsehü bi'l-cefâi 'arafe rabbehü bi'l-vefâi ve min 'arafe nefsehü 'abden 'arafe

Rabbehü ferden ve min 'arafe nefsehü bi'ş-şikâyetü 'arafe rabbehü bi'l-'inâyetü ve min 'arafe nefsehü

Bi'l-iftikâr 'arafe rabbehü bi'l-iftihâr ve min 'arafe nefsehü bi'l-hareketü ve's-sükûn 'arefe

Rabbehü yüknü feyekûn ve min 'arafe bi'l-'ubûdîyetü 'arafe rabbehü bi'l-'ubûdîyetü ve min 'arafe

Bi'l-fecr 'arafe rabbehü bi'l-kadaretü ve min 'arafe nefsehü bi'zillü 'arafe rabbehü bi'l-'izzü

Ve min 'arafe nefsehü bi'l-fenâi 'arafe rabbehü bi'l-bekâi

Mekâbir-i müslimîne selâm verildikde gerü redd ideler es-selâmü 'aleyküm yâ ehli'l-kubûr ve 'aleykümü's-selâm rahmeten ve maġfireten diyeler ba'zılar es-selâmü 'aleyküm entüm lenâ ve nahnü leküm diyeler demişler.

Mu'ammâ Benâm Hasan

Kâse-i zerrîn gördüm sâkiyâ meyden tehî

Dâne 'ömrüm düğündür kaldım ey servî sehî

Benâm Mustafâ

Sadef kim düşse mey içre olur derdi dokuz anın

Bu bir hoşca mu'ammâdır der esmek sana cânânın

Ek 1: (Devamı)

[25a/1] Medîne-i Sarâybosna'da Çoban Hasan Mahallesi sâkinlerinden iken bundan akdem medîne-i mezbûre nâhiyesine tâbi' Pâzârik cemâ'atinde Kara Osmânîk karyesinde İbrâhîm nâm kimesnenin menzilinde maktûlen fevt olan Mehmed Beşe ibn Fazlullah Hoca nâm müteveffânın vârisi zevce-i menkûha-i metrukesi Melkûne ve anası Hayrûnnisâ nâm hatunlar ile babası mezbûr Fazlullah Hoca'ya ve sulbîye-i sağîre kızı Fâtîma haml-i müstebîne inhisârî tahakkukundan sonra maktûl-i merkûmun babası ve sulbîye sağîre-i kızı mezbûre Fâtîma'nın cedd-i sahîhi ve velîsi mezbûr Fazlullah Hoca meclis-i şer'-i hatîr-i lâzîmü't-tevkîrde karye-i mezkûre ahâlîsinden işbu hâfîzu'l-kitâb Mehmed Beşe ibn Hüseyin ve falân ve ve ve ve mahzarlarında üzerlerine bi'l-verâse ve bi'l-velâye da'vâ ve takrîr-i kelâm idüb oğlum maktûl-i mezbûr karye-i mezkûrede katl olunmağla mezbûrün ile sâir karye ahâlîsi suâl olunub mücib-i şer'îleri icrâ olunmak matlûbumdur didikde fi'l-vâki' mezbûr Fazlullah Hoca karye-i mezkûre ahâlîsinden bir ferdin üzerine katli ta'yîn etmediğinden gayrî maktûl-i merkûmun keyfiyet-i ahvâli istihbâr olundukda fi'l-hakîka merkûm Mehmed Beşe ibn Fazlullah Hoca sinîn-i kesîreden berü kendi hâlinde olmayub leyl ü nehâr âlât-ı harb ile geşt ü güzâr ve ümmet-i Muhammed üzerine hücum ve kimesneleri mecrûh ve sâ'î-i bi'l-fesâd olub 'ibâdullah üzerine sell-i seyf ve sefk-i dimâ 'âdet-i müstemiresi ve karye-i mezkûrede vâki' mezbûr İbrâhîm'in menzilinein saçağı ve tavanı delüb kız kurtarmak sevdâsında olduğunu falân mahallesi sükkânından falân ve ve ve ve sâirleri kizb üzerine ittîfâkları mutasavver olmayan cem-i gafîr ve cem-i kebîr 'alâ vechi't-tevâtür şehâdet tarîki üzere meclis-i şer'de haber virmeleriyle maktûl-i mezbûrun ber-muktezâ-yı fetvâyı şerîfe demi dem-i heder olmağla mezbûrün ile sâir karye-i mezkûre ahâlîsine şer'en suâl dahi teveccüh mücebince mezbûr Fazlullah Hoca bîvech mu'ârazadan men' birle mâ hüve'l-vâki' bi't-taleb ketb olundu.

[26a/1] Abdullah Efendi tesvîd ile bir gûne 'arz-ı hâldir

Devletlü 'inâyetlü 'âmme-i fukarâ ve mesâkîne el-esmâ eytâm-ı bîkesâne merhametlü efendim sultanım hazretleri devlet ve ikbâl ve sa'âdet ve iclâl ile sağ olsun 'arz-ı hâl-i yetîm bîlkesr budur ki çerâğ ve hâs dâ'î-i bi'l-ihlâsları olan babamız falân maktûlen fevt olub medîne-i mezbûrede hayrâtı vâki'a merhûm Mısıri el-Hâc İsmâ'îl nâm sâhibü'l-hâyırın Çelebi Bâzârî kazâsına tâbi' Mâççoçe'de binâ ve vakf eylediği hânın icâresinden almak üzere yevmî vazîfe-i ma'lûmesiyle bundan akdem mütevellîsi olan Kantârî Mustafâ Ağazâde Abdülbâki tevliyât-i mezkûreyi hüsn-i rızâsıyla babam müteveffâ-yı mezbûre huyûtundan kasr-ı yed ve ferâgat eylediği bi't-tevâtür meclis-i şer'de ihbâr olunmağın fazîletlü mollâ efendimiz hazretleri âsitâne-i devlet-i âşiyâne 'arz ve ifâde itmeğın merâhim-i asafâne ve mekârim-i düstûrânelerinden niyâz ve mutazarrı'dır ki bu derd-i mend-i bîkes ve yetîm-i bî meded-res kullarına terahhumen ve tekerrümen tevliyât-i mezkûreyi bu dâ'î-i devletlerine tevcih ve yedime berât-ı 'âlîşân ihsân buyurulmak ricâsıyla Devlet-i Aliyye'ye tahrîr buyurmaları bâbında lutf ü kerem ve ihsân ve devletlü 'inâyetlü efendim sultanım hazretlerindir.

[26a/2] Medîne-i Sarâybosna'nın tüccâr-ı zevî'l-ihtirâmı ve esnâfbaşlıları ve hîref kethüdâları ve sâir ehl-i sûku'l-mükerreremûn gibbe't-tehiyye ve't-teslîm inhâ olunur ki hâliyâ medîne-i mezbûrede eşkiyâ zuhûr edüb ve 'avret ve oğlan çeküb ve leyl ü nehâr âlât-ı harb ile gezüb 'ibâdullahı bîvech cerh ve bigayr-ı hakkın mâlların fuzûlen gasb ve bunlarla emsâli envâ'-ı fesâd ile sâ'î bi'l-fesâd-ı fi'l-erd oldukların cem-i gafîr ve cem-i kesîr meclis-i şer'e gelüb ihbâr ve bi'l-iltimâs mürâsele ilâ âhiri () gerekdir ki külli mevzin yuktelü hadîs-i şerîfi üzere her biriniz dükkânlarınıza sopalar vaz' idüb ol makûle şakî fesâd ve şekâveti zuhûr etdikde cümleiniz ittîfâk edüb ahz edesiz muhâlefet edüb karşı kırub âlet-i harbe davranursa ol makûlelerin katli helâl ve demi hederdir. Fî'd-dünyâ ve'l-âhire sizlere suâl teveccüh etmeyüb belki meâb ve me'cür olmanız mukarrerdir. Hemân katl edesiz. Hurrîre fi 22 L. sene 169

[27a/1] Medîne-i Sarâybosna'da (...) mahallesi sükkânından (...) nâm kimesnenin (...) ve sâir mahallerde sevk olunan emvâl ve eşyâ husûsu için medîne-i mezbûrede hâlâ kâimmakâm olan mefharü'l-emâcid ve'l-ekârim (...) Ağa ma'rifetiyle ahz ve ihzâr-ı şer' olunan falân ve falân nâm kimesnelerin yedlerinde bulunan eşyâ-i ma'lûme mesrûka olduğu şer'en zâhir ve ikrâr ve takrîrleri tahrîr olundukdan sonra keyfiyetleri zeyl-i vesîkada

Ek 1: (Devamı)

muharrerü'l-esâmî sikât-ı sahîhatü'l-hukemât bîgaraz müslimînden istihbâr olundukda merkûmân falân ve falân her biri sârik ve kıtâ'-ı tarîk ve sâ'i-i bi'l-fesâd ve vâcibü'l-izâle olduklarına şâhidleriz şehâdet dahi ederiz deyü her biri 'alâ haddihi 'alâ tarîku's-şehâde bi'l-muvâcehe ihbâr etmeleriyle 'ibretü's-sâirîn emr (...)emr izâleleri meşrû' olduğuna binâen izâlelerine ba'de'l-hükm ve't-tenbîh mâ vak'a bi't-taleb ketb olundu.

[27a/2] Ribât-ı ehl-i cihâd ve makarr-ı guzât-ı vegâ i'tiyâd olan eyâlât Bosna'ya şerefbağ-ı hıfz ve hırâset ve mehce-i pîrâ-yı emn ü ma'delet olan vüzerâ-yı 'izâm-ı ibkâm Allahü te'âlâ bi'l-iclâl ve'l(...)ilâ yevmi'l-kıyâm hazretlerinin medîne-i Sarâybosna'da kuzât-ı(.....)müdderisîn-i fihâm ve mülâzimîn ve müsta'dîn ve eimme ve hutebâ ve 'ulemâ ve sulehâ ve serdengeçdi ağaları ve mütekâ'idîn ve meşâyih-i zâhid-i âyîn ve erâmil ve eytâm-ı müslimîne terahhumen ve telaffuzen silk-i mülklerinde olan arâzî ve emlâk ve çiftliklerine iki taksît i'tibâr olunan sayfiye ve şitâiye sâlyânesinden her bir taksîtte isâbet eden in'âmât defteridir ki sicil-i mahfûzdan ba'de'l-ihrâc 'âdet-i hasene vene-i müstahsene üzere nakl ve tahrîr ve telakkî bi'l-kabûl buyurulmak istid'âsıyla hâkipâ-yı veliyü'n-ni'amîsi irsâl olunan defteridir ki ber-vech-i âtî 'ale'l-esâmî zikr olunur. Hurrîre fi'l-yevm

[27a/3] Terkîb-i 'anber-i 'ali

Üd-ı Ma'verdî Lâdin-i hâs Asel-bend Mastakî sakızı Misk-i çördük

Dirhem 5 5 5 10 1Bu eczâları döğüb güllâbla hall edesiz.

[28a/1] Mesken ve me'vâ-i ehl-i cihâd ve (...)ve i'tiyâd olan eyâlet-i Bosna sıyt-ı 'ani'l-ifâde ve'l-mihneye şerefbağ-ı hıfz ü harâset ve behce-i pîrâ-yı hazerâtının kürsî-i vilâyet ve âb-ı rû-yı eyâlet olan medîne-i sarây-ı behcet efzâda kuzât-ı kirâm ve 'ulemâ-i 'izâm ve melâzimîn ve müsta'dîn müstahakku'l-ikrâm ve fukarâ ve sulehâ ve eimme ve hutebâ ve (...)pîre ve erâmil ve eytâm-ı müslimîne ve serdengeçdi ağavât ve 'alemdâr ve ocağ emekdârân ve ihtiyârân silk-i mülklerinde ve tasarruflarında olan arâzî ve çiftliklerine iki taksît i'tibâr olan sayfiye ve şitâiye sâlyânelerinden beher taksîtte isâbet eden in'âmât defteridir ki sicil-i mahfûzdan nakl ve tahrîr olunub 'âdet-i hasene ve dîdene-i müstahseneleri muktezâsı üzere telakkî-i bi'l-kabûl buyurulmak ricâ ve me'mûl olmağın hâkipâ-yı veliyü'n-ni'amîye irsâl olunan defteridir ki ber-vech-i âtî 'ale'l-infirâdü'l-esâmî zikr olunur. Hurrîre fi'l-yevm

[28a/2] Bâ'is-i terkîm oldur ki

1169 senesi muharremü'l-harâmı guresinden zî'l-hiccesi gâyetine değîn umûr-ı mühimme ile mürûr ve 'ubûr iden ulaklar bâ-fermân-ı 'âlî ta'yîn buyurulan ücretleriyle bârgîr yetiştirmek üzere medîne-i Sarâybosna menzilhâne bin gurûşa menzîlci-i sâbık-ı falân ma'rîfet-i şer'le ve ahâlî ve ittifâk ve ittihadlarıyla ilzâm ve tefvîz ol dahi ber-vech-i maharrer iltizâm ve der'uhde idüb ber-mu'tâd-ı kadîm meblağ-ı mezkûrun sülüsü Visoko nâhiyesine ba'de'l-ihrâc sülüsânı olan 668 gurûş ve kadîmîsi üzere harc-ı defter medîne-i mezbûre cemâ'atine bi'l-ittifâk tevzî' ve sâlyâne olunan menzil akçesi defteridir ki ber-vech-i âtî zikr olunur. Hurrîre fi'l-yevm

[28a/3]Hâlâ eyâlet-i Bosna muhâfız-ı vezîr-i âsaf nazîr devletlü 'inâyetlü el-Hâc Mehmed Pâşâ hazretlerinin devlet câniblerine cizye-i mezkûre cibâyeti havâle ve tefvîz ve taraf-ı bâhirü's-şereflerinden dahi ahz ve i'tâya ta'yîn buyurulan mefharü'l-emâcid ve'l-ekârim

[28a/4] Hazretlerinin cânib-i devletlerine cizye-i mezkûre tefvîz ve ihâle buyurulub taraf-ı bâhirü's-şereflerinden cizye-i merkûmeyi cibâyet ve tahsile me'mûr ve mevâcibi eshâbına edâya me'zûn olan mefharü'l-emâcid ve'l-ekârim

[29a/1] 1172 senesi şa'bân-ı şerîfin hilâlini pençşenbih gicesi kabîlü'l-mağrib re'yü'l-'ayn müşâhede eden Alî bin Sâlih 'an Serrâc Haydar ve ba'de'z-zahr rü'yeyt eden Mustafâ Beşe ibn Abdî 'an Vilodî Sinân şehâdetleriyle kayd şode Hurrîre fi 3 Ş. Sene 172

Ek 1: (Devamı)

[29a/2] Ed-dâyin Mustafâ Bey ibn Muharrem ‘an mâl-i eytâm Alî Beşe Kudreddîn 48.868 bâ-temessük ve’l-mediyûn Süleymân bin Mustafâ suâl ikrâr edâsına hüküm birle Hurrîre fi 14 Ş. Sene 173

[29a/3] Bâ’is-i terkîm oldur ki

Veziir-i ekrem ve eham devletlü ‘inâyetlü () pâşâ hazretleri devlet ve ikbâl ve sa’âdet ve iclâl ile Trâvnik’den hareket ve savb-ı me’mûra ‘azîmet etmekle medîne-i Sarây’dan Prâçe menziline varınca ahmâlîni nakl için Sarây nâhîyesinden buyuruldu-i hatîr ile matlûb olan yüz re’s kamur bârgîrler ma’rifet-i şer’le ve ahâlî ittifâklarıyla sâlyâne olunub kabzına me’mûra teslîm olunmak üzere ber-vech-i âtî zikr olunur. Hurrîre fi 2 Tetimme-i Kurra-i Sarây

Dolîk ma’ Yasık, Mîlvîk ma’ Brâykoçe, Kovâcîk ma’ Gırbâviçe, Potvâlîk ma’ Soşîçe, Veleşîk, Koşve, Kobîl Glâve

[29a/4] Medîne-i Sarâybosna Kal’esi dizdârî fâhrü’l-kuzât ve’l-müstahfızîn Mehmed Ağa el-mükerrrem ba’de’t-tehiyye ve’t-teslîm Bosna hazînesi mâlından iki haml hazîne bend ve Âsitâne-i Sa’âdete irsâl olunmağla yanlarına kadar kifâye cebelü ta’yîn olunmak bâbında dîvân-ı Bosna’dan buyuruldu-i hatîr sâdir olmağla bi’t-taleb mürâsele tahrîr (...) gerekîr ki kal’e-i mezkûre müstahfızânından tâmmü’l-esâmî dört nefer cebelü hazîne-i mezkûre yanına koşub emîn ve sâlim Prâçe menziline varınca tesyîr ve îsâle sa’y ve ihtimâm eylesesiz ve’s-selâm Hurrîre fi 2 L. sene 174

[30a/1]

Ömer Efendi Pâle’de dağ keşfi	Ahmed Efendi Mâlopolîçe’de dağ keşfi Fî 8 Zâ sene 173	Köse Mehmed Efendi Vâroş’da tarla keşfi Fî 18 Zâ 173	Şâmîzade Attârlar içinde dükkân taksimi Fî 10 Zâ 173	Şâmîzade Çernotîne’de su keşfi Fî 18 Zâ 173
Def’a nişânda gerzden düşen keşf-i mecrûh Fî 20 Zâ 173	Hakîr İhrâsinçe’de arazi keşfi Fî 23 Zâ 173	Zağmetova’da yol keşfi Fî 27 Zâ sene 173	Ömer Efendi Tîrnova’da dağ keşfi Fî 3 Z sene 173	Şâmîzade Hâcî Şa’banoğlu Sohîçe’de hûdud keşfi Fî 4 Z sene 173
Peder Kamotîn’de çayır keşfi Fî 25 Zâ 173	Def’a Köse muhâkemedede iki mejrûh Fî 4 Z sene 173	Bostancı keşfi Fî 9 Z sene 173	Ömer Efendi hastlarda keşf-i mejrûh Fî 14 Z sene 173	Hakîr Mokre’de keşf-i mejrûh Fî 14 Z sene 173
Fonîçe’de dağ keşfi	Şâmîzade dağ keşfi	Ömer Efendi Fonîçe’de dağ keşfi	Köse Debbâğoğlu Havâle keşfi	Hakîr Mokre’de tarla keşfi
Köse Dobrîna’da maktûl keşfi Fî 18 Muharrem sene 174	Köse Grvabeviçe koru keşfi	Ömer Efendi Românyâ’da cerh-i zimmi keşfine	Ömer Efendi Paşanın çiftliğı keşfi	

Ek 1: (Devamı)

[31a/1] Müstehak olduğum vazîfe-i mezkûremi hâlâ mehce-i elvîye-i merhamet ve ‘adâletleri eyâlet-i Bosna’ya ziyâncı olan devletler ‘inâyetlü vezîr-i ekrem ve efham Mehmed Pâşâ sırrıhullahi mine’l-hayr mâ yürîdü ve yeşâ hazretlerinin re’y-i rezînlerine Bosna keferi cizyesi ihâle ve tefvîz buyurulub taraf-ı bâhirü’ş-şereflerinden cizye-i merkûmyi cibâyete ve tahsîl ve edâya me’mûr olan sa’âdetlü (...) Ağa zîde mecdihü sene-i mezkûra mahsûben ilâ âhiri

[32a/1] İbrâhîm bin Memî ‘an Mokre cemâ’at-i mezkûrede câmi’ ittisâlinde (...)den galesi ile câmi’ müezzinliği 4.000 akçe mukâbelesinde Mehmed Beşe ibn Mustafâ’ya kasr-ı yed eylediği layd şode Hurrîre fî 18 Şa’bân sene 175

[32a/2] İbrâhîm bin Hâcî Yûsuf tarafından bey’i ikrâra vekîl karındaşı Yaşar Beşe vekîl olduğu Pâlivre el-Hâc Yûsuf ve Usto Ahmed bin Memî ‘an Ahmed Çelebi

Mezkûr Yaşar bi’l-asâle ve bi’l-vekâle el-Hâc Yahyâ bin el-Hâc Mehmed muvâcehesinde ikrâr Çıkrıcı Mahallesi vâki’ bir tarafı Mustafâ Bey mülkü ve bir tarafı Mustafâ Beşe ve iki tarafı tarîk-i ‘âmm tahtânî sobalu 3 oda ve bir hücre ve bir mahzen ve su kaynağı ve fevkânî sobalu 4 oda ve bir hücre ve bir sofa ve 3 havluyu müştamil ve bir mikdâr bâğçe eşcâr ile ve iki kenîfi müştamil menzîlimizi 1.090 gurûşa mezbûr el-Hâc Yahyâ’ya bey’ ve tamâmen semeni aldık ve helâlleşdik dediği kayd şode. Fî 27 M sene 176

[32a/3] Hâmîde binti el-Hâc Mustafâ ‘an Cânözâde tarafından zevci Mustafâ terekesine mûte’alluka olan da’vâya ve ahz ve kabza İbrâhîm Beşe ibn Mehmed’i tevkîl eylediği Hasan Beşe ibn Haydar ve oğlu Mustafâ ‘an Tûtîbole şehadetleriyle kayd şode. Hurrîre fî 21 Ş. sene 176

[33a/1] Nehr-i Moştânîçe’de mu’âyene olunan kârîzler beyanıdır. Fî 14 M. sene 175

İbrâhîm Kethüdâ veresesi değirmeni ittisâlinde çeşme

Celâlî İbrâhîm Beşe menzili önünde sell kârîzi kâtibin ve İsmâ’îl Çelebizâdelerin savâkları

Alî Efendî’nin hânesinde savâk m(...)dır deyü haber vermeleriyle

Ref’î iltimâs ve değirmen ittisâlinde ayak çeşmesi

Olovo veresinin hânesi ittisâlinde savâk ve Sarrâc odabaşı zevcesinin savâk

Kantâroğlu Mustafâ Beşe’nin mâ-i mezkûr mecrâsı aşuru kârîz

Kapuoğlu Mehmed Beşe değirmeni ittisâlinde ayak çeşme

Bekir Beşe kaptanı önünde sell kârîzi

Çizmâr Hâcî Ahmed savâkı, d(...)Mehmed Beşe savâkı

El-Hâc Alî veresesi savâkı, Sarrâc İbrâhîm Beşe’nin kaptanı yanında ahûr ve sell kârîzi

Ömer Sipâhî savâkı ve kenîfesi ve havlu içinde kârîz

Kazgânî el-Hâc Sâlih’in sell kârîzi ve savâkı necâsında kuyusu

Odabaşı kaptanı yanında sell kârîzi, Mustafâ Beşe’nin sell kârîzi

Vemâzga veresesi çeşme kârîz, el-Hâc Sâlih bâğçesi aşuru

El-Hâc Mehmed Efendî veresinin kârîzi ve ayak çeşmeleri

Topal Ahmed kârîzi, Kazancı Kethüdâ’nın veresinin kârîzi

Ek 1: (Devamı)

İhtiyâr Kazancı savâğı ve kârîzi, Meydânda kablâz dükkânı ittisâlinde olan necâsında

Doğaloğlu'nun sell kârîzi

El-Hâc Selîm veresesinin kârîzi, Böbüroğlu'nun hân kârîzi

El-Hâc Süleymân kârîzi 'aded 2, Mehmed Beşe gazganı der-meydân kârîzi

Râyınçe kârîzi, Hüsâm ve Mandâloğlu ve Mehmed Beşe kârîzi

Şeşhâne Ahmed Beşe sell kârîzi

İbrâhîm Beşe kârîzi, Kerşci İsmâ'îl Beşe ve Hâco ve Yaşar kârîzleri

Şondan Alî savâğı ve kârîzi, Hoca vereseşi savâğı

Siyo Mustafâ Beşe ve Körö kârîzi kenîfe

[34a/1] Müdde'î Ebûbekir (...) müdde'î Mollâ Sâlih üzerine târîh-i kitâbdan iki sene mukaddem yeşil kâba kabli nâfe kürkü gazab eyledi suâl ikrâr mezkûr Mollâ Sâlih merkûm Bekir üzerine da'vâ târîh-i kitâbdan iki sene mukaddem İstânbûl'da sâkin olduğum hânın odasından kılıç 6 beher dânesi ve eğer hâşesi 4 gurûşluk ve bir gü...4 gurûşdan sirka eyledi deyü da'vâ suâl bi'l-küllîye inkâr şâhide havâle Hurrîre fî 23 Râ sene 175

[34a/2] Sâlih Beşe ibn Mustafâ 'an Bağdâdî zevcesi Fâtma binti Ahmed tarafından tasdîke vekil Mustafâ Beşe ibn Muharrem muvâcehesinde ikrâr mahalle-i mezbûrede vâki' bir tarafı el-Hâc Sâlih vereseşi ve bir tarafı Hasan Beşe mülkü ve ba'zen Osmân Beşe ve ba'zen Zü'l-fikâr ve diğerk Osmân ve Sâlih Beşe ve ba'zen diğerk Hasan mülkleri ve taraf-ı tarik-i 'âmm ile mahdûd tahtânî sobalu bir oda ve bir mahzen ve bir hücre ve bir matbah ve fevkânî sobalu bir oda ve bir hücre ve bir sofa ve zât-ı eşcâr-ı müsmirelü bağçeli (...)küllîye hibe eyledim zevceme Hurrîre fî 27 M sene 176

Ve evânî-i nühâsiye kıymet 20 ve iki 'âlî Burûsa yasdık 6 ve bir kebîr alaca kilîm ve iki alaca yan

Şâhid-i vekâlete Osmân ve Sâlih ibn Mustafâ

Şeyh Osmân bin İsmâ'îl 'an Hüsrev Bey yeşil çuka ferâce ve bir alaca kutnî kaftân, sîm kuşak 1 yeşil çuka kürdiye, bakır kıymet 8, mier-i müeccel 40

[35a/1] Afife binti Hüseyin tarafından vekil Osmân Alî ez-în Mustafâ şâhid Ebûbekir Beşe bin Mehmed 'an Poloçe ve Mahmûd Beşe ibn Mustafâ 'an 'atîk vekil tahtânî soba 2 mahzen 1 matbah 1 hücre 2 fevkânî oda 2 çârdâk 1(...) sofa 1 havlı 2 bağçe ve bi'r-i mâ ahûr 1 müteveffâ Hüseyin Beşe ibn Abdullah verâseti zevce Ümmühânî oğulları Ahmed ve Alî kızları Afife ve Fâtîma'ya gurûş 160

[35a/2] İbrâhîm Beşe ibn Osmân 'an Hâcî Ca'fer tarafından Mollâ Ahmed ibn Yûsuf Çolakoğlu'nun zevcesi ile da'vâya vekil eylediği kayd şode. Hurrîre fî 4 S sene 175

[35a/3] Yovân veled-i İsto ya Beşe 'an (...)Sava veled-i İli üzerine da'vâ 12 sene mukaddem işbu Sava'ya altı ay mâh-1 medîde beher mâh yarım gurûş evvel üzere mukâvele suâl beş mâh ikrâr ve beher mâh yüzer akçeye mukâvele ziyâdeye yemîn teklîf olundukda yemînden nikûl fî 6 S sene 176

[35a/4] El-Hâc Sâlih Efendi ibn () 'an İvlâkova tarafından Jone Mustafâ Beşe'de olan hakkımı taleb ve da'vâya Mahmûd Beşe ibn Dâvud vekil olduğu Şeyh Alî ibn Osmân 'an Küçük Kâtib ve Sâlih ibn Ömer 'an Gazgânî şehadetleriyle kayd şode. Fî selh-i R sene 175

Ek 1: (Devamı)

[35a/5] Vekil-i mezkûr Mustafâ Beşe ibn () üzerine da'vâ târîh-i kitâbdan 4 sene mukaddem şerikliğe ma'lûmü'l-mikdâr akçe virüb ba'dehü ba'de'l-hesâb 26.000 akçe zimmetinde kalmağla suâl inkâr

[35a/6] Süleymân bin İbrâhîm 'an Bâlizâde tarafından Ömer Alemdârî ibn Sâlih'i tevkil eylediği kayd şode. Hurrîre fî 17 C sene 176

[36a/1] Klâdani İsmâ'îl Çelebi tarafından da'vâya Başeski Muharrem Beşe ibn İbrâhîm vekil olduğu Hüseyin bin İbrâhîm 'an İplikcek ve Mustafâ Çelebi ibn Receb 'an (...)şehâdetleriyle kayd şode. Fî 4 Receb sene 176

[36a/2] İsmâ'îl bin Muharrem 'an Merâşîk der Kôşve İsmâ'îl bin Sâlih el-Kıbtî muvâcehesinde da'vâ târîh-i kitâbdan altı sene mukaddem babası merkûm Sâlih'e bir re's bârgîri beş bin akçeye sene-i (...)ve bana edâ itmedin fevt olub terekesinden alıverilmesini taleb suâl inkâr şâhide havâle. Fî 15 B sene 176

[36a/3] Ümmühânî binti Alî 'an Cânözâde tarafından Edirne'de vefât eden li-ebeveyn karındaşı Sâlih'in terekesini taleb 'an da'vâya ve ahz ve kabza Hasan Beşe ibn Sâlih'i 'an Bâkır Baba tevkil eylediği kayd şode. Fî 21 B sene 176

Mezbûre Ümmühânî Ömer Çelebi ibn Sâlih 5 gurûş müteveffânın (...) mahkem (...) mâlından olmak üzere iddi'â Anaları Meryem binti Ahmed maskat-ı re'sleri zikr olunan li-ebeveyn kız karındaşı olub babaları ismi Alî dedeleri ismi Abdullah müdde'îye Ümmühânî (...) müteveffâ Sâlih Ağa şahid Mollâ Sâlih 'an Cânözâde ve Alî Beşe ibn Mustafâ 'an mezbûre. Hurrîre fî 21 B sene 176

Şühûdü'l-hâl: Hüseyin Ağa ibn Ahmed 'an Müftî Süleymân ve İsmâ'îl bin Sâlih 'an Bâkır Baba

Müvekkil Mehmed Ağa ibn Dervîş vekil Muharrem Beşe ibn Veys Şahid Ahmed Beşe ibn Sâlih 'an Satri ve Mollâ Ahmed bin İbrâhîm 'an Hâcî İsâ. Fî 9 Ş sene 176

[36a/4] Vekil-i mezkûr Hasan Beşe ibn Abdî muvâcehesinde iddi'â müvekkilim mütevellîsi olduğu Receb Dede zevcesi Alî Pâşâ Câmî'sine vakf eylediği vakfî mâlından 4.600 altı yüz akçe iddi'â 'an cihet-i karz suâl inkâr

[37a/1] Üç buçuk eden mütesellimde 7 buçuk gurûş el-Hâc Mehmed Ağa'nın alacağı için mahbûs olan İli veled-i Petre 'an Astob hâlî istintâk olundukda Mustafâ bin Ömer 'an Doğlod ve İbrâhîm bin Alî 'an mezbûre ve Mehmed bin Kadri 'an Dolne Astob ve Petre ve Mâto 'an mezbûre ve Save veled-i Kûyân 'an mezbûre ve Mâto veled-i Mâryân 'an mezbûre ve İli veled-i Mâryân 'an mezbûre Vâyvân veled-i Koro 'an Oles Vâyvân veled-i Pâvle 'an Astob ve Mâto veled-i Lûka 'an mezbûre ve Andri veled-i Girgo 'an Osik şehadetleriyle üzerinde lâbis olduğu kisvesinden gayrî şeye mâlik olmadığı kayd şode. Fî 7 Ş sene 176

[37a/2] Müdde'î Alî Bey (...) Topal Hasan üzerine da'vâ târîh-i kitaba göre çârşûn beni yumruk ile ve ayak ile darb eyledi suâl inkâr

[37a/3] Ahmed Beşe ibn Osmân tarafından Mustafâ ile da'vâya Mollâ Pîr'i tevkil eylediği kayd şode. Fî 16 Ş sene 176

[37a/4] Müdde'î Halil Bey (...) İsmâ'îl Beşe ibn Alî ve Osmân ibn İsmâ'îl ve Yûsuf bin Ahmed üzerine da'vâ 25 senenin aracılarının üzerinde hâsıl olan 'öşürü taleb nısfını nısf-ı âhiri dahi Abdullah Sipâhî'nin olub ve benim tarafımdan dahi Rüstem Sipâhî bi'l-vekâle ahz idüb suâl inkâr. Hurrîre fî 21 Ş sene 176

[37a/5] Mezkûr Abdullah dahi mevcûd olmadığından zuhûr edinceye değin mezkûrünün kefilleri alınmak üzere ağaya tenbîh şode

Ek 1: (Devamı)

[37a/6] Âişe binti Osmân ‘an Debbâğ Süleymân tarafından zevci Sâlih Beşe’nin tahriri için Osmân Beşe ibn Ahmed’i tevkîl eylediği Ahmed Beşe ibn Hüseyin Ağa ‘an mezbûre ve Muharrem Beşe ibn Abdî ‘an Turacık şehâdetleriyle kayd şode. Fî 28 Ş sene 176

[37a/7] Hürî binti Halîl ‘an Berkoşe tarafından babasından ve anasından müntakile olan hissesini talep ve da‘vâya Alî Beşe ibn Sâlih vekîl olduğu Halîl bin Ali mezbûre ve Nûh bin İbrâhîm ‘an ‘atîk şehâdetleriyle kayd şode. Fî 20 L sene 176

[38a/1] Bundan akdem vefât eden İshak bin el-Hâc Mehmed Efendi’nin terekesinden ‘emmiogulları Mustafâ Beşe ve Muharrem Beşe ibn el-Hâc Ahmed ve gâibûn-ı ‘ani’l-beled diğeri ‘emmiogulları el-Hâc Ahmed ve Abdullah Efendi ve Hüsnü Lebnun el-Hâc Sâlih’in bâ-hüccet-i şer‘iye kayyım olan Mollâ Mustafâ bin Ahmed Çelebi Visokolu mezkûrûna isâbet ber-mûceb-i kassâm nukûddan hisselerine isâbet iden 5.410 akçeyi her biri bi’l-asâle ve bi’l-kaymûme Sâlih Beşe ibn İbrâhîm yedinden ahz ve kabz ve istifâ eyledikleri kayd şode. Fî 21 Ş sene 176

[38a/2] Mahmûd Beşe ibn Yûsuf ‘an Trebcây tarafından Mehmed Beşe ibn Mustafâ’yı değirmene müte‘allika olan Grâçâmniça karyesi ahâlîsi ile redd-i cevâba vekîl eylediği kayd şode. Fî 21 min Şa‘bân sene 176

[38a/3] Ve Behlûl ve Sâlih ve Alî ve Jâc Mehmed’den alacağını talep ve da‘vâya dahi mezkûr Mehmed Beşe’yi vekîl eylediği kayd şode.

[38a/4] Ümmügülsûm binti Hasan ‘an Kosvârçe el-Hâc Osmân bin İbrâhîm üzerine da‘vâ Oyancı Mahallesinde vâki‘ menziline babam mezkûr Hasan’a 80 gurûşa bey‘ ve elli gurûşu ba‘de’t-teslîm babam vefât suâl inkâr yemîn birle mütâlebeden men‘ Fî 24 Ş sene 176

[38a/5] Mehmed Beşe ibn İbrâhîm ‘an Pâçacı Nasûh ve Sâlih Beşe ibn İshak Hoca ‘an Serrâc İsmâ‘îl ve Ahmed () taraflarından Mehmed ve Dâvud ile ve Osmân Sîpâhî ile dağa müte‘allika olan da‘vâya Mehmed Beşe ibn Mustafâ’yı tevkîl eyledikleri kayd şode. Hurrîre fî 26 min Şa‘bân sene 176

[38a/6] Meryem binti Sâlih ‘an karye-i Nâzgrâd der Prozar tarafında kızından ve hafîdden intikâl eden hissesini ahz ve kabza oğlu Muslu Beşe ibn İbiş vekîl olduğu Hüseyin bin Halîl ‘an karye Şûn ve Ahmed bin Hasan ‘an mezbûre der Neretve şehâdetleriyle kayd şode. Fî 6 L sene 176

[39a/1] Hadîce binti el-Hâc Ahmed ‘an Belnik tarafından husûs-ı âtî’l-beyânı ikrâra Mehmed Beşe ibn el-Hâc Mustafâ şehâdetleriyle kayd şode

[39a/2] Vekîl-i mezkûr oğlu Mollâ Ahmed bin el-Hâc İbrâhîm muvâcehesinde ikrâr Kebkebir Mahallesinde vâki‘ bir tarafı el-Hâc Muharrem mülkü ve bir tarafı Hüseyin Ağa mülkü ve tarafeyni tarik-i ‘âmm ile mahdûd olan bir bâb menzilde karındaşı Mollâ Mehmed’den irsen intikâl iden 24 sehmden 5 sehmini mezbûr Mollâ Ahmed’e 200 gurûş mukâbelesinde bey‘ ve semenini tamâmen ahz ve kabz eyledi deyü kayd şode. Fî 27 Ş sene 176

[39a/3] Mollâ Mehmed’in vârisi zevcesi Meryem binti el-Hâc Ahmed kebîre kızı Reyhâne ve sağîre kızları Ümmühânî ve Afife ve Nefîse’ye ve li-ebeveyn kız karındaşı Hadîce’ye münhasıra

[39a/4] Nîkola veled-i İstoyân ‘an Koşve nâm zimmî şöyle takrîr-i kelâm eylediği târîh-i kitâbdan dokuz gün mukaddem Cânko Yorgâyî Pâçacı Nasûh Mahallesinde menzili yanında ba‘de’s-sabâh bıçak ile sağ bâzûma beni cerh eyledi a‘zâsına nazar ve takrîrine muvâfık olduğu kayd şode. Hurrîre fî 13 N sene 176

[39a/5] Müteveffât Esmâne binti Mehmed ‘an Dâvud Çelebi vârisi li-ümm er karındaşı İbrâhîm Beşe ibn Ahmed ile ‘emmîsi oğlu gâibû’l-veled Hasan’a münhasıra gâib-i mezkûrun hâli zâhir oluncaya değin hissesini hıfza mezkûr İbrâhîm Beşe kayyım nasb şode. Hurrîre fî 8 Zâ 176

Ek 1: (Devamı)

[39a/6] Osmân bin Sâlih tarafından redd-i cevâbı Mollâ Mustafâ'yı tevkiil eylediği kayd şode. Fî 8 Zâ sene 176

[39a/7] Mefkûd-ı mezkûr Hasan'ın zevcesi cevâbında Mustafâ 'an Dâvud Çelebi tarafından Mollâ Pîr'i vekil eylediği kayd şode. Fî 9 Zâ sene 176 ve mezkûr İbrâhîm kayyım nasb olundukda yine bundan hücceti ba'de'l-ahz mezkûre Havvâ kayyım nasb şode.

[40a/1] Müdde'î Mollâ Ahmed bin Mustafâ ügey anası Ümmühânî tarafından vekil olan oğlu Mollâ Sâlih üzerine da'vâ Sarrâc İsmâ'îl Mahallesinde vâki' bir tarafdan mezkûr Ahmed Efendi mülkü ve bir tarafı Sâlih Beşe bâğçesi ve bir tarafı Mustafâ Beşe veresesi mülkü ve bir tarafı tarîk-i 'âmm ile mahdûd bir bâb menzil ve bâğçe babam müteveffâ Mustafâ Beşe'nin terekesinden olub beyne'l-verese taksîmi murâd eylediğimde müvekkile-i mezbûre mûmâna'at eder suâl cevâbında

[40a/2] Ömer Beşe ibn Alî Hoca 'an Tırnova tarafından kızı Havvâ'nın terekesinden müntakil hissesi ahz ve kabza Mollâ Sâlih bin Yûsuf'u tevkiil eylediği kayd şode. Fî 14 Z sene 176

[40a/3] Fâtîma binti Osmân 'an Ahmed Çelebi tarafından müteveffâ Fâzocu Sâlih Beşe Alî'nin terekesinden zimem-i nâsda olan alacağını talep ve da'vâya ve ahz ve kabza Alî Beşe ibn İbrâhîm'i tevkiil eylediği kayd şode. Fî 18 Z sene 176

[40a/4] Müteveffâ İbrâhîm Beşe verâseti zevcesi Fâtîma ve kızı Hadîce'ye münhasıra oldukdan sonra Grovîk karyesinden emlâk ve arâzisi mezbûre Hadîce bi-izn-i sâhib arz-ı intikâl ve 10 sene tasarrufundan sonra fevt olub verâseti anası mezbûre Fâtîma'ya ve 'asûbet cihetinden Fazlî Beşe'ye münhasıra ve mezbûre Fâtîma tarafından Serrâc Mollâ Ahmed vekil olduğu Mollâ Abdî ve Hallâc Ahmed Beşe ibn Mehmed 'an Serrâc Haydar şehâdetleriyle ba'de's-sübût vekil-i mezkûr Ahmed Sipâhî bin Mercân üzerine da'vâ emlâk ve arâzî-i merkûme emlâke teb'an validesine intikâl itmiş iken hilâf-ı kânûn on gün mukaddem âhire tefvîz suâl inkâr cevâbında Abdî ve Yaşar'ın hisselerini verdim.

[41a boş]

[42a/1] Tuzlu balgam için 'ilâc-ı nâfi'

Nişâdır	Günlük	Çörek unu	Süzülmüş yoğurt
Dirhem 30	Dirhem 30	Dirhem 30	Dirhem 9

Bu cümleyi döğüb zikr olunan yoğurt ile hall idüb findık kadar hablar idüb sabâh ve ahşâm birer dâne yuda aç karnında ve yatıcak vakit ola inşâallahü te'âlâ def' olur mücerredir. Ancak ekşilerden ve sâir tuzludan perhîz itmek gerekdir.

[51a boş]

[52a/1] Mâtü'l-vâkıf sümme mâtü'l-(...) (Türkçe ibare yok arapça)

[53a boş]

[54a boş]

[55a/1] Sâlih bin İbrâhîm ve İsmâ'îl bin Murâd 'an Brotsî der Tırnova taraflarından Mustafâ eyâle redd-i cevaba Süleymân Beşe ibn Mustafâ'yı tevkiil eyledikleri kayd şode. Fî 21 C sene 176

[55a/2] Âmine binti Şahin 'an Bağdâdî tarafından vasî olduğu Mustafâ ve Hasan'ın bi'l-vesâye el-Hâc Sâlih'i vekil nasb eylediği Sâlih bin Hüseyin 'an Komotîn ve Mustafâ bin Ahmed Beşe İpliçek şehâdetleriyle kayd şode. Fî 26 C sene 176

Ek 1: (Devamı)

[55a/3] Halil bin () ‘an Bâkır Baba nâm müteveffâ’nın yanında vârisi olmayub gâib-i ‘ani’l-beled ‘emmîsi () nâm kimesne zuhûr edinceye değin hissesini ahz ve kabz ve hıfza Muharrem Ağa kayyım-ı ba‘de’n-nasb meclis-i şer‘de İshak Çavuş ibn Mustafâ üzerine da‘vâ müteveffâ-yı mezbûrun terekesinden 4 gurûş ile bir zolote akçesinden mezbûrun zimmetinde olmağla suâl ikrâr edâya hüküm birle. Fî 20 B sene 176

Ve terekesinden ‘aba çakşır 1/120 ağırrı kebesi 1/150 köhne tâke 60

Eşyâ-i mezkûre Muharrem Ağa yedinde dahi olduğu bu mahalle şerh verildi.

[55a/4] Mehmed bin Muharrem tarafından babasından intikâl iden Osîçân cemâ‘atinden Sîmârvîk olan çiftlikde olan ‘alâkası bey’e ve semeni ahz ve kabzına karındaşı Ömer Beşe’yi vekil eylediği el-Hâc Süleymân bin el-Hâc Abdî ve Süleymân bin Hasan ‘an Serrâc Alî şehâdetleriyle kayd şode. Hurrîre fî 14 Ş sene 176

[55a/5] Vekil-i mezkûr Kara Osmân bin Mustafâ muvâcehesinde ikrâr karye-i mezkûrede vâki‘ müvekkilem mezkûr Mehmed’in babasından müntakile olan arâzî ve emlâkın beşinci hissesini bi’l-vekâle 60 gurûşa furûht ve tamâmen aldım deyü kayd şode. Hurrîre fî 15 Ş sene 176

[56a/1] Yâko veled-i Mihâylo bundan akdem vefât iden Mehmed zimmetinde 3.400 akçe kalub ücretden dâmâdı Sâlih ‘an Ovrîk’den iddi‘â vereseşi Zevce 1 beyt 3 ahî(?)

[56a/2] Bundan akdem vefât iden İbrâhîm Beşe ibn Hasan’ın zevcesi Zâkire binti Ahmed bi’l-verâse ve sağır evlâd Ahmed ve sağîre kızı Meryem taraflarından bi’l-vesâye Çolak Hasan ibn Hüseyin üzerine da‘vâ târîh-i kitâbdan beş ay mukaddem zevcim İbrâhîm Beşe’yi Körçibaşı/Gürçübaşı(...)ve Şenîçe karyesi altında tarîk-i ‘âmmda bâzârirtesi gicesi ba‘de’l-mağrib uzun tüfenk dânesiyle sol memesi altına darb ve ol darbdan müteessiren vefât suâl inkâr. Hurrîre fî 12 C sene 176

[56a/3] Zevce-i mezkûre tarafından Alî Beşe’nin vekâleti kayd şode.

[56a/4] Sâlih Beşe ibn İbrâhîm tarafından müteveffât kızı Ümmühânî’nin terekesini tahrîre Mollâ Ahmed bin Yûsuf’u tevkil eylediği kayd şode. Hurrîre fî 8 Zâ 176

[56a/5] Mollâ Ahmed bin Mahmûd ‘an Grâçânîça tarafından Rekb oğlu Mihât zimmetinde olan alacağını ahz ve da‘vâya Mollâ Abdî bin Kâsım’ı tevkil eylediği kayd şode. Fî 25 Zâ sene 176

[56a/6] Hadîce binti Mustafâ ‘an Armağânî tarafından Mollâ Ahmed bin İsmâ‘îl vekil eylediği kayd şode. Fî 26 Zâ sene 176

[56a/7] Vekil-i mezkûr Mustafâ Beşe üzerine da‘vâ bundan akdem medîne (...) müteveffâ Abdülfettâh Beşe’nin karındaşı Kadrî Sipâhî ibn İbrâhîm ibn Hüseyin ‘an kazâ-i Çâyniça der karye-i Boçye tarafından müteveffâ-yı mezkûrun terekesinden intikâl iden hissesini ahz ve kabza Muharrem Ağa ibn el-Hâc Ahmed tevkil eylediği Mollâ Bekir bin Sâlih ‘an Hânekâh ve Sâlih Beşe ibn Ahmed ‘an Bâkır Baba şehâdetleriyle kayd şode. Fî 26 N sene 176

[57a/1] Murâd Sipâhîbin İbrâhîm ‘an karye-i Klâvîk der Klâvine müdde‘î İsmâ‘îl müdde‘îü’n-‘aleyh Ahmed bin Mustafâ ‘an İzvornîk Lokân kazâsından mâ vak‘a () nâm mahalde çiftlik yerlerini iştirâ ve İzvornîk kadısı huzûrunda 63 senesinde murâfa‘a ve bana hükm ve yedime hüccet-i şer‘îye i‘tâ olunmuş iken mezbûr Ahmed mümâna‘at eder suâl olundukda 50 senesinde arâzî-i mezkûreyi bozuk hâliden ehl-i karyeden olduğuma binâen bâ-ma‘rifet-i sâhib (...)hak aldım deyü 625 senesinde murâfa‘a olduğumuzdan bâ-mürâsele-i şer‘îye mezbûr ile mu‘ârazası men‘ ve yedime mürâsele i‘tâ ve 63 senesinde olan murâfa‘ayı ve hüccet inkâr şâhid havâle İbrâhîm Ağa ibn Hasan ‘an İzvornîk ve Mollâ Sâlih bin el-Hâc Hüseyin ‘an İzvornîk ve Mollâ Ahmed bin Halil ‘an mezbûre ve Hüseyin Beşe ibn Ahmed ‘an mezbûre

Ek 1: (Devamı)

[57a/2] El-Hâc Ömer Ağa bin Feyzullah muvâcehesinde cihet-i karz-ı şer'îden 126 gurûş iddi'â suâl inkâr ba'dehu yirmi beş gurûş üzerine sulh. Fî 5 M sene 170 - 76

50 – 12 = 38

[57a/3] Müdde'î Alemdâr Mehmed Beşe ibn Şa'bân müdde'î'n-'aleyh Sâlih Kethüdâ ibn Ömer 'an kasaba-i Romne iki buçuk sene mukaddem mezbûr Sâlih Kethüdâ'ya 'ale'l-mudârebe verdiğim ma'lûmü'l-mikdâr akçe üzerine hâsıl olan fâiz ve asıl mâldan der seneteyn-i mezkûre kalan kusûr 380 gurûş taleb suâl inkâr lakin gâib-i 'ani'l-meclis karındaşım Hasan Alemdâr ile şerik olmuştur ve meblağ-ı merkûmu dârü'l-harbde zimemde olan akçeden ta'yîn olunub mezbûr Mehmed Alemdâr dahi zimemi mezkûru kabûl etmiştir deyü bir kıt'a hüccet ibrâz. Hurrîre fî 16 Câ sene 170

[57a/4] Ve beynimizde olan koyun hesâbından meblağ-ı merkûm başka mezbûr Sâlih Kethüdâ ikrâr eylediği kayd şode.

Ve mezbûr Mehmed Alemdâr mezbûr Sâlih Kethüdâ mahzarında ikrâr bundan akdem ma'rifet-i şer'le bana hükm olunan 288 re's koyun akçesi ki mecmû'u 420 gurûş eder meblağ-ı merkûmu tamâmen yedinden ahz ve kabz eyledim zimmetinde bir akçe kalmamıştır dedikte gıbbe't-tasdîk Hurrîre fî 16 Câ sene 170

[58a/1] Mezbûr Sâlih Kethüdâ merkûm Mehmed Alemdâr üzerine bundan akdem ma'rifet-i şer'le hükm olunan koyun akçesinden 420 gurûş benden ahz ve kabz edüb lakin merkûm koyun akçesi bundan akdem beynimizde vâki' olan şirketi hesâb eylediğimizde hesâb olunub (...)benden ahz eyledi

[58a/2] Ahmed Beşe ibn Mehmed 'an Hoca Kemâl tarafından zevcesi Hadîce binti Sâlih ve 'emmî oğlu Mehmed ile zevcine müte'allik da'vâya Visokolu Mollâ Mustafâ'nın vekâleti kayd şode. Hurrîre fî 29 min Zî'l-hicce sene 170

[58a/3] Fâtıma binti () 'an Tokmozâre tarafından hukûka müte'allika Mehmed ile da'vâya Muharrem Beşe ibn Osmân 'an ve mezbûre Kara Hasan bin Zülfikâr şehâdetleriyle Mehmed Beşe ibn Mustafâ'nın vekâleti ba'de'l-kabûl kayd şode. Fî gurre-i M sene 171

Şühüdül-Hal

İlî veled-i Mârko 'an Çernotine

[58a/4] Ömer bin İbrâhîm 'an Kâdî Bâlî Bayram ibn Hasan üzerine da'vâ Kasot karyesinde vâki' babamdan müntakile olan arâzî fuzûlen zirâ'at 10 sene suâl inkâr şâhid havâle imhâl yevm 'aded 7 yevm-i bâzâra varınca. Hurrîre fî 23 S sene 176

[59a/1] Sâlih bin Nezîr 'an mahalle-i Harâccı Mustafâ Ağa nâm kimesne târîh-i kitâb gicesi Kazâz Mehmed Beşe'nin (...)esinden aldığı eşyâdır. Hurrîre fî 27 Zâ sene 179

Eşyâ-i mezkûru bu def'a mezbûr Mehmed Beşe'nin mahresinden sirka ve birkaç def'a dahi sirka eylediği mahzen-i mezkûrdan meclis-i şer'de ikrâr eylediği kayd şode

Şühüdü'l-hâl: Ka(...).el-Hâc Ahmed Ağa, Süleymân bin Ömer 'an Mehmed Bey, Diğer Süleymân Beşe bin Hüseyin Câmî'-i Atık, Bakkâl Mustafâ Beşe, Kahveci Mustafâ Beşe, İbrâhîm Beşe Sürmelizâde, Kösto İbrâhîm Beşe Çizmecî

Def'a habsde ikrâr eylediği beyândır: kahve kıyye 20 Hasan Çelebi'ye bey' fî 360 bey' itmiştir, def'a kahve kıyye 20 el-Hâc Selimoğlu'na bey' def'a kahve kıyye 7 Nocu/Nühoğlu'na bey'

Ek 1: (Devamı)

Eşinde aldığı eşyalar;				
Ketân top 6 adet	(.....) kıyye 5 adet	Astâr 6 adet Fî 130	Bohâsı top 3 adet Fî 330	Mâî sekizlik top 2 adet fî 330
İmroz yelek 1 adet fî 120	Kahve kıyye 2 adet	Sâbûn 5 adet		
Sârik-i mezkûrun menziline bulunan eşyalar;				
Siyah bez top 2 adet	Al kuşak 1 adet Fî 200	Pambuk direm 100 fî 60	Ketân kıyye 1 adet fî 120	Astâr 1 adet Fî 130
Yemeni 1 adet 320 akçe	Mâî çuka şalvar 1 adet 1.900 akçe	Zenbîl 1 adet Fî 30	Baş şekeri 1 adet Fî 24	Fîno fes 1 adet Fî 90
Dükkânında bulunan eşyalar;				
Sîm düğmeli nîmten ma' yelek ma' filinta 3.600	Kahve kıyye 1 adet	Astâr 6 adet fî 130	Mâî sekizlik 2 adet fî 240	İmroz kebe 1 adet fî 270
Kırmızı Yenişehir top 1 adet fî 200	Sâbûn kıyye 2 adet fî 100	Kahve kıyye 1 adet		
Mahbûs iken habsde ikâr ettiği eşyalar;				
Mağnîsâ alaca top 3 adet fî 66	Miskâli top 2 fî 480	Kahve kıyye 8 buçuk	Kahve kıyye 2 adet	Fîno fes 1 adet fî 300
Uzun kebe fî 1.200	Pambuk kıyye 5 adet fî 360	Ketân kıyye 5 adet fî 12	Uzun kebe 2 adet fî 240	Büyük imroz kebe fî 400
Sâbûn kıyye 5 adet fî 100	Kolan 1 adet fî 180	Yemeni fî 120	Astâr 1 adet fî 180	

[60a/1] Ahmed Beşe ibn Hüseyin karındaşı Abdullah nâm maktulün bâ-hüccet-i şer'îye kayyım İbrâhîm üzerine nâzır olub hesabı için tarafından Mustafâ Beşe ibn İshak Çavuş'u vekîl eylediği kayd şode. Hurrîre fî 2 Z sene 169

[60a/2] Anası Safiye binti ve Şa'bân ve Osmân bin Hüseyin nâm müteveffânânın terekelerinden isâbet eden gâibü'l-beled Hüseyin'in zâhir hâli şer'en zâhir oluncaya değin hisse-i ırsîyesini zabta ve hıfza liebeveyn kız karındaşı Ümmühânî kayyımına nasb olunduğu kayd şode. Hurrîre fî 26 min Zî'l-hicce sene 169

Ek 1: (Devamı)

[60a/3] Müteveffâ Durak ibn Hasan nâm müteveffânın sulbî sağır oğlu Hüseyin nâm sağıre babasından müntakile olan arâzî husûsu için üstâzı Abdullah Beşe ile da'vâya vasî nasb olunan er karındaşı Hasan tarafından da'vâ-yı mezbûra vekîl olan Mustafâ Beşe ibn İshak Çavuş'un vekâleti ba'de'l-kabûl. Hurrîre fî 21 min Zî'l-hicce sene 169

[60a/4] Ahmed bin İbrâhîm 'an karye-i Köhovîk der nâhîye-i Neretve tarafından müteveffâ Yaşar zimmetinde olan 83 buçuk gurûşu taleb ve da'vâya ve ahz ve kabza vekîl olan Mollâ Mustafâ şehâdeten Mustafâ Beşe ibn Ahmed (...)Çoban Hasan ve İbrâhîm Beşe ibn Mustafâ Tûtîbole kayd şode. Hurrîre fî 25 min Zî'l-hicce sene 169

[60a/5] Ümmühânî binti Osmân 'an kasaba-i İzvornîk tarafından sâbık zevci Sâlih Alemdâr ile hukûka müte'allik da'vâya Burgu İsmâ'îl Beşe ibn el-Hâc Mehmed'i vekîl eylediği şehâdeten Hüseyin bin Hasan (.....)zâmâlez der İzvornîk ve Hasan bin Osmân 'an mezbûre kayd şode. Hurrîre fî 27 Z sene 169

[61a/1] Yovân veled-i Nîkola 'an Koşeve târîh-i kitâb öğleden sonra Vâroş-ı Pale Mahallesinde Todor nâm zimmînin menzîlinde müddet-i fücce ile mürd olduğu ba'de'l-mu'âyene üzerinde bir dürlü yarası olmayub zevcesi Gordâne'den suâl olundukda aslâ bir kimse ile da'vâm yokdur dediği kayd şode. Hurrîre fî 16 M sene 170

Şühûdü'l-hâl: Başeski Murâd Ağa, Kasâb Ömer Beşe, Hasan Beşe ibn Mehmed Loyo, Ahmed Beşe Tolo, Mehmed Çukadâr, Süleymân el-muhzır, Bölükbaşı Ahmed

[61a/2] Sâime binti Mustafâ 'an Jâğrîk tarafından zevcinden kalan mîrâs da'vâsına Başeski Ömer Ağa'yı vekîl eylediği şehâdeten el-Hâc Abdullah bin el-Hâc Mehmed 'an Lâkova

[61a/3] Hadîce binti Sinân 'an el-Hâc İbrâhîm Kasâbzâde Sâlih Serrâc ile zevcine müte'allika da'vâya Kebeci Sâlih Beşe ibn Mustafâ'yı vekîl eylediği kayd şode. Hurrîre fî 16 Zî'l-ka'de sene 170

[61a/4] İstebân veled-i Lûka 'an karye-i Koşare nâm zimmî târîh-i kitâb günü mahfel-i kazâya mecrûhen gelüb takrîr-i kelâm eylediği târîh-i kitâbdan iki gün mukaddem bâzârirtesi günü beyne's-salâtîn karye-i mezbûrede zârzola tarlasında Kârooğlu Muharrem topuz ile başımın sağ tarafımda yüzüme darb ve dişlerimi helâk idüb biemrillahi te'âlâ müteessiren ölürsem mezbûr Muharrem ve refikleri Hasan ve Hüseyin'den gayrî kimesne ile da'vâm yokdur dediği kayd şode. Hurrîre fî 18 Zâ sene 170

Şühûdü'l-hâl: Hasan Beşe ibn Durak Gazgânî, İsmâ'îl Beşe ibn Mahmûd, Mehmed Beşe ibn Çolak Mustafâ, Hasan Beşe 'an karye-i Perçe

[61a/5] Osmân Beşe ibn Osmân 'an Voloder Sinân tarafından karındaşı müteveffâ Abdullah Beşe'nin zevcesi ile redd-i cevâba vekîl olan Hasan Ağa ibn Mustafâ vekâleti kayd şode. Hurrîre fî 24 M sene 171

[61a/6] Hâmide binti Mustafâ 'an Kâdî Hasan Efendi tarafından müteveffâ zevci Abdullah Beşe'ye karındaşı Sâlih Beşe'nin terekesinden isâbet iden da'vâya vekîl Mehmed Beşe'nin vekâleti kayd şode. Hurrîre fî 29 M sene 171

[62a/1] Ahmed Beşe ibn Durak 'an Kalın Hâcî Alî zevcesi Esmâne tarafından bi'l-vekâle Mürsel bin Mahmûd ve oğlu Mustafâ üzerlerine da'vâ medîne-i mezbûre nâhîyesine tâbî' Drâğvîk karyesinde Dolik tarlası dimekle ma'rûf karındaşı İbrâhîm'den 15 sene mukaddem tapu ile intikâl etmiş iken mezbûrân vaz'-ı yed ve tasarruf iderler suâl işbu yedimde olan ma'rifetnâme ibrâz ve 20 seneden berü tasarrufumdadır deyü dahi suâl inkâr şehâdeten Ahmed Beşe ibn Habîb 'an Bozacı ve Sâlih Beşe ibn Abdî 'an Mî'mâr Sinân şehâdetleriyle kayd şode. Hurrîre fî 21 Zâ sene 171

Ek 1: (Devamı)

[62a/2] Fâtıma binti Zülfikâr ‘an Drâğvîk ve Mürsel bin Mahmûd taraflarından darbe ta‘alluk Ahmed Beşe ile da‘vâya Ahmed Beşe ibn Habîb nâm kimesnenin vekâleti ba‘de’l-kabûl kayd şode. Hurrîre fi 21 Zâ sene 170

[62a/3] Hasan Beşe ibn Zekeriyâ ‘an karye-i Umulan der nâhîye-i Neretve Gâkö Hasan ile 24 yük ketân iki (...)ve sâir alacağına müte‘allik da‘vâya Mehmed Beşe ibn Mustafâ’yı vekîl eylediği kayd şode. Hurrîre fi 25 Z sene 170

[62a/4] Sâlih Bey ibn Mustafâ ‘an kasaba-i Çâyniçe tarafından Defterzâdeler ile menzile müte‘allik da‘vâya Dervîş Alî Efendi’yi vekîl eylediği kayd şode. Hurrîre fi 29 Z sene 170

[62a/5] Atıyye binti (...) Safiye ve Emine taraflarından vekîlleri Mollâ Mustafâ muvâcehesinde da‘vâ bundan akdem diyâr-ı âhire gidüb fevt olan zevcim İbrâhîm Ağa terekесinden rub‘ bana isâbet itmiş iken mezbûreler vâvı‘u’l-yed bi’l-küllîye suâl

[62a/6] Mihât veled-i İstoyân ‘an Ayaz Pâşâ tarafından zimem-i nâsdan olan hukûkunu ve Taşlıhân’da olan emânete müte‘allik da‘vâya Dervîş İdrîs bin Ahmed Efendi vekîl eylediği kayd şode. Hurrîre fi 26 Zâ sene 171

[63a boş]

[64a boş]

[65a boş]

[66a boş]

[67a boş]

[68a boş]

[69a/1] Bismillahirrahmanirrahîm bismillah ve billah lâ havle velâ kuvvete illâ billah harcün sârihun min nârün ve nûrün vechillah yutfü’n-nârü kul yâ nârikünî berden ve selâmen ‘alâ falân ibn falân eyyühe’l-(...)el-hayyü mine’l-menh ile’l-‘azîmü ve mine’l-‘azîm ile’l-lahm ve mine’l-lahmü ile’l-d-dem ve mine’d-demü ile’l-cild ve mine’l-cildü ile’l-erd nâ meşşî fihâ mâşâallah lâ havle velâ kuvvete illâ billahi’l-‘aliyyi’l-‘azîm

Bismillahirrahmanirrahîm ve izisteskâ Mûsâ likavmihi fekulnedrib bi‘asâke’l-hacer fe’n-fecaret minhü’s-netâ ‘aşrate ‘aynen kad ‘alime küllü ünâsin meşrebühüm külü veşrebü min rızkillah ve lâ ta‘sev fi’l-ardı müfsidin Allahimmesku kemâ sekîtü’l-‘Îsâ ibn Meryem

[70a/1] Maktûl Rıdvân bin İbrâhîm ‘an (...)verâseti babası mezkûr İbrâhîm Beşe ve anası Fâtıma binti Mustafâ’ya münhasıra(...)mezkûre tarafından ibrâ-i âti’l-beyân vekîl olduğu Sâlih Beşe ibn Süleymân ‘an mezbûre ve diğer Sâlih Beşe ibn diğer Süleymân ‘an İskender Pâşâ şehâdetleriyle sâbit olan İsmâ‘îl Beşe ibn Ebûbekir ve mezkûr İbrâhîm Beşe meclis-i şer‘de maktûl-i mezkûrun kâtili ithâm olunan Bektaş Beşe ibn Hüseyin Ağa tarafından tasdîke Osmân Alemdâr ibn Mustafâ muvâcehesinde ikrâr 180 gurûşa dem ü diyetini ibrâ eyledikleri kayd şode. Hurrîre fi selh-i M sene 176

[70a/2] Îlî veled-i Mârko ‘an Çernatine şöyle takrîr-i kelâm eyledi ki târîh-i kitâbdan bir gün mukaddem kabîlü’l-mağrib karye-i mezkûreden İsmâ‘îl Efendi hânesi altında tarla aşuru giden tarîkde sol ayağımın dizi üstüne kalın etime ve sol elimin de bâzûsuna bıçak ile Gölioğlu Osmân ‘an karye-i mezkûre beni darb ve cerh eyledi andan gayrî kimesne ile da‘vâm yokdur didiği kayd şode. Hurrîre fi 23 S sene 176

Şühûdü’l-hâl: Köse Mehmed Efendi, Ömer Efendi el-Kâtib, Mehmed Beşe (...)oğlu Osmân bin Rıdvân mütesellime tâbi‘

Ek 1: (Devamı)

[70a/3] Mehmed Beşe zimmetinde Hüseyin Beşe 2.100 akçe iddi'â şehâdeten Mollâ Hüseyin bin Osmân 'an İskenderîye

[70a/4] Mehmed Beşe ibn Halîl marîz olub 'âmm-i umûruna karındaşı Ahmed vekîl olduğu Hasan Ağa ve kahveci İsmâ'îl Beşe haber virdikleri kayd şode. Hurrîre fî 16 Zâ sene 176

[70a/5] Ümmühânî mezkûr Ahmed muvâcehesinde iddi'â mezkûr Mehmed (...)kenârı akçe 20 fî 400, üç gurüşluk entârî, yağlık (...)fî 240, uçkur 2 fî 240, makrame akçe 20 fî 100,(...)bezi zirâ' 20 fî 40, münakkaş don 2 fî 800, gömlek fî 600,

Sâkine olduğum menzilden eşyâ-i mezkûre ile beni ma'an kendi menzilime götürüb ve eşyâ yedinde kalmışdır.

[71a/1] Hadîce binti Mustafâ nâm kızı Âişe mâlından zevci Abdullah Beşe üzerine da'vâ târîh-i kitâbdan iki gün mukaddem darb suâl iki üç şamar vurduğunu ikrâr ve bundan mâ'adâ mezbûre Âişe'yi hîn-i tezevvüde eğer bir kere dahi darb ider isem benden boş olsun deyü şart suâl inkâr şâhide havâle. Hurrîre fî 5 Câ sene 169

[71a/2] Rüstem Beşe ibn Alî 'an Kâlm el-Hâc Alî tarafından Esmâne Hatun ile kefâlet husûsu için zevci Sâlih zimmetinde olan 80 gurüş taleb ve da'vâya ve kabzına Mustafâ Beşe ibn İshak Çavuş'u vekîl eylediği kayd şode. Hurrîre fî 5 C sene 169

[71a/3] İşbu bin yüz altmış dokuz senesinin receb-i şerîfin hilâli havâ sak olduğu hâlde pençşenbih gicesi rü'yet olduğunu bişehâdet-i Mollâ Ahmed ibn Ömer 'an Ya'kûb Pâşâ

[71a/4] Hüseyin Beşe ibn Ahmed 'an Şeyh Muslihiddîn tarafından zevcesi ile da'vâya Börkî İsmâ'îl Beşe ibn Hâcî Mehmed'in vekâleti kayd şode. Hurrîre fî 18 R sene 169

[71a/5] Bulûğu mu'terif olan Muharrem bin Sâlih 'an Hoca Kemâl Sâlih Beşe ibn Ahmed muvâcehesinde ikrâr Kemâl Bey mahallesinde vâki' bir tarafı Abdülkâdir Beşe mülkü ve bir tarafı Yaşar mülkü ve bir tarafı Mustafâ Beşe mülkü ve taraf-ı râbi'i tarîk-i 'âmm ile tahtânî bir sobalu oda ve bir hücre ve havlı ve bâğçe ve fevkâniden bir çârdâk ve bir hücre müştemil mülk menzili 10.600 akçe mukâbelesinde bey'. Hurrîre fî 3 Ş sene 169

Şühûdü'l-hâl: Mustafâ Beşe Derzî, el-Hâc Abdülkâdir Ağa, oğlu Sâlih Alemdâr, Mehmed Beşe ibn Ahmed 'an Kemâl Bey, Alî Alemdâr Çizmecî

[72a/1] Vasîl veled-i Dûka 'an Ehrişe târîh-i kitâbdan sekiz gün mukaddem karye-i mezkûrede Kasâb Abdullah Beşe merkûmun menziline başın sol tarafında kaşın üzerinde yatağan ile cerh ve başın sol tarafında kulağı üstünde bir tarafın yarası ile mütesellim ağanın konağında mahbûs iken müteessiren hâlik olduğu kayd şode. Hurrîre fî gurre-i Rebî'u'l-âhir sene 169

Şühûdü'l-hâl: İshak Efendi, İbrâhîm Beşe ibn İsmâ'îl 'an Hatrî Süleymân, Abdullah Beşe ibn Mehmed 'an el-Hâc İbrâhîm, Sâlih Beşe ibn Halîl 'an Komotîn, Ömer Beşe ibn Feyzullah, Ahmed bin Mustafâ çukadâr, Sâlih el-muhzır

[72a/2] Osmân bin Hüseyin 'an karye-i Moşik tarafından zimmi (...)liyle arâziye müte'allik da'vâya İbrâhîm Beşe ibn Mustafâ'nın vekâleti kayd şode. Hurrîre fî gurre-i Cemâziye'l-evvel sene 169

[72a/3] Ferhâd ibn Ebûbekir 'an Hotîçne nâm sağır târîh-i kitâbdan dokuz gün mukaddem kabîlü'z-zahr çeşme yanında kızağa binüb kayarken bârgîr altına düşüb ve bârgîr depme ile sol kulağı üstüne depüp müteessiren vefât eylediği bade'l-mu'âyene karındaşı Murâd Bey'den suâl aslâ kimesne ile da'vâm yokdur dediği kayd şode. Hurrîre fî 6 Cemâziye'l-evvel sene 169
Şühûdü'l-hâl: Ahmed Bey ibn Ca'fer Bey, Mollâ İbrâhîm bin Mehmed, Mustafâ Hoca ibn İsmâ'îl 'an Perniyole, İbrâhîm Sipâhî bin Abdî, İsmâ'îl bin Alî Pâşâlı, Alî Ağa bin Mehmed Çukadâr, Mehmed Ağa bin Alî mütesellime tâbi', Sâlih el-muhzır

Ek 1: (Devamı)

[73a/1] Meryem binti Abdurrahman Efendi ‘an vekîlü’l-harc (...)anası velisi olmak zu‘muyla târîh-i kitâbdan 13 buçuk ay mukaddem Sâlih Bey ibn İbrâhîm Efendi’ye bi’l-velâye nikâh idüb târîh-i kitâbdan pençşenbih günü kuşluk vakti hıyâr-ı rü’yet-i hayz ile nikâh-ı mezkûru feshe da‘vâya vekîl olan Mustafâ Beşe ibn İslâm ‘an Na’lçacı el-Hâc Osmân bişehâdet-i İbrâhîm Beşe ibn Mehmed ‘an Kebkebîr ve Mehmed Beşe ibn Osmân ‘an Ya‘kûb Pâşâ ve Ahmed Beşe ibn Hüseyin ‘an kasaba-i vâroş ve Hüseyin Beşe ibn Hasan ‘an İstroşik şehâdetleriyle vekâleti ba‘de’l-kabûl kayd şode. Hurrîre fi 15 Cemâziye’l-ülâ sene 168

[73a/2] Vekîl-i mezbûr Sâlih Bey mahzarında bi’l-vekâle üzerine da‘vâ müvekkilim mezbûreyi anası gâibü’l-meclis () târîh-i kitâbdan 13 buçuk ay mukaddem hâl-i sağârında nikâh ve mezbûre Meryem târîh-i kitâbdan iki gün mukaddem pençşenbih hıyâr-ı rü’yet hayz ile el‘ân bâliğa oldum deyü mahzar-ı müsliminde işhâd ve ‘akd-i mezkûru fesheylemiştir ben dahi bi’l-vekâle taraf-ı şer‘îden fesh olmasını talep iderim suâl ‘akd-i mezkûru bu vech üzere olduğunu ikrâr lakin târîh-i kitâbdan bir sene mukaddem bâliğa olduğunu şâhîde havâle bişehâdet-i Süleymân Beşe ibn İbrâhîm ‘an Müftî Süleymân ve Sâlih Bey ibn Osmân Bey ‘an ve Mollâ İbrâhîm ibn Mehmed Bey ‘an Ya‘kûb Pâşâ ve Atîye binti Fazlı ‘an Müftî Süleymân ve Hayrûnnisâ binti Süleymân ‘an Çukacı Süleymân ve hilâf-ı şer‘-i şerîf te‘addî mezbûr Sâlih Bey zevcesine itmek üzere mezbûr Süleymân ve Sâlih Bey kefâletleriyle kayd şode. Hurrîre fi 17 ve bakkâlbaşı Hüseyin Ağa ve Mehmed Beşe ibn Ramazân ‘an Müftî Süleymân ve Mustafâ Bey ibn Mehmed ‘an Yağcızâde mezbûrûn dahi kefildir. Hurrîre fi 17 Câ sene 168

[73a/3] Ahmed bin Mustafâ ‘an Nişik der livâ-i Hersek tarafından Nu‘mân 45 gurûşu ve bir tüfenk ve 15 gurûş ve bir kor(...)ve bir silâh Râkoçi’de gazab idüb husûs-ı mezbûru talep ve da‘vâya ve ahz ve kabza el-Hâc Hüseyin İsmâ‘îl Çelebi’yi vekîl eylediği kayd şode. Hurrîre fi 23 Câ sene 168

[74a/1] Mustafâ ibn Hasan ‘an Armağanî Sâlih Alemdâr ibn Alî Ağa ‘an Vîsoka nâhiyesine tâbi‘ Vârtênçe karyesinde vâki‘ Lûka dimekle ma‘rûf bir kıt’a tarlayı Sâlih ve İbrâhîm 18.000 akçe mukâbelesinde iki ay mukaddem bey’ ve ben halît-i şerikiyim deyü iddi‘â

[74a/2] Mustafâ bin Alî ‘an Pehlivân Hasan Ahmed bin ‘an mezbûre mahalle-i mezbûrede vâki‘ bir tarafı Kazancı el-Hâc Mehmed mülkü ve bir tarafı benim ve taraf-ı râbi‘i tarîk-i ‘âmm ile mahdûd olan bir mikdâr ekinlik ve nısf havlıyı Şâho (...)oğlundan üç sene mukaddem 4.000 akçeye iştirâ ve bâki kalan menzili ve havlıyu 2 buçuk sene mukaddem 18.000 akçe iştirâ

[74a/3] Ahâlî-i cîrândan Mehmed Çelebi bin Yûsuf Abdülmümin Beşe helâk Ömer Beşe helâk Hasan Beşe sağ Sâlih Beşe Kazâz ve sâir komşuları

[74a/4] Müvekkile Müntehâ binti el-Hâc Ahmed ‘an Ya‘kûb Pâşâ vekîl Mustafâ Beşe ibn el-Hâc İshak ‘an Abdülhalîm Ağa bişehâdet-i İbrâhîm Bey ibn Mehmed ‘an Ya‘kûb Pâşâ ve Mollâ Mehmed bin el-Hâc Fazlullah ‘an mezbûre (...)zâde ile tarla da‘vâsı için vekâleti kayd şode. Hurrîre fi 23 C sene 168

[74a/5] Müvekkile Atîye binti Mustafâ ‘an Çoban Hasan tarafından zevci terekesine mütê‘allik da‘vâya Mehmed Beşe ibn Mustafâ vekîl eylediği ol dahi ba‘de’l-kabûl kayd şode. Hurrîre fi 10 min Rebû’l-evvel sene 171

[74a/6] Müvekkile Esmâne binti Dervîş Süleymân ‘an karye-i Keşke der-cemâ‘at-i İştah der Fonîçe tarafından Ahmed Beşe ile babası terekesine mütê‘allik da‘vâya zevci İbrâhîm Beşe ibn Alî vekîl eylediği Mehmed bin Sâlih ‘an karye-i Râkovîçe ve Ca‘fer bin İsmâ‘îl ‘an Behotine şehâdetleriyle kayd şode. Hurrîre fi 15 Zî’l-ka‘de sene 171

[75a/ 1-2-3- battal kayıtlar]

Ek 1: (Devamı)

[75a/4] Meryem binti Ahmed ‘an Komotîn vekil İbrâhîm Beşe ibn Mustafâ ‘an mezbûre bişehâdet-i İbrâhîm Beşe ibn Ahmed ‘an mezbûre ve Sâlih Beşe ibn Mustafâ ‘an mezbûre Abdî Beşe ile mirâsa müte‘allik da‘vâya kayd şode. Hurrîre fî 10 C sene 168

[75a/5] Müvekkil İbrâhîm bin Hasan ‘an karye-i Glâvgodîne vekil Ahmed Beşe ibn Sâlih ‘an Hatrî Süleymân Esmâne Hatun ile mirâsa müte‘allik da‘vâya kayd şode. Hurrîre fî 12 C sene 178

[75a/6] Vekil-i mezbûr İbrâhîm Beşe bin Mustafâ Abdullah bin Mehmed ‘an karye-i İşpânîçik ve Mustafâ ibn Ahmed ‘an Govodvik üzerlerine da‘vâ müvekkilem mezbûre Meryem babası Ahmed‘den kable‘l-kayyime İbrâhîm vefât kable‘l-kisme anası dahi vefât edüb verâseti oğlu Sâdik ve mezbûre Meryem‘e Sâdik dahi vefât verâseti kızı Âişe ve zevcesi Fâtîma ve mezbûre Meryem bir bârgîr Mustafâ‘da inek 10 / 800 dana 1/ 700 ikrâr kısrak ma‘ tayl.500 kesr 600

[76a/1] Turacık Mahallesinde mürd olan Nîkola veled-i Mîlo(...)z nâm zimmînin verâseti zevcesi Polksî binti Petre ile sulbî kebîr oğlu Petre ve sulbî sağîr oğlu Maksim münhasıra sağîr-i mezbûrun anası mezbûre Poleksî tarafından müteveffâ-i mezkûrun şerîki olan Petre‘de olan 127 buçuk gurûşu da‘vâya ve ahz ve kabza mezbûr oğlu Petre‘yi vekil olduğu İbrâhîm Beşe ibn Şa‘bân ‘an Tokozâde ve Osmân Beşe ibn Mustafâ şehâdetleriyle kayd şode. Hurrîre fî 27 Rebî‘u‘l-âhir sene 1178

[76a/2] Vekil-i mezbûr bi‘l-verâse Petre veled-i Tomâş ‘an Hüsrev Bey muvâcehesinde üzerine da‘vâ babam hâlik-i merkûm Nîkola ile mesfûr Petre ve gâib-i ‘ani‘l-meclis Abdullah Beşe ve karındaşı Süleymân Beşe ve zimmî Milân şirket-i ‘inân ile helâkinden on beş ay mukaddem ma‘lûmü‘l-mikdâr hayvânâtda ‘akd-i şirketten sonra tekrâr beyinlerine beş yüz gurûş koyub ba‘de helâkinden altı ay mukaddem şirket-i mezkûru fesh her biri kendi hissesini ahz edüb ancak meblağ-ı mezkûr beş yüz gurûşdan mesfûr Petre hissesine isâbet 127 buçuk gurûş kable‘l-ahz helâk olmağın taleb eyledikde edâda mûmâna‘at ider suâl inkâr bişehâdet-i Abdullah Beşe ibn Mehmed ‘an Serrâc Haydar ve Milân veled-i Save ‘an Duracık fî 26 Rebî‘u‘l-âhir 168

[76a/3] Ba‘de‘l-hükm mesfûr Petre meblağ-ı mezbûru ber-vech-i muharrer helâkinden altı ay mukaddem şirket-i mezbûru sâir şürekâ ile ve hâlik-i merkûm ile hesâbdan sonra şirket-i mezkûr ile sâir beynimizde câri olan ahz-ı i‘tâdan zimmetimde bir akçe ve habbe kalmadığını hâlik-i merkûm ikrâr i‘tirâf itmişdir deyü def‘le mukâbele suâl inkâr bişehâdet-i Ebûbekir ibn Muharrem ‘an Müftî Süleymân ve zimmî Todor veled-i Nîkola ‘an Vâroş bâlâ şehâdetleriyle müdde‘î-i mesfûrun mu‘ârazası men‘ birle Fî 6 Cemâziye‘l-ülâ sene 168

[76a/4] Müvekkil Mustafâ Efendi Bâbozâde vekil Dervîş Ağa ibn Abdullah Efendi ‘an Şeyh Ferruh bişehâdet-i Ömer Efendi ibn Hüseyin ‘an Peltek ve İbrâhîm Efendi ibn el-mezbûr Hüseyin ‘an Şeyh Ferruh Çıkrıkçı Mahallesinde vâki‘ olan bir bâb hânın müstâciri olan Sâlih Beşe‘yi ihrâca ve Hamza Beşe‘ye teslim için vekâleti ba‘de‘l-kabûl kayd şode. Hurrîre fî 7 Cemâziye‘l-ülâ sene 178

[77a/1-2 battal kayıt]

[77a/3] Hüseyin Beşe ibn Ahmed ‘an Serrâc İsmâ‘îl üzerinde yine mahalle-i mezbûre sükkânından Ahmed Efendi ve Mollâ Mustafâ ve Beşîr Beşe meclis-i şer‘de üzerine da‘vâ mezbûr Hüseyin Beşe mahalle-i mezbûra bir buçuk seneden berü gice ile menziline sâkin ve gündüz gâib olduğu ve mahallede bilâ-kefil olduğu haberler ile kayd şode. Hurrîre fî 25 Râ sene 167

[77a/4] İhrâsnîçe karyesi sükkânından iken bundan dokuz sene mukaddem Acem seferine gidüb mefkûd olan Osmân bin Durmuş‘un kız karındaşı Esmâne diğêr hemşiresi Medîne‘nin zevci ve vekili el-Hâc Ahmed üzerine da‘vâ mefkûd-ı mezbûr sefer-i mezbûra gider oldukda karye-i mezbûrede olan arâzî-i mirisini zabt ve tasarrufu için Medîne tevkil edüb el-hâleti hazihî mefkûd-ı mezbûr sefer-i mezbûrda bilâ-veled fevt olmuşdur binâen‘aleyh arâzî-i mîrîyenin nisfını bana râci‘ olmağla tasarruf için işbu el-Hâc Ahmed mûmâna‘at ider suâl

Ek 1: (Devamı)

olunsun dedikde mezbûr el-Hâc Ahmed cevabından kazîye-i vech-i muharrer üzere olduğunu ikrâr lakin fevti ma'lûmum değildir deyü inkâr bişehâdet-i Bosna defterdârı Mustafâ Efendi ve İbrâhîm bin Abdullah 'an Tûtîbole şehâdetleriyle beynlerine bi'l-münâsafa hükm olunduğu sâhib-i arz tefvîzi ile kayd şode. Hurrîre fi 17 Râ sene 167

[78a/1] Hüseyin bin Ahmed 'an Mollâ Arab-ı Atîk li-eb er karındaşları İbrâhîm Beşe ve Mehmed Beşe üzerlerine da'vâ babam mezbûr Ahmed Beşe vefât oldukda bana validemden müntakil olan eşyâyı kabz ve mîrâsa idhâl eylediler deyü da'vâ suâl inkâr şâhîde havâle Fî 10 Rebî'u'l-âhir sene 167

Bişehâdet-i Ahmed Beşe ibn Mustafâ 'an vekîlü'l-harc ve Mehmed Çelebi ibn Mustafâ 'an Sinân Voyvoda kuşak akçesi ve incü akçesi nâib olduğu kayd şode

Kuşak 3.300	Şal Çuka Ferace 700	Kapama 700	İncü 5.000	Alaca entari 1.200
Alaca zıbın 300	Bakraç 600	Çenber ma' havlu makrame 400	Altun yüzük 5 adet 1.2600	Asgûrî 240
Çakşır 200				

[78a/2] Safiye binti Mustafâ Beşe Na'lçacı üvey anası Fâtîma'dan (...)hâric [devamında fotokopi lekeli ve diğer sayfadaki harflerle iç içe geçmiş]

Bir minderin yünü ve iki yasadığın bezden gurûş 24 benim inkâr

fânûs benim yasdağış benim sepet 2 ikrâr 1 çeyrek 2 benim inkâr eylediği şeyler için ityân-ı bünyeden izhâr ve mezbûre Safiye'nin menziline olan babası hisse-i irsîyesi 16 sehmden dokuz sehmi bey' için dellâlbaşıya virilmiştir. Hurrîre fi târîhü'l-mezbûr

[79a/1 battal kayıt]

[79a/2] Alî ibn Osmân 'an karye-i Destîno nâm kimesne tarafından toprak da'vâsı için el-Hâc Süleymân ibn Yahyâ nâm kimesneyi vekîl eylediği Mollâ Mehmed bin Alî Efendi 'an İzgoşte ve Ömer Sipâhî ibn Mehmed Bey 'an mezbûre şâhadetleriyle kayd şode. Fî 14 R sene 1167

[79a/3] Âişe binti Abdullah 'an Alî Pâşâ nâm hatun tarafından Ömer Beşe ibn Sinân nâm kimesneyi vekîl nasb edüb Derzî Hüseyin Beşe ile on bin akçe da'vâsı için nasb eylediği kayd şode. Fî 20 Rebî'u'l-âhir sene 167

[79a/4] Emine binti Ahmed Beşe 'an Çelgovik nâm hatun tarafından karındaşları ile anası terekesi için da'vâya Ahmed Beşe ibn Fazlî 'an mezbûre ve Bekir Beşe ibn Alî şehâdetleriyle zevci Mehmed Beşe'nin vekâleti ba'de'l-kabûl kayd şode. F3i 22 Rebî'u'l-âhir sene 167

[79a/5] Afife binti Ahmed Beşe 'an Mollâ Arab-ı Atîk anasından kalan cihaz da'vâsı için karındaşlarıyla Sarrâc Mollâ Mehmed'i vekîl eylediği vekâleti kayd şode. Fî 22 Rebî'u'l-âhir sene 167

[80a/1] Belkâ binti () 'an Sarrâc İsmâ'il nâm hatun Mehmed Beşe üzerine da'vâ evinde ba'zı eşyâ kalmıştır deyü fi 15 R sene 167

10.000 nukûd akçe

Ek 1: (Devamı)

(...)1 Ahmed Efendi'ye ücret-i çobânîyeyi iddi'â Sahan 3 2.400

İbrîk Mahlût tereke şinik 5 İkrâr-ı çeyrek 30

[80a/2] Ümmühâne binti İbrâhîm 'an Sinân Voyvoda nâm hatun tarafından 'emmi Sâlih ile mîrâs da'vâsı için Habbâz Hasan Beşe'yi vekîl eylediği kayd şode. Hurrîre fî 25 Rebî'u'l-âhir sene 167

[80a/3 battal kayıt]

[80a/4] Fâtîma binti Durak 'an Şeyh Muslihiddîn Hüseyin Beşe ile uşakları nafakası için da'vâya Mollâ Ahmed'in vekâleti ba'de'l-kabûl kayd şode. Fî 25 Rebî'u'l-âhir sene 167

[80a/5] Esmâne binti Abdullah 'an Pehlîvân Hasan tarafından müteveffâ olan karındaşı Yûsuf Beşe'nin terekesinden intikâl iden el-Hâc Ahmed ile şerik olduğu mâlda Alî Beşe'nin zimmetinde olan vereselerinden talep ve da'vâya mezbûr el-Hâc Mehmed'i vekîl eylediği Mehmed Çelebi ibn İshak 'an el-Hâc Haydar ve Sâlih Beşe ibn Muharrem 'an Pehlîvân Hasan şehâdetleriyle vekâleti ba'de'l-kabûl kayd şode. Fî 26 Rebî'u'l-âhir sene 167

[80a/6] Müvekkile Âmine binti Durak 'an Nîrdîlo tarafından oğulları nafakasında da'vâya 'emmîleri ile vekîl olan İsmâ'îl Beşe ibn İbrâhîm bişehâdet-i Mehmed Beşe ibn Hüseyin 'an Hoca Kemâl ve Yaşar bin Hüseyin 'an Hacı Ca'fer şehâdetleriyle kayd şode. Hurrîre fî 13 Zî'l-ka'de sene 171

[81a/1] Ömer Beşe ibn Yûsuf 'an İskenderîye nâm kimesne tarafınan İskender Beşe zimmetinde olan alacağı beş bin dört yüz akçe için talep ve da'vâya Habbâz Hasan Beşe'yi vekîl eylediği ba'de'l-kabûl kayd şode. Fî 26 R sene 167

[81a/2] Fâtîma binti (...) 'an Nedîk nâm hatun tarafından er karındaşı Bâkircî'nin kızı müteveffâ olan Âişe'den intikâl iden terekesi için talep Ümmühâne ile ve da'vâya Bôrkî İsmâ'îl Beşe 'an

[81a/3 battal kayıt]

[81a/4] Mehmed Bey Mahallesi sükkânından iken bundan on yedi sene mukaddem vefât iden İbrâhîm Beşe ibn Mehmed nâm müteveffânın verâseti sulbî kebîr oğlu Ahmed ve kebîre kızı Ümmühânî'ye münhasıra mezbûre Ümmühânî müteveffâ-yı mezkûrun er karındaşı Mollâ Sâlih üzerine da'vâ işbu Mollâ Sâlih sâkin olduğu menzilde babam müteveffâ-yı mezbûr ile iştirâken olub hissem ırsîyesini talebi ederim suâl iştirâki inkâr yirmi sene berü müstakileten zabt iderim deyü cevâb şâhîde havâle. Hurrîre fî 29 R sene 167

[82a/1] Fâtîma binti Hasan 'an cemâ'at-i Zereğmetve tarafından Ahmed Efendi vekîl nasb hemşîresinden hisse-i ırsîyesini talep ve da'vâya ve ahz ve kabza vekîl eylediği kayd şode. Fî Cemâziye'l-ülâ

[82a/2] Sâva veled-i Joyko 'an karye-i Gorovîk tarafından Mûmcu Mustafâ Beşe zevci Trebko'dan intikâl eden hissesini ahz ve defter-i kassâm hitâmına değin vekîl olduğu Muharrem Halîfe ibn Sâlih 'an Pâçacı Nasûh ve Abdullah Beşe ibn Ahmed 'an Hallâc Dâvud şehâdetleriyle vekâleti kayd şode. Fî 2 Cemâziye'l-ülâ sene 1167

[82a/3] Şeyh Ahmed bin Muharrem 'an Şeyh Ferruh nâm mefkûdun terekesini zabt ve hıfza kâim olan 'emmîsi kızı Müşfika binti Mehmed kayyım nasb olduğu kayd şode. Hurrîre fî 2 Cemâziye'l-ülâ sene 167

[82a/4] Abdülmümin bin Yûnus 'an Berkoşe nâm Kıbtî zimmî Frâto veled-i Yozeb 'an Fonîçe bârgîr bahâsından 18.000 akçe iddi'â suâl inkâr şâhîde havâle Durak bin İbrâhîm 'an Topal el-Hâc Mustafâ ve İsmâ'îl ibn Şa'bân 'an Berkoşe. Hurrîre fî 5 Cemâziye'l-ülâ sene 167

[82a/5] Murâd Beşe ibn Sâlih 'an kasaba-i Yeliç kırk gurûş alacak için zimmî Aleka ile da'vâya vekîl Rüstem Beşe ibn İbrâhîm 'an Şeyh Muslihiddîn ve Mustafâ Beşe ibn Ahmed 'an Yeliç şehâdetleriyle Sâlih Beşe ibn Hüseyin nâm kimesne vekâleti ba'de'l-kabûl kayd şode. Hurrîre fî 8 min Cemâziye'l-ülâ sene 167

Ek 1: (Devamı)

[82a/6] Müvekkil Sâlih Beşe zimmî Alaka veledi Oğnen ‘an Grâb üzerine da‘vâ müvekkilim mezbûr Murâd Beşe‘den bir t(...) siyâh bârgîr kırk gurûş üç sene mukaddem iştirâ kıymetini talep suâl inkâr bişehâdet-i Rüstem ibn İbrâhîm ‘an Şeyh Muslihiddîn ve şâhid-i sâni için altı gün mehl-i şer‘î virilmiştir. Fî 9 Cemâziye‘l-ûlâ sene 167

[83a/1] Fâtıma binti Şahin ‘an karye-i Rezik‘e tâbi‘ Beznîçe tarafından dayısı İbrâhîm ile menzil da‘vâsı için Hasan bin Mehmed ‘an karye-i mezbûre ve diğeri Hasan bin Murtezâ ‘an mezbûre karındaşı Sâlih Beşe‘nin vekâleti ba‘de‘l-kabûl kayd şode. Fî 14 Cemâziye‘l-ûlâ sene 167

[83a/2] Osmân Beşe ibn Ahmed ‘an Hoca Kemâl tarafından Banâlûka kapûdânı Hüseyin Ağa ile alacağı husûsu için Serrâc Mollâ Mehmed‘i vekil eylediği ba‘de‘l-kabûl kayd şode. Fî 12 Cemâziye‘l-ûlâ sene 167

[83a/3] İbrâhîm bin Ferhâd ‘an Kâsım Kâtib nâm kimesne târîh-i kitâb ikindüden sonra mahkemeye gelüb tüfenkeiler içinde dükkânımda otururken Hocaoğulları İbrâhîm ve Mustafâ ve Mehmed beni çekiç ile darb eylediler fî‘l-vâki‘ a‘zâsına nazar olundukda sol kaşı üstünde alında iki yara ve başının depesinde bir yara ve sağ bázûsunu mecrûh eyledikleri kayd şode. Hurrîre fî 21 Cemâziye‘l-evvel sene 167

[83a/4] Ümmühânî binti Kalender Sipâhî ‘an Kâdi Hasan Efendi nâm hatun tarafından ikrâra vekil olan dayısı Mustafâ Beşe ibn Dervîş Ahmed Sâlih Çelebi ibn Hasan ‘an mezbûre ve Mehmed Beşe ibn el-mezbûr Sâlih Çelebi ‘an mezbûre vekil mezbûr Osmân Çavuş ibn Mustafâ muvâcehesinde ikrâr Trâvnik nâhiyesine tâbi‘ Orâhova karyesinde vâki‘ iki tarlası için fetvâ mücebince müvekkilem mezbûrenin tarlası için Osmân Çavuş ile bir dürlü da‘vâm yokdur deyü kayd şode. Hurrîre fî 28 Cemâziye‘l-ûlâ sene 167

[84a/1] Ömer Sipâhî ibn Sâlih ‘an Harşoçe tâbi‘-i Kenzîn İbrâhîm Beşe ile otluk için Mollâ İbrâhîm‘in vekâleti kayd şode. Hurrîre fî 29 Cemâziye‘l-ûlâ sene 167

[84a/2] Mâleşik karyesinde vefât eden Fazlullah ibn Osmân‘ın verâseti zevcesi Fâtıma binti Sâlih ile sulbî kebîr oğulları İbrâhîm ve Abbâs ve Ca‘fer‘e münhasıra ve İbrâhîm tarafından hâric-i ez-vakt kassâm olan eşyâyı da‘vâya vekil Mollâ Ahmed karındaşı Ca‘fer ve Abbâs üzerine ber-müceb-i defter-i pûsula eşyâsını talep ve da‘vâ suâl inkâr şâhide havâle. Fî 20 Cemâziye‘l-âhir sene 167

[84a/3] Afife binti Hasan ‘an Câmi‘-i Atîk nâm tarafından Ömer Beşe‘yi mîrâs da‘vâsı için vekil eylediği Mollâ Mehmed bin Hasan ‘an el-Hâc İsâ ve Pâşo Mustafâ bin Mehmed Ağa ‘an Hallâc Dâvud şehâdetleriyle Alî Bey ile da‘vâya vekâleti kayd şode. Hurrîre fî 3 Cemâziye‘l-âhir sene 167

[84a/4] Mehmed Beşe ibn Mahmûd ‘an karye-i Oş nâm kimesne tarafından arâzî da‘vâsı için Mehmed Beşe ile da‘vâya Ahmed Efendi‘nin vekâleti ba‘de‘l-kabûl kayd şode. Hurrîre fî 4 Cemâziye‘l-âhir

[85a/1] Ümmühânî binti Osmân ‘an Hâcî İdrîs vefât edüb verâseti zevce-i metrûku Alî Bey ile li-ebeveyn hemşiresi kızı Afife binti Hasan Çelebi‘ye münhasıra mezbûre Afife tarafından vekil Ömer Beşe Alî Bey muvâcehesinde inhisâr-ı mezkûr üzere hisse-i irsiyesini talep ve da‘vâ suâl inkâr şâhide havâle. Hurrîre fî 9 Cemâziye‘l-âhir sene 167

[85a/2] Ahmed bin Mehmed ‘an Yâyçe el-Hâc tarafından vekâlete zimmî Râdo veled-i Matre üzerinde beş bin akçe talep suâl inkâr şâhide havâle. Fî 12 Cemâziye‘l-âhir sene 167

[85a/3] Mahmûd Beşe ibn Ahmed ‘an Bosavica Hüseyin ibn Abdullah ‘an karye-i Prestoska üzerine da‘vâ tonı doru bârgîrimi târîh-i kitâbdan beş gün mukaddem çarşamba gicesi bârgîrimi sirka eylemiştir karye-i mezkûrede vâki‘ damım önünden zâyî‘ olmuştur suâl Bosavica imâmın çiftkisi zimmî Yâko‘dan iki bin akçeye iştirâ eyledim ve İbrâhîm bin Ahmed nâm Kıbtîye sekiz gurûş mukâbelesinde dört gün mukaddem bey‘ eyledim deyü ikrâr Mahmûd Beşe‘den şâhid talep mülkü olduğuna şehâdet İbrâhîm Beşe bin Şahin ‘an Loğ ve Mustafâ Beşe ibn Mehmed ‘an mezbûre ba‘de‘t-tahlîf hükm. Hurrîre fî 21 min Cemâziye‘l-âhir sene 167

Ek 1: (Devamı)

[85a/4] Âmine binti Sâlih an mahalle-i Kâdî Bâli Efendi verâseti ‘zevci ve li-ebeveyn er karındaşı gâib-i ‘ani’l-beled Ahmed’e münhasıra hissesini hıfz için kayyım nasb olunan ‘emmioğlu Ahmed Beşe ibn Beşîr. Hurrîre fî 17 C 169

[86a/1] İbrâhîm Beşe ibn Halîl ‘an Kamotîn Mehmed bin İbrâhîm ‘an Gokoçe ve Muharrem bin Kurt ‘an mezbûre üzerlerine da’vâ Çernorîka cemâ’atında Moşîk karyesinde vâki’ olan çiftliğim arâzîsinden karye-i mezbûre hudûdu dâhilinde vâki’ bir tarafı Mustafâ Beşe ve karındaşları tarlası ve taraf-ı selâsesibenim arâzî ile mahdûd Dol dimekle ma’rûf tarlamı bu kadar seneden berü mer’î ve tasarrufunda iken mezbûrân fuzûlî çift sürdüler suâl çift sürdüklerini ikrâr lakin arâzîsi olduğunu ve tasarrufunu inkâr şâhîde havâle. Hurrîre fî fî 5 Ş sene 167

Şâhid Alî Beşe ibn Mehmed ‘an Hoca Sinân ve şâhid-i sâni için üç [gün]mehl virilmiştir.

[86a/2] Hüseyin Beşe Zülfikâr ‘an Zobta Hasan Beşe ibn Ca’fer ‘an mezbûre üzerine mezbûr ve karındaşları Sâlih ve Osmân târîh-i kitâbdan dört gün mukaddem kuşluk vaktinde hânemizi basub beni darb ve ehlimi dahi darb itmeğın suâl inkâr şâhîde havâle üç gün şâhid için mehl-i şer’î vilirmiştir. Hurrîre fî 9 Ş sene 167

[86a/3] Ahmed Bölükbaşı el-Hâc Mehmed üzerine da’vâ anamı şetm eyledi bişehâdet-i İbrâhîm ve Hüseyin. Hurrîre fî 8 Zî’l-hicce sene 167

[86a/4] Fâtıma binti Abdî tarafından zevci ile da’vâya karındaşı Muharrem Beşe’yi vekîl eylediği Hasan Beşe ibn Ahmed ‘an Lâkode ve Sâlih Beşe ibn Mehmed ‘an Kâdî Bâli şehâdetleriyle kayd şode. Hurrîre 8 Zî’l-ka’de sene 171

[86a/5] Vekîl-i mezkûr Mehmed muvâcehesinde da’vâ müvekkilem mezbûreyi tatlık edüb zimmetinde mefkûdün ‘aleyh mehr-i müeccel 2.000 akçe ve nafaka-i ‘iddet ve iki zirâ’ al çuka taleb suâl talâkı ikrâr ve mehr-i müecceli taleb suâl ikrâr talâkı ve çuka lakin çukayı bana hibe itmiştir deyü şâhîde havâle ve ‘iddet-i nafaka beher yevm üçer pâra mukarrer şode. Hurrîre fî 17 Zâ sene 171

[87a/71] İbrâhîm Beşe ibn Mehmed ‘an Müftî Süleymân târîh-i kitâbdan bir gün mukaddem Salı günü öğleden sonra (...)karyesine tâbi’ Yâre karyesinden Yaplakoglu’nun çiftliğinde evi üstü yanında armud ağacı altında kesilmiş cerh olunub a’zâsına nazar olundukda sol tarafından nısf boynundan ziyâde kılıç yarası ve sol bâzûsunda bir kılıç yarası ve sol tarafından boş yerinde bir tüfenk yarası müşâhede olunub mütessiren vefât itmekle maktûl-i mezbûrun babasından suâl olundukda karye-i mezkûrdan Bekir Beşe Vilçkovikoğlu Sâlih Beşe ve (...) Mehmed Beşe ve Mümin Beşe ve İsmâ’îl Beşe anı katl eylediler anlardan mâ’adâ bir kimesne ile da’vâm yokdur. Hurrîre fî 13 Ş sene 167

Şühûdü’l-hâl: el-Hâc Ahmed Ağa, Rıdvân Beşe, Velâyetzâde Sâlih Halife, Risoğlu* Mollâ Mehmed, Tabak Mustafâ Beşe, Mûmçu Yûsuf Beşe, Başçukadâr Sâlih Beşe, Tuğluoğlu Mustafâ Beşe, Ahmed Beşe Bostancı, Hüseyin Ağa bin Ahmed mütesellim ağaya, Sâlih el-muhzır

[87a/2] Müvekkile İstepânî binti Tomâş ‘an Vâroş karındaşı vekîl Todorî bişehâdet-i Ömer Beşe ibn İsmâ’îl ‘an Ahmed Çelebi ve Mîlosâv veled-i Vmosâv ‘an Vâroş. Hurrîre fî 18 Ramazân sene 167

[88a/1] Alî bin Süleymân ‘an Köprülü sâkin-i Klopâre Sâlih Ağa ibn Ramazân ‘an Yağcızâde yedi gün mukaddem on bir sahtiyânımı almışdır deyü üzerine da’vâ 880 akçe iddi’â fî 80 suâl ikrâr edâsına ‘aynımı hükm. Fî 2 Ramazân sene 167

[88a/2] Alî Çelebi bin Hüseyin ‘an Bâstârik hâlâ zevcesi Fâtıma binti Yahyâ tarafından tasdike vekîl olduğunu Mahmûd Beşe ibn Yûsuf ‘an Berkoşe ve Abdî Beşe ibn İbrâhîm ‘an Pâstârik tasdikiyle vekîli Mehmed Beşe ibn Mustafâ mahzarında bey’-i ikrâr-ı âti’z-zikri sudûruna değın mülkümde münselik olub mahalle-i mezbûrda

Ek 1: (Devamı)

vâki' bir tarafı Küçük Mehmed Beşe veresesi ve bir tarafı Sâlih Beşe bâğçesi ve bir tarafı Mehmed Odabaşı bâğçesi ve ba'zen İbrâhîm Beşe bâğçesi ve taraf-ı râbi'-i tarîk-i 'âmm ile mahdûd tahtânî iki sobalu oda ve bir mahzen ve bir hücre ve fevkânî bir çârdâk ve havlı ve bâğçeyi dört bin yüz çörek akçeye tarafeynden îcâb-ı kabûl mâ vak'a. Hurrîre fî 6 Ramazân

Şühûdü'l-hâl: Mahmûd Beşe ibn Yûsuf 'an Berkoşe [isim battal edilmiş], Sâlih Beşe ibn Mustafâ 'an karye-i Pendîçik, Diğêr Sâlih bin Kaydî 'an karye-i mezbûre, İbrâhîm 'an karye-i Grâçânîçe tâbi'-i Neretve

[88a/3] Todor veled-i Nîkola 'an Vâroş Nîkola veled-i Mître 'an mezbûre târîh-i kitâb günü ikindü vaktinde Kolov önünde el ile beni boynuma ve arkama darb eyledi suâl inkâr şâhide havâle bişehâdet-i Mehmed Beşe ibn Süleymân 'an İblîcek ve Sâlih Beşe ibn Mustafâ 'an İsteroşik ta'zîr hükm birle. Fî 12 R

[89a/1] Risto veled-i Vlâdiçe 'an Sînve Mehmed Beşe bin Mustafâ Ağa üzerine da'vâ târîh-i kitâb günü başımı sopa ile cerh eyledi suâl yeminden nikûl. Hurrîre fî 2 Ramazân sene 167 ta'zîr hükm

[89a/2] Vekîl Mollâ Mehmed Ömer Beşe ibn Usta Alî 'an kasaba-i Trebîn muvâcehesinde üzerine da'vâ kazâ-i mezbûra tâbi' yerine karyesinde arâzi-i mirîyeye mutasarrîf olan Sefer Beşe ibn İbrâhîm 'an karye-i Koşve târîh-i kitâb günü öğle vaktinde karye-i mezbûrede Hoyo oğlu Abdullah Beşe'nin tarlası altında kiraz ağacına binüb kiraz düşürürken biemrillahi te'âlâ tarîk-i 'âmm üzerine düşüb a'zâsına nazar olundukda fî'l-vâki' başının sol tarafından kulağı üstü yanında bir yara ve sol boş yerinde bir yara ve sol dirsi üstünde bir yara olduğu ba'de'l-müşâhede zevcesi Ümmühânî ve kızı Âişe cerh-i mezbûrdan ötürü suâl olundukda kendi sun'uyla kiraz ağacından düşmüşdür aslâ bir kimesne ile ecceli isâbet ederse da'vâmız yokdur deyü kayd şode. Hurrîre fî 27 Ramazân sene 177

Şühûdü'l-hâl: Muharrem Halîfe Vilâyetzâde, Kasâb Hasan Beşe ibn Mustafâ Çelebi, Sâlih Beşe Serrâc 'an Pâçacı Nasûh, Mustafâ Beşe Kazâz, Yûsuf Beşe mütesellime tâbi' Sâlih Beşe el-muhzır, Serrâc Mustafâ Ağa

[90a/1] Ed-deyn Mustafâ Beşe ibn Ahmed 'an Kebkebîr ve'l-mediyûn İsmâ'îl bin Murâd kadar ed'deyn 2.690 'an bahâ-i çuka suâl inkâr şâhide havâle. Fî 10 L sene 167 bişehâdet-i Ahmed Beşe ibn Süleymân 'an Hüsrev Bey ve Sâlih Beşe ibn Osmân 'an Kebkebîr edâya hükm birle

[90a/2] İsmâ'îl bin Hüseyin 'an el-Hâc Yahyâ tarafından Habbâz Hasan Beşe nâm kimesne Mîço İbrâhîm Beşe'den müntakil olan hissesini zevcesinden taleb da'vâya ve sulh ibrâya vekîl olub bir sîm kuşak ve bin dört yüz yirmi akçe sulh ve ibrâ eylediği kayd şode. Hurrîre fî 29 Z sene 16

Vâlidesi ismi Kadîre binti Murâd zevcesi ismi Âmine binti Mehmed

[90a/3] İbrâhîm bin Hüseyin 'an Alî Pâşâ Fazlullah bin Osmân muvâcehesinde cihet-i karzdan üç bin akçe iddî'â suâl bin akçe ikrâr ve bundan teslîm iki buçuk şinik buğday suâl mezbûr İbrâhîm bir buçuk şinik buğday ve buçuk şinik şa'îr ziyâdeyi inkâr yemîn birle men' ve yüz otuz akçe ziyâdesini hükm birle. Fî 23 M sene 167

[90a/4] Fâtîma binti Muharrem 'an İmlâdiçe Ahmed ibn İbrâhîm lakab-ı Açkar üzerine da'vâ târîh-i kitâbdan iki gün mukaddem salı günü ahşâma karîb karye-i mezbûre İmlâdiçe'de Mahmûd Bölükbaşoğlu menzili içinde yatağan ile arkamı cerh eyledi suâl inkâr şâhide havâle bişehâdet-i Ömer bin Yûsuf 'an İmlâdiçe ve Mehmed bin Yûsuf 'an mezbûre şehâdetleriyle kayd şode. Hurrîre fî 6 S sene 168

[91a/1] Fâtîma binti İbrâhîm 'an Kemâl Bey İbrâhîm bin Abdullah 'an Vigoşte der karye-i Boşânîçe târîh-i kitâbdan üç gün mukaddem sebt günü menzilimi ve hoşâbımı turş eyledi ve beş yüz akçe üzerinde alacağım vardır. Hurrîre fî 29 Z sene 167

[91a/2] Hadîce binti İbrâhîm 'an Oğoska tâbi'-i Vigoşte nâm hatun tarafından zevci Hasan ibn Ahmed ile mehr-i müeccel için sâir şey için da'vâya Kazâz Mollâ Ahmed bin Mehmed'in vekâleti kayd şode. Hurrîre fî 3 M sene 168

Ek 1: (Devamı)

[91a/3] Ramazân bin Muharrem ‘an Bâlîzâde Sâlih Beşe üzerine da‘vâ târîh-i kitâbdan bir gün mukaddem İzdûn nâm bayırdan üzerime hüçûm ve bir takimi ve bir imroz kebemi ve bir balta ve bir ip ve sol omzumu balta ile darb eyledi suâl ikrâr şeyleri ve darbı yemînden nikûl Süleymân bin Ahmed ‘an Bâlîzâde mezbûr Sâlih üzerine da‘vâ mahall-i mezbûrede bir baltamı ve bir urganımı ve bir yağmurluk ve bir deriden kodmân ve bir ‘arke gasb eyledi suâl ikrâr ta‘zîr hükm birle. Fî 3 M sene 168

[91a/4] Ed-deyn Mehmed Alemdâr ibn Ahmed Ağa ‘an Çukacı Süleymân ve el-medyûn Kıbtî Sâlih bin Hasan ‘an Tavîl Hâcî Mustafâ bey‘ eylediğimiz doru at bahâsından 46 gurûş ve 4 gurûş nakd akçe ebir sene mukaddem vermişim deyü iddi‘â suâl bey‘i inkâr lakin at bana vedî‘a ile virmişdir ve 4 gurûşu dahi üzerinde olan hakkımdan almışım deyü ikrâr bey‘-i beyyinesi olmağla şâhîde havâle. Hurrîre fî gurre-i S sene 168

[91a/5] Sâlih Beşe ibn Mustafâ Sipâhî Bodgoriçe Mehmed Beşe için Sâlih Beşe mahzar için Ahmed Beşe ibn Şa‘bân kefildir.

Kasâlu Hasan Beşe için Boyacı Ahmed Beşe ibn Hasan ‘an Bâlî Bey kefildir.

[92a/1] Sâlih Beşe ibn Osmân Ömer Hoca Sinân târîh-i kitâbdan iki gün mukaddem bâzâr gicesi Tırnova cemâ‘atine tâbî‘ Romoy nâm yaylada Ahmed Beşe ve Mehmed’in Kemerniçe dedikleri tarlada darb ve cerh ve (...)edüb a‘zâsına nazar olundukda sol kulağı ve sol gözü mâbeyninde sopa ile darb ve ol darbdan (...)ın depesinde iki yara zâhir ve boynu altında göğsünde bir kurşun yarası müşâhede olunub cemâ‘at-i mezbûre ahâlîsinden keyfiyeti katlden suâl olundukda yayla-yı mezbûreye Kaslıçe Ahmed Beşe ile çıkmışdır ve şarâb taşıyan zimmîler üzerine şarâbı gasb kasdıyla hüçûm idüb ve anlar anı katl eyledi ve biz dahi haber geldikde anların ardına düşüb Lîsvîk karyesinde anları yetişüb ve anları firâr ve ol karyede şahsiyetleri suâl eylediğimizde Topal zimmî İlî ‘an Bîle İstîne ve iki zimmî dahi muvakkardan mechûl Alâsem nâm zimmîlerin bârgîrlerini ahz eylediğimizde Ca‘fer Beyoğlu Ahmed ve Şîşooğlu Mehmed Bey bârgîrleri bizden ahz ve müdde‘î-i merkûmlar için hîn-i iktizâda ihzâr için tekeffül oldular deyü cevâb ve maktûl-i mezbûrun karındaşı Osmân Beşe (...)cevâbında cemâ‘at ahâlîsinden kâtîli talebi derim deyü kayd şode. Hurrîre fî 19 M sene 168

Şühûdü‘l-hâl: Hasan Efendi İmâm Ledîk, Sâlih Beşe ibn Receb ‘an Bresdeniçe, İbrâhîm Beşe ibn Mustafâ ‘an M(ahalle-i) Âşık Hâcî Memî, Ahmed bin Selîm ‘an Tırnova, Süleymân bin el-Hâc Mehmed, Sâlih Beşe ‘an karye-i Pendîçik, Haydar bin Hasan ‘an Grâdâniçe, Mustafâ Beşe ibn Hasan mütesellime tâbî‘, Sâlih el-muhzır ve gayruhüm

[92a/2] Maktûl-i mezbûrun anası Kamere binti Abdullah ‘an Vloder Sinân tarafından katl-i mezbûru da‘vâya Başeski Ömer Ağa ibn Muharrem ‘an Jâğrîk vekîl Harem Beşe ve Beşir Beşe ibn Alî ‘an Vloder şehâdetleriyle kayd şode. Hurrîre fî 23 M sene 168

[92a/3] Vekîl-i mezbûr Ömer Ağa ve maktûl-i mezbûrun karındaşı Osmân Beşe Tırnova cemâ‘ati hudûdunda arâzî-i mîrîye mutasarrıflarından Alî Alemdâr ibn Yûsuf (...)ibn el-Hâc Osmân ve Süleymân Beşe ibn Mustafâ Bey ve Sâlih Beşe ibn Şa‘bân ve müezzin Ahmed Beşe ibn Selîm ve İsmâ‘îl Beşe ibn Mehmed ve Ahmed ibn İbrâhîm ve Sâlih Beşe ibn Mustafâ Sipâhî ve sâirleri üzerine da‘vâ târîh-i kitâbdan iki gün mukaddem mûrisimiz Sâlih Beşe‘yi cemâ‘at-i mezbûrede Rogoy nâm yaylada keşf olunduğu üzere katl olunub anlardan kâtîli taleb ederiz suâl cevâblarında karyemizden ırak yerde katl olunmuşdur karyemize savt-ı istimâ‘ (...)olan fetvâ-yı şerîf mücebince bizden taleb olunmaz deyü cevâb ve fi‘l-vâki‘karyeye savt-ı istimâ‘ olunmadığı üzere mu‘ârazadan men‘ birle. Hurrîre fî 29 M sene 168

[93a/1] Fâtıma binti Ahmed Beşe ‘an Mokro nâm sağıreyi târîh-i kitâbdan otuz gün mukaddem darb olunub ve ol darbdan vefât iddi‘asına nazar olundukda sağ kulağı altında bir bere ve burnundan kan seylân eylediği müşâhede olunub babası mezbûr Ahmed Beşe‘den suâl olundukda Mehmed Beşe zevcesi Âişe anı sopa ile ve depme ile darb ve katl itmişdir anımla ve mahalle ile da‘vâm vardır deyü kayd şode. Hurrîre fî 3 S sene 168

Ek 1: (Devamı)

Şühûdü'l-hâl: Ebûbekir Beşe ibn Mehmed 'an Sinân Voyvoda, Osmân bin Osmân 'an mezbûre, İbrâhîm bin Mehmed 'an Şeyh Muslihiddîn, Ahmed Bölükbaşı, Mustafâ Çukadâr bin İbrâhîm, Sâlih el-muhzır

[93a/2] Mezbûr Ahmed Beşe ibn (...) mezbûre Âişe üzerine da'vâ târîh-i kitâbdan berâ-yı mukaddem mahalle-i mezbûrede tarîk-i 'âmmde sağîre kızım Fâtîma'yı ağaç ile ve yumruk ile ve depme ile beyne'z-zahr vaktine darb edüb ve ol darbdan müteessiren vefât eyledi suâl inkâr şâhîde havâle bişehâdet-i İbrâhîm Çelebi ibn Kâsım 'an Mokro ve Beyzâde binti Fazlullah 'an Hocazâde el-Hâc Mustafâ ve Âişe binti Muharrem 'an Mokro. Hurrîre fî 4 S sene 168

[93a/3] Ve şehâdetleri tezkîye olundukda Sâlih Beşe ibn Mehmed 'an Mokro ve Muharrem ibn İbrâhîm 'an mezbûre ve Osmân Beşe ibn Hayrullah ve Mehmed Beşe ibn Hüseyin ve Ahmed bin Sinân haberleriyle sâlih oldukları kayd şode. Hurrîre fî 6 S sene 168 ve mezbûre Beyzâde müdde'î-i mezbûrun hemşiresi olub 'ıyâlinde olduğu Mustafâ Beşe ibn İsmâ'îl 'an Mokro ve İbrâhîm bin Yûsuf 'an mezbûre şehâdetleriyle şehâdeti ref' olunduğu(...)

[93a/4 silik ve karaltılı kayıt]

[94a/1]Ümmühânî binti Ahmed 'an Hoca Kemâl nâm bîkr işbu mâh-ı saferü'l-hayrın yirmi üçüncü bâzâr günü öğle vaktinde meclis-i şer'e gelüb şöyle takrîr-i kelâm eyledi ki târîh-i kitâbdan bir buçuk sene mukaddem sağîreolduğum hâlde anam beni gâib-i 'ani'l-beled Uzun Alî Beşe'ye dört bin akçe mehr ile beni tezvîc ve ben dahi bugün bu sâ'at bâliğa oldum 'akd-i mezbûra râzî değilim zevcim geldiği vakitte nikâh-ı fesh için anımla da'vâ ederim deyü işhâd eylediği kayd şode. Hurrîre fî 23 S sene 168

Şühûdü'l-hâl: Mehmed Efendi el-kâtib, Ömer Çelebi el-muhzır, Mustafâ Beşe ibn Sâlih 'an Hoca Kemâl, İbrâhîm Beşe ibn 'an mezbûre

[94a/2] Hadîce binti Hayrullah 'an Sinân Voyvoda nâm hatun tarafından bey'-i âti'z-zikri ikrâra vekîl olan Abdullah Beşe ibn Ahmed 'an m[ezbûr] Timur Hân bişehâdet-i Osmân ibn Ahmed 'an Hocazâde Mustafâ ve İbrâhîm ibn Ahmed 'an mezbûre şehâdetleriyle şer'en sâbit mahalle-i mezbûrede vâki' bir tarafı el-Hâc Selîm vereseşi mülkü ve bir tarafı Ca'fer Beşe dükkânı ve bir tarafı Mollâ İbrâhîm mülkü ve taraf-ı râbî'î tarîk-i 'âmm [ile] mahdûd tarîk-i 'âmm üzerine bir kahvehâne ve fevkânî iki sobalu oda ve bir hücre ve havlu ve bâğçe işbu râfî'u'l-kitâb İbrâhîm Beşe ibn Osmân nâm kimesneye üç yüz yirmi gurûş mukâbelesinde bey' ve ferâğ ve teslîm ol dahi kabûl ve hak 'alâkasını kat' eylediği kayd şode ve Hadîce kızı Âişe binti Mehmed Beşe bey' mezkûru ikrâra vekîl zevci Murâd Beşe ibn (...)şîr bişehâdetiOsmân Beşe ibn Ahmed 'an İstrosşik ve diğer Ahmed Beşe ibn İshak 'an A'rec İhân şehâdetleriyle bey'-i mezkûru ikrâra vekîl olduğu kayd şode. Hurrîre fî 20 Râ sene 168

[95a/1] Ümmühânî binti Ahmed 'an Hoca Kemâl Ömer nâm bîkr-i bâliğa tarafından Alî Beşe ile nikâh husûsu için da'vâya vekîl olan Mollâ Mustafâ ibn Ahmed Çelebi bişehâdet-i Hüseyin Ağa ibn İbrâhîm 'an mezbûre ve Sâlih Beşe ibn Ahmed 'an Lâkove şehâdetleriyle kayd şode. Hurrîre fî 15 Râ sene 168

Mezbûre Ümmühânî'nin hâl-i sığarını şehâdet edenler İsmâ'îl bin el-Hâc Mehmed 'an Oyancı ve Havvâ binti Yûsuf 'an mezbûre ve Fâtîma binti Mehmed 'an Hoca Kemâl ve Meryem binti Süleymân 'an mezbûre

[95a/2] Vekîl-i mezbûr dergâh-ı 'âlî yeniçeriyân zâbiti Mehmed Ağa'nın çukadârı Topal Alî Beşe ibn Ahmed üzerine da'vâ müvekkilem mezbûreyi on beş ay mukaddem hâl-i sığarında anası Hadîce olmak zu'mûyla mezbûr Alî Beşe'ye dört bin akçe mehriyle tezvîc idüb müvekkilem meclis-i şer'de hıyâr-ı bülûğunu gıyâbında işhâd edüb ve 'akd-i mezbûru fesh eylemiştir deyü suâl mezbûr Alî Beşe cevâbında 'akd-i mezbûru ve gıyâbında şehâdeti lakin hîn-i tezevvüde 'akile ve bâliğa olduğu hâlde rızasıyla tezvîc olmuştur bülûğ-ı beyyinesi evlâ olduğuna binâen Alî Beşe'den beyyine taleb imhâl yevm 5 def'a yevm 5 izhâr ile nikâh fesh. Hurrîre fî 3 Rebî'u'l-âhir sene 168

Ek 1: (Devamı)

[95a/3] Ömer Beşe ibn Mustafâ ‘an Kolan Bâli Aykûne Hatun’un oğlu Ahmed ve kızı Âmine bey‘ eylediği mahalle-i mezbûra vâki‘ menzilde hisselerini mezbûr Ömer’den [devamı battal]dahi mezbûre Âişe’ye dahi bey‘ eylemiştir. Hurrîre fî 11 R sene 1168

[95a/4] Mezbûr Âişe taleb-i şuf’a ile redd-i meclis-i şer‘de Ahmed’in hisse için 23 buçuk gurûş ve Âmine hissesi için 12 buçuk gurûş bitamâmihâ mezbûre Âişe’den mezbûr Ömer kabz eylediği kayd şode. Hurrîre fî 11 R sene 168

Şühûdü’l-hâl: Ganîde Sâlih Efendi, Feyzullah Bey ibn Süleymân Pâşâ, Hasan Ağa Zerker, Ömer el-muhzır

[96a/1] Ed-deyn Ahmed Beşe ibn el-Hâc Hasan ‘an Nîrîlo ve’l-mediyûn İbrâhîm Beşeibn Hasan ‘an Kara Ferhâd kadar ed-deyn 1.990 ‘an bahâ-i gün ve kirâ-i dükkân suâl ikrâr. Hurrîre fî 11 R sene 168

Lakin edâya kudretim yok şimdi bu def’a suâl inkâr bu def’a edâya kudreti olduğuna beyyineden mezbûr Ahmed Beşe izhâr ‘aciz birle edâya kudreti oluncaya değin habsden itlâk olunmuştur. Hurrîre fî târîhü’l-mezbûr

[96a/2] Hasan Beşe ibn Abdullah ‘an Bâlîzâde târîh-i kitâb gicesi Kebkebîr Mahallesinde sabûre değirmeni önünde tarîk-i ‘âmmde ahşâm vaktinde bıçak ile göğsüne darb ve sol elinin bileğine darb ve cerh olunub ve ol cerhden müteessiren vefât eylediği ba’de’n-nazar keyfiyeti katli suâl Bâlîzâde Mahallesinden Kösööğlü Hüseyin anınla berâber konağa giderken bu mahalde anı katli eyledi deyü haber verdikleri kayd şode. Hurrîre fî 22 yevm-i bâzâr gicesi R sene 168

Şühûdü’l-hâl: Abdülazîz el-Îmâm, el-Hâc Süleymân bin el-Hâc Şa‘bân, Mollâ Abdullah Sabûre, Berko mütesellime tâbi‘, Uzun Alî Beşe çukadârî ağa-yı yeniçeri

[96a/3] Müdde’î el-Hâc İbrâhîm bin Ömer ‘an Oyancı müddei’ü’n-‘aleyh Mehmed Ağa ibn Dervîş, babaları Mehmed Efendi dedeleri Ömer Ağa, vâlidesi Âişe, li-ebeveyn kız karındaşları der maskat-ı re’sleri mahalleri derzîbaşı

[96a/4] Müteveffât Emine binti Mehmed ‘an derzîbaşı, el-Hâc bint sâkine, müdde’î-i mezbûr el-Hâc İbrâhîm’in müteveffât Âmine hâlesi olduğuna bişehâdet-i Mehmed Ağa ibn Osmân Ağa ‘an Vloder ve İbrâhîm bin Hüseyin ‘an derzîbaşı ve Ahmed Beşe ibn Abdülmümin ‘an Berkoşe

[97a/1] Müvekkil el-Hâc İbrâhîm bin Ömer ‘an Oyancı mîrâs da’vâsı için Dervîş Beşe oğlu Mehmed Beşe ile da’vâya vekil Mehmed Beşe ibn Mustafâ ‘an Kalın el-Hâc Alî vekâleti ba’de’l-kabûl kayd şode. Hurrîre fî 20 Râ sene 168

[97a/2 battal kayıt]

[97a/3] Vekil-i mezbûr Mehmed Beşe mezkûr Mehmed Beşe’den ber-mûceb-i defter-i müfredât iddi’â eylediği müteveffât-ı mezbûre Amine’nin terekesi olmak üzere:

Cedîd ferâce	Köhne ferâce	Cedîd kapama	Köhne kapama	Entâri
1 adet	1 adet	1 adet	1 adet	1 adet
Yorgan	Yastık	Bakı kablar kıyye	Ketân kıyye	Sîm pâfta
1 adet	1 adet	3 adet	4 adet	1 adet

Ek 1: (Devamı)

Sandık 1 adet	Cedid kördiye 1 adet	Diz çahşır 1 adet	Mest ma'pâbüç	Hırka şerife 1 adet
Sarı çizme 1 adet	Yemeni 1 adet			

[97a/4] Müteveffâ Şinta Ahmed Efendi'den mütelika olan mezbûre huyûtunda iken vefâtından üç ay mukaddem Derzîbaşı Mahallesinde vâki' menzil içinde olan üç hissesi 33.000 akçeye bey' ve bâğçede olan üç hissesi 27 gurûş mukâbelesinde bey' ve kable'l-ahz mezbûre Âmine fevt ve hâlâ meblağ-ı mezbûr zimmetinde suâl inkâr bişehâdet-i mehmed Ağa ibn Osmân Ağa 'an Vloder ve Abdullah Beşe ibn Mustafâ 'an Derzîbaşı. Hurrirre fi gurre-i Cemâziye'l-ülâ sene 168

[97a/5] Mezkûr Mehmed Beşe bâlâda zikr olunan eşyâdan müteveffât terekesinden olmak üzere isbâtdan sonra ikrâr lakin torunum Abdullah hâl-i huyûtunda ve kemâl-i 'akl ve sıhhatinde masren 'alâ vefâten hibe itmişdir suâl inkâr bişehâdet-i Abdullah ibn Ahmed 'an Kebkebîr ve Hadîce binti Hüseyin 'an Bâkır Baba ve diğere Hadîce binti Alî 'an Câvgovîk şehâdetleri men'

Ve zimmetinde sâbit olan menzil ve bâğçe akçesi vekîl-i mezbûra teslîme hükm birle

Cedî ferace 1 adet	Cedid kapama 1 adet	Sîm paftâ 1 adet	Cedid kördiye 1 adet	Yastık 1 adet
Mest ma' pabuç 1 adet	Sarı çizme 1 adet	Entari 1 adet	İbrik ma' tava 1 adet	Bohası entâri 1 adet
Diz çahşır 1 adet	Ketân kıyye 1 adet	Kebe 2 adet	Pösteki 5 adet	Yemeni ma' arakiye
Makrama 1 adet	Gömlek 1 adet	Çember 1 adet	Don 1 adet	Tesbîh ma' misvak
Siyâh fûta	Yeşil çenber	Evrâd-ı şerîf	Gözlük	Beyaz kebe 1 adet
Koyun postu 3 adet	Gömlek 1 adet	Don 1 adet	Yemeni 1 adet	Arakîye 1 adet

[98a/1] Maksim veled-i Lorce 'an Taşlıhân Pânto veled-i Yovân 'an Küçük Kâtib üzerine târîh-i kitâbdan on sene mukaddem beni bir sene ücret ile 50 gurûşa barışub istediğimde edâda mûmâna'at ider suâl ikrâr ve edâ ile def' suâl inkâr şâhîde havâle imhâl yevm akçe 5 Hurrirre fi 29 R sene 168

Ek 1: (Devamı)

[98a/2] Abdullah ibn Ebûbekir'in hüsn-i hâline haber verenlerin esâmileri beyândır. Mollâ Sâlih bin el-Hâc İbrâhîm 'an Ya'kûb Pâşâ ve Mehmed Beşe ibn Ömer 'an Hocazâde İbrâhîm Beşe ibn el-Hâc Mehmed 'an mezbûre ve Abdî Beşe ibn Mehmed 'an mezbûre ve sâir mahallesi ahâlîsi. Hurrîre fî 4 Cemâziye'l-evvel sene 168

[98a/3] Safiye binti Şa'bân 'an Mi'mâr Sinân zevci Mehmed Alemdâr üzerine da'vâ mahalle-i mezbûrda vâki' bir tarafı Hüseyin Beşe ve bir tarafı İbrâhîm ve bir tarafı el-Hâc Abdullah mülkü târîh-i kitâbdan

[98a/4] Müvekkil Sâlih bin Muharrem 'an İstroşîk vekîl Hüseyin Beşe ibn Hasan bişehâdet-i İbrâhîm ibn Şa'bân 'an Hocazâde el-Hâc Mustafâ ve Ahmed bin Mehmed 'an İstroşîk vekâleti kayd şode. Hurrîre fî 8 C sene 168

[98a/5] Bundan akdem İsmâ'îl Beşe katl olunan yerde Zülfikâr Beşe tarîk-i 'âmmde bulduğu beyandır: nısfîye 0,5, roşbe 1, gurûş tuğralı 2, ufak akçe pâra akçe 30

[98a/6] Müvekkilân zimmî Visto veled-i Mihât 'an Kâlik Hâcî Alî ve Mihât veled-i Râden 'an mezbûre vekîl Hüseyin Beşe ibn Mehmed zimmî Breçvâ Yovân ile tekâlif için da'vâya kayd şode. Hurrîre fî 29 C sene 168

[99a/1] Hırfet-i sarrâcân kethüdâsı Sâlih Ağa ve Kürt İsmâ'îl Beşe ve Muharrem Beşe ve sâirleri ve hırfet-i çizmeciyân kethüdâsı (...) ve Alî Beşe ve Hüseyin Beşe ve el-Hâc Süleymân ve sâirleri el-Hâc Mustafâ bin el-Hâc Ömer ve Ömer Beşe üzerlerine da'vâ öteden berü meşîn ve sahtiyânî debbâğlar getirüb ve bize bey' şimdi bunlar bigayr-ı hakkın vaz'-ı yed ve dârü'l-harbe îsâl suâl inkâr esnâf kethüdâlı havâle. Fî 10 C* sene 168

[99a/2] Mehmed bin İbrâhîm 'an el-Hâc Seyyidîn İstepân veled-i Vasil 'an Dreğmatove üzerine da'vâ târîh-i kitâbdan 8 buçuk ay mukaddem ramazân ayında merkûm ile gzkye babama emânet irsâl: tâke 'abadan deste 1, entârî çâdir bezden 1, zıbûn bezden 1, yemeni 2 suâl ikrâr lakin gzkada konağında iken sirka olmuşdur te'addî ile olduğu ikrâr

Tâke 200

Zıbûn 420

Entârî 720

Yemenî 190 = 1.530 Edâya hükm birle fî 14 C sene 168

[99a/3] Sâlih bin Mustafâ 'an Kasâbzâde el-Hâc İbrâhîm târîh-i kitâb kabîlü'l-mağrib İplîçek Mahallesinde kal'e kapusu yanında kal'enin içerisinde tüfenk ile cerh ve yine mezbûrda el-Hâc Mustafâ Ağa'nın köşkü altında düşüb a'zâsına nazar olundukda sol omuzu altında boş yerinde tüfenk dânesinden yarası olduğunu ba'de'l-keşf cârihinden Şaşıoğlu Sâlih beni cerh eyledi andan mâ'adâ gayrî kimesne ile da'vâm yokdur. Hurrîre fî 18 Câ sene 168

Şühûdü'l-hâl: Kara Mehmed (...) Mâzga İbrâhîm Beşe, İbrâhîm Beşe ibn Hüseyin Hüseyin mütesellime tâbi', Alî Beşe ibn Osmân 'an Kasâbzâde, Osmân Beşe ibn İbrâhîm 'an mezbûre

[100a/1] İsmâ'îl bin () 'an Küçük Kâtib târîh-i kitâb cum'a günü ikindüden mukaddem Sağır Hâcî Mahmûd Mahallesinde Hüseyin Beşe kapusu önünde cerh olunub ve Nesirzâde Mahallesinde Kebeci Abdullah Beşe kapusu önüne gelüb ve düşüb a'zâsına nazar olundukda arkasında üç bıçak yarası ve sağ küreği altında bir bıçak yarası ve sol dizi altında yatağan yarası cârihinden suâl olundukda nutka mahâl olmayub ancak ağzından bîgaraz müslimîn işidüb Sâlih Beşe ve Fîşçoğlu Ahmed'i cerh eylemişlerdir deyü haber virdükleri kayd şode. Fî gurre-i Cemâziye'l-âhir sene 168

Ek 1: (Devamı)

Şühûdü'l-hâl: İsmâ'îl Beşe Gazgânî, Abdülkâdir Beşe Abacı Mehmed Halil Beşe oğluna tâbi', Abdullah Beşe 'an Kasâbzâde, Mâzga İbrâhîm Beşe, Osmân bin Ramazân mütesellime tâbi'

[100a/2] Sâlih Beşe ibn Muharrem 'an İstroşîk târîh-i kitâb ikindüden mukaddem Sağır Hâcî Mahallesinde Hüseyin Beşe kapusu önünde cerh olunub nazar olundukda başın depesinde beş yatağan yarası ve sağ yüzü üstünde bir yatağan yarası ve sağ bileği üstünde bir yatağan yarası ve sol el ayası üstünde iki yara ve sol dirseği altında bir yara ve sol omuzu altında bir yara ve sağ kolu üstünde bir yara cârihinden suâl Ahmed Beşe ve bâlâda mezkûr mecrûh mezkûr İsmâ'îl beni cerh eylediler anlardan mâ'adâ gayrî kimesne ile da'vâm yokdur. Hurrîre fî gurre-i Cemâziye'l-âhir sene 168

Şühûdü'l-hâl: Alî Beşe Kerkî*, Uzun Mehmed Beşe, Behlûl Beşe Kazancı, Hasan Beşe Kazancı, Diğer Ahmed Beşe, Mustafâ Beşe Kazancı. Cümlesi İstroşîk Mahallesindedir. Osmân bin Ramazâne tâbi'

[100a/3] Müdde'î Mollâ Mehmed bin el-Hâc Hüseyin Mehmed bin Mustafâ 'an el-Hâc Seyyidîn târîh-i kitâbdan iki gün mukaddem anamı ve dîn ve îmânımı şetm eyledi suâl inkâr şâhide havâle. Anasını şetm eylediği Mehmed bin Ca'fer 'an Mehmed Bey ve Süleymân Beşe ibn Sâlih 'an mezbûre. Hurrîre fî 24 C sene 168

[100a/4] Müvekkilûn Trebko veled-i Râdo 'an Vâroş ve Zolot Metre veled-i Yovân 'an (...) ve Risto veled-i Mîhât 'an Kâlin Hâcî Alî ve diğer Risto veled-i Yovân 'an Atîk vekîl Hüseyin Beşe ibn Osmân Yahûdî Mozi ile da'vâya kayd şode. Hurrîre fî 2 Receb sene 168

[101a/1] Kıbtî Alî bin İbrâhîm 'an Katoriçe bâlâ târîh-i kitâbdan iki gün mukaddem sebt günü ahşâma bir sâ'at karîb menzili içinde otururken Pohvâlîk karyesinden Osmân nâm kimesne anı tüfenkden dâneler ile cerh a'zâsına nazar olundukda sağ tarafından boş yerinde iki tarafının yarası bulunub ve ol cerhden müteessiren fevt olub zevcesi Fâzıla'dan suâl mezbûr Osmân'dan gayrî bir kimesne ile da'vâm yokdur dediği kayd şode. Hurrîre fî 25 C sene 168

Şühûdü'l-hâl: Katorîzâde hasan Bey, Hasan Beşe ibn Mehmed 'an Katoriçe, diğer Hasan bin Durmuş 'an mezbûre, Halil Beşe ibn Receb 'an mezbûre, Ahmed ibn Hasan 'an mezbûre, Ömer Kethüdâ ibn Ahmed 'an mezbûre, Hüseyin Beşe ibn 'an mezbûre, Ferhâd bin İsmâ'îl 'an mezbûre, Ca'fer Beşe ibn İdrîs, Berko Mustafâ Beşe mütesellime tâbi', Çukadâr Mustafâ Ağa, Mahmûd Bölükbaşızâde Feyzullah Bey, Muhzır Süleymân

[101a/2] Müvekkile Âmine binti Ahmed Çelebi 'an el-Hâc Yahyâ vekîl-i Ahmed Beşe ibn Ömer 'an mezbûre bişehâdet-i Hüseyin Beşe ibn Mustafâ 'an mezbûre ve Osmân Beşe ibn Ahmed 'an Sinân Voyvoda Muharrem Hoca ile menzil için da'vâya vekâleti kayd şode. Hurrîre fî gurre-i Receb sene 168

[101a/3] El-Hâc Yahyâ Mahallesi sükkânından iken vefât iden Ahmed Çelebi ibn Abdullah'ın verâseti zevcesi Esmâne binti Muslu ile sulbî sağır oğlu Mehmed'e ve sulbîye sağîre kızları Âmine ve Meryem'e münhasıra olub kable'l-kısme mezbûrân Mehmed ve Âmine dahi fevt olub verâsetleri anaları mezbûre Esmâne ile li-ebeveyn kız karındaşları mezbûre Meryem'e inhisâr bâlâda mezkûr olan mezbûre Âmine'nin zevci bi'l-vekâle Muharrem Beşe ibn İsmâ'îl 'an el-Hâc Yahyâ üzerine da'vâ müvekkilem ve zevcem mezbûre Âmine'nin babası terekesinden olan mahalle-i mezbûrda olan menzili zabt ider suâl ikrâr lakin yedimde olan 18 Zi'l-hicce sene 1159 târîhiyle müverrah hüccet-i şer'îye mücebince

[102a/1] Ahmed Beşe bin Hüseyin nâm kimesne târîh-i kitâb sebt günü kabîle'z-zahr Sağır Hâcî Mahmûd Mahallesinde Hüseyin Beşe Kazancı Kapusu önünde cerh olunub sol omuzu üstünde bir yatağan yarası ve sol dirseği üstünde bir yatağan ve sol bileği üstünde bir yatağan yarası ba'de'l-müşâhede cârihinden suâl onuncu bölüğün tâbûr Arnâ'ûd ellinci ve Kurdoğlu nâm refiklerini cerh eylediler. Hurrîre fî 21 Receb 168

Ek 1: (Devamı)

Şühûdü'l-hâl: Sâlih Beşe ibn Alî 'an Kâlik el-Hâc Alî, Dizdâr Mehmed Ağa, İbrâhîm Beşe Kanâcî, Hüseyin Beşe ibn Mehmed (...)cî, Osmân bin Ramazân mütesellime tâbi', Yaşar Beşe Kazancı, Ömer Çelebi el-muhzır

[102a/2] Ahmed Beşe ibn Osmân 'an el-Hâc Mustafâ Tavîl Ramazân ibn İbrâhîm üzerine da'vâ târîh-i kitâbdan bir gün mukaddem ikindü vaktinde Ömer Alemdâr sekrânen menzîlinden çıkub üzerime kılıç ile hücum arkamda kördiyei kesüb suâl inkâr bişehâdet-i Muharrem Beşe bin Hasan 'an mezkûre ve Sâlih Beşe bin Hüseyin 'an mezkûre. Hurreire fi 23 Receb sene 168

[102a/3] Ve mahalle-i mezkûre imâmı Mustafâ Halife ve Sipâhî Hüseyin Beşe verâsetleri mezkûr Ramazân'ın sû-i hâlini haber virüb mahalleden ihrâc için istedikleri kayd şode.

[102a/4] Hadîce binti Hasan 'an Bâlîzâde nâm hatun tarafından zevci Osmân ibn İbrâhîm vekil eyledüğü Osmân bin Mustafâ 'an mezkûre ve Sâlih Beşe ibn Yûsuf 'an mezkûre. Hurreire fi 13 Receb sene 168

[102a/5] Vekil-i mezbûr İsmâ'îl Beşe ibn Sâlih üzerine da'vâ bundan akdem vefât iden Hasan Çelebi ibn () verâseti zevcesi Hadîce ile ve kızları Hadîce ve Âişe ve oğlu Yaşar kable'l-kisme zevce-i mezkûre vefât verâseti mezkûr ketân Hadîce ve Âişe ve mezbûr Yaşar

[103a/1] Kable'l-kisme Âişe vefât verâseti oğulları mezbûr İsmâ'îl Beşe ve Mustafâ Beşe münhasıra inhisâr-ı mezkûr üzere mahalle-i mezbûrede vâki' bir tarafı Ahmed Çelebi bâğçesi ve Serrâc Alî Mustafâ Beşe mülkü ve bir tarafı İbrâhîm Beşe mülkü ve tarafı tarîk ile mahdûd bir bâğçe inhisâr-ı mezkûr üzere zabt etmek murâd eyledikde mûmâna'at ider ise suâl inkâr lakîn mezbûr Yaşar mezkûre Âişe'den mukaddem vefât etmişdir. Hisse-i irsîye ziyâde olduğuna vekil-i mezbûrdan. Şâhide havâle

Hasan Beşe ibn Sâlih 'an Bâlîzâde ve Süleymân el-mezbûr Sâlih. Hurreire fi 24 Receb sene 168

[103a/2] Ömer Beşe ibn Ahmed 'an mücerredhâne der-sûk-ı Sabbâğân târîh-i kitâb cum'airtesi gicesi ba'de'l-mağrib Hübyâr Ağa Mahallesinde İbrâhîm Beşe menzîli karşusunda tarîk-i 'âmmde tüfenk ile cerh olunub a'zâsına inzar olundukda fi'l-vâki' göğsü ortasında tüfenkden bir yarası olub müteessiren fevt olduğu ba'de'l-müşâhede mahalle-i mezbûre imâmı Mollâ Ahmed'den ve Fazlullah Beşe ve sâirlerinden keyfiyet-i katl suâl olundukda cevâblarında(...) Mehmed Beşe ve Kazancı Yûsuf Beşe ile mahall-i mezbûra gelüb aralarında katl olundu. Hurreire fi 24 Receb sene 168

Şühûdü'l-hâl: Ömer Beşe Bervâcî*, İbrâhîm bin Hüseyin 'an Neberdîlo*, Zerkî Abdullah Beşe 'an Ahmed Çelebi, Yûsuf Beşe Bervâcî, Berko mütesellime tâbi'

[103a/3] Müvekkile Râbiye binti Abdullah 'an Peşimân el-Hâc Hüseyin vekil-i zevce Ömer Beşe ibn Feyzullah bişehâdet-i Osmân Beşe ibn İbrâhîm 'an mezbûre ve İbrâhîm Beşe ibn Ömer 'an mezkûre şehâdetleriyle Ujîçeli İbrâhîm Beşe ile(...)da'vâya kayd şode. Fî 27 Receb sene 168

[103a/4] Bundan akdem cerh ve keşf olunan mecrûh Ahmed Beşe'nin cârihi ithâm ve hâlâ mütesellim ağada mahbûs olunan Arnâûd Mehmed için hîn-i iktizâda meclis-i şer'e ihzâra Çalık Ahmed Ağa tekeffül eylediği kayd şode. Hurreire fi 27 min Receb 168

[104a/1] İsmâ'îl Beşe ibn Sâlih 'an Sinân Voyvoda Osmân Beşe ibn İbrâhîm üzerine da'vâ târîh-i kitâbdan yirmi dört sene mukaddem babam vefât eyledikde getürdüğü eşyâyı iddi'â

Âlât-ı gazgâniyân, yeşil çuka kürk, büyük imroz kebe, şalvâr, kalpak, bârgîr takımı, pâldoş, boylu tüfenk, bakır sahan 15, bol tava

Anası a...nından: bez zer'a akçe 150, melz bezi zer'a 80, def'a bez zer'a 70, döşek 1, yasdık 4, ferâce 1

Suâl inkâr şâhide havâle âlât-ı kazgâniyân bey' eylediği Sâlih bin Abdülmümin 'an divân-ı kâtib

Ek 1: (Devamı)

Vekil-i mezbûr Ömer Beşe Ujçeli İbrâhîm bin (...) üzerine Süleymân Beşe ibn Ahmed 'an (...) Ali Beşe 'an Vlodik (...) üzerine da'vâ

Gömlek 2, bez zer'a 14, iplik pârça 13, makrame 2, yağlık 2, don 2

Ed-deyn İbrâhîm Beşe ibn Ahmed 'an Vloder ve'l-medyûn Yehûdî Hârûn 'an cihet-i kefâlet kadar ed-deyn 65 gurûş

15.600-6.930 teslim=8.670 suâl ikrâr edâya tenbîh Hurrîre fî 3 Şa'bân sene 16

[105a/1] Ümmühânî binti Sinân 'an Serrâc Alî nâm hatunu zevc olan Hasan Ağa ibn Hâcî Mustafâ nâm kimesne bilâ-nafaka terk idüb mezbûreye ve hâdimeye onar pâra nafaka takdîr olunduğu kayd şode ve mezbûr zevcesini alıkoduğu eşyâdır:

Hınta unu kıyye 20, vejlîn 1, minder, köhne çuka, köhne kilîm, köhne çuka, köhne koparan

[105a/2] Ali bin Hüseyin nâm şâb-ı emrûd Ömer Beşe ibn Muharrem üzerine da'vâ işbu sene-i mübârekede dolan (...)desi iki yüz seksen gün olmak üzere yedi gurûşa Tırâbozânî el-Hâc Osmân'dan iştirâ ve hâlâ ben hurrû'l-aslîm ve Vân şehrinde sâkinim suâl satun aldığı ikrâr ve krki? olmak üzere gibbe'l-istintâk ve'l-inkâr şehâdet-i İbrâhîm bin Yûsuf ve ağzından işidüb gulâmım ikrâr(...)Mollâ Mehmed bin İbrâhîm 'an Mehmed Bey

[105a/3] Ali bin Mehmed bin Hasan Ömer Beşe ibn Muharrem üzerine da'vâ işbu Ömer Beşe beni esîri gulâm olmak üzere el-Hâc Osmân'dan d(...)iştirâ ve ben hurrû'l-aslî olun Van kal'esinde babam sâkindir suâl iştirâ eylediği Trâbozânî el-Hâc Osmân'dan 286 buçuk mukâbelesinde ikrâr ve meblağ-ı merkûmu merkûmun yedine teslim olduğu mezbûr el-Hâc Osmân'a borcu olmak üzere teslim edüb rikkîyetini dahi ikrâr itmişdir suâl rikkîyetini ikrâr eylediğini inkâr şâhîde havâle İbrâhîm Beşe ibn el-Hâc Yûsuf

[105a/4] Hasan Beşe ibn Mustafâ 'an Sinân Voyvoda nâm kimesne meclis-i şer'e gelüb şöyle takrîr eyledi ki menzîlimin ittisâlinde vâki' olan müteveffât (...) menzîlini karındaşından 90 gurûş mukâbelesinde iştirâ iden Ömer Beşe nâm kimesne ile şuf'ayı da'vâ ederim. Hurrîre fî 25 Ş sene 168

[105a/5] Müvekkile Meryem binti Hüseyin 'an Sinân Voyvoda vekil-i zevci Hasan Beşe şuf'a da'vâsına bişehâdet-i Mustafâ Hoca ibn Muharrem 'an Mokro ve Mustafâ Beşe ibn Hüseyin 'an Sinân Voyvoda. Fî 26 Ş sene 168

[106a/1] Hasan Beşe ibn Mustafâ 'an Sinân Voyvoda Ömer Beşe ibn Durak 'an mezbûre üzerine da'vâ kitâbdan bir gün mukaddem menzîlim ittisâlinde vâki' olan müteveffât () karındaşı Hasan Beşe 90 gurûş mukâbelesinde bey' ve hâlâ ben şefî'im iddi'â suâl bey' iskâ'ında iddi'â-i şuf'a eylediği inkâr şâhîde havâle el-Hâc Sâlih bin Mustafâ 'an mezbûre ve MahmûdAğa ibn Muharrem başeski ve Mustafâ Beşe ibn Mehmed 'an Tokmozâde ve doksan gurûş mukâbelesinde aldığı ikrâr ve huzûr-ı şer'de istemem deyü söyledi mezbûr Hasan Beşe'ye bütünü hükm birle. Hurrîre fî 26 Ş sene 168

[106a/2] Yaşar ibn Mustafâ 'an Köse Sinân târîh-i kitâb günü kuşluk vaktinde tekne kurbünde mâ-i Miliçka içine düşüb ve garken fevt olmağın a'zâsına nazar olundukda fi'l-vâki' garîkan fevt olduğu ba'de'l-müşâhede kayd şode. Hurrîre fî 27 Ş sene 168

Şuhûdü'l-hâl: Velâyetzâde, Hasan Beşe Fîtçoğlu, Mollâ Ahmed Habbâz, Mustafâ Beşe Serrâc, Osmân mütesellime tâbi'

[106a/3] Müvekkile Herkone binti Hasan 'an Ahmed Çelebi vekil-i İbrâhîm Beşe ibn Murâd 'an Ali Pâşâ bişehâdet-i Ahmed Beşe ibn İbrâhîm 'an Deyyânî ve Mustafâ Beşe ibn İbrâhîm 'an mezbûre. Hurrîre fî 5 N sene 168

Ek 1: (Devamı)

[106a/4] Vekil-i mezbûr müteveffâ Gavik zevcesi muvâcehesinde ‘â bişehâdet-i şâhidân el-mezbûrân cihet-i karzdan otuz gurûş iddi

[106a/5] Hasan ibn Hâtem ‘an Kâdi Hasan Efendi târîh-i kitâb gicesi nısfü’l-leylde mahalle-i mezbûrede haremi yanında tüfenk ile cerh a‘zâsına nazar olundukda göbeği üstünde bir dâne yarası ve etrâfında altı saçma yarası ba‘de’l-müşâhede müteessiren vefât anası Âişe’den keyfiyet-i katlden suâl mahalle ahâlîsi ile bir kimesne ile da‘vâm yokdur. Hurrîre fi 6 N sene 168

Şühûdü’l-hâl: Velâyetzâde, İsmâ‘il Beşe Kahveci, Mustafâ Beşe Abacı, Hüseyin mütesellime tâbi‘

[107a/1] Tâmyân veled-i Milî ‘an karye-i Mekoverîşe târîh-i kitâb günü Kamotîn’in üstü yanında Berde nâm mahalde tarîk-i ‘âmmde cerh a‘zâsına nazar olundukda sol memesi üstünde üç tüfenk yarası olub müteessiren helâk olmağın zevcesi İvâne’den katlden suâl aslâ kâtîli ma‘lûmum değildir. Hurrîre fi 29 Ramazân 168

Şühûdü’l-hâl: Osmân Çukadâr, Berko mütesellime tâbi‘, Ömer Beşe Taşkî ‘an Jâğrîk, Dursun Beşe Sîmzâde’ye tâbi‘

[107a/2] Li-eclî’d-da‘vâ vasî nasb olunan Ömer Beşe ibn Hüseyin ‘an Hâcî Ca‘fer Alî bin Hüseyin üzerine da‘vâ bundan akdem vefât iden Hüseyin Beşe nâm müteveffânın sağır oğullarından istikrâz eylediği 2.000 ikrâr edâya tenbîh. Hurrîre fi 5 Şevvâl sene 168 Def‘a 750 inkâr

[107a/3] Hasan Beşe ibn Receb ‘an Hâcî Ca‘fer târîh-i kitâbdan bir gün mukaddem cum‘a günü kabîlü’l-‘asr Hoton nâm mahalde köprü yanında Ferhâd Beşe anı cerh idüb a‘zâsına nazar olundukda başın sağ tarafında kulak üstünde iki bıçak yarası ve depesinde bir bıçak yarası ve iki ayağında dizin üstünde butlardan birer yara ve biraz sakalını yumduğu ba‘de’l-müşâhede hâricden suâl olundukda mezbûr Ferhâd Beşe cârihimdir andan gayrî bir kimesne ile da‘vâm yokdur. Hurrîre fi 16 L sene 168

Şühûdü’l-hâl: Hüseyin Beşe Çavuş, Sâlih Halife ibn İslâm, İbrâhîm Beşe ibn Osmân ‘an mezbûre, Mehmed Beşe Berber, Sâlih Beşe ibn Mehmed ‘an Armağancı, Abdullah Beşe ibn Hâcî Süleymân, Ahmed Beşe ibn Şa‘bân ‘an Armağancı, Ömer Çukadâr, Osmân mütesellime tâbi‘. Sâlih el-muhzır

[108a/1] Müvekkil İstepân veled-i Anton ‘an mahalle-i Lakîk der Köşve vekil-i Mollâ Mustafâ bin Ahmed Çelebi bişehâdet-i Mollâ Ahmed bin Yûsuf ‘an Mehmed Bey ve Mehmed Beşe ibn Fazlullah ‘an Totibole Mehmed Beşe ibn Muslu ‘an mezbûr müslimîn der Kirşeve dükkân için da‘vâya kayd şode. Hurrîre fi 27 Ş sene 168

[108a/2] Ahmed Beşe ibn Abdullah ‘an Mi‘mâr Sinân târîh-i kitâbdan altı gün mukaddem çarşamba günü Lobne sahrâsında tarîk-i ‘âmmde cerh olunub a‘zâsına nazar olundukda sol dizi üstü yanında kalan atında tüfenk yarası olub müteessiren vefât eylediği sâkin olduğu menziline ba‘de’l-müşâhede babasından keyfiyet-i katl suâl olundukda Mâleşîk karyesinden Ufakoğlu Süleymân anı katl eyledi andan mâ‘adâ bir kimesne ile da‘vâm yokdur. Hurrîre fi selh-i Zî’l-hicce sene 168

Şühûdü’l-hâl: Hâfız Mollâ Ömer, Süleymân Çelebi el-İmâm, Velâyetzâde, İbrâhîm Beşe Brobne, İspâho İbrâhîm ‘an mezbûr el-Hâc Yahyâ, Koloz Mustafâ Çukadâr, Osmân ibn Ramazân mütesellime tâbi‘, Sâlih el-muhzır

[108a/3] Osmân Beşe ibn Sâlih ‘an karye-i Kovaç târîh-i kitâb cum‘a günü kuşluk vaktinde üstüb ile dübürüne mâbeyninde tarîk-i ‘âmmde cerh ve müteessiren vefât a‘zâsına nazar olundukda göbek üstünde bir tarafının yarası ve sağ el üstünde bilek üstünde bir tüfenk yarası ba‘de’l-müşâhede Üstüb karyesinde İstepân zimmî suâl olundukda haberimiz yokdur ve Mûsâoğlu Mustafâ Beşe’den suâl olundukda re‘yü’l-‘ayn müşâhede eyledim Rıdvân Beşe’yi katl eyledi. Hurrîre fi 4 M sene 169

Ek 1: (Devamı)

Şühûdü'l-hâl: Alî Efendi, İsmâ'îl Beşe, İbrâhîm ibn Ahmed 'an Kamotîn, Abdullah Beşe Çizmeçi, Ahmed Beşe ibn Sâlih Çizmeçi, Sâlih Beşe Nuşcu, Osmân Çukadâr, Berko Mustafâ mütesellime tâbi', Sâlih el-muhzır

[109a/1] Osmân Beşe ibn Alî 'an Ya'kûb Pâşâ târîh-i kitâb pençşenbih gicesi ba'de'l-'ışâ sâ'at üçde iken Çelfovîk Mahallesinde Kobt veresesi ve Mollâ İsmâ'îl kapuları önünde tarîk-i 'âmmde cerh olunub sâkin olduğu menzilinde a'zâsına nazar olundukda alnında sağ kaşı üstünde bıçak yarası ve sol tarafda boynu üstünde bir kulak altında bir kılıç yarası ve sol bâzûsu üstünde bir kılıç yarası ba'de'l-müşâhede müteessiren vefât zevcesi Fâtıma binti Ebûbekir'den keyfiyet-i katlden suâl olundukda Berber Ömer Beşe katl eyledi andan mâ'adâ bir kimesne ile da'vâm yokdur. Hurrîre fî 10 M sene 169

Şühûdü'l-hâl: Ahmed Efendi el-İmâm, Nezîr Beşe Debbâğ, Sâlih Beşe Sarrâc, Mâğore Alemdâr Mustafâ Beşe, Çavuş Mehmed Beşe, Ahmed Beşe ibn Nûh 'an Çelfovîk, Süleymân Çukadâr, Hüseyin Beşe mütesellime tâbi'

[109a/2] Mümine binti Sâlih 'an karye-i Kovâç tarafından karındaşı Osmân'ın kâtîli ithâm olunan Rıdvân Beşe ile Kara Sâlih bin Mehmed 'an Verdeçe İbrâya vekîl eylediği Abdurrahman bin Mustafâ 'an karye-i mezbûre ve Sâlih bin İbrâhîm 'an karye-i mezbûre şehâdetleriyle kayd şode. Hurrîre fî 11 M sene 169

[109a/3] Sâkine binti Ahmed tarafından zevci Osmân'ın kâtîli ithâm olunan Rıdvân Beşe ile İbrâya Hüseyin bin Hasan'ı vekîl eylediği 'an karye-i Glâvgodîne bişehâdet-i Mustafâ bin Şahin 'an Kovâç ve Süleymân bin Mehmed 'an Glâvgodîne kayd şode. Hurrîre fî 11 M sene 169

[109a/4] Mustafâ Beşe ibn Mehmed 'an Nesirzâde Atânis veled-i Dînmo muvâcehesinde ikrâr sağ ayağında taban üzerinde marazımı tımar ve me'âlce eylemek üzere mukâvele biemrillahi te'âlâ bir zarar isâbet ederse kimesne ile da'vâ olunmasun. Hurrîre fî selh-i M sene 169

[110a/1] Bundan akdem katl olunan Osmân Beşe'nin hemşiresi Mümine olduğuna bişehâdet-i Osmân bin Sâlih 'an İhrâsnîçe ve Mehmed Beşe bin Ömer 'an Kamotîn nâm hatun tarafından Rıdvân Beşe ile katl husûsu için da'vâya vekîl Mehmed Beşe ibn Çolak Mustafâ'nın vekâleti kayd şod. Hurrîre fî 13 M sene 169

Ve Başeski Ömer Beşe dahi şehâdet etmiştir.

[110a/2] Mustafâ Beşe ibn Hasan 'an el-Hâc İsmâ Sipâhî ibn Ahmed Bâzârik Ferhâdlı karyesi karyesinde vâki' kapum önünde Fâtıma Hatun'dan 20 gurûş mukâbele ile iştirâ eylediği bostânı taleb suâl ikrâr lakin halît şerikiyim ma'rifetim vardır ma'rifete havâle. Fî 15 M sene 169

[110a/3] Mezbûr Ömeroğlu Ahmed tarafından Çavuşoğlu Mustafâ Beşe vekâleti da'vâ-yı mezkûre bişehâdet-i Mustafâ Beşe ibn el-Hâc İbrâhîm 'an Bakır Baba ve Mustafâ Sipâhî ibn Ahmed 'an Ferhâdlı tâbi'-i Pâzârik kayd şode.

[110a/4] Mezbûr Mustafâ Beşe Ömer Sipâhî'ye hitâben bizi şerî'at irmez fesâd irer bişehâdet-i Bağdâdî Süleymân Beşe ibn Nûh 'an Çoban Hasan ve İsmâ'îl bin Yûsuf 'an mezbûre Mehmed. Fî 17 M sene 169

[110a/5] Mezbûr Mustafâ Beşe için mezbûr Ömer Sipâhî'ye bir zarar isâbet etmediğine Hasan Çelebi ibn Ömer 'an Câmî'-i Atık ve Mehmed Beşe Sarrâc ibn Mustafâ 'an Bâstârik tekeffül eyledikleri kayd şode. Fî 19 M sene 169

[110a/6] Mezbûr Mustafâ Sipâhî'den mezbûr Mustafâ Beşe'ye bir zarar isâbet etmediğine Hasan Beşe Derzî ibn Abdullah 'an Alî Pâşâ tekeffül eylediği kayd şode. Hurrîre fî 19 M sene 169

[110a/7] Ömer Sipâhî'den mezbûr Mustafâ Beşe'ye bir dürlü zarar isâbet etmemek üzere Mollâ Mustafâ bin Hasan 'an Lâkove ve Sâlih Beşe ibn el-mezbûr Hasan 'an Kâdî Hasan Efendi ve Ahmed için Hamza Beşe Çizmeçi tekeffül eyledikleri kayd şode. Hurrîre fî 19 M sene 169

Ek 1: (Devamı)

[111a/1] Müvekkiletân Ümmühânî ve Âişe binti İsmâ'il 'an karye-i Hersek vekil Mustafâ Beşe ibn İshak Çavuş bişehâdet-i Osmân bin Sâlih 'an karye-i Bolçik der kazâ-i Taşlıca ve Mehmed bin mezbûr Sâlih şehâdetleriyle babalarından ve analarından kalan mîrâsa müte'allik da'vâya kayd şode. Hurrîre fî 26 M sene 169

[111a/2] Bâlâda zikr olunan kâtil ithâm olunan Ömer Beşe'yi Belgrâd'a rü'yet eden Sâlih Beşe ibn Hüseyin 'an Ayas Pâşâ ve Ahmed Beşe ibn Şa'bân 'an Bâlîzâde ihbârlarıyla mezbûr Ömer Beşe'nin karındaşı vekil olan Hüseyin Beşe'yi itlâk. Hurrîre fî 5 S sene 169.

[111a/3] Rıdvân Beşe ibn Halîl 'an Bohvâlik târîh-i kitâbdan bir gün mukaddem pençşenbih gicesi nısfü'l-leylden sonra Bosna Köprüsü yanında cerh olunub müteessiren vefât a'zâsına nazar olundukda iki gözünde birer tüfenk yarası ve sağ kulağı altında bir tüfenk yarası ve bir bıçak yarası hulkûmda ve göğsü üstünde beş şiş yarası ve sol kulağı ardında bir tüfenk yarası ve böğrü üstünde üç şiş yarası ve sol bâzusunda bir bıçak yarası ve başın depesinde dört saçma yarası ba'de'l-müşâhede 'emmîsi Süleymân Beşe'den keyfîyet-i katlden suâl olundukda 52 bölükbaş eskisi Ömer ve Kel Osmânoglu Mehmed Ağa ve Turanoğlu Muharrem ve İsmâ'il ve Çolo Dellâloğlu Mehmed ve Pekro ve Kuyumcu Ahmed ve Sarı Murâd(...)ve Ağu Rüstem ve sâir dahi mechûlü'l-ism kimesneler anı katl eylediler. Hurrîre fî 20 M sene 169

Şühûdü'l-hâl: Mahmûd Ağa Başeski, Hasan Beşe Kazâz, Mustafâ Beşe Poloço Rüstem Beşe oğlu, Şâho Mustafâ Beşe, Ahmed Beşe Boyacı, Hüseyin Çukadâr, Süleymân el-muhzır, Mustafâ bin Hasan mütesellime tâbi'

[112a/1] Âişe binti Mustafâ 'an Mehmed Bey Alî Beşe ibn Durak muvâcehesinde ikrâr-ı 'akdâtı sudûruna değîn Hocazâde el-Hâc Ahmed Mahallesinde vâki' bir tarafı Ebûbekir Beşe mülkü ve bir tarafı Abdullah mülkü ve bir tarafı Sâlih Beşe mülkü ve taraf-ı râbi'i tarîk-i 'âmm [ile] mahdûd tahtânî bir sobalu oda ve bir mahzen ve bir matbah ve bir havluyu müstemil menzili işbu Alî Beşe'ye otuz gurûş mukâbelesinde bey'. Hurrîre fî 9 S sene 169

Defterzâde Abdî Bey

[112a/2] İstepân veled-i Bojo 'an Çıkrıkçı tarafından Hüseyin Ağa'yı vekil eylediği Bostancı Bânço ile Havvâ'ya kayd şode. Hurrîre fî 11 sene 169

[112a/3] Hasan Beşe ibn Yûsuf 'an Pâçacı Nasûh ve Mollâ Mustafâ ibn Alî 'an Alî Pâşâ şehâdetleriyle Mustafâ Bey'i Rıdvân Beşe zevcesi Reyhâne ve evlâd-ı sığârlarının vasîsi olan Fâtıma Pâçacı Nasûh Mahallesinde vâki' müteveffâ-yı mezbûr Rıdvân Beşe terekesinden olan menzili bey'e yetîmlere enfa' olmak üzere bir tarafı müşterî-i mezbûr Süleymân Beşe mülkü ve iki tarafı tarîk-i 'âmm ile mahdûd tahtânî bir sobalu oda ve bir matbah ve fevkânî bir çârdâk ve bir mikdâr havluyu müstemil mülk menzili on gurûş mukâbelesinde münâdî Sâlih Beşe yediyle bi'l-vekâle mezbûr Mustafâ Bey Süleymân Ağa'ya bey' eylediği kayd şode. Hurrîre fî 19 S sene 169

[112a/4] Tırnova cemâ'ati imâmı Ahmed Halife bilâ-fevt yerine li-ebeveyn er karındaşı oğlu Sâlih Halife ibn Şa'bân kayd şode. Hurrîre fî 24 S sene 169

Mustafâ Ağa binâ eylediği câmi'-i şerîfde

[112a/5] Ayas Pâşâ Mahallesinde yevmî (...) vazîfe ile imâmı olan Ömer Halife'nin terk-i hizmetinden yerine muhtârü'l-mahalle olan Abdülkerîm Halife ibn Osmân'a tevcih için 'arz kayd şode. Hurrîre fî 3

[113a/1] Yûsuf Beşe ibn İbrâhîm 'an Kâdî Hasan Efendi Mehmed Beşe 5 yük rüy iddi'â

Ek 1: (Devamı)

Alî Beşe ibn Hasan ‘an Bâlizâde Osmân Beşe ibn İsmâ‘îl muvâhecesinde ikrâr mahalle-i mezbûrede vâki‘ bir tarafı İsmâ‘îl Beşe mülkü ve bir tarafı Mustafâ Beşe mülkü ve iki tarafı tarik-i ‘âmm ile mahdûd tahtânî bir sobalu oda ve altında bir mahzen ve bir hücre ve fevkânide(?) iki çârdâk ve havluyu müştemil 6.000 akçe bey‘. Hurrîre fî 26 S sene 169

[113a/2] Hasan Beşe ibn Receb ‘an el-Hâc Ca‘fer tarafından Ferhâd ile cerhe müte‘allik da‘vâya Sipâhî Hüseyin Hüseyin Beşe ibn Mehmed‘i da‘vâya kayd şode. Hurrîre fî 11 Rebî‘u‘l-evvel sene 169

[113a/3] Ömer Beşe ibn Durak ‘an Sinân Voyvoda tarafından Hasan Beşe‘ye da‘vâya el-Hâc Süleymân‘ın vekâleti kayd şode. Hurrîre fî 11 R sene 169

[113a/4] Hüseyin Efendi ibn Hasan Bey ‘an mahmîye-i İslâmbol tarafından karındaşı Abdî Bey zimmetinde olan 102 gurûşu taleb ve da‘vâya ve ahz ve kabz ve îsâle vekîl eylediği bişehâdet-i Mollâ Mehmed ibn el-Hâc Alî ‘an Lâkove ve Osmân Beşe ibn Hasan ‘an Küçük Kâtib. Hurrîre fî 15 Rebî‘u‘l-âhir sene 169

[113a/5] Mustafâ bin () nâm sağırin vasîsi anası Havvâ binti Mustafâ tarafından sağır-i mezbûrun karındaşı Abdî Bey ile da‘vâya Pîrî Mollâ Mehmed bin Hasan vekîl eylediği kayd şode. Hurrîre fî 22 R sene 169

[114a/1] Selîm Beşe ibn Yûsuf ‘an Müftî Süleymân târîh-i kitâb gicesi ba‘de‘l-‘ışâ bir buçuk sâ‘at mahalle-i mezbûrede bakkâlbaşının habbâz dükkânı önünde cerh olunub a‘zâsına nazar olundukda sağ çöreği* yanında göğsü üstüne çıkub kurşun yarası ve sağ el ayası üstünde bir tüfenk yarası ve sağ bâzûsu üstünde iki kılıç yarası ba‘de‘l-müşâde cârihinden suâl olundukda bakkâlbaşî ve çırağı Sâlih ve dâmâsı Hasan benî (...)cerh eylediler anlardan mâ‘adâ gayrî kimesne ile da‘vâm yokdur dediği kayd şode. Hurrîre fî 10 Câ sene 169Şühûdü‘l-hâl: Kablâr Sâlih Ağa, Abdülmümin Beşe Hallâc, Mustafâ Beşe Tabâğ/Debbâğ, Abdullah Beşe (...)Mehmed Beşe Kullukcu, Ahmed Beşe Çizmecî ‘an Çloğvîk, Mehmed Çukadâr bin İbrâhîm, Halîl Çukadâr ibn Alî Ağa‘ya tâbî‘, Hüseyin Beşe ibn İbrâhîm mütesellime tâbî‘, İbrâhîm Beşe Tabâğ/Debbâğ

[114a/2] Maktûl-i mezbûr Selîm‘in karındaşı Ahmed bin Yûsuf ‘an karye-i Borçe der kazâ-i Foça tarafından kâtilleri olanlar ile dem ü diyetine müte‘allik da‘vâya Mehmed Beşe ibn Mustafâ‘nın vekâleti kayd şode. Hurrîre fî 17 Câ sene 169

[114a/3] Ahmed bin Mehmed ‘an karye-i Kadriîk bâlâ târîh-i kitâbdan iki gün mukaddem çehârşenbih gicesi yetsü/yatsı vaktinde câmi‘de vakt-i cemâ‘atde cerh olunub müteessiren vefât a‘zâsına nazar olundukda sol kulağı yanından sağ kulağı yanına bire bir tarafa kurşun dânesi ile cerh olunduğu ba‘de‘l-mu‘âyene keyfiyet-i katlden babasından suâl olundukda cemâ‘at ile da‘vâm vardır. Hurrîre fî 26 Ramazân sene 169

Şühûdü‘l-hâl: Velâyetzâde Muharrem Halîfe, İbrâhîm Beşe ‘emmîsi*, Oğlu Abdullah, Sâlih bin İbrâhîm ‘an Kolen Bâlî, Alî Çukadâr bin Mustafâ, Yûsuf Beşe mütesellime tâbî‘

[115a/1] Begâyet binti İbrâhîm ‘an mezbûr Totibole tarafından zevci ile darba müte‘allik da‘vâya Mustafâ Beşe ibn İshak Çavuş vekîl olduğu bişehâdet-i Mehmed Beşe ibn Hüseyin ‘an Hoca Kemâl ve Süleymân bin Kâsım ‘an Berkoşe şehâdetleriyle kayd şode. Hurrîre fî 23 L sene 169

[115a/2] Şa‘bân Sipâhî ibn Şahbâz Sipâhî ‘an karye-i Lokve der kazâ-i Foça tarafından alacak husûsu için da‘vâya Börkî İsmâ‘îl Ağa‘yı vekîl nasb itdiği kayd şode. Hurrîre fî 3 Z sene 169

[115a/3] İslâm Beşe ibn Hüseyin ‘an Serrâc Haydar tarafından Mustafâ Efendi ile toprak da‘vâsına müte‘allik da‘vâya el-Hâc Süleymân bin Yahyâ vekîl eylediği kayd şode. Fî 2 M sene 170

[115a/4] Ebûbekir ibn Mustafâ ‘an karye-i Porîçân tarafından Mustafâ bin Hasan ‘an Armağancı esmer kopçalı(?) Alî ve Osmân ile dayısı İbrâhîm‘in terekesine müte‘allik da‘vâya vekîl eylediği kayd şode. Hurrîre fî 3 Cemâziye‘l-evvel

Ek 1: (Devamı)

[115a/5] Ahmed Hoca ibn Haydar ‘an karye-i Blâje tarafından Bergole karyesinden olan Ca‘fer Beşe ile tekâlîf için da‘vâya Hasan Beşe ibn Fazlî’yi vekîl eylediği kayd şode. Hurrîre fî 2 min Rebî‘u’l-evvel sene 171

[115a/6] Beyzâde binti Abdullah ‘an Hoca Kemâl tarafından çifkisinde olan alacağa Mustafâ Beşe’yi vekîl eylediği İbrâhîm bin Hâcî Süleymân ‘an Hâcî İdrîs ve İbrâhîm bin Mustafâ ‘an mezbûre şehâdetleriyle kayd şode. Hurrîre fî 12 Receb sene 171

[115a/7] Süleymân bin Sâlih ‘an Kemâl Bey tarafından Rodneoğlu ile tüfenk da‘vâsına müte‘allik da‘vâya el-Hâc Abdullah bin el-Hâc Ahmed’i vekîl eylediği kayd şode. Hurrîre fî 18 min Şa‘bân sene 171

[115a/8] Âişe binti Mehmed ‘an Bâkır Baba tarafından mîrâsa müte‘allik da‘vâya İbrâhîm Beşe’yi vekîl eylediği İbrâhîm Beşe ibn Abdülmümin ‘an Atîk ve Mehmed bin Mustafâ ‘an Cânözâde şehâdetleriyle kayd şode. Hurrîre fî 19 Ş sene 171

[116a/1] Fâtıma binti Osmân ‘an m[ahalle-i] Kalın Hâcî Alî tarafından zimmî Petre zimmetinde alacağına Hasan Beşe ibn Mehmed’i vekîl eylediği Sâlih bin Yûsuf ‘an mezbûre ve İbrâhîm Efendî ‘an mezbûre şehâdetleriyle kayd şode. Hurrîre fî 22 Ş sene 171

[116a/2] Meryem binti (...) ‘an karye-i Oğelşik tarafından hemşiresinden intikâl eden hisse-i irsîyesini ahz ve kabza vekîl el-Hâc Abdullah bin el-Hâc Ahmed’i vekîl eylediği Sâlih Beşe ibn Dervîş Mustafâ ‘an Vegoşte ve Ömer Beşe ibn Ahmed ‘an Ahmed Çelebi şehâdetleriyle kayd şode. Hurrîre fî 28 Ş sene 171

[116a/3] Râdo veled-i Petre ‘an karye-i Râşkîk der kazâ-i İstâriefflâk Sîmo veled-i Risto üzerine da‘vâ târîh-i kitâbdan bir sene mukaddem ücret ile ma‘lûmü’l-mikdâr öküzlerini beher mâh 3 buçuk gurûşa olmak üzere iki sene ra‘y idüb ücretimi talep eylediğimde edâdan imtinâ’ suâl yedi mâh üçer gurûşa ra‘y eylediği ikrâr ziyâdeyi inkâr

[116a/4] Müdde‘î el-Hâc Yûsuf bin (...) Yaşar Beşe ibn Mustafâ ve Abdî bin Muharrem üzerlerine da‘vâ Cîsr-i Atîk’de vâki‘ nısf dükkânımda 9 buçuk mâh oturub hâsıl olan icâreyi 9 buçuk gurûş talep eylediğimde edâdan imtinâ’

[116a/5] Gavrilô veled-i Râdoye ‘an karye-i Toçe der kazâ-i Prepol zimmî Mâryân veled-i Toma ‘an Ador ve İvân veled-i Yoro ‘an mezbûre üzerlerine da‘vâ târîh-i kitâbdan bir gün mukaddem cum‘a gicesi ta‘âm vaktinde yanımdan 35 gurûş nukûd akçeyi işbu İvân ahz ve ikisi dahi (...) bıçak ile alnıma ve sol elime cerh etmeleriyle suâl

[116a/6] Süleymân bin İbrâhîm ‘an karye-i Benjove tarafından Alî Efendi ile tarlaya müte‘allik da‘vâya Hallâc Abdülmümin bin Alî vekîl eylediği kayd şode. Hurrîre fî 26 Z sene 171

[117a/1] Fâtıma binti (...) ‘an Neccâr İbrâhîm tarafından Mehmed Beşe ile hemşiresi terekesine da‘vâya vekîl olan Mehmed Beşe ibn Hasan ‘an mezbûre Mehmed Beşe ibn Mustafâ ‘an mezbûre ve Alî Beşe ibn İbrâhîm ‘an mezbûre şehâdetleriyle kayd şode. Hurrîre fî 10 Şevvâl sene 171

[117a/2] Ümmühânî binti İbrâhîm ‘an Harâccı Mustafâ Ağa nâm hatun Hayrûnnisâ ve oğlu Hüseyin nâm ahres ve mecnûnun velîsi olan Fazlullah Hoca üzerlerine da‘vâ bundan akdem 47 târîhinde vefât eden Âmine binti Mehmed nâm hatun terekesinden isâbet ve intikâl eden Çoban Hasan Mahallesinde vâki‘ bir tarafı Beyzâde ve Havvâ mülkleri ve taraf-ı sokak ve taraf-ı râbî‘i mezbûr Fazlullah mülkü ile mahdûd olan bir kıt‘a bağçe ve ahûr bana yedimde olan hüccet mücebince bana müntakile iken vaz‘-ı yed iderler suâl târîh-i kitâbdan 17 sene mukaddem babası müteveffâ el-Hâc İbrâhîm’den menzil ile 240 gurûş mukâbelesinde nısfîyet üzere mezkûr oğlum Hüseyin ile iştirâ ve Ya‘kûb Efendi zamânında murâfa‘a ve bana hükm ve yedime hüccet-i şer‘îye i‘tâ olduğundan gayrî tedâvül-i dest-i eyâdî ile zabt ve tasarrufumdadır.

Ek 1: (Devamı)

[117a/3] Görgîzâde Alî Efendi Süleymân bin İbrâhîm ‘an Nesirzâde üzerine da‘vâ karye-i mezkûrede vâki‘ Lânşite demekle ‘arîf beş(...) istî‘âb olunur tarladan yedimde olan hüccet-i şer‘iye ile nâib Alî Efendi huzûrunda murâfa‘a ve mu‘ârefesi men‘ olunmuş iken müdâhele ider suâl mazmun-ı hücceti ikrâr mücebince mu‘ârazadan mezbûr Süleymân men‘. Hurrîre fî 25 Zî‘l-ka‘de sene 171

[117a/4] Ed-deyn el-Hâc Süleymân el-mediyûn Sâlih bin İbrâhîm kadar ed-deyn 9.300 ‘an semen eşyâ suâl 6.800 ikrâr ziyâdeyi inkâr ve 3.240 akçe ile bir şinik buğday meblağ-ı merkûmdan teslim vardır deyü def‘ suâl inkâr şâhide havâle

[117a/5] Âmine binti Ebûbekir ‘an Kemâl Hoca Milotîn veled-i İlî muvâcehesinde da‘vâ ineği ra‘y itmek üzere (...)verilen ineklerimden bir sene mukaddem bir ineğim ve bu def‘a bir ineğim ra‘y iderken zâyî‘ olub suâl

[118a/1] Vekîlü‘l-harc Mahallesinde Serrâc Yûsuf Beşe‘nin zevcesi olan Meryem nâm hatunun sû-i hâlini zevci muvâcehesinde haber virilen kimesnelerin esâmîleri zikr olunur: Mustafâ Çelebi bin Receb, Debbâğ İbrâhîm Beşe ibn Ömer, Yaşar Beşe ibn Mustafâ, Leylâ oğlu Sâlih Beşe, Mollâ Mustafâ, Alî Efendizâde, Habbâz Ömer bin Kadri ve İsmâ‘il bin Ahmed haberleri kayd şode. Hurrîre fî 18 Z sene 171

[118a/2] Sinn ve cüssesi der bülûğa tahammülü olub bülûğa mu‘terif olan Mehmed bin Mehmed ‘an el-Hâc Ca‘fer tarafından tâzesi ile mîrâsa müte‘allik da‘vâya Derzî Osmân Beşe ibn Ömer‘i vekil eylediği kayd şode. Hurrîre fî 12* M sene 172

[118a/3] Sâlih bin Mehmed ‘an karye-i Trebçây tarafından Yeğen Mehmed ile bârgîre müte‘allik da‘vâya Osmân Beşe ibn Mehmed‘i vekil eylediği kayd şode. Hurrîre fî 14 min M sene 172

[118a/4] Hadîce binti Dervîş Alî ‘an Vîgoşte tarafından Mollâ Ahmed ile mîrâsa müte‘allik da‘vâya el-Hâc Mehmed bin Alî Efendi‘yi vekil eylediği kayd şode. Hurrîre fî 15 M sene 172

[118a/5] Mezkûr Mollâ Mehmed vekil muvâcehesindeki da‘vâ bundan akdem vefât eden Dervîş Alî nâm müteveffânın verâseti kebire kızları Havvâ ve Hadîce

[118a/6] Milotîn veled-i Mihâlo ‘an karye-i İhrâşe tarafından Gorîlo ile menzil icâresi için da‘vâya Andri veled-i Malat nâm zimmiyi vekil eylediği kayd şode. Hurrîre fî 1 4 R sene 172

[118a/7] Ahmed Sipâhî bin Mehmed ‘an Çelebi Pâzârı tarafından alacağa müte‘allik da‘vâya Mustafâ Beşe ile Sipâhî Hüseyin Beşe ibn Mehmed‘i vekil eylediği kayd şode. Hurrîre fî 7 R sene 172

[118a/8] Mustafâ Beşe ibn Nûrullah ‘an İstroşîk Ahmed Za‘îm ibn Mehmed üzerine da‘vâ binyüzyetmişbir senesine mahsûb olmak üzere Tuzla kazâsında vâki‘ tîmârî kurâlarından Rebnîk ve Kozyâk ve Dobrîk ve Lîşek ve Teğre nâm karyelerin ‘öşr mahsûlünü işbu temessük mücebince kırk gurûşa bana bey‘ eyledikten sonra âhire bey‘ ve gayrısı ta‘şîr edüb suâl olunub meblağ-ı merkûmu bana redd olunması matlûbumdur suâl bey‘-i mezkûru ikrâr lakin on gurûşa bey‘ eyledim. Kırk gurûşa eylediği bişehâdet-i Şâho Hüseyin Beşe ve Yaşar Beşe ibn Osmân cemâ[at-i] mahalle-i Hübyâr Ağâ şehâdetleriyle istirdâda hükm birle. Fî 8 R sene 172

[118a/9] Mustafâ ibn Ahmed ‘an karye-i Velî Şâho Bey tarafından Deli Mustafâ kardaşında olan alacağını kabza vekil Ömer Beşe olduğu kayd şode. Hurrîre fî 23 R sene 172

[119a/1] Mustafâ Ağâ el-Hâc Mehmed tarafından müteveffâ el-Hâc İbrâhîm terekisinde ‘asûbet ile intikâl iden hissesini taleb ve da‘vâya ve ahz ve kabzı ve îsâle vekil el-Hâc Mehmed ibn el-Hâc Mehmed‘i vekil eylediği Süleymân Beşe ibn Osmân ‘an Belgrâd ve Mollâ Mehmed bin el-Hâc Alî Efendi ‘an Atîk şehâdetleriyle kayd şode. Hurrîre fî 24 R sene 172

Ek 1: (Devamı)

[119a/2] Müvekkile Meryem binti Ahmed 'an Ahmed Çelebi tarafından dayısı Mollâ İsmâ'îl ile babası ve anası terkesine müte'allik da'vâya Kara Osmân Beşe ibn Ömer'i vekil eylediği Ahmed Beşe Mustafâ 'an mezbûre ve Mustafâ bin Mehmed şehâdetleriyle kayd şode. Hurrîre fî 29 min Cemâzîye'l-âhir sene 172

[119a/3] El-Hâc Mehmed Alemdâr bin el-Hâc İbrâhîm 'an Bâlî Bey takrîr-i kelâm edüb târîh-i kitâb gicesi ba'de'l-mağrib Keçeci Mestân Câmî'i yanında Poloso Mustafâ Beşe ve Boyacı Mehmed Beşe ve dahi meçhûlü'l-isim rüfekâlarıyla beni katlatub üzerime katl kasdıyla hücum ve mezbûr Mustafâ Beşe kılıç ile sol elime dirseğe cerh ve içlerinden beni tüfenk dânesi sol taraftan boş yerinde cerh ve arkasının tahtasının üstü yanından çıkub beni cerh eylediler deyü takrîr eylediği kayd şode. Hurrîre fî 4 Receb sene 172

Şühûdü'l-hâl: Mollâ Abdullah bin mehmed Efendi Konici*, Berber Mehmed Beşe bin Mollâ Ahmed, orta Alemdârî Sâlih Beşe, Küçük Osmân Beşe Nevbetci, Zülfikâr bin Ahmed mütesellime tâbi', Ömer el-muhzır

[119a/4] Safiye binti Osmân Sipâhî 'an Uzun el-Hâc Mustafâ tarafından babasından ve anasından ve kardaşından hisse-i irsîyelerini vâzî'u'l-yed olanlardan taleb ve da'vâya zevci Ömer Beşe ibn Mustafâ'yı vekil eylediği Ali Beşe ibn Mustafâ 'an mezbûre ve Süleymân ibn Ali 'an Ali Pâşâ şehâdetleriyle kayd şode. Hurrîre fî 10 min Receb sene 172

[119a/5] Mustafâ bin Hasan 'an Nâhorove tarafından Sâlih Beşe zevcesi ile menzil da'vâya oğlu Zülfikâr'ı vekil eylediği kayd şode. Hurrîre fî 16 R sene 172

[120a/1] Esmâne binti Ömer 'an kasaba-i Zenîçe ve zevce Âişe binti Osmân nâm Kıbtîyeler Hüseyin bin Ali 'an mahalle-i Berkoşe târîh-i kitâbdan on yedi gün mukaddem oğlum Hasan'ı Jayçe kasabasından Golîşnîçe karyesinden alub refikle bârgîr iştirâsına alub gidenlerinden oğlum mezbûr Hüseyin oğlum katl ve yüz gurûş akçesini ahz suâl târîh-i mezkûrda mezkûr Hasan ile refikim Ali ile üçümüz bir yerde Katorînçe karyesine giderken kazâ-i mezkûrda tarik-i 'âmmde bıçak ile başına iki kere darb ve ol cerhden fevt oldu deyü ikrâr lakin ben vurmadım

[120a/2] Müteveffâ Mustafâ Alemdâr 'an mahalle-i Serrâc Ali zevcesi Âişe tarafından terkesi tahrîr ve kızları Meryem ve Hadîce taraflarından dahi Zolo Mehmed Beşe'yi vekil eylediği Mollâ Ahmed bin el-Hâc Hüseyin 'an mahalle-i mezbûre ve Abdî Beşe ibn Abdülkâdir Hoca şehâdetleriyle kayd şode. Hurrîre fî 15 Ş sene 172

[120a/3] Ve zevce-i sâniyesi Sâliha binti İbrâhîm tarafından kezalik vekil Süleymân Beşe ibn Hâcî Mustafâ vekil olduğu şahidân-ı mezbûrân şehâdetleriyle kayd şode. Hurrîre fî târîhü'l-mezbûr sene 172

[120a/4] Safiye binti Receb Çelebi 'an Bâkır Baba tarafından zimmî İstoyân ile alacağına müte'allik ve ahz ve kabzına Debbâğ Sâlih Beşe ibn Ahmed'i vekil eylediği kayd şode. Hurrîre fî 26 Ş sene 172 Mustafâ Beşe zevci Mollâ Mustafâ

[120a/5] Âişe binti Ali 'an Çıkrıkçı tarafından Alemdâr ile da'vâya vekil olduğu Mollâ İbrâhîm bin Hâcî Mustafâ ve Mollâ Mehmed bin İsmâ'îl 'an Çıkrıkçı şehâdetleriyle kayd şode. Hurrîre fî 28 Ş sene 172

[120a/6] Vekil-i mezkûr mezbûr Mustafâ Alemdâr zimmetinde hürde eytâmı mâlından bâ-temessük ba'de't-teslimât (...)10.400-5.800=4.600 iddi'â suâl ikrâr. Hurrîre fî 27 Ş sene 172

[120a/7] Marzîye binti Yahyâ ve hemşiresi Fâtîma 'an Tırnova taraflarından Ali ile mîrâsa müte'allika da'vâya Şâho Mollâ Ahmed'i vekil eylediği Hasan bin Muharrem 'an derzibaşı

[121a/1] Müvekkile Ârife binti Mehmed 'an Yağcızâde tarafından babası mezbûr Mehmed'den intikâl iden terkesi tahrîri için Sipâhî Hüseyin Beşe ibn Mehmed'i vekil eylediği Hasan Beşe ibn Abdî 'an Ali Pâşâ ve Mehmed Beşe ibn Muharrem 'an mezbûre şehâdetleriyle kayd şode. Hurrîre fî 23 L sene 172

Ek 1: (Devamı)

[121a/2] Müvekkile Kâhâ binti Hâcî Hasan ‘an Alî Pâşâ tarafından zevci terekisi tahrîre vekîl olan Hasan Beşe ibn Abdî bişehâdet-i Mustafâ Alemdâr ve karındaşı mezkûr Mehmed Beşe ‘an Alî Pâşâ. Hurrîre fi 23 L sene 172

[121a/3] Müvekkil Mustafâ bin Sâlih ‘an Uzun Hâcî Mustafâ tarafından babasından müntakil olan menzil bâğçelerine vâzî‘u‘l-yed olanlar ile da‘vâya hasmı muvâcehesinde el-Hâc Süleymân bin Yahyâ‘yı vekîl eylediği kayd şode. Hurrîre fi 29 L sene 172

[121a/4] Vekîl-i mezkûr Sâlih Beşe ibn Selîm ve Mustafâ bin Mustafâ muvâcehelerinde da‘vâ bundan akdem vefât müvekkilim mezbûrun verâseti zevcesi Hadîce ile sulbî sağır oğlu mezbûr Mustafâ ile sulbîye-i kebîre kızları Havvâ ve Fâtîma ve Meryem’e münhasıra ve inhîsâr-ı mezkûr üzere mahalle-i mezkûrda vâkî‘ lede‘l-ahâlî ma‘lûmetü‘l-hudûd bir bâb menzil-i mezbûr Sâlih Beşe nısf bâğçe 80 gurûşu 145 gurûş mukâbelesinde onu anası hâl-i suğurında fuzûlen bey‘ etmekle

[121a/5] Müdde‘î Abdî Beşe ‘an Bâlizâde müdde‘î‘n-‘aleyh Osmân Beşe ibn Hasan üzerine da‘vâ târîh-i kitâbdan 4 sene mukaddem vefât iden kaymı Hasan yedinde dükkânında emâneten vaz‘ eylediğim kilim ve koyun postu ve kara kın kılıç ve otuz vukîye mikdârı çuval içinde böğürce ve 2 çekmeke ile çuka ve bohası pâreleri ve cild nâfe kürk yakabir yatağan fevtinden sonra fuzûlen zabt edüb suâl inkâr şâhîde havâle

[122a/1] Kapu Mehmed Beşe ibn Hüseyin ‘an Alî Pâşâ târîh-i kitâb pâzâr gicesi ‘ışâ vaktinde kapusu önünde başının tepesinde ve sol tarafda ve başının ardında sağ tarafında bıçak yarası ve sol yüzünde bir mikdâr eser-i cerh olduğu ve müteessiren vefât eylediği ba‘de‘l-mu‘âyene oğulları Sâlih ve İbrâhîm ve Mehmed‘den keyfiyet-i katli suâl olundukda Hâcîoğlu Mustafâ Beşe anı katl eylemiştir andan gayrî bir kimesne ile da‘vâmız yokdur deyü kayd şode. Hurrîre fi 20 min Zâ sene 172

Şühûdü‘l-hâl: Muharrem Ağa Başeski, Sinân Çavuş oğlu Mollâ Mehmed, Hüseyin Beşe Çavuş, Mollâ Sâlih Kazâz, Mehmed Beşe ‘an Alî Pâşâ, Harâccî Muharrem Ağa, Başçukadâr, Mollâ Zülfikâr mütesellime tâbî‘

[122a/2] Mehmed Çelebi ibn Hâcî İbrâhîm ‘an Çoban Hasan tarafından Nûh Bey ile ‘öşr-i mahsûle müte‘allik da‘vâya Bakkâl Mustafâ Beşe ibn Hâcî Sâlih‘i vekîl eylediği kayd şode. Hurrîre fi 22 Zâ sene 172

[122a/3] İbrâhîm Çelebi bin Hüseyin ‘an Dâvud Çelebi ve kızı Ümmügülsûm tarafından ve zevcesi Âişe binti İbrâhîm tarafından dahi dâmâdı Sâlih Beşe ile da‘vâya oğlu Mustafâ Alemdârı vekîl eyledikleri İbrâhîm bin Mehmed ‘an mezbûr ve el-Hâc Mehmed bin Hüseyin ‘an mezbûre şehâdetleriyle kayd şode. Hurrîre fi 5 Z sene 172

[122a/4] Vekîl-i mezbûr-ı mezkûr Sâlih Beşe muvâcehesinde iddi‘â müvekkile-i mezkûre Ümmügülsûm eşyâsından furûht eylediği iddi‘â

Kilim 1.920 akçe	Kebîr peçe 800 akçe	Gömlek 10 adet	Sârve örtüsü 500 akçe	Makrame 360 akçe
İpek kenarlı gömlek 480 nukûd	Sahan 120 akçe	Sîm kolan 360 akçe	Uçkur 180 akçe	Küçük yorgan
Sîm bafte kolan 120 akçe	Yağlık	12 ma’ fındık		

[123a/2] Yovân veled-i Todor ‘an Lojân nâm zimmî tarafından zimmî Todor ile da‘vâya Kebeci Sâlih Beşe‘yi vekîl eylediği kayd şode. Hurrîre 6 Zî‘l-hicce sene 172

Ek 1: (Devamı)

[123a/3] Âişe binti Hüsâm Efendi ‘an Foça tarafından medîne-i Sarây’da olan menzilin bey’e zevci Ömer Efendi ibn İbrâhîm vekîl olduğu Ahmed bin el-Hâc Alî ‘an Foça ve Ahmed Beşe ibn Ömer ‘an mezbûre şehâdetleriyle kayd şode

[123a/4] Vekîl-i mezkûr Mollâ Mahmûd bin Ahmed muvâcehesinde ikrâr Debbâğ Süleymân Mahallesinde vâkî‘ bir tarafı Abdullah mülkü ve bir tarafı mezkûr Mollâ Mahmûd mülkü ve tarafeyni tarîk-i ‘âmm ile mahdûd fevkânî sobalu iki oda ve bir sofa ve tahtânî sobalu bir oda ve matbah ve bir mahzen ve bir hücre ve bir bi’r-i mâ ve havlu ve bâğçe ve (...)eşcâr-ı müsmire ve gayr-ı müsmire olan menzilde irbâ‘-ı selâse hissesi müvekkilem mezbûre tarafından 260 gurûşa bey‘ ve semenini tamâmen ahz ve kabz eyledim deyü. Hurrîre fî 13 min Zî‘l-hicce sene 172

Şühûdü‘l-hâl: Mehmed Ağa Dizdâr, Mustafâ Beşe ibn Ahmed

[124a/1] Fâtîma binti Süleymân (...) ‘an Debbâğ el-Hâc Süleymân tarafından bâlâda mezkûre olan Âişe ile müşterek menzilde hissesini Mollâ Mahmûd’a 80 gurûş mukâbelesinde bey‘ eylediğini ikrâra vekîl olan Muharrem Ağa ibn Mehmed Bozacı bişehâdet-i İbrâhîm Efendi ibn Alî ‘an Kalın Hâcî Alî ve Mustafâ Beşe ibn ‘an mezbûre şehâdetleriyle kayd şode. Hurrîre fî 22 Z sene 172

[124a/2] Filîb veled-i Köro ‘an Taşlıhân tarafından Petre ile da‘vâya Yaşar Beşe ibn Hüseyin’i vekîl eylediği kayd şode. Hurrîre fî 4 M sene 173

[124a/3] Ramazân bin İbrâhîm ‘an Blâşitçe Sâlih Beşe ibn Yahyâ üzerine da‘vâ târîh-i kitâbdan on bir gün mukaddem Blâşinçe yaylasından hayvânâtımı uşaklar ra’y ederlerken hayvânâtımı ve uşaklarımı perîşân ve bîrsîm İstefân ile bir skâlık gasb işbu Sâlih refikleriyle ve sol elime bıçak ile darb ve cerh suâl inkâr şahid Mehmed bin İsmâ‘îl ‘an mezbûre ve Hüseyin bin Osmân ‘an mezbûre. Hurrîre fî 17 M sene 173

[124a/4] Hüseyin Bey ibn Alî ‘an karye-i Yanar tâbi‘-i Beline tarafından zimmî İstoye ile çiftlik husûlüne müte‘allika da‘vâya Mollâ Ahmed bin Yûsuf’u vekîl eylediği kayd şode. Hurrîre fî 29 M sene 173

[124a/5] Ahmed bin Hasan ‘an Tolîçe hüsn-i hâline şehâdet edenler esâmileridir. Fî 9 Râ sene 173

Hasan bin Yûsuf ‘an mezbûre, Ahmed bin Fazlî ‘an Kalîzvîk, Ömer bin Mehmed ‘an İvlâhvîk, Mustafâ bin Osmân ‘an mezbûre, Durak bin İbrâhîm ‘an Tolîçe, Hüseyin bin Bayram ‘an mezbûre, Ahmed bin Ramazân ‘an mezbûre, Ramazân bin Mahmûd ‘an mezbûre, Diğer Ahmed bin Mustafâ ‘an İvlâhvîk, Mustafâ Beşe ibn Mustafâ ‘an mezbûre, Muharrem bin İslâm ‘an mezbûre

[124a/6] Abdî Beşe ibn Ahmed ‘an Hatrî tarafından Mehmed Beşe ibn Mustafâ’yı vekîl eylediği kayd şode. Hurrîre fî 9 Râ sene 173

[125a/1] Süleymân bin İsmâ‘îl ‘an Zağmatova İbrâhîm bin Fazlî üzerine da‘vâ târîh-i kitâbdan bir gün mukaddem kuşluk vaktinde oğlum İsmâ‘îl (...)menzilim yanında bıçak ile sol memesi üstüne ‘amden darb ve cerh edüb suâl inkâr şahide havâle imhâl yevm 1 şahid Hüseyin bin Ahmed ‘an der Zağmatova ve Mustafâ bin Abdülcelîl ‘an mezbûre. Fî 24 S sene 173

[125a/2] Ârife binti Mehmed ‘an Yağcızâde tarafından hemşiresi ve Abdî Çavuş ile da‘vâya zevci Alemdâr Mustafâ bin Muharrem vekîl eylediği Mehmed Beşe ibn Muharrem ‘an Alî Pâşâ ve Mustafâ Beşe ibn Abdî ‘an Hocâzâde el-Hâc Ahmed şehâdetleriyle. Hurrîre fî 16 Rebî‘u‘l-âhir sene 173

[125a/3] Bıçakçı Kör Sâlih Beşe’nin ‘an mahalle-i Mollâ Arab-ı Atîk hüsn-i hâlini ihbâr edenlerin esâmileridir. Hurrîre fî 15 Cemâzîye‘l-evvel sene 173

Ek 1: (Devamı)

El-Hâc Ahmed bin el-Hâc Mehmed 'an mezkûre, Azm Hüseyin Ağa 'an mezbûre, Diğer el-Hâc Ahmed Mısırlı 'an mezbûre, Gorde el-Hâc Ahmed, Mollâ Sâlih Bıçakçı, Mustafâ Beşe Bıçakçı, Mustafâ Beşe Kovâç 'an mezbûre, Hüseyin Beşe Terzî, Hallâc Hasan Çelebi, el-Hâc İbrâhîm Temürcü, Şâho Abdî Kazancı ve karındaşı Mustafâ Beşe, Yûsuf Beşe Bıçakçı, Süleymân Beşe Çizmeci, Fazlî Beşe Bıçakçı, Mehmed Beşe ibn Alî Bıçakçı Debbâğ Süleymân, Ahmed Beşe ibn Osmân Bıçakçı, Kethüdâ İbrâhîm Beşe ibn Mehmed 'an Hocozâde, Ömer Beşe Kahve ibrikci, Hâcî Ahmed, Muharrem Beşe ibn İshak 'an Köse Sinân, Hüseyin Beşe ibn Mustafâ 'an el-Hâc Yahyâ, Hasan Beşe ibn Muharrem Bıçakçı 'an Kasâbzâde, Durmuş Beşe ibn Mehmed 'an Köse Sinân

[126a/1] Petre veled-i Vakîk 'an Merkovîk nâm zimmîden Nîkola nâm zimmîye bir dürlü zarar isâbet etmemek üzere karındaşı Mârenko 'an mezbûre tekeffül eylediği kayd şode. Hurrîre fi 11 C sene 173

[126a/2] Sâlih Beşe ibn Yûsuf 'an Neccâr İbrâhîm Mehmed Sipâhî bin Muslu 'an Söyrenitçe üzerine da'vâ yetmiş forente şikolem (?) Alî Beşe'ye

Redd olan Mâryân veled-i 'an Ador

[126a/3] Abdî bin Alî 'an Bloçînik der Meztove Ahmed Ağa zimmetinde olan 62 pârayı taleb ve da'vâya Mustafâ bin Alî Ağa'yı vekil eylediği kayd şode. Hurrîre fi 29 Receb sene 173

[126a/4] Hadîce binti Mehmed 'an Grâdiç tarafından alacağa müte'allika da'vâya Mustafâ Beşe ibn Mehmed'i vekil eylediği kayd şode. Hurrîre fi 5 Ş sene 173

[126a/5] Ârife binti Ahmed 'an Küçük Kâtib tarafından vesâyete müte'allika hesâb ve da'vâya Kebeci Sâlih Beşe ibn Mustafâ'yı vekil eylediği Ömer Ağa ibn Alî 'an Tavîl Hâcî Mustafâ ve Ahmed bin Ömer 'an Küçük Kâtib şehâdetleriyle kayd şode. Hurrîre fi 7 Ş sene 173

Anaları ismi Âişe maskat-ı re'sleri karye-i Hotîçne

Li-ebeveyn er karındaşlar olub babaları ismi Seyfullah Hoca dedeleri ismi Hüseyin Çelebi

Müdde'î İsmâ'îl bin Alî Müteveffât Ümmühânî binti Ca'fer

Müdde'î İsmâ'îl Beşe ibn Alî 'an Hotîçne Kuru İbrâhîm Beşe muvâcehesinde iddi'â şahid Hüseyin bin Muharrem 'an karye-i mezbûre ve İbrâhîm bin Şahin 'an mezbûre. Hurrîre fi 11 Ş sene 173

[127a/1] Ümmügülsüm binti İbrâhîm 'an Dâvud Çelebi tarafından babası terekesine müte'allika da'vâya karındaşı ile Ömer Alemdâr'ı vekil eylediği İbrâhîm bin Mehmed 'an Hocazâde Hâcî Ahmed ve Ahmed bin İsmâ'îl 'an Mücerredhâne şehâdetleriyle kayd şode. Hurrîre fi 24 Ş sene 173

Zevcesi Âişe dahi vekil eylediği kayd şode.

[127a/2] Hüseyin bin Alî 'an Hân-ı Alî Ağa târih-i kitâbdan sekiz gün mukaddem köyden gelürken Bayırkoca nâm mahalde tüfenk atub ve tüfengi pârelenüb sağ bâzûsuna pârcası isâbet andan Soğukpınar Mahallesinde tâzesi evine gelüb anda vefât etmekle a'zâsına nazar olundukda fi'l-vâki' ber-vech-i muharrer mahall-i mezbûrda yarası olduğu ba'de'l-mu'âyene kayd şode. Hurrîre fi 18 L sene 173

Şühûdü'l-hâl: Mehmed Ağa Kahveci, Kanber mütesellime tâbi'

[127a/3] Zeyneb binti İbrâhîm 'an Sinân Voyvoda nâm hatun vefât edüb a'zâsına nisâ tâifesi nazar eylediklerinde sol tarafından boynunda pençe eseri ve elleri ve ayakları ve göğsü siyâh olduğu ba'de'l-mu'âyene anası Âişe binti Ahmed'den keyfiyet suâl olundukda târih-i kitâbdan altı gün mukaddem cum'a günü kable'z-zahr zevci Sâlih Beşe anı şemîm eylemiştir. Andan gayrî kimesne ile da'vâm yokdur dediği kayd şode. Hurrîre fi 27 L sene 173

Ek 1: (Devamı)

Şühûdü'l-hâl: Kâse(?) Mustafâ Ağa, Sâlih Halife İmâm mahalle-i mezbûre, Ahmed Beşe Kazganî, Yûsuf Ağa Çukadâr, Hüseyin mütesellime tâbi', Mâgore Mustafâ Alemdâr

[128a/1] Müdde'î emîn-i beytü'l-mâl Süleymân Hasan Beşe ibn Mustafâ üzerine da'vâ bundan akdem Mokra'da cemâ'atinde vefât iden Zâkire binti () nâm hatunun zevci Mehmed Beşe'den gayrî vâris-i ma'rûfu olmadığından terekesinin nisfî beytü'l-mâla 'âid olub zabtına işbu Hasan Beşe mûmâna'at ider suâl makrâlühü bi'n-neseb ben ve karındaşım Sâlih Beşe vârisiz deyü def' suâl inkâr şâhid Sâlih Beşe ibn Sâlih 'an Sinân Voyvoda ve diğêr Sâlih Beşe ibn Ca'fer 'an mezbûre. Hurrîre fi 12 Z sene 173

[128a/2] Mezkûr Hasan Beşe tarafından Derzî Kara Osmân'ın vekâleti kayd şode.

[128a/3] Âişe binti Receb 'an Bâlîzâde tarafından kızı ve dâmâdı ile da'vâya Ömer Beşe ibn Abdülmümin vekîl eylediği Ömer Sipâhî ibn Nu'mân 'an Topal İhân ve İbrâhîm Sipâhî ibn Ahmed 'an mezbûre şehâdetleriyle kayd şode. Hurrîre fi 29 min Zi'l-hicce sene 173

[128a/4] Ebûbekir ibn İbrâhîm 'an Abdülhalîm Ağa tarafından alacağa müte'allik da'vâya Mustafâ Beşe ibn Sâlih'i tevkîl eylediği Mustafâ Beşe ibn Hasan Çoban Hasan ve Hüseyin bin Ahmed 'an Jâğrîk şehâdetleriyle kayd şode. Hurrîre fi 15 M sene 174

[128a/5] Vekîlü'l-harc imâmı takrîr-i kelâm edüb mahalle-i mezbûre zimmîleri cerh için Berber Mustafâ 'an Ya'kûb Pâşâ ve Harno Mustafâ topal dâmâdı müdde'î Halîl Bey müdde'î'n-'aleyh Ebûbekir târîh-i kitâbdan bir gün mukaddem târîk-i 'âmmde üzerime tüfenk ile hücum ve atub suâl inkâr şâhid Mustafâ Beşe ibn Osmân 'an Müftî Süleymân

[128a/6] Ve mezkûr Ebûbekir'in sû-i hâlini haber verenlerin esâmîleridir: Derzî Süleymân Beşe ve Serrâc Mustafâ Beşe ve Hamâl Sâlih ve Habbâ İsmâ'il ve Bakkâl Alî Beşe ve İmâm Sâlih ve sâir Müftî Süleymân mahallesi ahâlîsi

[129a/1] Müteveffâ Ahmed Beşe ibn İbrâhîm 'an Hâcî Ca'fer verâseti zevcesi Zâkire binti Muslu ile sağîre kızları Fâtîma ve Hadîce'ye ve anası diğêr Zâkire ile li-ebeveyn er karındaşı İsmâ'il Beşe'ye münhasıra kable'l-kısme mezkûre Fâtîma dahi vefât idüb verâseti verese-i mezkûruna münhasıra zevce-i mezkûre tarafından husûs-ı âtî'l-beyânı ikrâra vekîl olduğu el-Hâc Osmân bin İsmâ'il 'an mezbûre ve Abdî Beşe ibn Hasan 'an mezkûre şehâdetleriyle sâbit olan Sâlih Efendi ibn Osmân mezkûr İsmâ'il Beşe mahzarında ikrâr bundan akdem mezkûr İsmâ'il Beşe müteveffâ-yı mezkûrun zimmetinde isbât eylediği 80 gurûş ve dükkân içinde isâbet ve intikâl iden hisse-i irsîyesi mukâbelesinde müvekkile-i mezkûre mahalle-i mezkûrede vâkî' bir [tarafı] Mustafâ Beşe mülkü ve bir tarafı Pîtok ve bir tarafı Hasan Beşe mülkü ve taraf-ı râbî'i târîk-i 'âmm ile mahdûd müteveffâ terekesinden olan nisf menzili gayr-ı ez hisse-i sūdüs mübâdele eylediği ikrâr eylediği kayd şode. Hurrîre fi 15 S sene 174

[129a/2] (...)veled-i (...) 'an Değirmen der ittisâl-i Bâchâne Bâlâ nâm zimmî değirmen içinde maktûlen mürd olub a'zâsına nazar olundukda başın ensesinde bıçak yarası ba'de'l-müşâhede müteessiren helâk olduğu mu'âyene olduğu kayd şode. Hurrîre fi 23 Râ sene 1174

Şühûdü'l-hâl: Kebeci Hasan Beşe, Sâlih Beşe, Kebeci Osmân Beşe, Kebeci Mollâ Alî Çukadâr, Hüseyin Beşe mütesellime tâbi', Süleymân el-muhzır, Mehmed Ağa Dizdâr, Ömer Alemdâr Kerşci

[130a/1] Mehmed Beşe ib Sâlih 'an el-Hâc Haydar kız karındaşı Hadîce tarafından bi'l-vekâle Mollâ Sâlih bin el-Hâc İbrâhîm üzerine Ya'kûb Pâşâ mahallesinde vâkî' müteveffâ el-Hâc İbrâhîm'in menzîlinde sekizinci hissesi olmağla mezkûr Mollâ Sâlih menzîl-i merkûmda kız karındaşı Hadîce'den hissesini 25 gün mukaddem 100 gurûş mukâbelesinde iştirâ eylediği anda müvekkilem mezbûre ve Ümmühânî işhâd-ı şuf'a edüb suâl Mustafâ Beşe Ümmühânî tarafından vekîl () verâseti zevcesi Hadîce binti Sâlih ve oğlu Mollâ Sâlih ile kızları Hadîce ve Ümmühânî'ye münhasıra

Ek 1: (Devamı)

[130a/2] Âişe ve Hadîce binti Nûrullah ‘an mahalle-i Kasâbzâde ve İstroşik taraflarından anaları müteveffât Mevzûne’nin terekesine müte‘allik da‘vâya karındaşları Mustafâ Beşe ile da‘vâya Mehmed Beşe ibn Mustafâ Ağa’yı vekil eylediği Hüseyin Beşe ibn Abdullah ‘an Kasâbzâde ve İbrâhîm bin Mûsâ ‘an mezbûre şehâdetleriyle kayd şode. Hurrîre fî 28 R sene 174

[130a/3] Âişe binti Abdullah ‘an Kebkebîr tarafından el-Hâc Osmân ile babası menziline müte‘allik da‘vâya Kara Osmân ibn Ömer’i vekil eylediği el-Hâc Abdullah bin İbrâhîm ‘an mezbûre ve Abdî Bey ibn Mehmed Bey ‘an mezbûre şehâdetleriyle kayd şode. Hurrîre fî gurre-i Cemâziye’l-âhir sene 174

[130a/4] Müteveffât Safiye binti el-Hâc Yûsuf verâseti zevci el-Hâc Mustafâ ile sadrî oğulları Mustafâ Beşe ve (...) ve kızı Âişe’ye münhasıra kable’l-kısme mezkûr el-Hâc Mustafâ dahi vefât edüb verâseti li-ebeveyn kız karındaşı (...) ile ‘emmî oğlu İbrâhîm Beşe’ye

[131a/1] Vekil-i mezkûr el-Hâc Osmân üzerine da‘vâ bundan akdem vefât eden el-Hâc Abdullâh’ın terekesinden olan Beltek Mahallesinde vâki’ iki tarafî tarîk-i ‘âmm ve iki tarafî el-Hâc Yûsuf zevcesi mülkü ile mahdûd olan bir bâb menzilde olan üç sehmden bir sehmi müvekkileme intikâl ve işbu el-Hâc Osmân’a karındaşı Mustafâ Beşe bütün menzili bey’ suâl hissesinden keff-i yedine beyyine suâl el-Hâc Osmân cevâbında müvekkile-i mezkûre ‘âkile bâliğa olduğu hâlde menzil-i mezkûru mezbûr Mustafâ Beşe ile ma‘an tarafından vekil olan Hasan Bey 1.255 gurûşa bana bey’ eylediler deyü

[131a/2] Serrâc Mollâ Mehmed Bâzârîk cemâ’ati imâmî Alî Hoca için kefil ve mezkûr Alî Hoca bi’l-cümle cemâ’at ahâlîsi için kefil olduğu kayd şode. Hurrîre fî 11 Câ sene 174

[131a/3] Mehmed Beşe ve Hüseyin Beşe ibn Mustafâ ‘an Bornes taraflarından redd-i cevâba Kara Osmân Beşe’yi vekil eyledikleri kayd şode. Hurrîre selh-i C sene 174

[131a/4] Mustafâ bin Ahmed ‘an karye-i Lotçe der Tırnova tarafından Mustafâ bin İshak Çavuş Kara Osmân üzerine bi’l-vekâle da‘vâ karye-i mezkûrede vâki’ babasından ve ‘emmîsinden intikâl iden emlâk ve arâzi-i mîriyeyi müvekkilim mezbûr zabt eylemek murâd eyledikde müvekkilân-ı mezbûrân Mahmûd ve Hüseyin fuzûlen zabt ve tasarrufa mümâna‘at etmeleriyle suâl vekil Osmân Beşe cevâbında yedimde olan üç kıt’a ma‘rifetnâme müceblerine 12 gün mukaddem Fazlî Ağa’dan 5.021 akçe iştirâ ve bi’l-muvâcehe zabt etmişlerdir deyü def’ suâl inkâr şâhide havâle. Hurrîre fî gurre-i Receb sene 174

Şâhid Ahmed bin Hasan ‘an Katoriçe ve diğeri Ahmed bin İsmâ’îl ‘an Artopâlık/Topalık

[132a/1] Nizâme binti İbrâhîm ‘an Nesirzâde tarafından kayınanası zimmetinde kalan eşyâyı taleb ve da‘vâya Berber Mahmûd Beşe ibn Hüseyin’i vekil eylediği diğeri İbrâhîm Beşe ibn Sâlih ‘an Mehmed Bey ve Mustafâ Beşe ibn diğeri Sâlih ‘an Müftî Süleymân şehâdetleriyle kayd şode. Hurrîre fî 4 Cemâziye’l-ûlâ 174

[132a/2] Dervîş bin Ganî Hoca ‘an karye-i Kâton der kazâ-i Prepol (...)cı Mollâ Ahmed muvâcehesinde da‘vâ târîh-i kitâbdan bir gün mukaddem Prâçe menzilhânesinde fuzûlen tonu (...)bârgîrimi alub Sarây’a getürmekle suâl ikrâr edâ def’ine tenbîh. Hurrîre fî 3 Receb sene 174

[132a/3] Mezkûr Şeyhî merkûm Dervîş muvâcehesinde da‘vâ bundan yirmi beş sene mukaddem vefât eden vâlidem Safiye binti İbrâhîm nâm hatunun terekesinde

Mehr-i müeccel 4.000 akçe	Çuka ferâce 1 adet	Sîm kuşak 170	Sîm bilezik direm 50	Entârî 1 adet
------------------------------	-----------------------	---------------	-------------------------	------------------

Ek 1: (Devamı)

Bakır kıyye	Döşek	Yastık	Yorgan	
8 adet	1 adet	4 adet	2 adet	

Ganî Hoca yedinde kalub ba'de'l-ahz merkûm fevt olub oğlu mezbûr Dervîş yedinde kalmağla suâl bi'l-küllîye inkâr şâhîde havâle mezkûr Dervîş için hîn-i iktizâda meclis-i şer'e Bezci İbrâhîm kefil olduğu kayd şode. Hurrîre fi 13 Receb 174

[132a/4] Bişehâdet-i Hasan Beşe ibn Muharrem 'an Mokro ve Abdî Beşe ibn el-Hâc İbrâhîm 'an Nesîrzâde 18.000 akçe terekesi olduğu mezbûr Ganî Hocâ'nın ikrârına bişehâdet-i vekîl Mehmed Alemdâr Kadri Beşe'den iddi'â müteveffâ hünd ve mâlından Rone'de tahsîl eylediği 272 vukîye yağ tahsîl beyne'l-gârimîne tevzî' taleb suâl ancak elli gurûş aldım ve Şâho Hasan Beşe yedine tamâm teslim eyledim deyü def'-i suâl inkâr şâhid Olov Sâlih Beşe ibn Beşe

[133a/1] Müdde'î Mollâ Ahmed bin el-Hâc İsmâ'îl müteveffât anası Safiye binti el-Hâc İbrâhîm

[133a/2] Ümmühânî binti Mustafâ 'an Hoca Kemâl kızı Fâtîma binti Mustafâ üzerine târîh-i kitâbdan on gün el-Hâc Seyyidîn Mahallesinde vâki' iki tarafı Süleymân mülkü ve bir tarafı kethüdâ diğer Süleymân ve taraf-ı râbi'i tarîk-i 'âmm ile mahdûd ve mümtâz olan menzili ve bağçeyi bana hibe eyledi ba'de't-tahlîye suâl inkâr bişehâdet-i Mehmed Beşe ibn el-Hâc Süleymân 'an Bâkır ve Halîl Alemdâr ibn Mehmed 'an Neccâr İbrâhîm. Hurrîre fi 16 Receb sene 174

[133a/3] Ed-deyn Murâd Müezzîn ibn Şa'bân ve'l-medyûn Alemdâr Sâlih kadar ed-deyn 607 buçuk 'an harbde kefâlet suâl muvakkaten kefil oldum deyü muvakkaten şâhid Mehmed Beşe ibn Sâlih 'an Hâcî İdrîs

[133a/4] Ed-deyn el-Hâc Yahyâ bin el-Hâc Mehmed ve'l-medyûn Mustafâ ibn kadar ed-deyn gurûş 100 'an behâ-i emti'a suâl ikrâr edâya tenbîh. Fî 4 Ş sene 174

[133a/5] Mezkûr Mustafâ tarafından zimem-i nâsda olan alacağımı taleb ve da'vâya ve ahz ve kabza Hasan Beşe ibn İsmâ'îl vekîl eylediği kayd şode. Fî 4 Ş sene 174

[133a/6] Alî bin İsmâ'îl 'an Nefşîk tarafından redd-i cevâba el-Hâc Alî'yi vekîl eylediği kayd şode. Hurrîre fi min Ş sene 174

[133a/7] Safiye binti İbrâhîm 'an Alî Pâşâ tarafından dâmâdı Alî Beşe ibn Hasan'ı kapu ile da'vâya ve ahz ve kabza vekîl eylediği kayd şode. Hurrîre fi 8 Ş sene 174

[133a/8] Vekîl-i mezkûr Kapu muvâcehesinde menzil semeninden bâkî 1.600 akçe bi'l-vekâle iddi'â babalığı Sâlih Beşe'den iştirâ eylediği

[134a/1] Debbâğ Alî bin () 'an Kasâbzâde târîh-i kitâb gicesi Bendbaşı üstü yanında olan tâbiye-i kebîr altında maktûlen birağılıb a'zâsına nazar olundukda kulakdan kulağa boğazlanmış ve boynu üzerinde iki bıçak yarası ve bir bıçak yarası ve başın ensesinde bir hançer yarası ba'de'l-mu'âyene kayd şode. Hurrîre fi 9 Ş sene 174

Şühûdü'l-hâl: Mehmed Ağa Dizdâr, Gazanfer Beşe Çelebi*, Ahmed Odabaşı, Sâlih Beşe Kebeci, Kâsım Çukadâr, Osmân mütesellime tâbi', İsmâ'îl el-muhzır

[134a/2] El-Hâc Mehmed bin el-Hâc İbrâhîm tarafından Müezzîn Murâd ile murâbahaya müte'allik da'vâya Mollâ Mustafâ vekîl olduğu Mollâ Sâlih 'an Abdülfettâh ibn Mehmed Efendi şehâdetleriyle kayd şode. Hurrîre fi 9 Ş sene 174

Ek 1: (Devamı)

[134a/3] Maktûl-i merkûm Ali'nin keyfiyet-i katli zevcesi Menlife binti Mahmûd'dan huzûr-ı şer' de suâl olundukda işbu bâzâirtesi gicesi cevfi leylde sâkin olduğumuz menzilde Resoğlu Süleymân ve Goga ve İbrâhîm anı katl eylediler deyü ikrâr eylediği kayd şode. Fî 9 Ş sene 174

Şühûdü'l-hâl: Ömer Efendi el-Kâtib, İshak Efendi kâtibi mütesellim ağa, Abdullah Bölükbaşı, İsmâ'il Beşe muhzirân

[134a/4] Bundan akdem maslûbe olan Karînk karındaşı İbrâhîm'in ve Habbâz Ali Beşe'nin hüsn-i hâlini haber verenlerdir: Mustafâ Hoca İmâm der mahalle-i Mokro ve Kebeci Hasan Beşe ve Nebetci el-Hâc Ali ve Kebeci Mehmed Beşe ibn Murâd ve Hasan Beşe ibn Durak ve Arnâğûd Mustafâ bin Osmân ve Abdülmümin bin Fazlî ve Muharrem bin İbrâhîm ve Hasan bin Muharrem ve Muharrem bin İbrâhîm ve Hasan bin Ahmed ve Mustafâ bin Mehmed ve Sâlih Beşe ahsen/Hasan hem 'an mahalle-i mezkûre. Hurrîre fî 12 Ş sene 174

[134a/5] Ve mezbûrân Ali Beşe ve İbrâhîm'in bir dahi ihzârları lâzım gelürse Kalaycıcı Mustafâ Beşe ve sâir bâlâda hüsn-i haberlerini veren mahallesi ahâlîleri tekeffül eyledikleri kayd şode. Hurrîre fî 12 Ş sene 174

[135a/1] Mehmed Çelebi ibn İbrâhîm 'an Şene tarafından Kıbtîyân'da olan alacağını tahsile ve ahz ve kabza Mollâ Mehmed bin İbrâhîm'i tevkil eylediği kayd şode. Hurrîre fî 23 Ş sene 174

[135a/2] Pâşo İbrâhîm Mustafâ bin Mehmed üzerine da'vâ târîh-i kitâbdan 5 sene mukaddem babam merhûm Mehmed Ağa 31 gurûş ikrâz ve kable'l-ahz vefât eyledi suâl ikrâr lakin vekil Mollâ Süleymân'a edâ eyledim deyü def'-i suâl inkâr şâhide havâle. Hurrîre fî 26 Ş sene 174

[135a/3] Dânil veled-i İşko 'an Vâroş ve Petre veled-i İstânoya 'an mezbûre taraflarından İvlâdika-i nâib zimmetlerinde olan alacaklarını da'vâya Kara Osmân Beşe'yi vekil eyledikleri kayd şode. Hurrîre fî 24 N sene 174

[135a/4] İbrâhîm bin Hüseyin Hoca 'an Çıkrıkçı nâm kimesne a'zâsına nazar olundukda sağ küreği üstünde bir bıçak yarası li-müşâhede cârihinden suâl olundukda târîh-i kitâbdan bir gün muakddem kabîle'l-'asr Beltek Hüsâmeddin Mahallesinin konağı yanında mezâristânda beni cerh eylediler cârihim Porhe oğlu Abdî'dir andan gayrî ile da'vâm yokdur dediği kayd şode. Hurrîre fî 14 L sene 174

Şühûdü'l-hâl: Osmân bin Ramazân mütesellime tâbi', Kahveci Mustafâ Çukadâr, Hasan Beşe Berber, İsmâ'il el-muhzir

[135a/5] Ahmed bin Mehmed 'an mahalle-i Sağır Hâcî Mahmûd ve oğulları Mustafâ ve Sâlih ve İbrâhîm nâm sağırler taraflarından bi'l-velâye Glâ ve Godîne karyesinde olan emlak hissesi için Ca'fer ile da'vâya İsmâ'il Beşe ibn Sâlih'i tevkil eylediği. Hurrîre fî 11 L sene 174

[135a/6] Müteveffât Fâtıma binti Oruç 'an Toliçe der Koliş terekesinden isâbet iden Ahmed bin Mustafâ'ya isâbet [eden] hissesini fakat Ali bin Muharrem kayyım nasb olunduğu. Hurrîre fî 24 L sene 174

[136a/1] Nâste veled-i Mîlotîn 'an Kârşlık tarafından menzil da'vâsına redd-i cevâba Kara Osmân'ı tevkil eylediği kayd şode. Hurrîre fî 13 L sene 174

[136/2] Mürd olan Petre veled-i İstepân verâseti anası mesfûre Nâste ve 'emmîsi Kördi'ye münhasıra

Menzilin etrâfı Acı Petre veresesi bir tarafı ve bir tarafı zimmî(...)ve bir tarafı Mârko veresesi mülkü ve taraf-ı râbi'i tarîk-i 'âmm

[136a/3] Sâlih Beşe ibn İbrâhîm Abdülkâdir bin Zülfikâr ve İbrâhîm Beşe ve Muharrem Beşe ve Ahmed Beşe ve Lûka ve Bojo ve Mârenko üzerlerine da'vâ târîh-i kitâbdan iki yıl mukaddem Merkovik karyesinde 15 gurûşluk otluğumu hayvânâtı ile itlâf suâl

Ek 1: (Devamı)

[136a/4] Fâtıma binti Hasan ‘an Dîvân-ı Kâtib tarafından vekil Fazlî Beşe ibn Mehmed bişehâdet-i Mustafâ bin Mehmed ‘an mezbûre ve İbrâhîm Beşe ibn Mehmed ‘an mezbûre kayd

[136a/5] Vekil-i mezkûr Ömer Beşe ibn Abdülmümin muvâcehesinde ikrâr mahalle-i mezkûrede vâki‘ () mahdûd ve mümtâz fevkânî iki oda ve tahtânî mahzen üstünde sobalu iki oda ve bir mahzen ve aş oda ve bir ahûr ve samanlık ve bir mikdâr bâğçe ve havlu müstemil menzili 320 gurûşa müvekkilem bey‘ ve semeni tamâmen ahz etmişdir deyü ikrâr. Hurrîre fî 29 L sene 174

[136a/6] Müdde‘î Abdullah Ağa müdde‘î‘ü-n-‘aleyh Yûsuf Beşe ibn Abdî üzerine da‘vâ 3 sene mukaddem tonu kula bârgîri 20 gurûşa bey‘ suâl

Süleymân		
930	4.800	12 gurûşa aldım deyü ikrâr ve on bir vukîye nişâsta
480 def‘a	- 1.410	12 pâraya olmak üzere teslimim vardır.
1.410	3.390	
574		
1.984	3.454+1.410=4.864	
	- 2.880=1.984	

[137a/1] Mehmed bin Fazlî ‘an Kemâl Bey Alî Bin Muharrem üzerine da‘vâ bundan akdem vefât eden Fâtıma

[137a/2] Kara Osmân Mehmed bin Mehmed‘den ba‘de‘l-hesâb 580 akçe iddi‘â suâl inkâr ikrârına şahid Alemdâr Mustafâ ibn Şa‘bân ‘an Sinân Voyvoda şahid-i sâni için imhâl yevm 3 yemîn birle mu‘ârazadan men‘. Fî 23 Zâ sene 174

[137a/3] Mahmûd Ağa ibn Hüseyin Ağa ‘an Nesirzâde tarafından el-Hâc İbrâhîm ile da‘vâya Kara Osmân ibn Ömer‘i vekil eylediği kayd şode. Hurrîre fî 23 min Zâ sene 174

[137a/4] M(...) Yûsuf bin Abdî ‘an Kâsım Kâtib Mehmed Beşe ibn Yûsuf muvâcehesinde iddi‘â 4 sene mukaddem ‘aba ve ibrişim bir kebe ve 11 gurûş karz mecmû‘u 50 gurûş ba‘de‘t-teslîmât 22 gurûş bâkî alacağımı taleb suâl 4.100 akçe ba‘de‘l-hesâb deyni kaldığı ikrâr lakin 3 ay mukaddem hesâblaşdığımızda bir sene bana te‘cîl eyledi deyü def‘ suâl inkâr şahide havâle

[137a/5] Fâtıma binti Murâd ‘an Hocâzâde Hâcî Ahmed tarafından Osmân Beşe ve Mehmed Beşe ile mîrâsa müte‘allik da‘vâya Mollâ Ebûbekir bin el-Hâc İbrâhîm‘i vekil eylediği kayd şode. Hurrîre fî gurre-i Z sene 174

[137a/6] Vekil-i mezkûr Osmân Beşe ibn Fazlî üzerine da‘vâ bundan akdem vefât eden Sâlih bin Mehmed ‘an Koliş verâseti zevcesi Fâtıma ile kız karındaşı oğulları mezkûr Osmân Beşe ve Mehmed

Beşe‘ye münhasıra terekesinden olan ber-müceb-i defter taleb suâl vefâtından 5 sene mukaddem tatlik eylemişdir deyü def‘-i suâl inkâr şahide havâle imhâl yevm 2. Hurrîre fî gurre-i Z sene 174

[137a/7] İbrâhîm bin Mehmed tarafından tarla da‘vâsı için Hasan Beşe ile da‘vâya karındaşı Mustafâ Beşe‘yi tevkil eylediği kayd şode. Hurrîre fî 27 Z sene 174

[138a/1] İspâsoye veled-i Joko ‘an Mecovîrşye tarafından alacağa müte‘allik da‘vâya Alî Beşe ibn Hüseyin‘i vekil eylediği kayd şode. Hurrîre fî 2 Z sene 174

Ek 1: (Devamı)

[138a/2] Sâlih bin Ömer ‘an İsmoçka ve Durak bin Muharrem ‘an Korçe Kıbtî Sâlih bin Bekir ve diğer Sâlih bin Kahramân üzerlerine da‘vâ târîh-i kitâbdan altı hafta mukaddem Râdoble yaylasından mezkûr Sâlih’in doru bârgîri ve Turan’ın 2 re’s bârgîrlerimizi yayladan ahz itmeleriyle suâl inkâr şâhid Osmân bin Hasan ‘an Bezâdîne ve Hasan bin İbrâhîm ‘an mezbûre. Hurrîre fî 14 Z sene 174

Ba‘de‘t-tahlîye Sâlih’in bârgîri kıymeti gurûş 8.000 Turan’ın kıymeti gurûş 20

Şâhidân-ı mezkûrânın haberleriyle kayd şode

Mezkûrân Sâlih ve Turân taraflarından Alemdâr Mustafâ bin İbrâhîm’in vekâleti kayd şode.

[138a/3] Vekîl Alî Beşe ibn Hüseyin Sâlkone binti İbrâhîm ‘an Sağır el-Hâc Alî tarafından bi‘l-vekâle Mustafâ Hoca ibn İsmâ‘îl ve Osmân bin Mehmed ve İbşîr bin Mehmed ve Alî bin Abdî muvâcehelerinde üzerlerine da‘vâ (...)diyole karyesinde vâki‘ müvekkilem mezbûrenin oğulları olub vasileri olduğu İbrâhîm Hasan’a babaları müteveffâ Osmân Beşe‘den intikâl iden çayıruları hayvânâtına yedürüb itlâf tahmînen üç ‘araba otluk itlâf etmeleriyle bahâsı beher ‘araba beşer gurûşa suâl inkâr şâhîde imhâl. Hurrîre fî 23 Z sene 174

[138a/4] Mefkûd Osmân Beşe ibn () mahalle-i Abdülhalîm Ağa nâm cemâ‘atında olan babasından kalan arâzî-i mîrîyede hissesini zabt ve hıfz Abdullah Beşe ibn el-Hâc Mustafâ kayyım nasb olduğu kayd şode. Hurrîre fî 27 Z sene 174

[139a/1] Mustafâ Beşe ibn Hüseyin ‘an Bosaviça tarafından Mollâ Mustafâ ile toprağa müte‘allika da‘vâya Ömer Bey ibn İbrâhîm’i vekîl eylediği kayd şode. Hurrîre fî 28 Z sene 174

[139a/2] Sâlih bin Hasan ‘an Lojân tarafından Berber Mollâ Mehmed’i diğer Sâlih ile da‘vâya vekîl eylediği kayd şode. Hurrîre fî 9 M sene 175

[139a/3] Fâtîma binti İbrâhîm ‘an Ayas Pâşâ tarafınan Muslu oğulları ile değîrmen da‘vâsı için dâmâdı Alî Beşe İbrâhîm’i vekîl eylediği Mustafâ Beşe ibn Yûsuf ‘an Hâcî İdrîs ve Hüseyin bin Ca‘fer ‘an Abdülhalîm şehâdetleriyle kayd şode. Hurrîre fî 11 M sene 175

[139a/4] Mehmed Beşe ibn Muslu ‘an Bâlîzâde ve karındaşı Mustafâ Beşe ‘an Osînik vekîl-i mezkûr Alî Beşe üzerine da‘vâ Sîdnovîk karyesinde vâki‘ olan değîrmen müvekkile-i mezkûre ile bizim ve Ahmed Beşe veresesinin ve İbrâhîm Beşe ile beynimizde tarîku‘l-münâvebe müşterek ve babamız ile‘l-vefât on beş sene mutasarrıf ba‘dehü bizim 3 sene zabt ve tasarruf üzere iken şimdi müvekkile-i mezbûre mûmâna‘at suâl vekîl-i mezkûr cevâbında mezkûrânın babaları icâre ile zabt ve tasarruf eylemişlerdir deyü def‘ suâl inkâr şâhid için cum‘adan düşenbeye dek mehl virilmiştir. Hurrîre fî 13 M sene 175

[140a/1] Müdde‘î Şeyh Alî Yovân veled-i Yovân üzerine da‘vâ işbu müşâhede olunan tahta perdesini 4 sene mukaddem binâ eyledikde vaz‘-ı kadîmden tecâvüz1 buçuk andan bâğçemden kendi bâğçesine idhâl itmeğin suâl inkâr

[140a/2] Mezkûr Dervîş Alî merkûm Yovân muvâcehesinde iddi‘â işbu müşâhede olunan zokak tarafından sağ tarafa mezkûr Yovân kapusu yanında olan (...)köşesinden aşâğa mu‘âyene olunan esâsa varınca andan öte esâs kenârıyla damlalıklıkla dik aşâğa zâvîyemin aşâğıki köşesinin damlalığına varınca hudûdum olduğundan bundan altı sene mukaddem terâfu‘ mahallinde ve ba‘de‘l-isbât bana hükm olunmuş iken yine merkûm Yovân kanâ‘at etmeyüb hudûduma tecâvüz etmeğin suâl inkâr hükm-i hâkime şehâdet Kara Osmân ibn Ömer ve Gâzî Hasan Beşe ibn İbrâhîm ‘an Bâkır Baba. Hurrîre fî 18 M sene 175

[140a/3] Müdde‘î Mollâ Ahmed ‘an Hûbyâr Ağa Lâzo veled-i Mîlî üzerine da‘vâ Merkovîk karyesinde vâki‘ olan çayırının otunu hayvânâtına yedirdiğinden 7 yük otlugu itlâf etmekle suâl inkâr şâhîde havâle

Ek 1: (Devamı)

[140a/4] Ed-deyn Mehmed Beşe ve'l-mediyûn Petre veled-i Patâk kadar ed-deyn gurûş 60 ba'de't-teslimât cümle deyni gurûş 343 buçuk 'an cihet 'aba bundan akdem 2 buçuk sene mukaddem benden zimmî Maksim ile iştirâken 'aba iştirâ ve edâsına merkûm Petre kefil-i bi'l-mâl olub suâl inkâr ve yemîn teklîf olundukda yemîninden nikûl edâsına hükm. Hurrîre fî 13 S sene 175

[141a/1] Safiye binti İbrâhîm Çelebi 'an Küçük Kâtib tarafından bey'-i âti ikrâra Ahmed Efendi ibn Alî Efendi vekîl olduğu İbrâhîm Beşe ibn Mehmed 'an Kâdî Bâlî Efendî ve Ahmed Beşe ibn Velî ed-deyn 'an Serrâc Alî şehâdetleriyle kayd şode.

[141a/2] Vekîl-i mezkûr Ahmed Efendi Osmân Beşe ibn el-Hâc Mehmed Ağa (...)tarafından asâleten ve karındaşları Muharrem ve Sâlih taraflarından vekâleten muvâcehesinde ikrâr Duğlud karyesinde vâki' mezbûrünün tarlası ve bir tarafı Mollâ Hüseyin bâğçesi ve taraf-ı sâlisi tarîk-i 'âmm ile mahdûd kıt'a bâğçe ve yine karye-i mezkûrede vâki' iki tarafı Mollâ Hüseyin mülkü ve bir tarafı mezkûrünün tarlası ve taraf-ı râbî'i tarîk-i 'âmm ile mahdûd bir kıt'a bâğçe ve harman yerini Merloçinçe demekle 'arîf bir kıt'a tarlayı müvekkilem mezkûre 80 gurûşa semen-i vâhide ile bey' idüb ve semenini tamâmen ahz ve kabz eylediğini ikrâr icylediği. Hurrîre fî 17 S sene 175

[141a/3] Ömer bin Ahmed 'an Şeyh Muslihiddîn Hasan bin Mahmûd târih-i kitâbdan 30 sene mukaddem vefât eden babamın terekesinden altı şinik mahlût terekeyi bey' eylemek üzere buna üç sene mukaddem teslim ve 10 gurûşa

[141a/4] Hüseyin Beşe ibn Mehmed 'an Tokmozâde zevcesi Âmine ve kayınanası Âişe binti Mehmed taraflarından vekîl olan Yûsuf Beşe ibn Mehmed muvâcehesinde da'vâ vefâtından 1 buçuk mâh mukaddem babalığım Sâlih Beşe ibn İsmâ'îl mahalle-i mezbûrede vâki' bir tarafı Hasan Beşe mülkü ve bir tarafı Abacı el-Hâc Ömer bâğçesi ve bir tarafı el-Hâc Sâlih mülkü ve taraf-ı râbî'i tarîk-i 'âmm ile mahdûd bir bâb menzili ve bâğçeyi bana ve zimmet mukâbelesinde ba'de'l-hibe vefât edüb suâl inkâr şahid Mollâ İbrâhîm bin Abdullah/Abdî Hallâc Dâvud ve Mollâ Ahmed bin Sâlih 'an Tokmozâde. Fî 11 C sene 175

[142a/1] Bundan akdem maktûlen mürd olan Vasilî veled-i Yefnân verâseti zevcesi Sâve binti Sîmo ve babası mezkûr Yeftân ve anası Mâriye ile sulbî sağır oğulları İstepân ve Mîhâylo ve Lâzo'ya münhasıra olduktan sonra zevce-i mezkûre ile merkûm Yeftân meclis-i şer'de

Sîrovîne ve Vîrhovîne ve Lepnak karyelerinde müşterektir. (...) 'aded 4.000

[142a/2] Mürahan binti Abdullah Pâşâ (...) Yahyâ bin Alî 'an Sîrovîne ve Yûnus bin Alî ve Sâlih bin Kâsım ve İbrâhîm bin Abbâs ve Mustafâ bin İsmâ'îl ve Kadri bin Receb ve zimmî Râdso veled-i Îlî ve Todor veled-i Ostoya 'an Vîrçovîne ve Îlî veled-i Râdoya 'an mezbûre üzerlerine da'vâ Lepnak karyesinde olan mahsûs (...)benim dağımdan fuzûlen kat'-ı eşcâr itmeleriyle suâl cevâblarında kat'-ı eşcâr eylediklerini ikrâr lakin cebel-i mezkûr beynimizde müşterektir deyü def'-i suâl inkâr

Mezkûrun beynlerinde Râçe dimekle ma'rûf yaylak Sîrovîne ve Lapanik ve Vîrçovîne mâbeynlerinde müsterek olduğu Süleymân bin Hamza 'an Bâlîzâde ve Kadri bin Eyyûb 'an Kasâbzâde şehâdetleriyle kayd şode. Hurrîre fî 6 min Rebî'u'l-evvel sene 175

[142a/3] Hadice binti Sâlih 'an Serrâc Alî ve kızı Âişe binti Mustafâ 'an mezbûre taraflarından mirâsa müte'allika da'vâya Yûsuf bin Murâd'ı vekîl eyledikleri kayd şode. Hurrîre fî min 6 Rebî'u'l-evvel sene 175

[142a/4] Bayram bin Alî 'an Sağır Hâcî Alî tarafından Serrâc Mollâ Mehmed'i vekîl eylediği kayd şode. Hurrîre fî 6 Râ sene 175

[142a/5] Dellâlbaşî Mustafâ Bölükbaşî ile bir yağmurluk altında yatdığı bitav'ihî ikrâr eylediği kayd şode. Fî 27 Receb sene 175

Ek 1: (Devamı)

Şuhûdü'l-hâl: Alî Efendi, Ömer Efendi 'an Prâçova, Köse Mehmed Efendi, Mustafâ Beşe Çavuşoğlu

[143a/1] Sarrâc Alî Mahallesinde vefât iden Mustafâ Beşe ibn Sinân verâseti zevcesi Hadîce binti Sâlih ve sulbî kebîr oğulları Mehmed Beşe ve Alî Beşe ve sulbîye-i kebîre kızları Ümmühânî ve Âişe'ye inhisârı tahakkukundan sonra mezkûrân Hadîce ve Ümmühânî ve Âişe mezbûr Alî muvâcehesinde da'vâ mürisimizin terekesinden olan bir bâb menzil ve bir kıt'a bâğçeyi inhisâr-ı mezkûr üzere taksîm eylemek üzere iddi'â eylediklerinde mezbûr cevâbında bundan akdem üç ay mukaddem zokak tarafından damlalık ile doğru eski menzilde damlalığına varınca ve beynimizde zokak kapusu müşterek olmak üzere taksîm ve menzili mezbûrâna tahsîs

[143a/2] Dervîş İbrâhîm bin Hâcî Süleymân 'an Hâcî İdrîs a'zâsına nazar olundukda sol ayağında dizi üstü yanında bere bir tarafa kurşun yarası ve başın sol tarafında kılıç yarası ve sağ omzunda bir yatağan yarasını ba'de'l-müşâhede cârihinden suâl olundukda târîh-i kitâb gicesi ba'de'l-'ışâ hamâm üzerinde beni Durak Mehmed ve Hüseyin Toço oğlu ve Popu Sâlih Hallâc ve Mâncuoğlu Mustafâ ve Kara Mustafâ oğlu ve Berber Süleymân beni cerh eylediler andan kimesne ile da'vâm yokdur dediği kayd şode. Hurrîre fi 14 Râ sene 175

Şuhûdü'l-hâl: Sâlih Ağa Deli, Abdî Ağa Hammâloğlu, Çavuş Hüseyin Beşe, Sâlih Beş Nevbetci, Ahmed Beşe ibn Mustafâ, İbrâhîm Beşe ibn Ahmed, Muharrem Beşe Hâcî, Muharrem Beşe ibn Mustafâ, Yûsuf Beşe mütesellime tâbi', Mehmed el-muhzır

[143a/3] Bülûğunu mu'terif olan İsmâ'îl bin Ömer Beşe 'an Küçük Kâtib tarafından babasından intikâl iden dükkânda olan hissesini da'vâya Hasan Beşe ibn Hüseyin'i vekîl eylediği kayd şode. Hurrîre fi 13 C sene 175

[143a/4 battal kayıt]

[143a/5]

Ed-deyn Gazanfer Beşe ibn Şahin 'an Kassâbzâde ve'l-mediyûn Çapaluoğlu Yovân ez-kadar ed-deyn gürüş 1.000-737 teslîm-i sığır ve inek=237 bâkî

Suâl 1.000 gürüş aldığı ikrâr lakin bin gürüşlük ma'lûmü'l-mikdâr inek ve sığır-ı mezkûra bey' eyledim ve semeni deynimden takâs suâl inkâr şahid için imhâl yevm 2 ba'de'l-mürûr ityân-ı beyyineden izhâr-ı 'acz ile hükm. Min gurre-i Receb sene 175

[144a/1] İmâm Mehmed bin Ömer 'an karye-i Joyçe Osmân bin Mustafâ 'an Ömer Hoca ibn Ahmed ve İbrâhîm bin Hasan ve İsmâ'îl bin Muharrem ve Mehmed bin Hayrullah ve diğer İbrâhîm bin Sâlih ve Alî Hoca ibn İsmâ muvâcehelerinde üzerlerine târîh-i kitâbdan mukaddem garîkan helâk olan beldâr Abraham'ın tefîşi için gelen mübâşirin hân harcı masârifini def için Visoka'da ve gerek Trâvnik'de mezbûrünün ve gâib-i 'ani'l-meclis olan emirleriyle masârif eylediğim gürüş - 96-63,5=33,5 teslîm – bâkî kalanı iddi'â suâl cevâblarında

Cümle cemâ'at ahâlisinin emirleriyle varub husûs-ı mezkûru rü'yet ve masraf-ı mezkûrdan hissemize isâbet edenî tamâmen edâ ve teslîm eyledik deyü yalnız emreyledikleri inkâr. Hurrîre fi 17 Râ sene 175

Ve gâib-i 'ani'l-meclis Dervîşoğlu ve İsmâ'îl 'an M(...) ve Mustafâ 'an mezbûre bana emreylediler

[144a/2] Zelîha binti Mahmûd 'an Pehlivân Hasan tarafından Halîl Beşe ibn Mustafâ'yı Mi'mâroğlu'ndan hakkını talep ve da'vâya ve ahza vekîl eylediği kayd şode. Hurrîre fi 16 C sene 175

[144a/3] Gazanfer Beşe ibn Şahin 'an Kasâbzâde zimmî Gorîl zimmetinde olan hakkını talep ve da'vâya Kara Osmân Beşe'yi vekîl eylediği kayd şode. Hurrîre fi 28 C sene 175

Ek 1: (Devamı)

[144a/4] Vekil Hasan Beşe Mâzga İbrâhîm Beşe'nin evlâd-ı sığârının vasîleri tarafından vekil olan Ca'fer Beşe ibn Haydar muvâcehesinde iddi'â Gazgâniyân vâki' bir bâb dükkân müvekkilim İsmâ'il'in babası terekesinden iken verese-i mezbûrede vaz'-ı yed ederler suâl

[144a/5] Müteveffâ Preşlo el-Hâc İbrâhîm'in verese-i terekesinden olub zimem-i nâsda olan alacağını talep ve da'vâya Mollâ İbrâhîm bin Sâdık'ı vekil eylediği kayd şode. Hurrîre fî 4 Recebül-ferd sene 175

[144a/6] Âişe binti Hüseyin 'an Alî Pâşâ tarafından zevci müteveffâ Sâlih Beşe'den intikâl eden hisse-i ırsîyesini talep ve da'vâya Mehmed Beşe ibn Mustafâ'yı vekil eylediği kayd şode. Hurrîre fî 19 Receb sene 175

[145a/1] Mustafâ bin Abdullah 'an Tokmo tarafından babasından intikâl eden menzilde olan hissesini da'vâya İbrâhîm bin Mustafâ'yı vekil eylediği kayd şode. Hurrîre fî 29 Receb sene 175

[145a/2] Babasının verâseti zevcesi Yovân'a ve oğulları mezbûr Vresto'ya (sonraki ismi Mustafâ) ve kızı Zâlika'ya münhasıra hâlikin ismi Yovân veled-i (...) oğlu Nîkola vekil-i mezkûr Aleka veled-i Aleka muvâcehesinde da'vâ Tokmo Mahallesinde vâki' bir tarafı zimmî (...) mülkü ve bir tarafı Tokolu zevcesi ve bir tarafı Ptok ve bir tarafı tarîk ile mahdûd bir bâb menzilde müvekkilim mezkûra babasından hisse müntakîl olmuş iken işbu vaz' eder suâl

[145a/3] Müdde'î Mehmed Beşe ibn Muharrem Fâtîma binti Hasan muvâcehesinde iddi'â üç sene Drzağmitve karyesinde olan mezbûre ile lâ yenkasem olan Râkokînçe demekle 'arîf tarlanın üçüncü hissesi benim ve sülüsânî mezkûrenin olub fuzûlen benim hissemi dahi zirâ'at ve 7 buçuk şinik hâsıl olan buğdaydan hissemi talep ve 10 yük erikde hissemi talep suâl zikr olunan bâğçe ve tarlayı işbu geçen yazda taksîm ve ben aninhissesine vaz'-ı yed etmedim deyü inkâr

[145a/4] Zeyneb binti Muharrem Ağa 'an Bâkır Baba tarafından dükkân kirâsı için Mehmed Beşe ibn Mustafâ'yı tevkil eylediği Mustafâ Beşe ibn Sâlih 'an Kâdî Hasan Efendi ve Abdî bin Fazlî 'an Gazgâni şehâdetleriyle kayd şode. Fî 28 min Şa'bân sene 175

[145a/5] Hadîce binti Mustafâ 'an Kebkebir tarafından dükkândan müsta'ceri ihrâca İbrâhîm Beşe ibn Mehmed'i vekil eylediği

[145a/6] Ahmed Bey ibn Yaşar Bey tarafından hizmetkârları ile da'vâya vekil Süleymân bin İbrâhîm bişehâdet-i Sâlih bin Şa'bân 'an Yahyâ Pâşâ ve el-Hâc Alî bin İbrâhîm 'an mezbûre kayd şode. Fî 22 L sene 175

[146a/1] Kâso İbrâhîm Beşe ibn Mustafâ 'an Belgrâd tarafından karındaşı oğlundan intikâl iden hissesini da'vâya ve ahza Mustafâ Beşe ibn Mustafâ'yı vekil eylediği Ca'fer ibn Haydar 'an Gerden ve Mehmed Beşe ibn Alî 'an Mollâ Arab-ı Atîk şehâdetleriyle kayd şode. Hurrîre fî 23 L sene 175

[146a/2] Müteveffâ Hasan Beşe'nin zevcesi Hanîfe binti Ahmed tarafından redd-i cevâba Mustafâ Beşe ibn Hüseyin vekil olduğu Mustafâ Beşe ibn Mehmed 'an Nesirzâde ve Mehmed bin İbrâhîm 'an mezbûre şehâdetleriyle kayd şode. Fî 23 L sene 195

[146a/3] Tâhâ binti Hüseyin Ağa 'an Şeyh Muslihiddîn tarafından Vîsokluoğlu Mollâ Mustafâ'yı mirâsa müte'allika da'vâya vekil eylediği İbrâhîm Beşe ibn Ömer 'an Çobanî ve İbrâhîm bin Alî 'an Şeyh Muslihiddîn şehâdetleriyle kayd şode.

[146a/4] Âmine binti Hüseyin 'an Lâkova tarafından kezalik mezbûr Mollâ Mustafâ'yı husûs-ı mezkûra vekil eylediği şehâdân-ı mezbûrânın şehâdetleriyle

Ek 1: (Devamı)

[146a/5] Afife binti Abdî ‘an Hoca Kemâl tarafından Alî Alemdâr vekîl olduğu s... ile mülk menzil da‘vâsına müte‘allika vekîl olduğu Sâlih bin Hasan ‘an mezbûre ve Yûsuf bin Selîm ‘an mezbûre şehâdetleriyle kayd şode. Hurrîre fî 9 Zâ sene 175

[146a/6] Ed-dâyin Hasan Beşe ibn Mustafâ ‘an Yanlı ve ‘l-mediyûn Lûka veled-i Petre ‘an kazâ-i Done der karye-i Hamûl kadar ed-deyn gürüş 69 ‘an behâ-i öküz ve koç ve karz suâl ikrâr edâya hükm birle. Fî 9 Z sene 175

[146a/7] Havvâ binti Ahmed ‘an Ferhâd Bey tarafından karınaşı Mehmed Beşe vekîl olduğu Mustafâ Beşe ibn Ramazân Beşe ve Süleymân bin el-Hâc Ahmed ‘an Ferhâd Bey şehâdetleriyle kayd şode. Fî 12 Z sene 175

[147a/1] Dervîş Ömer bin Ahmed ‘an Sinân Voyvodâ tarafından bey‘-i âti‘z-zikri ikrâra Sâlih Beşe ibn Ca‘fer vekîl olduğu Sâlih Beşe ibn Mehmed ve Hüseyin bin Muharrem ‘an Sinân Voyvoda şehâdetleriyle kayd şode.

[147a/2] Vekîl-i mezkûr Sâlih Beşe Âişe binti Mahmûd tarafından tasdîke vekîl olan el-Hâc Osmân bin Hasan muvâcehesinde ikrâr mahalle-i mezkûrede vâki‘ bir tarafı Mehmed Çelebi mülkü ve bir tarafı İsmâ‘îl Beşe vereseşi mülkü ve bir tarafı Hüseyin Beşe ve ba‘zen el-Hâc Mehmed mülkü ve taraf-ı râbi‘i tarik-i ‘âmm ile mahdûd fevkânî iki oda ve iki hücre tahtânî sobalu iki oda ve bir mahzen ve bir hücre ve bir matbah ve bâğçe ve iki havluyu müstemil mülk menzil 10.000 akçe mukâbelesinde bey‘ ve zimmetinde olub deyni olan 10.000 akçeye takâs. Hurrîre fî 27 L sene 175

[147a/3] Mezkûre Âişe tarafından el-Hâc Osmân vekîl olduğu Mehmed Çelebi ibn Mustafâ ‘an Sinân Voyvoda ve Sâlih ibn el-mezbûr Mehmed Çelebi şehâdetleriyle kayd şode. Hurrîre fî 27 L sene 175

[147a/4] Vekîl el-Hâc Osmân Dervîş Ömer tarafından vekîl olan Sâlih Beşe muvâcehesinde da‘vâ 24 sene mukaddem menzil-i mezkûr ile elli kıyye bâkır ve ma‘lûmü‘l-mikdâr (...) beyyine ile 10.000 akçeye bey‘ ve deyni olan 10.000 akçeye takâs eylemiş iken rücû‘ murâd ider suâl inkâr şahid el-Hâc Kadri bin Mehmed ‘an Serrâc Alî ve Ömer Beşe ibn Hasan ‘an Mollâ Arab-ı Atik. Fî 28 L sene 175

[148a/1] Meryem binti İsmâ‘îl ‘an Râdole tarafından zevci Mollâ Mustafâ bin Sâlih‘i menziline ve bâğçesini bey‘e vekîl eylediği Mollâ Osmân bin Mehmed ‘an mezbûre ve Ömer bin Osmân ‘an Beltek şehâdetleriyle kayd şode. Fî 6 Zâ sene 175

[148a/2] İsmâ‘îl bin Hüseyin ‘an Gotne der Fonçe İbrâhîm bin Hüseyin ve Hasan bin Hüseyin ve Abdülmümin bin Osmân ‘an mezbûre üzerlerine da‘vâ karye-i mezkûrede vâki‘ ma‘lûmetü‘l-hudûd arâziye mutasarrıfelerinden Havvâ ve Tâhâ ibneti Hasan nâm hatunlar ile arâzi-i mezkûrede ben halit-i şerik iken iştirâyı murâd eylediğimde mezbûrûn mûmâna‘at ederler

[148a/3] Kadîre binti Ramazân ‘an Kive tarafından İbrâhîm Ağa bin Mehmed‘i Hüseyin ve Bekir ve İsmâ‘îl ile da‘vâya vekîl eylediği kayd şode. Fî 15 R sene 176

[148a/4] İvân veled-i Milân ‘an Kalın Hâc Alî nâm zimmînin a‘zâsına nazar olundukda sol tarafında diz yanında bıçak yarası ba‘de‘l-müşâhede cârihinden suâl olundukda bir hafta mukaddem şenbih günü Fazlî Ağa asyâbi önünde Kılno oğlu Mehmed Beni cerh eyledi cârihim oldur andan gayrî kimesne ile da‘vâm yokdurdediği kayd şode. Hurrîre fî 4 Zâ sene 176

Şühûdü‘l-hâl: Hasan Beşe Berber, Mollâ Osmân Çukadâr, Abdullah mütesellime tâbi‘ Mehmed el-muhzır

[148a/5] Âdile binti Durak ‘an Makronoga tarafından oğlu Abdullah ile nafaka ve sâir da‘vâya tarafından Mollâ Mustafâ bin Ahmed‘i tevkîl eylediği kayd şode. Fî 17 Zâ 176

[148a/6] Müteveffâ Alî Beşe‘nin (...)li-ebeveyn karındaşı Hadîce binti Sâlih tarafından müteveffâ-yı mezkûrun menziline bey‘e zarûret-i deyn için tarafından İsmâ‘îl Beşe ibn Ramazân vekîl olduğu Alî

Ek 1: (Devamı)

Beşe ibn Mustafâ 'an Cânözâde ve Sâlih Beşe ibn diğeri Mustafâ 'an Timur Hân şehâdetleriyle kayd şode. Fî 8 Z sene 176

[148a/7] Etrâf-ı erba'ası tarîk-i 'âmm ile mahdûd sobalu iki oda ve bir hücre ve mahzen ve ahûr ve bâğçeyi 60 buçuk gurûşa bey'e Osmân ibn Abdî zarûret-i deyn için bey'. Fî 8 Z sene 176

[149a boş]

[150a boş]

[151a/1] Mollâ Abdullah bin el-Hâc Mehmed 'an Kebkebîr Dîvân-ı Kâtib Mahallesi sükkânından iken bundan akdem vefât eden İsmâ'îl Beşe'nin karındaşı Hasan Beşe'nin vekîli olan Sâlih Beşe muvâcehesinde da'vâ müteveffâ-yı mezbûr zimmetinde alacağım 46.320 ve bundan

	- 42.180
Teslîm eylediği ve bâkî kalanı	414
akçe terekesinde	
Taleb ederim deyü suâl inkâr şâhîde havâle 24.000	
	12.840
+ 5.340	
	42.180

Süleymân Beşe ibn Mustafâ 'an Nesirzâde ve Hasan Beşe ibn Sâlih 'an Sinân Voyvoda

[151a/2] Ömer Beşe ibn Sinân Fâtîma nâm hatun'un tarafından vekâleten Hasan Beşe ibn Ahmed üzerine da'vâ müteveffâ olan karındaşı İsmâ'îl Beşe'nin zevce-i mezbûre Fâtîma Hatun'un zevce-i müteveffâ-yı mezbûrun zimmetinde 30.000 akçeyi talep da'vâ ve incü bahâsından elli beş gurûş da'vâ suâl inkâr şâhîde havâle. Hurrîre fî 13 M sene 1167

Şühûdü'l-hâl Ömer Beşe ibn Alî 'an Bağdâdî, Osmân ibn Ahmed 'an Dîvân-ı Kâtib

Meblağ-ı mezbûr elli beş gurûş incü bahâsından deyni olduğu mezbûr şehâdenânın* şehâdetleriyle elli beş gurûş hükm

[152a/1] Ömer Beşe ibn Yûsuf 'an İskender Pâşâ Mustafâ üzerinde beş bin yedi yüz akçe alacağı için Alemdâr Ömer Beşe ibn Sâlih'i tevkîl eylediği kayd şode. Hurrîre fî 17 Zâ sene 1167

[152a/2] Muharrem Beşe ibn Uzun Alî 'an Mollâ Arab-ı Cedîd el-Hâc Abdullah ibn el-Hâc İbrâhîm 'an (..) üzerine da'vâ bundan otuz iki sene mukaddem vâlidem el-Hâc Abdullah babasına mezbûr el-Hâc İbrâhîm'e elli esedî gurûş verdiği talep

[152a/3] Müteveffâ Gazgânî Mehmed bin Abdullah 'an İştrosîk sulbîye-i sağîre kızı Âmine babasından müntakîl mâlından yevmî iki pâra nafaka vâlidesi ismi Âişe binti Selîm. Fî 26 M 177

[152a/4] Ümmühânî binti Mustafâ 'an Sarrâ Alî tarafından zevci Osmân Beşe ibn Ahmed vekîl olduğu Ömer Beşe ibn İsmâ'îl ve Osmân bin el-mezbûr Ömer 'an Kâdî Bâlî şehâdetleriyle kayd şode. Fî 3 S sene 177

[152a/5] Mehmed bin (...) 'an Mokro Bekir Beşe ibn Osmân üzerine da'vâ târîh-i kitâbdan iki gün mukaddem cum'a gicesi kapuma gelüb taş ile ağzıma darb ve iki dişimi helâk suâl inkâr

Ek 1: (Devamı)

[152a/6] Sabîha binti Durak nâm vâkıfe tarafından Mollâ Mustafâ bin Süleymân vekîl oldu

[153a/1] Hasan Beşe ibn Ahmed ‘an Ayas Pâşâ Dîvân-ı Kâtib Mahallesi sükkânından iken bundan akdem Ojîçe kasabasında vefât eden karındaşı İsmâ‘îl Beşe ibn el-mezbûr Ahmed nâm müteveffânın zevcesi Fâtıma Hatun’un tarafından vekîl-i şer‘îsi olan Mahmûd Beşe ibn Bekir’in muvâcehesinde da‘vâ Dîvân-ı Kâtib Mahallesinde vâkı‘ bir tarafı kazancı Mustafâ Beşe mülkü ve bir tarafı Sotrebîk mülkü ve bir tarafı diğerk Mustafâ Beşe mülkü ve bir taraf tarîk-i ‘âmm ile mahdûd müvekkilesi mezbûre Fâtıma Hatun bundan on beş sene mukaddem kendi mülk menziline ve içinde olan şeyi az ve çok her ne ise zevci mezbûr ise İsmâ‘îl Beşe’ye hibe itmişdir deyü da‘vâ vekîl-i mezbûru suâl ve inkâr şâhîde havâle. Hurrîre fî 12 Râ sene 1167 bilâ tenbîh mu‘ârazadan men‘ birle

[153a/2] Hasan Beşe ibn Ahmed ‘an Ayas Pâşâ Kazancı Sâlih Beşe ibn Abdullah üzerine da‘vâ bundan akdem Ujîçe kasabasında vefât eden karındaşım İsmâ‘îl Beşe ibn el-mezbûr Ahmed nâm müteveffânın terekesinden yüz buçuk vukîye yeni işlenmiş bakır ve 23 vukîye eski bakır Ujîçe kasabasında kabz eyledi deyü da‘vâ ve mezbûrün cevâbında bakır mezkûru kabz eylediği ikrâr lakin müteveffâ-yı mezbûr bundan akdem 201 vukîye 100 dirrem bakır 320 akçe beher vukîyesi olmak üzere benden kabz eyledi ve mecmû‘u bahâsı 64.400 akçe eder ve meblağ-ı mezkûrdan kendisi sıhhatde iken 17.700 akçe bana teslim eyledi ve bâkî kalan 46.700 akçenin kıymetinden kabz eyledim deyü cevâb deyn-i mezkûr için Hasan Beşe’yi suâl ve ‘akübü’l-inkâr şâhîde havâle. Hurrîre fî 13 Râ sene 1167

Şühûdü’l-hâl: Mustafâ Beşe ibn Mehmed ‘an Dîvân-ı Kâtib, Memî Beşe ibn Ahmed ‘an Bâlîzâde

[154a/1] Yovân veled-i (...) ‘an kazâ-i Tuzla ‘an karye-i Mâyisneniçe târîh-i kitâb günü Ayaz Pâşâ Mahallesinde Petre veled-i Miletîk nâm zimmînin menziline ba‘de’s-sabâh kuşluk vaktinde ta‘âma gelüb ve oda içinde otururken mürd olub taraf-ı şer‘den a‘zâsına nazar olundukda fî’l-vâkı‘ bir dürlü

yarası beresi olmadığı müşâhede olunub kendi eceliyle mürd olduğu bu mahalle kayd şode. Hurrîre fî 12 Rebî‘u’l-evvel sene 1167

Şühûdü’l-hâl: Hasan Ağa Vekîl, Beytü’l-mâl emîni el-Hâc Mustafâ, Başeski Ondokuz Mustafâ Beşe, Süleymân el-muhzır, Çoko veled-i Nikola, Mîko veled-i Arnâud, İstânişe veled-i Todor, Lûka veled-i Köro

[155a/1] Ümmühânî binti Mustafâ ‘an Tokmozâde tarafından Ömer Beşe ibn Sinân vekîl olduğu Ahmed Beşe ibn Süleymân ‘an Debbâğ Süleymân ve Hasan ibn Abdullah ‘an Tokmozâde şehâdetleriyle müteveffâ olan Mustafâ Çelebi’den bi’l-ırsü’s-şer‘î intikâl iden hissesini taleb da‘vâya karındaşlarından vekâleti ba‘de’l-kabûl kayd şode. Hurrîre fî 7 min Saferü’l-hayr sene 1167

[155a/2] Fâtıma binti Abdullah ‘an Çıkrıkçı zevci İbrâhîm Beşe ibn Şa‘bân nâm kimesneyi Mollâ Mehmed ile ve Boyacı Alî Hoca elli gurüş hisse çün da‘vâya vekîl nasb eylediği Ömer Beşe ibn Ahmed ‘an Sağır el-Hâc Alî ve Ahmed bin Sâlih ‘an Ya‘kûb Pâşâ şehâdetleriyle kayd şode. Hurrîre fî 8 Râ sene 1167

[155a/3] Alî Beşe ibn Murâd ‘an Müftî Süleymân müdde‘îü’n-‘aleyh Lâzo veled-i Yez(...) ve Andrî ve Mârko ‘an Vîdîn üzerlerine da‘vâ târîh-i kitâb günü havlu (...)yanında beni darb ve mezbûr Lâzo anamı ve dîn ve îmânımı şetm eyledi

[155a/4] Mezbûrün alçak adamlar olduğuna Sâlih Beşe Kasâb ve Kopyo Derzî Süleymân Beşe ve Bûrnâs Ahmed Beşe ihbârlarıyla kayd şode. Hurrîre fî 24 C sene 168

[155a/5] Ümmühânî binti Ömer ‘an Dâvud Çelebi ve kızları Afife ve Hadîce taraflarından redd-i cevâba Mehmed Beşe ibn Mustafâ vekîl olduğu Haydar Beşe ibn Selîm ‘an mezbûre ve Sâlih bin Mustafâ ‘an Kâdî Hasan Efendî şehâdetleriyle kayd şode. Fî 17 Zâ sene 176

Ek 1: (Devamı)

[155a/6] İbrâhîm Beşe ibn Ahmed vekîl-i mezkûr muvâcehesinde bundan akdem vefât [eden] li-ümm hemşîrem Esmâne'nin terekesinden bir sîm bâzûbend Hadîce'de ve bir askı Affî'e'de ve üç Ümmühânî'de üç zerrî mahbûb ve bir sîm küpe ve bir sakâlık yedlerinde olub fuzûlen zabt eylemeleriyle suâl vekîl-i mezkûr cevâbında fi'l-vâki' ber-vech-i iddi'â zabtlarında olduğu lakin müteveffât-ı mezkûre huyûtunda kendüye sebkât iden hizmetleri mukâbelesinde hibe ve teslîm eylemişdir deyü def'-i suâl inkâr bişehâdet-i Haydar Beşe ibn Selîm ve Ümmühânî binti İbrâhîm 'an mezbûre ve Fâtîma binti Mehmed 'an mezbûre. Hurrîre fi 17 Zâ sene 176

[156a/1] Fâtîma binti Alî Çelebi 'an el-Hâc İdrîs nâm hatun tarafından Hasan Beşe ibn Mustafâ'yı tekâlîf da'vâsı için vekîl eylediği Hasan Beşe ibn Selîm 'an el-Hâc İdrîs ve Ahmed Beşe ibn Selîm 'an mezbûre şehâdetleriyle kayd şode. Hurrîre fi 12 S sene 1167

[156a/2] El-Hâc mehmed zevcesi Hafîze tarafından bi'l-vekâle Mollâ Mustafâ bin el-Hâc Mehmed tarafından vekîl olan Mollâ Ömer bin Sâdık üzerine da'vâ bundan akdem mefkûd olan müvekkilemin karındaşı Mollâ Ahmed'in kâyyimi olub babasından müntakile olan hisse-i irsiyesini hıfz için taleb

Şâhid es-Seyyid Mehmed Efendi ibn Abdülkerîm ve İshak Efendi bin Süleymân

[157a/1] Muharrem Beşe ibn İsmâ'îl Sîpâhî 'an Soğukpınar târîh-i kitâbdan bir gün mukaddem düşenbih günü Zerger İbrâhîm Beşe ile ve Tâbû Ahmed Beşe ile ve Ebûbekir Beşe ile Oşık karyesinde Sîmzâde'nin çiftliğine gelüb ve harmanı yanına konub ve Salı gicesi ba'de'l-ışâdan sonra tüfenk ile cerh olunub biemrillahi te'âlâ müteessiren vefât etmekle üzerine varılıb keşf ve a'zâsına nazar olundukda fi'l-vâki' sağ omzu üstünde bir tüfenk yarası ve omzu altında dört tüfenk yarası ve sağ bâzûsu üstünde bir tüfenk yarası ve sağ boş yerinde iki tüfenk yarası ve sağ uyluğu üstünde dört tüfenk yarası ve sağ incüğü üstünde iki tüfenk yarası ve hayâsında bir tüfenk yarası müşâhede olunub maktûl-i mezbûrun karındaşından suâl Rıdvân Beşe ve Kalkıcı Nâço İbrâhîm Beşe ve Beldâr İbrâhîm anı katl eylediler anlardan mâ'adâ gayrî kimesne ile da'vâm yokdur. Hurrîre fi 28 min Zî'l-ka'de sene 1166

Şühûdü'l-hâl: Batmîr imâmı Ahmed Efendi, Mümin Beşe ibn İbrâhîm 'an Soğukpınar, Sâlih Beşe ibn Haydar 'an mezbûre, Muharrem Beşe ibn Alî 'an mezbûre, Sâlih Beşe ibn Ahmed 'an mezbûre, İsmâ'îl Beşe ibn Ebûbekir Habbâz, Ahve İbrâhîm Beşe ibn el-mezbûre Ebûbekir, Ahmed Beşe ibn İbrâhîm 'an mezbûre, Mustafâ Çukadâr tâbi'-i mütesellim ağa, Ömer Beşe ibn Hasan 'an İskender Pâşâ ve gayruhüm

[158a/1] İstoye veled-i Dodosye 'an Çıkrıkçı târîh-i kitâb gicesi mahalle-i mezbûrede İstâne menziline müsafere üzere iken cerh olunub ba'de'l-(...)a'zâsına nazar olundukda fi'l-vâki' sağ eli kesilmiş ve sol elin dört parmağı kesilmiş ve iki memesi kesilmiş ve boş yerinde bir kılıç yarası ve sol uyluğu üstünde bir hançer yarası ve sağ ayağı üstünde topuğu altında bir kılıç yarası ve sağ bâzûsu üstünde bir kılıç yarası müşâhede olunub biemrillah müteessiren mürd olmağla mürd-i mezbûrenin oğlundan suâl Kazancı el-Hâc Alî ve Mesto Ahmed ve Şâbîk hizmetkârı Ömer ve anlarla dahi Adem(...)anı katl eyledi deyü haber virdi anlardan mâ'adâ gayrî kimesne ile da'vâm yokdur deyü kayd şode. Hurrîre fi 12 min Zî'l-hicce sene 166

Şühûdü'l-hâl: Ahmed Efendi el-müezzin, İbrâhîm Beşe Mâzga, Mehmed Beşe Kazancı, Hüseyin Beşe kolancı, Müezzin Monlâ Mustafâ, İbrâhîm ibn Mehmed Efendi Sürmeli, Kazancı Murâd Beşe, el-Hâc Muharrem mütesellime tâbi', Sâlih Beşe Socoka*oğlu, İbrâhîm bin Alî Kızılcı? el-Hâc İbrâhîm'e tâbi', Monlâ Hasan Çukadâr, Ömer Çelebi el-muhzır

[159a boş]

[160a/1] Abdî Bey harmanı yanında tarîk-i 'âmmde Kıbtî Mâryân veled-i Mârko târîh-i kitâbdan dört gün mukaddem Dolne İstob karyesinde tüfenk ile cerh olunub a'zâsına nazar olundukda fi'l-vâki' arkasında on

Ek 1: (Devamı)

dâne saçma yarası bulunub biemrillahi te'âlâ müteessiren mürd olmağla müteveffâ-yı mezbûrun zevcesinden suâl Buçukoğlu Abdullah Beşe anı cerh eyledi andan mâ'adâ bir gayrî kimesne ile bir dürlü da'vâm yokdur deyü kayd şode. Hurrîre fî 22 min Zî'l-ka'de sene 1166

Şühûdü'l-hâl: Alî Bey Serrâc Ahmed Beşe Çukadâr Efendi'ye tâbi', Abdullah Bey Görgîzâde, Mustafâ bin Mehmed 'an karye-i mezbûre, Mehmed Çukadâr mütesellim ağaya tâbi', Kadri Beşe ibn Mahmûd 'an mezbûre, Süleymân Beşe el-muhzır, Mehmed Beşe ibn Mahmûd 'an mezbûre

[161a/1] Ümmühânî binti Nasûh 'an Hoca Kemâl bundan akdem vefât edüb kızı Atiye nâm hatuna intikâl iden mîrâs için Berber Hüseyin Beşe üzerine da'vâ için Sâlih Beşe ibn Ahmed 'an Lâkova ve Mehmed Beşe ibn Ahmed 'an Hoca Kemâl şehâdetleriyle(...)zevci Mehmed Alemdâr ibn Sâlih nâm kimesneyi vekil nasb eylediği kayd şode. Hurrîre fî 10 Cemâziye'l-ülâ sene 167

[161a/2] Abzenîçe nâhiyesine tâbi' Spotniçe karyesi sükkânından İbrâhîm bin Habîb bin Osmân Sipâhî medîne-i mezbûrede Ahmed Çelebi Mahallesi sükkânından iken bundan akdem vefât eden Ya'kûb bin Âdil bin İbrâhîm zikri sebkât eden Osmân Sipâhî ve mezbûr İbrâhîm Sipâhî li-ebeveyn er karındaşları olub babaları ismi Hasan ceddeleri ismi anaları ismi maskat-ı re'sleri mezbûr Sputniçe (...).müteveffâ-yı mezbûr Ya'kûb'un 'emmîsi oğlundan oğluyum şâhide havâle

[161a/3] Sâlih bin Abdullah 'an Mollâ Arab-ı Cedîd târîh-i kitâb gicesi ba'de'l-ı'şâdan iki sâ'atden sonra Kemal Bey Mahallesinde Şerîfzâde Hâşim Efendi'nin tarlasında tüfenk ile cerh olunub sağ tarafından memesi altında bere bir tarafa tüfenk yarası olub mecrûh-ı mezbûrdan suâl Görgîzâde Ahmed Bey'in çölesi Osmân beni sehve cerh eyledi deyü ikrâr bir kimesne ile da'vâm ve nizâ'im yokdur deyü kayd şode. Hurrîre fî 3 min Şa'bânü'l-mu'azzam sene 1166

Şühûdü'l-hâl: Berber Mustafâ Beşe 'an Kemâl Bey, Osmân Beşe Serrâc 'an mezbûre, Ahmed Beşe 'an Debbâğ 'an Alî Bey, Mollâ Ahmed el-imâm bimescid-i Kemâl Bey, Süleymân mütesellim ağaya tâbi', el-Hâc Alî Görgîzâde'ye tâbi', Ahmed Kahveci, Şâhmânî/Şelhmânîzâde Mehmed Beşe

[161a/4] Durak bin Mehmed 'an Sarrâc Alî tarafından ustası İbrâhîm ile ücrete müte'allik da'vâya Hasan Beşe ibn İsmâ'il'i vekil eylediği kayd şode. Hurrîre fî 22 Z sene 172

[162a/1] Yovân veled-i Sâve 'an Çıkrıkçı târîh-i kitâb günü İsâ Bey asyâbı önünde başına tüfenk ile darb olunub başında bir tüfenk yarası olub biemrillah müteessiren mürd olub vâlikesinden suâl Köro veled-i Aleka anı cerh eyledi deyü andan mâ'adâ bir gayrî kimesne ile da'vâm yokdur deyü kayd şode. Hurrîre fî 28 Ramazân sene 176

Şühûdü'l-hâl: Ahmed Efendi el-müezzin, Süleymân Beşe Kahveci, Dervîş Beşe Lüleci, Osmân Alemdâr, Ömer Beşe Bağçe, Mollâ Ahmed bin Hasan Beşe

[162a/2] Atiye ve Hadîce ve Zâkire ve Sâlkone binti Mustafâ nâm hatunlar taraflarından karındaşları İbrâhîm Beşe'nin terekesi tahrîre Kara Osmân'ı vekil eyledikleri Alî bin Beşe ibn Hasan 'an Neberdîlo ve Alî bin Hâcî Osmân 'an Bâlîzâde şehâdetleriyle kayd şode. Hurrîre fî 10 Câ 176

[162a/3] Toma veled-i İlfî 'an Taşlıhân nâm zimmînin takrîri târîh-i kitâbdan bir gün mukaddem ba'de'l-'asr Pehlîvân Oruç Mahallesindeüstâdım Gorîlo kapusu kapusu önünde tarîk-i hâssda beni bir kimesne tüfenkden kurşun dânesiyle sağ ayağımın dirzi üstüne darb eyledi a'zâsına nazar olundukda takrîr (...)za mutâbık ve cârihinden suâl olundukda bilmem ve bir kimesne ile da'vâm yokdur didiği kayd şode. Fî 18 B sene 176

Şühûdü'l-hâl: Mollâ Ahmed Berber, Osmân Çukadâr, Osmân ibn Ramazân mütesellime tâbi', Muhzırbaşı İsmâ'il

[163a/1 battal kayıt]

Ek 1: (Devamı)

[163a/2] Yûsuf bin Mustafâ bin Şa‘bân ‘an Kal‘e-i Petroçe medîne-i mezbûrede Neberdîlo Mahallesi sâkinlerinden iken vefât eden Fâtıma binti Mehmed Bölükbaşı müteveffâ-yı mezbûrenin verâseti da‘vâsın taleb merkûm Mustafâ ve Mehmed li-ebeveyn er karındaşları olub babaları ismi Şa‘bân ve ceddeleri ismi Rıdvân anaları ismi Hanîfe ve maskat-ı re’sleri Kal‘e-i Advîne şâhîde havâle

Tereke-i mezbûre Fâtıma’nın muhallelâtından mezbûr Yûsuf’a intikâl eden hissesine düşen altmış esedî gurûş mukâbelesinde ibrâ ve iskât eyledim deyü

Şühüdü’l-hâl: Vîsokolu Mollâ Yahyâ ibn Selîm Hoca, Abdullah Beşe Sâlih’in oğlu ‘an Vîsoka, (...)lok Ahmed Ağa, Kara İbrâhîm Ağa

[164a/1] Fâtıma binti Hasan ‘an Dîvân-ı Kâtib nâm hatun tarafından zevci İsmâ‘îl Beşe’den müntakil olan hissesini kabz için vekîl olan Mahmûd Beşe ibn Bekir’in vekâleti Sâlih Beşe ibn Ahmed ve Sâlih Beşe ibn Şa‘bân şehâdetleriyle kayd şode. Hurrîre fi 12 Râ sene 1167

[164a/2] Koçîn Ahmed ‘an Popovîk Zobta Mehmed Sipâhî’yi mürâsele ile da‘vâ ve mezbûr sipâhî itâ‘at ve üç gün intizâr üzere olub gîtmesine izn verildiği kayd şode. Fî 3 Z sene 176

[164a/3] Beşîr ibn Mustafâ ‘an karye-i Atâsinçe tarafından alacağa müte‘allika da‘vâya (...)Ömer Beşe ibn Muharrem tevkiîl eylediği kayd şode. Fî 27 R sene 176

[164a/4] Vekîl-i mezkûr Mehmed bin Durak muvâcehesinde 230-30 teslîm =200 gurûş iddi‘â ‘an cihet-i karz suâl 130 aldım deyü bâkîsini ikrâr ve 30 gurûş teslîmdir deyü ziyâdeyi inkâr şâhîde havâle Mollâ Mehmed bin Mustafâ ‘an Müftî Süleymân ve Ahmed Beşe ibn İsmâ‘îl ‘an Neccâr İbrâhîm. Fî 27 R sene 176

[165a/1] Homoye karyesinden Anton yine karye-i mezbûreden Mûsâ bin Ali’yi mürâsele ile da‘vet mezbûr Mûsâ meclis-i şer‘e gelüb iki gün intizârı ve müdde‘î mezbûr Anton zuhûr etmeyüb mezbûr Mûsâ menziline gîtmeye izn verilmeğin kayd şode. Fî 19 Rebî‘u’l-âhir sene 166

[165a/2] Oruçoğlu İmâm Alemdâr İstânbûl’a râhî olduğu târîhdir. Yevm-i çehârşenbih fi 2 min Şa‘bân sene 168

[165a/3] Borkî İsmâ‘îl Beşe ve Abacı el-Hâc Süleymân ‘ulûfe husûsu için (...)İstânbûl’a râhî oldukları târîhdir. Hurrîre fi 10 R sene 178 yevm-i pençşenbih

[165a/4] Atebe-i ‘aliyye-i sidre-i misâl ve südde-i seniyye-i mekârim istimâlleri savbına ma‘rûz-ı dâ‘î-i kesîrî’l-ibtihâlleri budur ki

Bâkî emr ü fermân devletlü ‘inâyetlü velîyü’n-ni‘am kerîmü’ş-şân efendim sultânım hazretlerindir

Bosna’da zâbit-i yeniçeriyân-ı dergâh-ı ‘âlî fahrü’l-emâcid ve’l-e‘âlî ağa-yı ‘âlicâh-ı zîde mecdihü ve ‘alâhü ba‘de’t-tehiyye ve’t-teslîm inhâ ve şer‘-i kavîm budur ki

Bosna’da zâbit-i yeniçeriyân-ı dergâh-ı ‘âlî fahrü’l-emâcid ve’l-

Beyt

Sükûtüke ğayru’s-savâbi savâbü

Ve terekü cevâbü’l-câhilîn cevâbü

İşbu binyüzaltmış senesi mâh-ı receb-i şerîfin yirmi yedinci günü ki yevm-i cum‘a rûz-ı hızırdan sonra altı gün Mostâr’dan şehr-i Sarây’a yük ile kirası geldiği kayd şode.

Ek 1: (Devamı)

[165a/5] Vazifemi Bosna eyâleti cizyesi muhâfızı (...) müştêrî tedbîr devletlü sa'âdetlü falân pâşâ (...) karînü'ş-şereflerine havâle buyurulmağın vazîfe-i mezkûre-i mezbûreye mahsûben cizye-i mezkûre mâlından olmak üzere taraf-ı(...) buyurulduğı üzere virilüb ben dahi tamâmen ahz ve kabz

[166a/1] Osmân bin Alî Deyyânlı

Yekûn-ı in'âmât-ı şitâîye fî 4 S sene 173 gurûş 822 buçuk

Atlâs kumâş

Hâre mevc

Ek 2: 6 Numaralı Saraybosna Şer'iyce Sicilinde Geçen Konu Örnekleri

Ek 2.1. (ŞŞS), Defter no. 6, ss.32a/2 (Mülk Satışı)

ارجم بن حاجی بوسنا طرفندن بیع اقران وکیلانک قردانی
یارش وکیل اولدی بالون الحاج بوسنا و اولسون احمد
بن می عمده حاجی
مذکور بنکار بالاصال و بالوکاله الحاج بیبی بن الحاج قردانی
اقرار صحتی قمارسندہ واقع بر طرف الحاج بیبی مصطفیٰ ملک
ملکی و بر طرف مصطفیٰ بن و ابلی طرف عمده تثنای
صوبه لوانکی ۳ اوطه و برجه و برجه و طوقه و برجه
و صوقاینی و فوقانی صوبه لوانکی ۴ اوطه و برجه و برجه
و ۳ صولوی مشتمل و بر مقدار باقی اشجار ایام و ابلی کینی
مشتمل منزله ۱۰۹۰ غرضه و نور الحاج بیبی یا
بیع و تمام اشعی الودع و قلا سده دیبکی صدر
۲۷

۱۵
 وکیل مزبور صالح بیگ محضراً بالوکال اوزرینه دعوی موکام
 مزبورده ای اناسی غایبالمحاسن تاریخ کتابت ۱۳
 ای مقدم حال صغیرده نکاح و مزبورده مرم تاریخ کتابت
 انکی کونه مقدم بخنده کوفه خیار ویت جنسی ایدم الان بالوق اولدم
 دیو محضر مسکنده نهاد و عقد مذکور فی فتیح اینک در بندگی بالوکال
 طرق سرعته فتیح اولم علی طلبه درم سوال عقد مذکور نوم اوزر
 اولدی ای اقرار کان کادریک بینه مقدم بالوق اولدی ای اقرار اتمدر
 بالوق بینه ای اولدی بینه بنالوق مقدم بالوق اولدی ای عاقله حوال
 بنه ای سلیمان بنه ای ابراهیم بنه ای معنی سلیمان و صالح بیگ
 ابن عثمان بیگ عنده و ملا ابراهیم ای محرابک عنده یقوب
 ای و عطیه بیگ فضل عنده مطهر سلیمان و ضیل النساء
 بنت سلیمان عنده و قری سلیمان و ملا شیخ شریف نقدی
 مزبور صالح بیگ زوجه کسبه ایتمک اوزر مزبور سلیمان و صالح
 بیگ کفالتلاریم قیدله حرریم و بقال باشی حسین آغا
 و قریه ابن رمضان عنده معنی سلیمان و مصطفی بیگ
 ابن محمد عزیزی زاده مزبور و ذوق کفیلده حرریم جا ۱۶۸
 ۱۷

حسين بن احمد عن والده عبد عتيق الاب ارقند اشرفي ابراهيم بن
 محمد بن اوزدرينه دعوى بابام من زورا احمد بنه وفات اولادك بجا حاله
 منتقل اولان بعضى اشياى قبضه ويرايه ادخال اولادك
 ديور دعوى سوال انگارست هده حواله به
 ۳۳۰۰ قوساق
 ۰۷۰۰ شل حوقه فراجه
 ۰۷۰۰ قنامه
 ۵۰۰۰ اقبو
 ۹۷۰۰ الاجه اشارى
 ۱۲۰۰ الاجه زبون
 ۰۴۰۰ بقماج
 ۰۶۰۰ منبر مع حواله بقره
 ۰۴۰۰ التودا بوندك ه
 ۰۲۴۰ عصفور
 ۰۲۰۰ حشيش
 ۱۳۶۰

بجا احمد بن ابراهيم
 عن وكيل الخراج ومحمد بن
 مصطفى عن سنك ويوه
 قوساق اقبسى وانخواقسى
 حياك اولادك عن قريه

Ek 3: Fotoğraflar

Fotoğraf No 1: Gazi Hüsrev Bey Camii

Kaynak: [https://en.wikipedia.org/wiki/Gazi_Husrev-beg_Mosque#/media/File:Sarajevo_Begova-Dzamiya_2011-11-08_\(2\).jpg](https://en.wikipedia.org/wiki/Gazi_Husrev-beg_Mosque#/media/File:Sarajevo_Begova-Dzamiya_2011-11-08_(2).jpg), 22.06.2021.

Fotoğraf No 2: Başçarşı ve Sebil

Kaynak: [https://en.wikipedia.org/wiki/Sarajevo#/media/File:Sarajevo_Bascarsija_2011-10-28_\(4\).jpg](https://en.wikipedia.org/wiki/Sarajevo#/media/File:Sarajevo_Bascarsija_2011-10-28_(4).jpg), 22.06.2021.

Fotoğraf No 3: Bursa Bedesteni

Kaynak:<https://en.wikipedia.org/wiki/Ba%C5%A1%C4%8Dar%C5%A1ija#/media/File:Bascarsija.jpg>, 22.06.2021.

Fotoğraf No 4: Ali Paşa Camii

Kaynak: [https://en.wikipedia.org/wiki/Ali_Pasha_Mosque_\(Sarajevo\)#/media/File:Ali_Pasha's_Mosque,_Sarajevo.jpg](https://en.wikipedia.org/wiki/Ali_Pasha_Mosque_(Sarajevo)#/media/File:Ali_Pasha's_Mosque,_Sarajevo.jpg), 22.06.2021.

Fotoğraf No 5: Hünkar (Fatih Sultan Mehmed) Camii

Kaynak: https://en.wikipedia.org/wiki/Emperor%27s_Mosque#/media/File:Sarajevo_Kaisermoschee.JPG, 22.06.2021.

Fotoğraf No 6: Ferhad Paşa Camii

Kaynak: [https://en.wikipedia.org/wiki/Islam_in_Bosnia_and_Herzegovina#/media/File:Sarajevo_Capitol_of_Bosnia_and_Herzegovina_\(15840490028\).jpg](https://en.wikipedia.org/wiki/Islam_in_Bosnia_and_Herzegovina#/media/File:Sarajevo_Capitol_of_Bosnia_and_Herzegovina_(15840490028).jpg), 22.06.2021.

ÖZGEÇMİŞ

2006 yılında Cudibey İlköğretim Okulu'nu; 2010 yılında Cumhuriyet Lisesi'ni; 2016 yılında da Karadeniz Teknik Üniversitesi - Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü'nü bitirdi. 2016 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi - Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı'nda yüksek lisans programına başladı.

MISIRLIOĞLU, bekâr olup, İngilizce bilmektedir.

